

ალფრედ ადლერი

სქესთა შორის ურთიერთობები

გამომცემლობა „პეგა“
თბილისი - 2015

**ალფრედ ადლერი - სექსტა შორის ურთიერთობები.
გამომცემლობა „პეგა“, თბილისი, 2015, 193 გვ.**

დიდი ავსტრიელი ფსიქოლოგის და ფსიქიატრის ალფრედ ადლერის ამ შესანიშნავ წიგნში გადმოცემულია მის მიერ შექმნილი სექსუალობის თეორია, რომელშიც მკვეთრად დაუპირისპირდა ზიგმუნდ ფროიდის შეხედულებებს. იმ დროს, როცა ფროიდი თვლიდა, რომ პიროვნების განვითარებას განაპირობებს, უპირველეს ყოვლისა, ინდივიდუუმის სექსუალური მისწრაფებები, ადლერი, პირიქით, ამტკიცებდა, რომ თავად პიროვნება მთელი მისი მრავალფეროვნებით, ინდივიდუუმის ცხოვრების ნირი განსაზღვრავს სექსუალური მისწრაფებების ხასიათს.

წიგნი შედგება ორი ნაწილისგან, რომლებშიც ოთხი თავი შედის. პირველი თავი ხსნის ადლერის შეხედულებებს „ქალურ საკითხზე“, რომელთა მიხედვითაც ცხადია, რომ ის სექსტა თანასწორობის მომხრეა. მეორე თავში გაკრიტიკებულია სექსტა შორის ურთიერთობების ფროიდისეული თეორია. მეორე ნაწილის მესამე თავში განხილულია მამაკაცებს და ქალებს შორის სექსუალური ურთიერთობები ფსიქოლოგიურ ასპექტში, სქესობრივი აღზრდისა და სქესობრივი მომწიფების საკითხები. ამავე ნაწილის მეოთხე თავში გამოკვლეულია სიყვარულისა და ქორწინების პრობლემები, მათ შორის ყოველგვარი გართულებების მიზეზები, გამოვლენილია სიყვარულისა და ქორწინებისთვის მომზადების პერიოდში წარმოქმნილი მამოძრავებელი ძალები.

წიგნი განკუთვნილია ფსიქოლოგების, ფსიქიატრების, სტუდენტების და სექსტა შორის ურთიერთობებით დაინტერესებულ მკითხველთა ფართო წრისათვის.

მთარგმნელები: ნინა და მარინა თურმანიძეები

რედაქტორი: აკადემიკოსი თამაზ თურმანიძე

© საავტორო უფლებები დაცულია

ISBN 978-9941-0-7881-1

ნაწილი I

სოციოლოგიური და თეორიული ნაშრომები

1. მითი ქალური არასრულფასოვნების შესახებ შრომის განაწილება და სქესობრივი დიმორფიზმი

ყველა ფსიქოლოგიურ პროცესზე დომინირებად გავლენას ორი ფაქტორი ახდენს: სოციალური ინტერესი და პირადი მნიშვნელოვნობისკენ მისწრაფება. საკუთარი ცხოვრების პირობების მოწყობაში და შენარჩუნებაში, ცხოვრებისეული პრობლემების სამ ძირითად წრესთან - სიყვარულთან, პროფესიულ საქმიანობასთან, სოციუმში მდგომარეობასთან - შეჯახებისას, ადამიანი თავის სოციალურ ინტერესს ყოველთვის ააქტიურებს და მიისწრაფვის პირადი მნიშვნელოვნობის, უპირატესობის და ძალაუფლების მიღწევისაკენ. ფსიქოლოგიური ხასიათის ნებისმიერი მოვლენის სწორად გაგებისათვის საჭიროა მისი შეფასება ამ ორი ფაქტორის რაოდენობრივი და ხარისხობრივი თანაფარდობის თვალსაზრისით. მათი ურთიერთკავშირი განსაზღვრავს, თუ ადამიანი რამდენად შეძლებს ადამიანური თანაცხოვრების ლოგიკის გაგებას და შრომის განაწილების პირობებში ადაპტირებას, რომლებზეც გავლენას სწორედ ეს ლოგიკა ახდენს.

შრომის განაწილება სიცოცხლისეულად საჭიროა ადამიანური საზოგადოების შესანარჩუნებლად. მაშასადამე, თითოეულმა ადამიანმა, პირობითად თუ ვიტყვით, უნდა დაიკავოს თავისი გარკვეული ნიშა. თუკი ის არ მონაწილეობს ამ სავალდებულო პირობის განხორციელებაში, მაშინ ის უარს ამბობს სოციალური ცხოვრების, როგორც ასეთის შენარჩუნებაზე, ისევე როგორც საკუთრივ ადამიანური მოდგმის შენარჩუნებაზე. მას ავიწყდება თავისი, როგორც ადამიან-თანამომის, როლი და ხდება პრობლემის შემქმნელი ვიღაც. შედარებით მსუბუქ შემთხვევებში მხედველობაში მიიღებიან ცუდი მანერები, ბოროტგანმზრახველობა, თავისი ახირებების წაქეზება; რთული შემთხვევების დროს კი ჩვენ ვაკვირდებით ექსცენტრულობას, სამართალდარღვევებს, მომდევნო ცხოვრებაში კი დანაშაულსაც. ეს

მოვლენები წარმოიშვებიან მხოლოდ სოციალური ცხოვრების მოთხოვნებისაგან მათი დაშორებულობის და შეუთავსებადობის შედეგად.

ადამიანის ღირსება განისაზღვრება იმით, თუ რამდენად შეესაბამება იგი იმ ადგილს, რომელსაც საზოგადოებაში იკავებს შრომის განაწილების კუთხით. სოციალურ ცხოვრებაში დამკვიდრებისას ადამიანი სხვებისთვის ნიშნადი ხდება; ის ხდება გრანდიოზული ჯაჭვის ერთ-ერთი რგოლი, რომელსაც ემყარება სწორედ ადამიანური საზოგადოების გაგრძელება; და რგოლების გარკვეული რაოდენობის არარსებობის შემთხვევაში სოციალური ცხოვრება დაკნინებას განიცდის. იდეალში, თითოეული ადამიანის სწორედ ინდივიდუალური უნარები განსაზღვრავენ მის ადგილს ყოვლისმომცველ საზოგადოებრივ შრომით პროცესში. თუმცა ამ დებულებაში შეიპარა გარკვეული წინააღმდეგობა; მან დაარღვია შრომის განაწილების ეს კონცეფცია, წამოაყენა რა პიროვნების მნიშვნელოვნობის შეფასების მცდარი კრიტერიუმები. ამა თუ იმ მიზეზით ადამიანი შეიძლება არცკი შეესაბამებოდეს თავის ადგილს საზოგადოებაში; ასევე შეიძლება წარმოიშვან სირთულეები ზოგიერთ იმ ინდივიდუუმთან ძალაუფლების წყურვილის ან გაუმართლებელი ამბიციების ნიადაგზე, რომლებიც თავიანთ ეგოისტურ ინტერესებში ეწინააღმდეგებიან ადამიანური თანაცხოვრების და თანამშრომლობის ამ ხერხს. პირადი ძალაუფლება ან ეკონომიკური ინტერესები ხდებიან შრომის სახეობების ასეთი განაწილების მიზეზი, რათა უფრო სასიამოვნო მდგომარეობა, რომელიც მეტ ძალაუფლებას იძლევა, შეხვდეს საზოგადოების გარკვეულ ჯგუფებს, იმ დროს, როცა სხვებს ამაზე ხელი არ მიუწვდებათ. და რადგან ძალაუფლების წყურვილი ამ შემთხვევაში უზარმაზარ როლს თამაშობს, ამიტომ შრომის განაწილების პროცესი შეუფერხებლად არასოდეს მიმდინარეობს. ძალაუფლებისკენ მისწრაფება, როგორც მძლავრი, ჩაუქრობადი ფენომენი, მუდმივად ქმნიდა ისეთ სიტუაციას, როცა ერთს მიეცემოდა პრივილეგიებული სამუშაო, მეორე კი ქვეშევრდომის როლში გამოდიოდა.

შრომის ასეთი განაწილება შეძლებულია ადამიანთა სქესობრივ დიმორფიზმშიც (ორ საპირისპირო სქესად დაყოფა). უკვე დასაწყისშივე ეს მოვლენა ერთ ნაწილს, ქალურს, ჩამოაშორებს საქმიანობის გარკვეულ სახეობებს მისი ფიზიკური კონსტიტუციის გამო, იმ დროს როცა, პირიქით, სხვა პროფესიები გვერდს უვლიან მამაკაცებს, რამეთუ სხვა სფეროში მათი გამოყენება უკეთესად შეიძლება. შრომის მსგავსი განაწილება უნდა განხორციელდეს აბსოლუტურად მიუკერძოებელი კრიტერიუმების შესაბამისად.

ქალურმა მოძრაობამ, რომელსაც ძალუძს თავისი ბრძოლა არ დაიყვანოს კრიტიკულ წერტილამდე, აღიარა სწორედ ასეთი თვალსაზრისის ლოგიკა. ის არ ართმევს ქალებს მათ საწყისს, ისევე როგორც არ სვობს შრომითი საქმიანობის იმ სახეობებისადმი მამაკაცებისა და ქალების ბუნებრივ დამოკიდებულებას, რომლებიც მათ ყველაზე მეტად მოერგებათ. კაცობრიობის განვითარების მანძილზე შრომის განაწილებამ ისეთი ფორმა მიიღო, როცა ქალი თავის თავზე იღებს სამუშაოთა ნაწილს, რაც მამაკაცს ხელს უწყობს, რომ რაიმე სხვა საქმით დაკავდეს; ამრიგად, ამ უკანასკნელს შეუძლია დიდი სარგებლით გამოიყენოს თავისი შესაძლებლობები. შრომის განაწილების ასეთი ხერხი შეიძლება გამართლებულად მანამდე ჩაითვალოს, სანამ შრომითი რესურსები ამასთან დაკავშირებით ფუჭად განიავებას არ დაიწყებენ, ხოლო ინტელექტუალური და ფიზიკური პოტენციალი არადანიშნულებისამებრ გამოყენებას.

კულტუროლოგიური ასპექტი მამაკაცური ბატონობა

ძალაუფლებისკენ მისწრაფების პრიზმაში, განსაკუთრებით კი ცალკეული ადამიანების ან მთელი კლასების მიერ თავიანთი პრივილეგიების შენარჩუნების მცდელობების პრიზმაში, კულტურის განვითარების განხილვისას შეიძლება დავინახოთ, რომ შრომის განაწილებას განკარგავს კაცობრიობის ძლიე-

რი ნახევარი. ეს ტენდენცია დღესაც არსებობს, მისი შედეგია ის, რომ ადამიანური კულტურა ხასიათდება მამაკაცების მნიშვნელოვნობის მეტისმეტი ამაღლებით. ამრიგად, შრომის განაწილება - ეს სხვა არაფერია, თუ არა მამაკაცებისთვის გარანტირებული პრივილეგიების მინიჭება. იკავებენ რა დომინირებულ მდგომარეობას, მამაკაცები გავლენას ახდენენ ქალების მდგომარეობაზე შრომის განაწილებაში და მატერიალური სიკეთეების შექმნაში საკუთარი უპირატესობების მიღწევის მიზნით: მამაკაცები ქალებს არა მხოლოდ გამოუყოფენ მათ შესაბამის ცხოვრების სფეროს, არამედ თავს ახვევენ მას; ისინი ქალებისთვის განსაზღვრავენ ცხოვრების ნირსაც, რომელიც მამაკაცურ მსოფლგაგებას ექვემდებარება.

დღევანდელ დღეს მოცემული პრობლემის მდგომარეობა ისეთია, რომ მამაკაცები მუდმივად ისწრაფვიან ქალებზე ბატონობისკენ, იმ დროს როცა ეს უკანასკნელნი მუდმივად უკმაყოფილებას გამოთქვამენ მამაკაცურ პრივილეგიებთან დაკავშირებით. და თუმცა ორივე სქესი უმჭიდროესადაა ერთმანეთთან დაკავშირებული, მაინც შეიმჩნევა მათ შორის მუდმივი დაძაბულობა, ფსიქოლოგიური ჰარმონიის დარღვევა. ეს საყოველთაო ფსიქოლოგიური სიტუაცია ძალიან მტკივნეულად განიცდება როგორც ერთი, ისე მეორე მხრიდან და მიჰყავს შორს მიმავალ არასახარბიელო შედეგებამდე.

მამაკაცების დომინირებულ მდგომარეობას არა აქვს ბუნებრივი წარმოშობა და მისი რიგი კანონებით განმტკიცება მოხდა. აქამდე, ალბათ, იყო პერიოდები, როცა მამაკაცების პრიორიტეტი ასე მკვეთრად არ იყო გამოხატული. მართლაც, შემონახულია ისტორიული ცნობები მატრიარქატის პერიოდის შესახებ, როცა დედა, ქალი უფრო მნიშვნელოვან როლს თამაშობდა ცხოვრებაში, განსაკუთრებით ბავშვებთან მიმართებაში, თემის ყველა მამაკაცი კი მის წინაშე გარკვეულ მოვალეობებს ასრულებდა. ამაზე მიუთითებენ დღემდე არსებული წეს-ჩვეულებები და ტრადიციები, მაგალითად, თითოეული მამაკაცისადმი, როგორც ბავშვის ბიძისადმი ან ძმისადმი ხუმრობით მიმართვა.

მატრიარქატიდან პატრიარქატზე გადასვლას წინ უძღოდა დიდი ბრძოლა. მართლაც, თავდაპირველად მამაკაცს არ ჰქონდა თავისი პრივილეგიები, რომლებიც, როგორც ის ამის წარმოდგენას ამჟამად ცდილობს, თავად ბუნებისგან იყვნენ ბოძებული; მას მათთვის ბრძოლა მოუხდა. ასეთი ევოლუციის კარგ დადასტურებად გამოდგება ავგუსტ ბებელის წიგნი „ქალი და სოციალიზმი“ (1885). მამაკაცების გამარჯვება ქალების დამარცხების ტოლფასი იყო. დისკრიმინაციის ამ პროცესზე განსაკუთრებით ნათლად მოწმობენ კანონების მიღების ოქმები.

მამაკაცთა უპირატესობას არა აქვს ბუნებრივი ხასიათი, მაგრამ აუცილებელი გახდა მხოლოდ მეზობელ ტომებთან მუდმივი მტრულობის დროს, როცა მთავარი როლი წილად ერგო ძლიერ მამაკაცს, რომელმაც საბოლოოდ მყარად მიიტაცა ლიდერობა. ამის პარალელურად ხდებოდა კერძო საკუთრებისა და მემკვიდრეობითობის შესახებ კანონის, როგორც მამაკაცის ქალის წინაშე პრიორიტეტის კანონის განმტკიცება, რამეთუ ჩვეულებრივ მამაკაცი გამოიმუშავებს საარსებო წყაროს და მესაკუთრეს წარმოადგენს.

შეხედულება ქალურ არასრულფასოვნებაზე

ლიდერის მდგომარეობის გასამართლებლად, მამაკაცი მიმართავს იმის მტკიცებას, რომ, გარდა იმისა, რომ ის თითქოს მას კანონის ძალით ეკუთვნის, ქალი როგორც ასეთი მდაბალი არსებაა. ქალის მეორეხარისხოვნობის შესახებ საკითხის მსგავსი დაყენება იმდენად გავრცელებულია, რომ ეს მოვლენა ყველა ადამიანს ჩვეულებრივად ეჩვენება. გარდა ამისა, მამაკაცთა ხასიათში შეიძლება ვიპოვოთ შიშის გარკვეული ელემენტი, რომელიც, შესაძლებელია მასში შენარჩუნდა მატრიარქატის წინააღმდეგ მისი ბრძოლის დროიდან, როცა ქალი მამაკაცისთვის მართლაც გამღიზიანებელი ფაქტორი იყო.

ისტორიაში და ლიტერატურაში ჩვენ მუდმივად ვხვდებით ამაზე მითითებებს. მაგალითად, ძველი რომაელი მწერალი

აღნიშნავს: „Mulier est hominis confusio“ (ქალი ეს მამაკაცისთვის მღელვარებაა). საეკლესიო ტაძრებში ცხელი დისკუსიების საგანი იყო საკითხი იმის შესახებ, აქვს თუ არა ქალს სული; ბევრი სამეცნიერო ტრაქტატი დაიწერა პრობლემაზე - არის თუ არა ქალი ადამიანი. ჯადოქრებზე ნადირობა, მათი კოცონზე დაწვა ასწლელულები გრძელდებოდა, და ეს წარმოადგენს მოცემულ საკითხთან მიმართებაში შეცდომების სამწუხარო მოწმობას, იმ დროის მღელვარებით აღსავსე ცხოვრებაში საოცარ დაურწმუნებლობას.

ქალს ხშირად წარმოადგენენ ხოლმე დედამიწაზე ყველა ბოროტების მიზეზად, დაწყებული პირველყოფილი ცოდვის ბიბლიური ისტორიიდან ან ჰომეროსის „ილიადიდან“, რომლებშიც ქალს შეეძლო მთელი ხალხები უბედურებაში ჩაეგდო. ყველა დროის ლეგენდებსა და ზღაპრებში ნაჩვენებია ქალების ზნეობრივი სიღარიბე, მათი ცოდვილობა, სიბოროტე, სიყალბე, ცვალებადობა და არაერთგულეობა. კანონების მყარობის დასადასტურებლად, როგორც ანტიეთეზას იყენებენ სიტყვათშეწყობას „ქალური ქარაფშუტობა“. მსგავსი სახით ქალებში ამცირებენ მათ კომპეტენტურობას და წარმომადგენლობითობას. ყველა ხალხის კალამბურებში, ანეგდოტებში, ანდაზებში და ხუმრობებში ჩვენ ვხვდებით ქალთა მისამართით დამამცირებელ კრიტიკას. მათ ადანაშაულებენ ინტრიგანობაში, არაპუნქტუალურობაში, შეზღუდულობაში და სულელობაში.

შეგროვილია ქალური არასრულფასოვნების უამრავი მტკიცებულება, საკმარისია მხოლოდ გავიხსენოთ ისეთი სახელები, როგორებიცაა სტრინბერგი, მობიუსი, შოპენჰაუერი, ვეილინგერი. მათი წრე შეიძლება გააფართოვოს ქალთა დიდმა რიცხვმა, რომლებიც მორჩილად იზიარებენ თვალსაზრისს ქალური არასრულფასოვნების შესახებ და მის დამსახურებულ მეორეხარისხოვან როლზე. ქალის მიმართ უპატივცემლობა აგრეთვე გამოიხატება მამაკაცის შრომასთან შედარებით მისი შრომის გაცილებით ნაკლებ ანაზღაურებაში, გინდაც ისინი ერთნაირ სამუშაოს ასრულებდნენ.

მართალია, უნარების გამოსავლენმა ტესტებმა აჩვენეს, რომ გარკვეულ საგნებში, მაგალითად, მათემატიკაში, უფრო წარმატებულნი ბიჭები არიან, ხოლო, მაგალითად, ენებში კი გოგონები. გოგონებთან შედარებით ბიჭები ნამდვილად უფრო მეტ ნიჭს ამჟღავნებენ ისეთ დისციპლინებში, რომლებიც მათ მამაკაცი პროფესიებისთვის ამზადებენ. თუმცა აქ, ალბათ, ლაპარაკია მხოლოდ მათ უფრო მეტ უნარზე. თუ უფრო დაჟინებით დავაკვირდებით გოგონებს, აღმოჩნდება, რომ ქალების დაბალ უნარებზე საუბრები სხვა არაფერია, თუ არა გამოწვევა, სიცრუე, რომლებიც მხოლოდ ერთი შეხედვით სიმართლეს გვანან.

ქალების უსუსურობის შესახებ ცრურწმენების წინააღმდეგ შემდგომი არგუმენტია იმ ქალების საგრძნობი რიცხვი, რომლებიც გამოჩენილი პიროვნებები გახდნენ ცხოვრების მრავალ სფეროში, განსაკუთრებით ლიტერატურაში, ხელოვნებაში, ტექნიკაში და მედიცინაში; და ამ სარბიელზე მათი მიღწევები არაფრით არ ჩამოუვარდებიან მამაკაცთა მიღწევებს. სხვათა შორის, შეიძლება შევხვდეთ მამაკაცთა უზარმაზარ რაოდენობას, რომლებიც არა მარტო არ ბრწყინავენ რაიმე მიღწევებით, არამედ არაკომპეტენტურობის უმაღლეს ხარისხსაც ავლენენ; ეს შეიძლება გამხდარიყო საფუძველი მითისათვის მამაკაცთა უსუსურობის შესახებ, რაც საბოლოო ჯამში ასევე არასამართლიანია.

ყველაფერ იმის, რაც თავის თავში ქალური საწყისის თვისებებს ატარებს, არასრულფასოვნების შესახებ მითის სერიოზულ შედეგს წარმოადგენს პოზიციების თავისებური პოლარულობა. ყველაფერი მამაკაცი უბრალოდ იდენტიფიცირდება ნიშნადობასთან, ძალასთან და დაუმარცხებლობასთან; ქალურ ნახევარს ერგება მორჩილება, ყურმოჭრილ მონად ყოფნა და მეორეხარისხოვნობა. აზროვნების მსგავსმა ნირმა ისე ღრმად გაიდგა ფესვები ჩვენს კულტურაში, რომ ნებისმიერი სრულყოფილება აპრიორი ენიჭება მამაკაცებს; იმ დროს როცა ყველაფერი არასრულყოფილი და შეპასუხების გამომწვევი ქალურ მახასიათებელს წარმოადგენს. საყოველთაოდ ცნობილია, რომ მამაკაცე-

ბის ნაწილისთვის ყველაზე ძლიერ შეურაცხყოფას წარმოადგენს ნასროლი ფრაზა: „პირდაპირ ქალივითაა!“ ქალიშვილებისთვის კი მამაცურობაში ბრალდება მათ ღირსეუბებს ოდნავაც არ ამცირებს. აქცენტები ყოველთვის იმგვარად კეთდება, რომ ქალურ საწყისზე ნებისმიერი ხსენება არასრულფასოვნებას ნიშნავს.

ამ მითის ხშირად დამადასტურებელ მოვლენას უახლოესი განხილვისას წარმოადგენს განვითარებაში შეფერხების შედეგები. ჩვენ არ ვაპირებთ იმის თქმას, რომ ჩვეულებრივი პოტენციალის მქონე თითოეული ბავშვისაგან შევძლებდით ნიჭით დაჯილდოებული პიროვნების შექმნას. იმავდროულად ეჭვი არ გვეპარება, რომ ნებისმიერ ბავშვში ჩვენ შეგვიძლია „ჩავაქროთ“ ტალანტის ნებისმიერი გამოვლინება და შემდეგ იგი უნიჭოდ გამოვაცხადოთ. ცხადია, ჩვენ მსგავსი რამ არასოდეს გავგიკეთებია, თუმცა ჩვენთვის ცნობილია, რომ სხვებმა ამაში საკმაოდ კარგ წარმატებებს მიაღწიეს. დღევანდელ დღეს ყველაზე სავარაუდოა ის, რომ მოცემული მოვლენა პრობლემას ბიჭებზე მეტად გოგონებისთვის წარმოადგენს. ჩვენს პრაქტიკაში არის ასეთი „უნიჭო“ ბავშვების შემთხვევები, რომლებმაც ერთხელ იმდენად გამოავლინეს თავისი ტალანტები, რომ ისეთ შთაბეჭდილებას ტოვებდნენ, თითქოს ფაქტიურად სულ სხვა ბავშვებად გადაიქცნენ.

ბავშვებზე გავლენა ბიჭები

მთელი ჩვენი სოციალური სისტემა, ტრადიციები, კანონები, მორალი და წეს-ჩვეულებები მოწმობენ მამაკაცური სქესის ადამიანების პრივილეგირებულ მდგომარეობაზე, რომლებზეც ისინი ორიენტირებულნი არიან და რომელთა დახმარებითაც თავის სიცოცხლისუნარიანობას ინარჩუნებენ. ისინი ბავშვს ლამის ჩვილობიდან თანსდევენ და უზარმაზარ გავლენას ახდენენ მის ფსიქიკაზე. და თუმცა ჩვენ არ შეგვიძლია იმის მტკიცება, რომ ბავშვი ნათლად აცნობიერებს ამ კავშირებს, მაგრამ იგი მათ

გრძნობს. წარმოიდგინეთ ბიჭი, რომელსაც მოთხოვნაზე, რომ გოგონას ტანსაცმლით შეიმოსოს, აღშფოთება ეუფლება. მსგავსი შემთხვევები საკმარის საფუძველს გვაძლევს ამ კავშირების დეტალური განხილვისთვის. ამრიგად, ჩვენ კვლავ, მაგრამ უკვე სხვა მხრიდან, მივდივართ დასკვნამდე ძალაუფლებისკენ მისწრაფების არსებობის შესახებ.

როცა ერთხელ საკუთარი მნიშვნელოვნობისკენ ბიჭის მიწრაფება გარკვეულ დონეს აღწევს, ის ამჯობინებს იმ გზას დაადგეს, რომელიც მას, როგორც მამაკაცს, იმ პრივილეგიების გარანტიას აძლევს, რომელთაც ყველგან ხედავს. თანამედროვე ოჯახური აღზრდა ფრიად ხელს უწყობს ბატონობისკენ მიწრაფების ზრდას, აქედან კი წარმოიშვება მამაკაცური პრივილეგიების ამალგებისადმი მიდრეკილება და მათი მიღწევის სურვილი. მიზეზი იმაშია, რომ ჩვეულებრივ სწორედ მამაკაცი, მამა ბავშვის წინაშე წარსდგება ძალაუფლების სიმბოლოს სახით. თავისი იდუმალი მოსვლებით და წასვლებით იგი ვაჟიშვილში იწვევს გაცილებით მეტ ინტერესს, ვიდრე დედა.

ძალიან ძალე ბავშვი ამჩნევს გაბატონებულ როლს, რომელსაც მამა თამაშობს; თუ როგორ უწევს ხმას, იძლევა განკარგულებებს და ოჯახის ცხოვრებას ხელმძღვანელობს. ბავშვი ხედავს, რომ ყველა ანგარიშს უწევს მამის მითითებებს, დედა კი მას მუდმივად დასახმარებლად მიმართავს. თითოეულ შემთხვევაში ბავშვი მამაკაცს ხედავს მხოლოდ ძალისა და ძლიერების მხრიდან. ზოგიერთი ბავშვისთვის მამა იმდენად ავტორიტეტულია, რომ ნებისმიერი მისი სიტყვა მათთვის წმიდათა წმიდა ხდება; და როცა მათ უნდათ თავიანთი სიტყვებისთვის მეტი წონადობის მიცემა, მიმართავენ ერთადერთ ფრაზას: „მამამ ასე თქვა“.

მაშინაც კი, როცა მამის გავლენა არც ისე თვალსაჩინოა, ბავშვები მაინც მას აძლევს უპირატესობას, ვინაიდან მათ ეჩვენებათ, რომ ოჯახური ზრუნვების ძირითადი ტვირთი მას აწევს მხრებზე, იმ დროს, როცა ფაქტიურად მხოლოდ შრომის განაწილება აძლევს მამას იმის შესაძლებლობას, რომ საკუთარი თა-

ვი საუკეთესოდ გამოავლინოს.

მზარდ ბავშვს არ სჭირდება მოცემულ კონტექსტში წიგნებიდან ცოდნის ამოხაპვა. გინდაც მისთვის საერთოდ არაფერი იყოს ცნობილი ამის შესახებ, ის მაინც გრძნობს, რომ მამაკაცი მთავარი შემომტანი და პრივილეგიერებული პირია, კეთილგონიერმა მშობლებმა ხალისით უარიც რომ თქვან პრივილეგიებზე ტრადიციულ შეხედულებებზე თანაბარუფლებიანობის სასარგებლოდ. ბავშვისთვის მეტისმეტად რთული ასახსნელია, რომ დედა, რომელიც თავის თავზე ყველა ოჯახურ ტვირთს ატარებს, მამის თანაბარუფლებიანი პარტნიორია.

წარმოიდგინეთ, თუ რას უნდა გრძნობდეს ბიჭი, რომელიც პირველივე დღეებიდანვე თავის გარშემო აკვირდება მამაკაცის უპირატესობას. უკვე თავად მისი დაბადების ფაქტს უფრო დიდი სიხარულით ხვდებიან, ვიდრე გოგონას დაბადებას, და მას პრინცივით ეპყრობიან. ყველამ იცის, რომ მშობლების უმრავლესობას პირველ რიგში ბიჭები უნდათ. განვითარების თითოეულ საფეხურზე ბიჭი შეიგრძნობს თავის განსაკუთრებულობას იმის ძალით, რომ ის გვარის გამგრძელებელია. მისი მისამართით წარმოთქმული თითოეული სიტყვა, ისევ და ისევ ხაზს უსვამს მისთვის მამაკაცის როლის მნიშვნელობას ქალის როლთან შედარებით.

მამაკაცური საწყისის უპირატესობას ბიჭი იმაშიც აღმოაჩენს, რომ მასთან ერთ ჭერქვეშ მცხოვრები ქალები საქმიანობის ნაკლებად მიმზიდველ სახეობებს მისდევენ, და იმაშიც, რომ ქალები მის გარემოცვაში ყოველთვის არ არიან დარწმუნებულნი მამაკაცებთან თავის ტოლფასოვნებაში. ისინი ჩვეულებრივ ასრულებენ მეორეხარისხოვანი და დაქვემდებარებული ხასიათის როლს.

ბავშვი ეჯახება ყველა იმ სიტუაციას, რომელიც ამ ურთიერთობებიდან გამომდინარეობს. ამის შედეგს წარმოადგენს ყველანაირი ეპიზოდი და გამონათქვამი, რომლებიც ქალის არსს შეეხებიან და რომლებშიც ქალი, როგორც წესი, წარსდგება საკმაოდ უბადრუკი სახით. ამრიგად, ბიჭის ფსიქოლოგიური გან-

ვითარება მამაკაცურ მიმართულებას იღებს. ყველაფერი ის, რაზეც შეუძლია იოცნებოს უპირატესობისკენ მისწრაფებისას, ესაა მხოლოდ ხასიათის მამაკაცური თვისებების შეძენა და ამ სამყაროში მდგომარეობის მოპოვება.

ოჯახური ურთიერთობების აღწერილი იერარქიიდან იკვეთება მამაკაცური სათნოებების დახასიათება.

იმ გარკვეულ განმასხვავებელ თვისებებს, რომლებიც ჩვენ ამის გამოყოფაში გვეხმარებიან, მივყავართ „მამაკაცურ“ და „ქალურ“ ნიშნებამდე, არ მოითხოვენ რა ამ დახასიათებისთვის რაიმე მტკიცებულებებს. როცა ჩვენ ვადარებთ ბიჭებსა და გოგონებს და ვნახულობთ ამ კლასიფიკაციის აშკარა დადასტურებას, მაინც არ შეგვიძლია იმის მტკიცება, რომ ეს თვისებები ბუნებრივ ხასიათს ატარებენ. დიდი ალბათობით, ჩვენ შეგვიძლია აღვნიშნოთ მამაკაცური ან ქალური თვისებები იმ ადამიანებში, რომლებიც იმ გარკვეულ ხატში მოვათავსეთ, რომლის ცხოვრებისეული გეგმა, რომლის მაგისტრალური ხაზი უკვე დაყვანილია მკვეთრად გამოხატულ მიჩემებამდე. იმ იერარქიულმა ურთიერთობებმა საბოლოოდ უზრუნველყვეს ამ ადამიანებისთვის შესაბამისი ნიშა, რომელშიც მათ მოუწევთ თავისი განვითარებისთვის გზების ძიება.

ამრიგად, მამაკაცურ და ქალურ დამახასიათებელ ნიშნებს შორის განსხვავებას არ გააჩნია საკმარისი საფუძველი. ჩვენ ვხედავთ, რომ როგორც ამ, ისე სხვა სქესობრივ ნიშნებს შეუძლიათ უპასუხონ უპირატესობისკენ მისწრაფების მოთხოვნებს, რომ ძალაუფლების მიღწევა შეიძლება „ქალური“ საშუალებების, მაგალითად, მორჩილების დახმარებითაც. შესაძლებლობების საკუთარი არსენალის გამოყენებისას, მორჩილ ბავშვს შეუძლია უფრო მეტს მიაღწიოს თავის წინსვლაში, ვიდრე მის ჯიუტ თანატოლს, თუმცა ორივე შემთხვევაში ადგილი ექნება უპირატესობისკენ მისწრაფებას. პიროვნების შინაგანი სამყაროს ანალიზში ჩვენ ხშირად განვიცდით სირთულეებს იმ კუთხით, რომ შედეგების მისაღწევად უპირატესობისკენ მისწრაფება როგორც ასეთი მიმართავს ამ პიროვნების ხასიათის თვისებების ფართო

გამის გამოყენებას.

რაც უფრო იზრდება ბიჭი, მის მიერ თავისი, როგორც მამაკაცის, როლის გაცნობიერება თითქმის მოვალეობად იქცევა. მისი პატივმოყვარეობა, ძალაუფლების და უპირატესობის წყურვილი მამაკაცური მოვალეობის შესრულებაზე მიმართულ ერთიან თვისებად ყალიბდებიან. ბევრი ბავშვი ბატონობისკენ მისწრაფებაში არ კმაყოფილდება მხოლოდ იმის შინაგანი გაცნობიერებით, რომ ის მამაკაცურ მოდგმას ეკუთვნის. მათ ყოველთვის უნდათ იმის დემონსტრირება და დამტკიცება, რომ მამაკაცები არიან და, მაშასადამე, მათ ერგებათ პრივილეგიები. ერთის მხრივ, მათ მუდმივად უნდათ სხვებისაგან გამოირჩნენ და ამ მცდელობებში აჭარბებენ თავის მამაკაცურ ღირსებებს; მეორეს მხრივ, ისინი ყოველთვის ცდილობენ, რომ ქალურ გარემოცვას აჩვენონ თავისი უპირატესობა, როგორც ამას აკეთებს ყველა ტირანი, ავლენს რა სრულ უგულვებელყოფას და ბილწვერაგობას, იმ წინააღმდეგობის შესაბამისად, რომელსაც მას უწევენ.

ვინაიდან თითოეულ ადამიანს აფასებენ მამაკაცური საწყისისთვის დამახასიათებელი თავისებური იდეალის თვალსაზრისით, ამიტომ არაა გასაკვირი, რომ ამ საზომებით უდგებიან ბიჭსაც, და თავად ის ბოლოს და ბოლოს საკუთარ თავს ასეთნაირადვე აფასებს. ის შეეკითხება საკუთარ თავს და შეაფასებს საკუთარ თავს სხვისი თვალთ, ყოველთვის იქცევა თუ არა როგორც მამაკაცი, უკვე წააგავს თუ არა მამაკაცს და ა.შ. ყველაფერი ის, რაც დღეს მიჩნეულია, როგორც „მამაკაცური“ საწყისი, ძალიან ნაცნობია - ეს რაღაც სრულიად ეგოისტურია; რაღაც, რაც საკუთარი თავის სიყვარულს აკმაყოფილებს (ისევე, როგორც უპირატესობა); სხვებზე ბატონობა - ეს ყველაფერი ისეთ აქტიურ თვისებებთან ერთად, როგორებიცაა სიმამაცე, ძალა, სიამაყე, მოგონებები ყოველგვარ გამარჯვებებზე (განსაკუთრებით ქალებზე), სამსახურში დაწინაურება, ჯილდოები, წოდებები, მიდრეკილება, რომ ქალურ კაპრიზებს არ აჰყვებს, და ა.შ. ესაა პირადი უპირატესობის მისაღწევად მუდმივი ბრძოლის გამოვლი-

ნება, რამეთუ ითვლება, რომ მხოლოდ მამაკაცმა უნდა დაიკავოს მაღალი მდგომარეობა.

ამრიგად, ბიჭი იმ თვისებებს იძენს, რომლებსაც გადმოიღებს მხოლოდ მოზრდილი მამაკაცების ნიმუშებისაგან, განსაკუთრებით მამისაგან. ხელოვნურად შექმნილი განდიდების ეს ფეტიში ყველგან გვხვდება. ადრეული წლებიდან ბავშვი განიცდის ცდუნებას, რომ თავისთვის რაც შეიძლება მეტი ძალაუფლება და პრივილეგია მოიპოვოს. ისინი მისთვის ნიშნავენ არც მეტი, არც ნაკლები, ჭეშმარიტი მამაცობის არსებობას. ეს სიმამაცე რთულ პედაგოგიურ სიტუაციებში ძალიან ხშირად გადაიქცევა უხეშობის და სისასტიკის კარგად ცნობილ მაგალითებად.

გოგონები

მამაკაცური საწყისის ძალიან ხშირად დემონსტრირებადი უპირატესობები უდიდეს ცდუნებას წარმოადგენენ; ამიტომაც ბევრ გოგონას იზიდავს ძლიერი პიროვნების იდეალი. ეს შეიძლება გამოხატული იყოს დაუოკებელ ვნებიან სურვილში ან როგორც კრიტერიუმი საკუთარი ქცევის შესაფასებლად, ან როგორც თვითგამოხატვის და საქმიანობის ხერხი. „სოციალურში ყოფნისას თითოეულ ქალს ენდომებოდა, რომ მამაკაცი გამხდარიყო“. მოცემულ დებულებას მხედველობაში აქვს ის გოგონები, რომლებიც თავის დაუოკებელ სურვილში ამჯობინებენ მხოლოდ იმ თამაშებს და ისეთ აქტივობას, რაც ფიზიკური მახასიათებლებით ბიჭებისთვის შეიძლებოდა ყოფილიყო დამახასიათებელი. ისინი ხეებზე ძვრებიან, უყვართ ბიჭების კომპანიაში ტრიალი, საქმიანობის ქალური სახეობები კი მათთვის შემარცხვენელია. ისინი კმაყოფილებას პოულობენ მხოლოდ იმ სფეროებში, რომლებიც მამაკაცებს მიეკუთვნებათ. ეს ყველაფერი შეიძლება აიხსნას გოგონების მიერ მამაცურობისთვის უპირატესობის მინიჭების პოზიციიდან. და ჩვენ შეგვიძლია ნათლად დავინახოთ, თუ უფრო მაღალი მდგომარეობისთვის ბრძოლა, უპირატესობისკენ მისწრაფება როგორაა მიმართული უფრო მისი

გარეგანი მხარის გამოვლინებაზე, ვიდრე მათ რეალურ არსზე და საზოგადოებაში ნამდვილ მდგომარეობაზე.

გოგონას მუდმივად და სხვადასხვა ვარიაციებში ლამის ყოველდღე ხაზგასმით ეუბნებიან, რომ გოგონები არაფრისთვის არ გამოდგებიან და მათ შეეფერება მხოლოდ მსუბუქი და არასაპასუხისმგებლო სამუშაო. გასაგებია, რომ პატარა გოგონას არა აქვს მსგავსი მტკიცებების შემოწმების შესაძლებლობა, და ის ქალურ უსუსურობას ჩათვლის რაღაც გარდაუვალად და საბედისწეროდ და ამით იძულებული იქნება დაიჯეროს საკუთარი უსუსურობა. ამრიგად, საკუთარ თავში დარწმუნებულობას მოკლებული, იგი საჭირო ინტერესის გარეშე დაიწყებს სასკოლო საგნების (მაგ., მათემატიკის) შესწავლას - თუკი ეს საერთოდ ოდესმე მოუწევს - ან შეუწუდება მათდამი ინტერესი. აი ასე კარგავს გოგონა გარეგან და შინაგან მზაობას.

მსგავს გარემოებებში ქალური უსუსურობის მტკიცებულება, რა თქმა უნდა, ურყევად მოგვეჩვენება. თუმცა აქ ორი მიზეზის გამო ადგილი აქვს შეცდომას. პირველი მიზეზი ისაა, რომ ადამიანს ჯერ კიდევ აფასებენ მისი თვისებების გარეგანი გამოვლინებით, ანუ ცალმხრივი აბსოლუტურად ანგარებიანი მიდგომის თვალსაზრისით. აღნიშნულის გათვალისწინებით, მართლაც შეიძლება ვერ დავინახოთ, თუ გოგონას ფსიქოლოგიური განვითარება და მისი გარეგანი მონაცემები და უნარები როგორი ხარისხით არიან ერთმანეთთან დაკავშირებული.

მეორე და მთავარი მიზეზი იმაში მდგომარეობს, რომ გოგონასთვის ბავშვობიდან ცნობილია მითი, რომელმაც, ალბათ, უნდა შეარყიოს მისი რწმენა საკუთარ ძალებში და დააკარგინოს იმის იმედი, რომ რაღაცაში კომპეტენტურობას მიაღწევს. ის იძულებულია ასე ჩათვალოს, მუდმივად ხედავს რა საკუთარი თავის წინაშე ეპიზოდებს, როცა ქალებს ერგებათ მხოლოდ მეორეხარისხოვანი როლი, და გასაგები ხდება, რომ ის დაკარგავს დარწმუნებულობას, მეტად აღარ მოუწდება საკუთარ თავზე პასუხისმგებლობის აღება და ბოლოს და ბოლოს უარს იტყვის ცხოვრებისეული პრობლემების გადაჭრაზე.

და ამ შემთხვევაშიც ის ჩვენს წინაშე წარსდგება ყოველგვარ უნარს მოკლებულად, რომელიც ვერანაირ პირობებს ვერ ეწყობა. ეს იგივეა, რომ ჩვენ გაცნობისას ვიღაცას ნდობას შთავაგონებთ, შემდეგ კი მისი სახელით დავანგრევთ ყველა იმედს, რომლებსაც ის რაღაცასთან აკავშირებს; როცა ჩვენ ამგვარად გვირგვინს ჩამოვხსნით მის საკუთარ თავში დარწმუნებულობას და დავრწმუნდებით, რომ იგი მას აღარ აქვს, - მაშინ არავინ არ იტყვის, რომ ჩვენ მართლები ვართ, უფრო მეტიც, ჩვენ იმის აღიარება მოგვიწევს, რომ სწორედ ჩვენ ვართ ამ ტრაგედიის მიზეზი.

გოგონასთვის არცთუ ისე ადვილია, რომ ჩვენი კულტურის პირობებში ჰქონდეს სიმაძაქე და საკუთარ თავში დარწმუნებულობა. სხვათა შორის, უნარების ტესტირების დროსაც კი ჩვენ შევხვდით უცნაურ ფაქტს: 14-18 წლის გოგონების გარკვეული ჯგუფი იმ სხვა ჯგუფებზე უფრო მაღლა აღმოჩნდა, რომლებშიც ბიჭებიც შედიოდნენ. ყველა ეს გოგონა იმ ოჯახებიდან იყო გამოსული, რომლებშიც ქალი, დედა ან მხოლოდ ის ერთადერთი ფლობდა პროფესიას, რომელიც მათგან პირად პასუხისმგებლობას და დამოუკიდებლობას მოითხოვდა. ეს ნიშნავს, რომ მოცემული გოგონები იმ ატმოსფეროში გაიზარდნენ, რომელშიც ისინი არ შეიგრძნობდნენ ამ ყბადაღებულ მითს ქალების სუსტი უნარების შესახებ ან ამას ნაკლები ხარისხით გრძნობდნენ, ვინაიდან მათ შეეძლოთ თავად დაენახათ, თუ მათი დედები წინ როგორი წარმატებით მიიწევდნენ თავისი კომპეტენტურობის წყალობით. ამრიგად, გოგონების თვითგანვითარება მიდიოდა უფრო თავისუფალი და დამოუკიდებელი გზით და თითქმის არ იყო დამძიმებული გავრცელებული მითით.

ქალებზე გავლენა პროტესტი ქალური ხვედრის წინააღმდეგ

მამაკაცთა პირველობამ სერიოზული გართულება გამოიწვია ქალების ფსიქოლოგიურ განვითარებაში, რამაც ასახვა ჰპოვა მათ მიერ საკუთარი როლით თითქმის საყოველთაო დაუკმაყოფილებლობაში. ისინი ცხოვრობენ და მოქმედებენ იმავე პირობებში, რაშიც ყველა სხვა ადამიანი, მაგრამ რომელიღაც მიზეზით მემკვიდრეობით მიიღეს არასრულფასოვნების შეუსუსტებელი შეგრძნება. მოგონილი მითი არასრულფასოვნების ბუნებრივი წარმოშობის შესახებ დამატებითი, დამამძიმებელი ფაქტორია მათ ფსიქოლოგიურ განვითარებაში.

თუ, მიუხედავად ამისა, გოგონების დიდი ნაწილი რაღაც კომპრომისულ დაკმაყოფილებას მაინც პოულობს, ეს ხდება მათი ხასიათის, ჭკუის და, შესაძლებელია, გარკვეული პრივილეგიების წყალობით, რომლებიც, თუმცა იმაზე მეტყველებენ, რომ ერთი შეცდომა დაუყოვნებლივ იწვევს სხვა შეცდომებს. მსგავს პრივილეგიებს წარმოადგენენ ყოველგვარი სახის შეღავათები, ფუფუნების საგნები, სასიამოვნო ფლირტი, - ისინი ქმნიან უპირატესობის რაღაც მოჩვენებითობას, რომელიც თავის თავში მალავს ქალისადმი ყალბ პატივისცემას. დაბოლოს, ქალსაც აგრეთვე აიდეალებენ, მაგრამ მხოლოდ როგორც მამაკაცების სიამოვნებისთვის შექმნილს. ერთმა ქალმა ზუსტად შენიშნა: „ქალების ღირსება - ეს მამაკაცების წარმატებული გამოგონებაა“ (ჟორჟ სანდი).

ქალური ხვედრის წინააღმდეგ ბრძოლა შეიძლება გავხსნათ ქალების სამ ძირითად ტიპში. პირველ ტიპს წარმოადგენენ ისინი, რომლებიც განვითარდებიან „მამაკაცური“ მიმართულებით. ეს ქალები ხდებიან მეტისმეტად აქტიურები, პატივმოყვარეები და წარმატების მისაღწევად იბრძვიან. ისინი ცდილობენ, რომ აჯობონ თავის ძმებს და მამაკაცებს; ძირითადად იმ პროფესიებს ეუფლებიან, რომლებიც მამაკაცური სქესისთვისაა განკუთვნილი; მისდევენ სპორტის ყველა სახეობას და ა.შ. ისინი

აგრეთვე ხშირად უარყოფენ სიყვარულს და ცოლქმრულ ურთიერთობებს. თუკი მათ მაინც უწევთ ქორწინებაში შესვლა, ისინი მას არღვევენ საკუთარი ძალისხმევებით და აქ ყოველთვის იქნებიან სხვებზე უპირატესობის მქონე დომინირებადი პარტნიორი. საოჯახო მეურნეობის რუტინისადმი ისინი უზარმაზარ ზიზღს განიცდიან, აცხადებენ რა ამის შესახებ პირდაპირ ან ირიბად, უარყოფენ რა საკუთარ თავში დიასახლისის ყოველგვარ ტალანტს და დროდადრო ამტკიცებენ კიდევ ამის ნაწილობრივ არარსებობას.

ეს ტიპი ცდილობს, რომ წინ აღუდგეს ბოროტებას მამაკაცური თვისებების მეშვეობით. ქალური ხვედრის წინააღმდეგ თავდაცვითი პოზიცია მისი ნატურის ძირითადი თვისებაა. მას ზოგჯერ უწოდებენ „ლედი-მამაკაცს“. მაგრამ ამ სახელწოდებაში ჩადებულია შინაგანი ფაქტორის, სახელდობრ კი - მამაკაცური არსის მცდარი კონცეფცია, რომელიც ასეთ ქალიშვილს აიძულებს სწორედ ასეთნაირად მოქცევას. თუმცა ადამიანური კულტურის მთელი ისტორია იმაზე მეტყველებს, რომ ქალის შევიწროება და მისი უფლებებში შეზღუდვა (რასაც ის დღემდე განიცდის) აუტანელია მისთვის, როგორც პიროვნებისთვის და აიძულებს მას აჯანყდეს ამის წინააღმდეგ. თუ ეს ბუნტი ისეთ მიმართულებას იღებს, რომელსაც შეიძლება „მამაკაცური“ ვუწოდოთ, მაშინ ის იმ ფაქტზე მიუთითებს, რომ ამ სამყაროში არსებობს საკუთარი გზის არჩევის მხოლოდ ორი შესაძლებლობა: ან მამაკაცის, ან ქალის იდეალის შესაბამისი. ამრიგად, ქალური ქცევისგან ნებისმიერი უკანდახევა განიხილება, როგორც მამაკაცური საწყისის გამოვლინება და პირიქით; მაგრამ ეს ხდება არა რაღაც იდუმალი ჩარევის ძალით, არამედ იმიტომ, რომ სივრცობრივი და ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით სხვაგვარად უბრალოდ შეუძლებელია. მაშასადამე, საჭიროა გვახსოვდეს იმ სირთულეების შესახებ, რომლებიც თან ახლავან გოგონას განვითარებას. და ჩვენ არ შეგვიძლია სრული ზომით დავეთანხმოთ ამ ცხოვრებას, ჩვენი კულტურის ამ უბადრუკ ფაქტებს, სქესთა შორის ურთიერთობების ხასიათს, ვიდრე ქალებს არ ექნებათ

მამაკაცებთან თანაბარი უფლებები.

ცხოვრებაში შეხვედრადი სხვა ტიპი - ესაა ქალი, რომელიც დემონსტრირებს მორჩილებას, შეგუებას და მისადაგებულობის უჩვეულო ხარისხს. ერთი შეხედვით, მსგავსი ქალები ყველასთვის სასურველნი არიან, მზად არიან ნებისმიერ ადგილას იმუშაონ; თუმცა ისინი ამჟღავნებენ ისეთ სიტლანქეს და სილენჩეს, რომ არაფრისთვის გამოდგებიან, და ეჭვს იწვევენ. ან, ნერვოზულობის გამოხატვისას ისინი აშკარად დემონსტრირებენ თავის სისუსტეს, პროვოცირებენ რა ამით საკუთარი თავისადმი განსაკუთრებულ დამოკიდებულებას. ამნაირად ისინი აჩვენებენ, თუ მათი ბუნების დარღვევის არაბუნებრივ პრაქტიკას როგორ მიჰყავს ნერვულ აშლილობამდე და ხელს უწყობს იმას, რომ ადამიანი სოციალური ცხოვრებისთვის უუნარო ხდება. წარმოადგენენ რა კაცობრიობის საუკეთესო ნაწილს, ისინი, სამწუხაროდ, შელახულები არიან და არ შეუძლიათ მათთვის წარდგენილი მოთხოვნების შესრულება. საბოლოოდ კი საქმე იქამდე მიდის, რომ ისინი უბრალოდ არ შეესაბამებიან თავის გარემოცვას. მათ მორჩილებას, შეგუებას და თვითშეზღუდვას იგივე მიზეზი აქვთ, რაც პირველი ტიპის შემთხვევაში. მათ თითქოს უნდათ, რომ ღიად განაცხადონ: „ასეთი ცხოვრება არ გვახარებს“.

მესამე ტიპს მიეკუთვნებიან ისინი, რომელნიც არ უარყოფენ რა ქალურ როლს როგორც ასეთს, მაინც განიცდიან მტანჯველ გრძნობებს იმისაგან, რომ როგორც არა უმაღლესი არსებები, იძულებულნი არიან უბადრუკ ყოფაში იყვნენ და მეორეხარისხოვანი როლი შეასრულონ. ისინი ღრმად არიან დარწმუნებულნი როგორც ქალურ არასრულფასოვნებაში, ისე იმაში, რომ მხოლოდ მამაკაცია მოწოდებული შეასრულოს ყველაზე პრესტიჟული მოვალეობები, რითიც აგრეთვე გამოდიან მამაკაცის პრივილეგირებული მდგომარეობის დამცველებად. ამასთან დაკავშირებით, ისინი მხოლოდ აძლიერებენ ხმების მწყობრ ქოროს, რომლებიც მამაკაცს მიაწერენ უნარების ფართო სპექტრს და მისთვის განსაკუთრებულ მდგომარეობას მოითხოვენ. სი-

სუსტის გრძნობა ამ ქალებში იმდენად ცხადად ვლინდება, თითქოს ისინი ცდილობენ, რომ ეს შეამჩნიონ და მხარდაჭერა შესთავაზონ. მსგავსი პოზიცია სხვა არაფერია, თუ არა დიდი ხნის დაგეგმილი წინააღმდეგობის გამოვლინება. ეს ხშირად აღმოჩნდება ხოლმე ქორწინებაში, როცა ქალი თავის ქმარს გადააბარებს ყველა მოვალეობას, რომლის შესრულება თავადაც შეუძლია, აღიარებს რა ამით, რომ მხოლოდ მამაკაცს ძალუძს მათთან გამკლავება.

ქალური როლით დაუკმაყოფილებლობა განსაკუთრებით მკვეთრად ვლინდება ქალიშვილებში, რომლებიც გარკვეული „განსაკუთრებული“ მიზეზების ძალით განერიდებიან ამქვეყნიურ ცხოვრებას, მიდიან რა, მაგალითად, ქალთა მონასტერში ან ხელს ჰკიდებენ რა საქმიანობის ისეთ სახეობას, რომელიც დაკავშირებულია დაუქორწინებლობასთან. ისინი იმათ მიეკუთვნებიან, ვისაც არ შეუძლია თავის ქალურ როლთან შეგუება, და ფაქტიურად ხაზს გადაუსვამენ ყველა გზას თავისი ნამდვილი მოწოდების განხორციელებისაკენ. ბევრი ქალიშვილი ცდილობს რაც შეიძლება სწრაფად მიიღოს სამუშაო, რათა დამოუკიდებლობას მიაღწიოს, რომელიც მათთვის ხდება თავისებური დაცვა ადრეული ქორწინების წინააღმდეგ. ასეთ შემთხვევებში ქალისთვის ბუნებრივი, ტრადიციული როლის შესრულების მსგავსი სურვილის უქონლობა აგრეთვე მორიგ მამომძრავებელ ფაქტორს წარმოადგენს.

გათხოვების დროსაც კი, როცა იმის აღიარება ხდება, რომ ქალიშვილმა ნებაყოფლობით მიიღო ეს როლი თავის თავზე, ხშირად ეს გარემოება არ წარმოადგენს იმის მტკიცებულებას, რომ ის თავის ქალურ როლს შეეგუა.

ქალების მოცემული ტიპები დედის როლში

ქალური უსუსურობის შესახებ მითის მიუხედავად, ჩვენი ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი და ყველაზე ძნელი ამოცანის შესრულება, სახელდობრ კი, ბავშვების აღზრდა, თითქმის

მთლიანად ქალებს ეკისრებათ. და თუ ეს ასეა, როგორი დედები უნდა გახდნენ ქალების ზემოთ დასახელებული ტიპები და როგორ უნდა განსხვავდებოდნენ ერთმანეთისაგან?

პირველი ტიპი, ცხოვრებასთან მიმართებაში თავისი მამაკაცური საწყისის მისეული გამოვლინებით, იმოქმედებს როგორც ტირანი ხმამაღალი შემახილებითა და მუდმივი სასჯელების გამოყენებით და, შესაბამისად, ბავშვებზე უპლიერესი ზეწოლის მოხდენით, რომლებიც, ბუნებრივია, შეეცდებიან ამ ყველაფერს თავი აარიდონ. და საუკეთესო შემთხვევაში მსგავსი პრაქტიკის შედეგი გახდება ჩვეულებრივი წვრთნა, რომელსაც მიუხედავად ამისა არანაირი აღმზრდელობითი ფასეულობა არ ექნება. ბავშვები ასეთ დედებს ჩვეულებრივ მიიჩნევენ მათი აღზრდისთვის უუნაროებად. ამ მუდმივ ხმაურს, ყვირილს, ამაოებას მიჰყავს ძალიან სამწუხარო შედეგამდე; და ჩნდება იმის საშიშროება, რომ ისინი გოგონებს უბიძგებენ თავიანთი დედების მიბაძვისკენ, იმ დროს როცა ბიჭები იცხოვრებენ მარადიულ შიშში მთელი თავისი დარჩენილი ცხოვრება. იმ მამაკაცებს შორის, რომელთაც განიცადეს მსგავსი დედის მხრიდან სასტიკი გავლენა, მოულოდნელად მოიძებნებიან ისეთები, რომლებიც შორიდან შემოუვლიან ქალებს, ქალურ სქესთან მიმართებაში თავისი ყმად გახდომისა და საკუთარ თავში დარწმუნებულობის არქონის შედეგად. ამასთან სქესთა შორის მუდმივად წარმოშობად დისკომფორტს ჩვენ ვუწოდებთ ნამდვილ პათოლოგიას. და მსგავს შემთხვევებშიც კი დროდადრო წარმოიშვება არასწორი შეხედულება თითქოსდა „მამაკაცური და ქალური არსების არასწორი განაწილების“ შესახებ. ქალების ორი სხვა ტიპი თანაბარი ხარისხით უუნარონი არიან ბავშვების წარმატებით აღზრდაში. ზოგიერთი მათგანი ურთიერთობის ისეთი უცნაური სტილის დემონსტრირებისკენაა მიდრეკილი, რომ ბავშვები მალე ამჩნევენ, რომ დედას არ გააჩნია საკუთარ თავში დარწმუნებულობის გრძნობა, რის შემდეგაც ისინი ხელიდან წასულები ხდებიან.

დედა ისევ და ისევ გამოიყენებს ახალ მცდელობებს და გა-

ფრთხილებებს, ამასთან დაიმუქრება, რომ ყველაფერს მამას მოუყვება. თუმცა, ადრინდელივით მშობელ მამაზე დაყრდნობისას, ის უკვე მერამდენეჯერ ავლენს ბავშვების ფეხზე წარმატებით დაყენების უნარში დაურწმუნებლობას. ამრიგად, მიუხედავად იმისა, რომ მშობელია, იგი ფიქრობს უკან დახევაზე, თითქოს მან უნდა დაადასტუროს გავრცელებული შეხედულება იმის შესახებ, რომ სწორედ მამაკაცია კომპეტენტური და, მაშასადამე, ის ერთადერთიც, რომელსაც ბავშვების აღზრდა შეუძლია.

სხვა შემთხვევებში ასეთი ქალები, გრძნობენ რა თავის სრულ არაკომპეტენტურობას, უარს ამბობენ ნებისმიერ აღზრდელობით საქმიანობაზე და ამ პასუხისმგებლობას თავიანთ ქმრებს, გუვერნანტ ქალებს და ა.შ. გადააკისრებენ.

მომწიფებული ასაკის ქალთა შესახებ

ამასთან დაკავშირებით მინდა აღვნიშნო კიდევ ერთი ფენომენი, რომელიც ქალების დამამცირებელი კრიტიკისთვის საფუძველს ასევე ხშირად იძლევა. საუბარი მიდის ეგრეთ წოდებულ სახიფათო ასაკზე 50 წლის ფარგლებში, როცა ზედაპირზე გამოდიან ხასიათის ზოგიერთი თვისების გამწვავებასთან დაკავშირებული გარკვეული ფსიქოლოგიური მოვლენები და ცვლილებები. ფიზიკურმა ცვლილებებმა ქალს შეიძლება მიანიშნონ, რომ უახლოეს მომავალში ის დაკარგავს იმ უკანასკნელ შეხსენებასაც ძლივს ხილული მისი მნიშვნელოვნობის შესახებ, რომლის შენარჩუნებასაც იგი ასეთი გულმოდგინებით ცდილობდა. ასეთ ნაკლებად სასიამოვნო პირობებში მას მოუწევს მცდელობის გაძლიერება, რათა ხელიდან არ გაუშვას ყველაფერი ის, რაც მას ადრე ეხმარებოდა სტატუს-კვოს მიღწევასა და შენარჩუნებაში.

დღევანდელ დღეს, როცა ბალს მართავს მისი უდიდებულესობა წარმატება, ხანდაზმული ადამიანებისთვის მძიმე დროდგება; და ეს მეტი ხარისხით ქალებს შეეხება. მოცემული დამამ-

წუხრებელი გარემოება, რომელიც საბოლოოდ ძირს უთხრის უფრო ასაკოვანი ქალების მნიშვნელოვნობას, მეორე ბოლოთი ურტყამს თითოეულ ჩვენგანს. ჩვენი ცხოვრების კალკულაცია და შეფასება არ შეიძლება მოვახდინოთ ყოველი მიმდინარე დღის საფუძველზე. ის, რასაც ადამიანმა მიაღწია თავისი პოტენციის გაფურჩქვნის პერიოდში, მას მაშინაც უნდა ჩავუთვალოთ, როცა გაფლანგავს თავის ძალას და ძლიერებას. არ შეიძლება ადამიანის ასე უბრალოდ გამორიცხვა ფსიქოლოგიური და მატერიალური ურთიერთობების ორბიტიდან მხოლოდ იმიტომ, რომ ის მოხუცია. რაც შეეხება ხანდაზმულ ქალებს, მათ მიმართ ეს გამოიყენება, როგორც წესი, შეურაცხმყოფელ ფორმაში. შეიძლება წარმოვიდგინოთ ის შეწუხებულობა, რომლითაც ზრდადი ქალიშვილი ფიქრობს ამ დროზე, რომელთანაც მას შეხვედრა ერთხელაც პირისპირ მოუწევს. ქალის ცხოვრება თავის აზრს არ კარგავს 50 წლის ასაკში; და ადამიანური ღირსებაც აგრეთვე არ სუსტდება ამ ასაკში და შენარჩუნებულ უნდა იქნას.

შემთხვევა პრაქტიკიდან

მოვიყვანთ თავის ქალურ როლთან შეურიგებლობის ტიპიურ მაგალითს, დაკავშირებულს 36 წლის გათხოვილ ქალთან, რომელიც სხვადასხვა ნერვულ აშლილობას უჩიოდა. ის უფროსი ბავშვი იყო ძალიან მბრძანებლურ ქალთან ხანდაზმული მამაკაცის არათანაბარ ქორწინებაში. ის ფაქტი, რომ დედა, ძალიან მიმზიდველი ქალიშვილი, ცოლად გაჰყვა ხანდაზმულ მამაკაცს, იმ ვარაუდის საფუძველს იძლევა, რომ სწორედ ქალური ხვედრის წინააღმდეგ პროტესტმა მოახდინა გავლენა ქმრის არჩევაზე. და მართლაც, ქორწინება წარუმატებელი აღმოჩნდა. სახლში ურთიერთობისას დედა ყოველთვის ყვიროდა და თავის ნებას ახვევდა ყოველგვარი შემხვედრი შეპასუხების გარეშე. იგი მოხუც ქმარს ყოველთვის კუთხეში აგდებდა. პაციენტი ქალი ყვება, თუ როგორ ხშირად დედა მამას დასასვენებლად სკამზე გაჭიმვის საშუალებასაც კი არ აძლევდა. ის ყოველთვის ცდილობ-

და საოჯახო მეურნეობის წარმართვას პრინციპით, რომელიც იუწყებოდა, რომ სწორედ ისაა ორგანიზატორი და ყველაფერში სიტყვაშეუბრუნებელი დიასახლისი.

ჩვენი პაციენტი ქალი ძალიან ნიჭიერ ბავშვად იზრდებოდა, რომელსაც მამა მეტისმეტად ანებივრებდა. დედამისი, პირიქით, მისით მუდმივად უკმაყოფილო იყო და ყოველთვის მის წინააღმდეგ გამოდიოდა. მოგვიანებით, როცა ბიჭი დაიბადა, დედამ მთელი თავისი სიყვარული მას უწილადა და მისი ურთიერთობები ქალიშვილთან საერთოდ აუტანელი გახდა. თუმცა, გოგონამ იცოდა, რომ მამის სახით მას დამცველი ჰყავდა, რომელსაც მიუხედავად თავისი მოდუნებულობისა და დამთმობლობისა, მაინც შეეძლო ძალიან მძვინვარე შეწინააღმდეგება, როცა საქმე მის ქალიშვილს ეხებოდა. ჯიუტი წინააღმდეგობების გაწევამ გოგონას დედა ბოლოს და ბოლოს შეაძულა. გოგონას თავდასხმების საყვარელი ობიექტი იყო დედის მიერ სისუფთავის სიყვარული, რომელიც იმდენად შორს მიდიოდა, რომ იგი, მაგალითად, დამლაგებელ ქალს უფლებას არ აძლევდა, რომ კარის სახელურს შეხებოდა მისი შემდგომი გაწმენდის გარეშე. გოგონა იმით ერთობოდა, რომ სახლში ჭუჭყიანად და ფეთხუმად დადიოდა და ყველგან ჭუჭყს ტოვებდა. მთლიანობაში იგი თავის თავში მხოლოდ იმ თვისებებს ანვითარებდა, რომლებიც აბსოლუტურად ეწინააღმდეგებოდნენ იმას, რაც დედას სურდა. ეს ყველაფერი აშკარად ეწინააღმდეგება იმ აზრს, რომ გოგონასთან ეს თვისებები თანდაყოლილ ხასიათს ატარებენ. თუ ბავშვს მხოლოდ ის თვისებები უნვითარდება, რომლებიც დედას ძალიან აღიზიანებენ, მაშინ ეს დაფუძნებული უნდა იყოს გაცნობიერებულ ან გაუცნობიერებელ გათვლაზე. ეს ბრძოლა დღესაც გრძელდება; და ალბათ არ მოიძებნება თავისი ვარვარით უფრო შეუპოვარი დაპირისპირება.

როცა ჩვენი პაციენტი ქალი 8 წლის იყო, ოჯახში დამყარდა დაახლოებით ასეთი სიტუაცია: მამა ყოველთვის ქალიშვილის მხარეზე იყო; დედა არასოდეს ცვლიდა თავის მძვინვარებას მოწყალეობაზე, სულ დასცინოდა და საყვედურობდა; მუდმი-

ვად აღრენილი გოგონა ყოველთვის მზად იყო მოსწრებული გამოხდომებისთვის და დედის ყველა ძალისხმევას საშურველი ხელოვნებით პასუხობდა. ეს სიტუაცია გამწვავდა, როცა გოგონას უმცროსი ძმა, დედის რჩეული და ნებიერი, გულის უკმარისობით დაავადდა. ამასთან დაკავშირებით დედის მისდამი ყურადღება კიდევ უფრო გაძლიერდა. აღსანიშნავია, რომ შვილების მიმართ მშობლების შერჩევით დამოკიდებულებას მუდმივად მიჰყავდა თავად ისინი ჩხუბამდე. აი ასეთ გარემოებებში იზრდებოდა გოგონა.

ერთხელ იგი, როგორც ჩანს, დაავადდა რაღაც ნერვული სნეულებით, რომლის ახსნაც ვერავინ შეძლო. მას იპყრობდა ხოლმე დედასთან დაკავშირებული პირქუში აზრები, რომელიც, როგორც ის თვლიდა, ყოველთვის გზაზე ეღობებოდა. მოულოდნელად ქალიშვილი რელიგიამ გაიტაცა, თუმცა, განსაკუთრებული წარმატების გარეშე. გარკვეული დროის შემდეგ გოგონას ასეთი განწყობა შესუსტდა, რაც მკურნალობის შედეგად ჩათვალეს; თუმცა, დიდი ალბათობით, ეს შესაძლებელი იმის გამო გახდა, რომ თავად დედამ რაღაც მიზეზების გამო შეანელა თავისი აგრესიული მხურვალეობა. ამ პირქუში განწყობილებისგან კვალი მაინც დარჩა: პანიკური შიში ჭექა-ქუხილის წინაშე. ის თვლიდა, რომ ქუხილი და ელვა ჩნდებიან მხოლოდ ავადმყოფური ცნობიერების გამო და რომ ერთხელ მის ბოროტებაზე პასუხად მის თავზე ცა გაიხსნება. ამ მაგალითზე შეიძლება დავინახოთ, თუ თავად ბავშვი, საკუთარი ძალისხმევებით როგორ ცდილობს სიძულვილის მოშორებას, რომელსაც დედის მიმართ განიცდის.

ამრიგად, ევოლუცია მიმდინარეობდა ბავშვის ზნეობრივ განვითარებაში, რომლის წინაშეც, ისე ჩანდა, კარგი მომავალი იშლებოდა. ერთხელ გოგონა უბრალოდ გააოგნა ერთ-ერთი მასწავლებლის გულახდილმა ნათქვამმა: „ეს გოგონა ნებისმიერ რამეს გაუმკლავდება, თუკი ამას მოინდომებს“. თავისთავადად ეს სიტყვები არაფერს ნიშნავდნენ, თუმცა ჩვენი გოგონასთვის მათ ჰქონდათ გადამწყვეტი მნიშვნელობა, რამეთუ ისინი თავის-

თვის ასე გადაასხვაფერა: „თუ მას გამარჯვება მოუხდებოდა, ის ამას მიაღწევს“. მისთვის ეს განწყობა გახდა, და როგორც შედეგი - მან კიდევ უფრო მეტი თავგამოდებით გააგრძელა დედასთან ბრძოლა.

სქესობრივი სიმწიფის მიღწევისას, ჩვენი პაციენტი ქალი მშვენიერ ქალიშვილად იქცა, მას ბევრი თაყვანისმცემელი გაუჩნდა. მაგრამ თავისი მწვავე ენის გამო იგი ყოველთვის სპობდა ნორმალური ურთიერთობისთვის შესაძლებლობებს. სინამდვილეში მას მხოლოდ ერთი მოსწონდა: ეს იყო მეზობლად მცხოვრები მოზრდილი მამაკაცი, მაგრამ მასაც ეშინოდა, რომ ის ერთხელ მას გაჰყვებოდა ცოლად. თუმცა გარკვეული დროის შემდეგ ეს მამაკაციც გაქრა მისი მხედველობის არიდან, დატოვა რა ქალიშვილი საქმროს გარეშე მანამდე, ვიდრე 26 წელი არ შეუსრულდა. იმ წრეებში, სადაც ის ტრიალებდა, ეს ძალიან უჩვეულო იყო, და ვერავინ გაიგო, თუ რა ხდებოდა, რამეთუ არსებითად არავინ იცოდა მისი ცხოვრების ისტორია. დედის წინააღმდეგ მკაცრ ბრძოლაში, რომელიც ადრეული ბავშვობიდან არ წყდებოდა, ის თავისი ხასიათით აუტანელი და შარიანი გახდა. მისი ჩვეულებრივი მდგომარეობა ბრძოლა იყო. დედის ქცევის გამო ის გაღიზიანებადი გახდა და მუდმივად იმით იყო შთანთქმული, რომ რაღაცაში მაინც პირველობას ეძებდა. ცხელი კამათები მისთვის იყო საუკეთესო სულის მოსათქმელი; ამით ის თავის პატივმოყვარეობას იკმაყოფილებდა. მის ქცევაში მამაკაცური საწყისი იმაში გამოიხატებოდა, რომ ის იმ თამაშებს ამჯობინებდა, რომლებიც მოწინააღმდეგეზე უცილობელ გამარჯვებას ითვალისწინებდნენ.

და აი, 26 წლის ასაკში იგი ეცნობა ძალიან წესიერ ადამიანს, რომელიც ვერ შეაშინა ქალიშვილის შარიანობამ; და მან დაუწყო სერიოზული არშიყობა. მისი ქცევა გამოირჩეოდა მორიდებულობით და შემგუებლურობით. მშობლები დაჟინებით სთხოვდნენ გათხოვებას, მან კი პასიურად არაერთხელ განუცხადა მშობლებს, რომ ეს მამაკაცი არ უყვარს და მასთან კავშირი კარგს არაფერს მოუტანს. მისი ხასიათის გათვალისწინებით,

მსგავსი წინასწარმეტყველება საფუძველს როდი იყო მოკლებული. ორი წლის ჯიუტი უარების შემდეგ, მან, როგორც იქნა, თანხმობა განაცხადა, მტკიცედ სწამდა რა სულის სიღრმეში, რომ მისი სახით ეყოლება მონა ქმარი, რომელთანაც შეძლებს ყველაფრის გაკეთებას, რასაც კი მოისურვებს. მას ჰქონდა იმის ფარული იმედი, რომ ეს მამაკაცი ისეთივე გახდება, როგორც მამამისი, რომელიც ყველაფერში თავს უქონავდა.

მაგრამ მალე აღმოაჩინა, რომ მართალი არ იყო. ქორწილიდან რამდენიმე დღის შემდეგ ის, თითქოს არაფერი მომხდარიყო, სასტუმრო ოთახში მოიკალათებდა, ჩიბუხს აბოლებდა და თავის გაზეთს სიამოვნებით კითხულობდა. დილაობით ოფისში მიდიოდა, ზუსტად თავის დროზე სადილად მოდიოდა და ბუზღუნებდა, თუ სადილი ჯერ კიდევ მზად არ იყო. ის ითხოვდა სიფაქიზეს, ყურადღებას, სიზუსტეს, რაც ქალის აზრით არასამართლიანი იყო და რასაც ის მოუშზადებელი შეხვდა.

შემდგომი ურთიერთობები სულაც არ ჰგავდნენ იმას, რაც მასსა და მამას შორის დამყარდნენ. ეს მისთვის იყო არასასიამოვნო გაცისკროვნება. რაც უფრო მეტი იყო მისი საკუთარი მოთხოვნები, მით უფრო ნაკლებად ჩქარობდა ქმარი მისი სურვილების შესრულებას; და რაც უფრო მეტად მიუთითებდა დიასახლისის როლზე, მით ნაკლებად ხედავდა ამ როლის გამოვლინებას. ქალი დაუღალავად ახსენებდა მას, რომ სინამდვილეში უფლება არა აქვს თავისი პირობების წამოყენებაზე, რამეთუ თავის დროზე ცხადად აგრძნობინა, რომ იგი არ უყვარს. მაგრამ ამან მასზე არანაირი შთაბეჭდილება არ მოახდინა. ის უდრეკად აგრძელებდა თავის პოლიტიკას, და მისი ცოლი მომავალს უკვე მუქ ფერებში ხედავდა. ეს ჭკვიანი, საღად მოაზროვნე ადამიანი თავდავიწყებით ეარშიებოდა მომავალ ცოლს; თუმცა მალე მისი ეს განწყობა შეიცვალა, როგორც კი იგრძნო, რომ ამიერიდან ოჯახში ფეხზე მყარად დგას.

მათ შორის რთული ურთიერთობები მაშინაც კი არ გამარტივდნენ, როცა იგი დედა გახდა. მას მოუწია თავის თავზე ახალი მოვალეობების აღება. დედასთან ურთიერთობები, რომე-

ლიც არაორაზროვნად სიძის მხარეს იჭერდა, კიდევ უფრო გამწვავდნენ. ვინაიდან ოჯახურ ომში სულ უფრო და უფრო მძიმე იარაღი გამოიყენებოდა, ქმარი დროდადრო მართლაც უსიამოვნო ხდებოდა და ცოლისადმი არანაირ ყურადღებას არ ავლენდა; ასეთ შემთხვევებშიც სიმართლე მის მხარეზე იყო. თუმცა, მისი ქცევა იყო არსებულ გარემოებაზე ქალის არაადეკვატური რეაქციის შედეგი, აგრეთვე თავის ქალურ როლთან შეგუების სურვილის უქონლობა. მას რომ მუდმივი შესაძლებლობა ჰქონოდა მბრძანებლის როლის შესასრულებლად, რომელსაც ცხოვრებაში მუდმივი მსახური ეყოლებოდა და ყველა მის ახირებას შეასრულებდა, მაშინ მათი ქორწინება, სავსებით შესაძლებელია, რომ მტკიცე და მდგრადი იქნებოდა.

რა უნდა მოიმოქმედოს დღეს? განქორწინდეს თუ დედასთან დაბრუნდეს და თავი დამარცხებულად გამოაცხადოს? მას არ შეეძლო უსასრულოდ დამოუკიდებლად დარჩენა, რამეთუ ასეთი როლისთვის მზად არ იყო. განქორწინება მის სიამაყეს და პატივმოყვარეობას შელახავდა. ცხოვრება მისთვის წვალებად იქცა. ერთის მხრივ, იყო ქმარი, რომელიც ყველაფერს და ყველას აკრიტიკებდა, მეორეს მხრივ - დედა მტკივნეული ჩხვლეტების მისეული არსენალით, რომელიც მუდმივად სისუფთავს და წესრიგს ქადაგებდა.

მოულოდნელად ჩვენს პაციენტ ქალს გაუჩნდა სისუფთავისა და წესრიგისაკენ მეტისმეტი მიდრეკილება. დილიდან საღამომდე ის დაკავებული იყო ხეხვითა და გაპრიალებით. ისე ჩანდა, რომ როგორც იქნა აითვისა გაკვეთილი, რომელსაც დედამისი ამდენი წელი თავში უდებდა. თავიდან დედა, ალბათ, იღიმებოდა, ქმარიც აგრეთვე საკმაოდ კმაყოფილი იყო თავისი ცოლის უცაბედად გაჩენილი აკურატულობით, რომელიც მუდმივად ასუფთავებდა ტუალეტს და საკუჭნაოს.

მაგრამ მსგავსი საქმიანობა შეიძლება გადამეტებული იყოს. ის სახლში ყველა წვრილმან ნივთსაც კი რეცხავდა და წმენდდა. ოჯახის თითოეული წევრი რაღაცნაირად ხელს უშლიდა დალაგებაში, ისიც, თავის მხრივ, აგრეთვე ხელს უშლიდა

მათ. როცა რაიმე ნივთს რეცხავდა და ვინმე მას შეეხებოდა, ეს ნივთი მაშინვე კიდევე ერთხელ ირეცხებოდა და მხოლოდ მას შეეძლო ამის გაკეთება. მაგრამ, ალბათ, სადმე სხვაგან ვერ მოძებნიდით უფრო მეტ ჭუჭყს, ვიდრე ამ სახლში, რამეთუ მისთვის ეს იყო არა სისუფთავის პრობლემა, არამედ შესაძლებლობა გარშემომყოფთათვის მოუხერხებლობის შესაქმნელად. ამ ყველაფერმა იქამდე მიიყვანა, რომ მას არ ჰყავდა ახლო მეგობარი, ის ვერავის ეგუებოდა და ვერა და ვერ განიცადა საკუთარი თავისადმი პატივისცემა.

მსგავსი ავადმყოფური სისუფთავე ძალიან ხშირად გვხვდება ცხოვრებაში. ასეთი ქალები უბრალოდ იბრძვიან თავისი ემანსიპაციისთვის, მათ უნდათ წუნდაუდებლობის ასეთი სახით ზემოდან უყურონ სხვებს, რომლებიც ამით არ ბრწყინავენ. ეს მცდელობები ანგარიშგაუწევლად მიმართულნი არიან ოჯახის საფუძვლების შერყევაზე.

მეცნიერებამ უახლოეს მომავალში უნდა მოგვცეს გოგონების აღზრდის მეთოდები, რომლებიც მათ ასწავლიდნენ რეალურ ცხოვრებასთან შეხების წერტილების პოვნას. რამდენადაც დღეს ჩვენ შეგვიძლია დავაკვირდეთ, მსგავსი შეგუება ვერ იქნება მიღწეული ყველაზე ხელსაყრელი პირობების არსებობის დროსაც კი. ჩვენს საზოგადოებაში ქალური არასრულფასოვნება, თუმცა რეალობაში არარსებული და საღად მოაზროვნე ადამიანების მიერ უარყოფილი, ჯერ კიდევ გვხვდება კანონების და მორალის კრებულებში; ჩვენ ეს ყოველთვის უნდა გვქონდეს მხედველობის არეში, უნდა ვაღიაროთ საზოგადოებრივი მსოფლწესრიგისადმი მანკიერი მიდგომის მთელი ტექნოლოგიის არსებობა და მის წინააღმდეგ ვიბრძოლოთ ქალის არა გადამეტებული, მოწიწებული პატივისცემის ძალით, არამედ უბრალოდ იმ ფაქტის მხედველობაში მიღებისას, რომ არსებული პირობები ანგრევენ ჩვენს სოციალურ ცხოვრებას.

ყველა ეს მოვლენა ჩვენი კულტურის შეცდომებზეა დაფუძნებული. როგორც კი რომელიმე მითი კულტურაში შეაღწევს, ყველგან და ყველაფერში მაშინვე თავის ადგილს ნახულობს. მაგალითად, მითი ქალური არასრულფასოვნების შესახებ და მასთან დაკავშირებული მამაკაცის უპირატესობა მუდმივად არღვევს სქესთა ჰარმონიას. და როგორც შედეგი, წარმოიშვება უზარმაზარი დაძაბულობა, რომელიც განსაკუთრებით სასიყვარულო ურთიერთობებს ეხება, ემუქრება რა ბედნიერების მისაღწევად ნებისმიერ შესაძლებლობას და ხშირად ანგრევს მათ. ინდივიდთა მთელი სექსუალური ცხოვრება ამ დაძაბულობით იწამლება, ის ხმება და მოსაწყენი და ღარიბი ხდება.

ამიტომაცაა ბედნიერი ქორწინება ასე იშვიათი, და ბავშვები იმ დარწმუნებულობით იზრდებიან, რომ მამაკაცისა და ქალის საქორწინო კავშირი - ეს რაღაც უჩვეულოდ რთული და საშინელია. „ქალების შესახებ მითი“ და მსგავსი აზრები ხშირად ბავშვებს ხელს უშლიან ცხოვრების ჭეშმარიტი გაგების მიღწევაში. საკმარისია გავიხსენოთ ბევრი ის გოგონა, რომლებიც ქორწინებას თვლიან რუხი ცხოვრებისგან გაქცევის ერთ-ერთ შესაძლებლობად, და მამაკაცებიც და ქალებიც, რომლებიც ცოლქმრობაში მხოლოდ უცილობელ ბოროტებას ხედავენ. სქესთა შორის ამ დაძაბულობის შედეგად წარმოქმნილი სირთულეები ბოლო დროს უზომოდ გაიზარდა. და ისინი მით მეტია, რაც უფრო ძლიერია ქალიშვილის ბავშვობიდან მომდინარე მიდრეკილება - აჯანყდეს მისთვის თავსმოხვეული ქალური როლის წინააღმდეგ; ან, შესაბამისად, რაც უფრო დიდი იქნება პრივილეგირებული როლის თამაშისკენ მამაკაცური მიდრეკილება, მიუხედავად იმისა, რომ ეს ლოგიკის ფარგლებს სცილდება.

სქესთა შორის შეგუებისა და დამაბულობის შესუსტების დამახასიათებელი ნიშანია ამხანაგობა (Kameradschaftlichkeit). სწორედ სქესთა ურთიერთობებში სუბორდინაცია ისეთივე აუტანელია, როგორც ეს მიუღებელია ნაციებს შორისაც. როგორც ერთი, ისე მეორე მხრიდან სუბორდინაციის საფუძველზე წარმოქმნილი სირთულეები იმდენად დიდია, რომ თითოეულმა ჩვენგანმა მოცემულ პრობლემას ყურადღება უნდა მიაქციოს. ეს სფერო იმდენად დიდია, რომ თითოეული ინდივიდუუმის ცხოვრებას შეეხება. რთული კი იმიტომაც, რომ ჩვენმა კულტურამ ბავშვს თავს მოახვია ცხოვრებისადმი თავისი დამოკიდებულების არჩევის ფორმა საპირისპირო სქესთან მიმართებაში ოპოზიციის სახით.

შესაძლებელია, რომ აუჩქარებელ აღზრდას ეს სირთულეები დაეძლია. მაგრამ ჩვენი დღეების გამაღებულმა რიტმმა, კარგად აპრობირებული პედაგოგიური პრინციპების არარსებობამ, და განსაკუთრებით მეტოქეობის სულმა ცხოვრების ყველა სფეროში ბეჭედი დაასვეს ყველაზე პატარა ბავშვებსაც კი, მიართვეს რა შემდგომი ცხოვრების თითქმის მზამზარეული სახელმძღვანელო. ბევრი ადამიანი სიფრთხილით შედის სასიყვარულო ურთიერთობებში. და ეს საფრთხე მათთვის იმაში მდგომარეობს, რომ სწორედ მამაკაცს უბდება ნებისმიერ გარემოებაში თავისი მამაკაცური საწყისის დამტკიცება, ეშმაკობისა და ქალებზე „გამარჯვების“ მეშვეობითაც კი. ეს კი სპობს სიყვარულში ღიაობას და ნდობას. დონ-ჟუანი, უთუოდ, ის ადამიანია, რომელსაც არ სწამს, თავისი, როგორც მამაკაცის, შეძლებულობის და ამიტომ მუდმივად ეძებს სასიყვარულო გამარჯვებებში თავისი სრულფასოვნების სულ ახალ და ახალ მტკიცებულებებს.

სქესთა შორის ფართოდ გავრცელებული ურთიერთეჭვი ნებისმიერ ნდობას სპობს, რისგანაც მთელი კაცობრიობა იტანჯება. მამაკაცური საწყისის გაზვიადებული იდეალი სიმბოლიზირებს მომთხოვნელობას, ქმედებისკენ მუდმივ იმპულსს, გა-

მუდმივად მდგომარეობას; და ეს ყველაფერი მთავრდება პრეტენზიებით პატივმოყვარეობაზე, საკუთარი თავის სიყვარულზე და პრივილეგიებზე მდგომარეობაზე, რაც ეწინააღმდეგება ადამიანური თანაცხოვრების ბუნებრივ პირობებს.

ჩვენ არ გვაქვს იმის მიზეზები, რომ გვირგვინი ავხადოთ თავისუფლებისა და თანაბარი უფლებებისთვის ქალთა მოძრაობის დღევანდელ მიზნებს. პირიქით, ჩვენ მათ აქტიურად მხარი უნდა დავუჭიროთ, ვინაიდან საბოლოო ჯამში დედამიწაზე ყველა მაცხოვრებლის ბედნიერება და სიხარული დამოკიდებული იქნება ისეთი პირობების შექმნაზე, რომლებიც ქალებს მისცემენ თავის ქალურ როლთან შეგუების საშუალებას, აგრეთვე იმაზე, თუ მამაკაცები რამდენად ადეკვატურად გადაწყვეტენ ქალებთან თავიანთი ურთიერთობების პრობლემას.

ერთობლივი სწავლება

სქესთა შორის ურთიერთობების გაუმჯობესებაზე მიმართულ საშუალებებს შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია ერთობლივი სწავლება. თუმცა პრაქტიკა აჩვენებს, რომ ამ შეხედულების სისწორე საკამათოა; მას ჰყავს როგორც მოწინააღმდეგეები, ისე მომხრეები. ეს უკანასკნელნი აღნიშნავენ, რომ ამის მთავარი უპირატესობაა საპირისპირო სქესებისთვის იმის შესაძლებლობის მიცემა, რომ დროულად და უკეთესად გაიცნონ ერთმანეთი და ამით თავი აარიდონ ყბადაღებული მითების დამლუპველ შედეგებს. ოპონენტები კი თავის მხრივ აყენებენ დებულებას, რომ ბიჭებსა და გოგონებს შორის განსხვავებები სკოლაში შესვლისას იმდენად დიდია, რომ ერთობლივი სწავლება მხოლოდ გაზრდის და გააღრმავებს მათ. ბიჭები თავს იგრძნობენ შელახულებად, რადგან ამ პერიოდში გოგონები ინტელექტუალურად მათზე წინ იქნებიან. და ბიჭები, რომელთაც უნდა ატარონ თავისი წარმოსახვითი უპირატესობისა და დარწმუნებულობის მთელი ტვირთი, რომ ისინი უფრო კომპეტენტურები არიან, მოულოდნელად აღმოაჩენენ, რომ მათი პრივილეგიებულობა

სხვა არაფერია, თუ არა რეალობის წინაშე გამსკდარი საპნის ბუშტი. ზოგიერთი მეცნიერი ამას ამატებს მონაცემებს იმის შესახებ, რომ ერთობლივი სწავლების პროცესში ბიჭები გაუბედავნი ხდებიან გოგონებთან მიმართებაში და თვითპატივისცემას კარგავენ.

უთუოდ, ამ დაკვირვებებში და არგუმენტებში თავისი ჭეშმარიტებაა. თუმცა ეს მტკიცებულებები იმსხვრევია, თუ ერთობლივ სწავლებას განვიხილავთ სქესთა შორის მეტოქეობის თვალსაზრისით, როცა ზოგიერთების გამარჯვება ავლენს მათ უფრო მეტ კომპეტენტურობას. და თუ მოცემული მოვლენა ასე იქნება გაგებული მასწავლებლებისა და მოსწავლეების მიერ, მაშინ მას მართლა ექნება დამლუპველი შედეგები. ვიდრე მასწავლებლები სრული ზომით არ გააცნობიერებენ, რომ ერთობლივი სწავლება ესაა სქესთა მომავალი ურთიერთობისთვის ყოველდღიური მომზადება საერთო ცხოვრებისეული პრობლემების გადასაჭრელად და თავის პროფესიულ საქმიანობას ამ კონცეფციაზე არ ააგებენ, მათი ექსპერიმენტები ამ მიმართულებით ყოველთვის ფიასკოს განიცდიან; მოცემული მიდგომის მოწინააღმდეგეები კი ყველა წარუმატებლობას წარმოადგენენ თავისი თვალსაზრისის მტკიცებულებად.

ამ პრობლემის სრული სურათის აღსაწერად, სულ ცოტა პოეტის ტალანტია საჭირო. ჩვენ კი შემოვიფარგლებით ჩვენი ყურადღების მხოლოდ საკვანძო მომენტებზე მიქცევით. ქალთა ზემოთ აღწერილ ტიპებს შორის კავშირი ცხადია. ბევრი მკითხველი გაიხსენებს, რომ იგივე აზრები წარმოიშვებიან თანდაყოლილი ფიზიკური ნაკლის მქონე ბავშვების აღწერისასაც; და მზარდი გოგონაც ისე იქცევა, თითქოს არასრულფასოვანია. ამ შემთხვევაში ყველაფერს, რაც უკვე ითქვა თავისი არასრულფასოვნების საკომპენსაციო საშუალებების შესახებ, კავშირი აქვს მასთანაც. სხვაობა მხოლოდ იმაშია, რომ გოგონა გარედანაც იღებს თავისი არასრულფასოვნების მუდმივ დადასტურებას. მისი ცხოვრება იმდენად ეფლობა ამ ნაკვალევში, რომ ყველაზე გამჭრიახ მკვლევარებსაც კი დროდადრო ამ მითის სჯერათ.

მოცემული მითის მთავარი უბედურება იმაშია, რომ ორივე სქესი ბოლოს და ბოლოს ვარდება პრესტიჟთან დაკავშირებული პოლიტიკური თამაშების მორევში და იწყებს იმ როლის თამაშს, რომელსაც ვერც ერთი მხარე ვერ გაუმკლავდება. ეს ართულებს მათი ცხოვრების უღრუბლო დინებას, ართმევს მათ ურთიერთობებს უშუალობას და ფუთავს მათ ცრურწმენებით, რომელთა წინაშეც ბედნიერების ნებისმიერი პერსპექტივა იკარგება.

დასკვნა

ალბათ, ჩვენი საზოგადოების ყველაზე მნიშვნელოვანი პრობლემა ქალთა საკითხია (Frauenfrage). რადგანაც ჩვენი ცხოვრება ორიენტირებულია მუშაობაზე და პურზე არსობისა, ხდება ისე, რომ ფულის საკითხებში მამაკაცები თავისი შრომისთვის მოითხოვენ და იღებენ უფრო მეტ ანაზღაურებას ქალებთან შედარებით. ეს დებულება თავის გამოხატვას პოულობს ადამიანთა უმრავლესობის გონებაში იმ აზრის სახით, რომ ქალები შექმნილნი არიან მამაკაცებისთვის და მათი მომსახურებისთვის. თუმცა ესაა მოგონილი ვარაუდი, რომელიც დაფუძნებულია სქესთა შორის ბუნებრივი კავშირის ხელოვნურ დაყოფაზე. იმავდროულად ეს მითი ადვილად წარმოიქმნება იქ, სადაც სახეზეა შემთხვევითი შეფერხებები ქალთა განვითარებაში, და როგორც მამაკაცები, ისე ქალები მას მთელი ცხოვრება აღიარებენ. მსგავსი შეფასება შეიძლება შეგვხვდეს არა იმდენად სიტყვებსა და აზრებში, რამდენადაც ადამიანისადმი დამოკიდებულებაში.

ქალების დაბალ თვითშეფასებას, საკუთარ ძალებში დაურწმუნებლობას იმისკენ მიჰყავს, რომ ქალი ყოველთვის ცდილობს იმ მომენტებისთვის თავის არიდებას, სადაც მისგან მოითხოვება ცხოვრებისეული პრობლემების გადაწყვეტა. მისი მცდელობები ჩვეულებრივ მალე სუსტდება ან თავისი ეგზალტირებულობით ამჟღავნებენ საკუთარ თავში დარწმუნებუ-

ლობის არარსებობას. დამოუკიდებლობის გამოვლინებისკენ მიდრეკილება ჩვეულებრივ ქრება ადრეულ ბავშვობაში, ხოლო რაღაცაზე დაყრდნობის მწვავე მოთხოვნილება, რომლის დაკმაყოფილებაც იშვიათად შეიძლება, მის მიღწევებს ადებს მეორეხარისხოვნობის ბეჭედს. და სახეზეა ყველაზე მაღალი მიზნების მიღწევის შემოვლითი მეთოდების სუსტი არსენალი, აგრეთვე მორჩილების გამოვლინებები, რომლებიც თავიდან ძალიან გადაჭარბებულად ჩანან, შემდეგ კი პიროვნების დომინირებადი თვისებები ხდებიან.

მახინჯდება ზოგადი ფიზიკური კონსტიტუცია და მისი ნაწილები; ყველა განზრახვა იცვლება და დედამიწაზე ეშვება სასურველი და იმავდროულად არასასურველი მიზნების გამო, აგრეთვე იძულებითი გათხოვების სიმძიმის ქვეშ. ეს იმიტომ ხდება, რომ ქალურობის ბუნებრივი ნიშნები უფასურდებიან, და მათი მნიშვნელობის აღდგენა მხოლოდ პირობითად ხდება. ზოგიერთი მაღალგანვითარებული ავტორი თვლის, რომ აღმოაჩინა ქალური საწყისის ბუნებრივი გამოვლინების ნიშნები ამ სიტყვის უარესი გაგებით, ან სხვა სიტყვებით, აღმოაჩინა ქალური ბუნება, რომელიც პიროვნებას განწირავს მარადიული არასრულფასოვნებისთვის. მაგრამ ეს დაკავშირებულია ჩვენ მიერ სულ ახლახანს აღწერილ სამწუხარო შედეგთან, რომელიც მოხდება, თუ პატარა გოგონამ შეისრუტა მამაკაცური ცრურწმენა მისი გონებრივი მისწრაფებების უიმედობის შესახებ და უწყვეტად ცდილობს ამჟამად, რომ მამაკაცის ხმით ილაპარაკოს. და პროტესტზე მიმართული მცდელობები, რომლებიც ინიცირებულნი არიან საკუთარ ძალებში ჩვილობაში დაკარგული რწმენის ჩასახლების სურვილით, წარმოშობისთანავე მცირდებიან. როცა ბიჭი თავის აქტიურ საქმიანობაში სირთულეებს აწყდება, მას უწინარეს ყოვლისა ეხმარება ის, რომ მათ წარმოიდგენს მხოლოდ, როგორც რაღაც მოუხერხებლობას, რის შედეგადაც ის ფსიქოლოგიურ ბალანსს ინარჩუნებს და წინ მიიწევს მიზნისკენ მიმავალ გზაზე. გოგონას კი მსგავს სიტუაციაში ყველა მხრიდან, აგრეთვე დასკვნების არმცოდნე გულისაგან სულ

ესმის, რომ ის მხოლოდ გოგონაა, და ამიტომ წინააღმდეგობის გარეშე ყველა თავის მცდელობას ფუჭად თვლის. ასეთი თვით-დამცირებისას ადამიანური სულისთვის ძნელია სიმშვიდის პოვნა. ამის შედეგს ჩვეულებრივ წარმოადგენს მართალია ფარული, მაგრამ ადვილად გამოვლინებადი, გაუგებარი მტრულობა ერთი შეხედვით პრივილეგირებულ მამაკაცთან მიმართებით.

თავის მხრივ მამაკაცი, რომელიც ბავშვობიდანვე დატვირთულია იმ ცნობიერებით, რომ აუცილებლად უნდა დაამტკიცოს თავისი უპირატესობა ქალებზე, ქალური სქესის ფარულ მტრულ ბუნებას პასუხობს გაზრდილი ეჭვიანობით და, შესაძლებელია, ტირანიით. მთელი ადამიანური მოდგმის აშკარა ტოლფასოვნობის მხედველობაში მიღებისას გასაგები ხდება, რომ ორივე სქესი მოხდენადისადმი თავისი არაბუნებრივი, მაგრამ თითქმის გარდაუვალი დამოკიდებულების გამო თითქოს დაპროგრამებული გამოდის ბრძოლის ბილიკზე. ამის შედეგად ყბადაღებული პრესტიჟის შესანარჩუნებლად მათ უხდებათ ძალის, სიფრთხილის და შეტაკების გამოყენება. უფრო მეტიც, ორივე სქესი ზედმეტი წინდახედულობით და მოგონილი შიშით იწყებენ ერთმანეთთან დაპირისპირებას, როგორც მტრები, გამომწვევად მოქმედებენ და საკუთარი დამარცხების ეშინიათ.

მოცემული მოსაზრებები ხაზს უსვამენ ჩვენი სოციალური ორგანიზმის უღრმეს კრიზისს და ხსნიან, რომ ზემოთ განხილული ის არასახარბიელო პერსპექტივები, რომლებიც ბავშვებს მოელით, ხდებიან მათი ტრაგიკული ბედის მომასწავებლები. ამასთან დაკავშირებით არასწორი იქნებოდა ჩვენი აზრების ყალბი შელამაზებით აპელირება, რომლებიც საერთო აზრით საპირისპირო სქესთა შორის ბრძოლისაგან წარმოიშვებიან. მათთვის, ვინც მოინდომებდა, თავისი კვლევის მოცემულ სფეროში გაგრძელებას, მე იმაზე მივუთითებდი, რომ ქალებსა და მამაკაცებს შორის უპირატესობის არსებობის მტკიცებულებები თითქმის ყოველთვის სხვა არაფერია, თუ არა ფსევდო-მტკიცებულებები, და პრაქტიკულად მხოლოდ უმნიშვნელოდ შეუძლიათ

ერთის ამაღლება მეორესთან შედარებით. ნათქვამს უნდა დავუმატოთ, რომ უპირატესობის ესა თუ ის ნიშანი ხშირად წარმოიშვება ემპაკობაზე და წარმოსახვაზე დაფუძნებული აკრძალული ხერხების დახმარებით.

დანართი: ორსულობის ნაადრევი შეწყვეტის პრობლემა

როგორც საკითხების უმრავლესობის განხილვისას, ისე აბორტების წინააღმდეგ კანონის შესწავლისას ჩვენ აღმოვაჩინეთ, რომ მხოლოდ ინდივიდუალური ფსიქოლოგიის თვალსაზრისით შეიძლება მოცემული პრობლემის ყველა მხარის გაშუქება და მათი ჭეშმარიტი ნიშნადობის გაგება.

ჩვეულებრივ იმათ მიერ წამოყენებული არგუმენტები, ვინც იბრძვის აბორტების წინააღმდეგ კანონის მისაღებად, ფსიქოლოგისთვის ყოველთვის როდია დასაბუთებული. მოცემულ კონტექსტში მე არ განვიხილავ სამედიცინო ჩვენებებს ორსულობის შესაწყვეტად. ვინმემ შეიძლება განაცხადოს, რომ ცრურწმენების არმქონე ნებისმიერი ექიმი დადგება ქირურგიული ჩარევის მხარეზე იმ შემთხვევაში, თუ დედის სიცოცხლეს საფრთხე ემუქრება. თუმცა საფრთხის ხარისხის ზუსტად შესაფასებლად საჭიროა ზუსტი დიაგნოსტიკა.

ხშირად ორსულობის გაგრძელების წინააღმდეგ შეპასუხება თავის აპოგეას აღწევს მხოლოდ მოცემულ საკითხზე ადამიანთა პესიმისტური შეხედულების გამო. კონკრეტული შემთხვევების უმრავლესობაში მათი ობიექტური ანალიზის შემდეგ ჩვენ დავინახავთ, რომ ნებისმიერი სიტუაციის შეფასება სხვანაირადაც, უფრო მეტი ვაჟკაცობით შეიძლება; და მაშინ აბორტის გასაკეთებლად მხურვალე მოწოდებები გაქარწყლდებიან.

ჩვენ ხშირად გვიმტკიცებენ, რომ ოჯახს შეუძლია ნორმალური ცხოვრებით ცხოვრება, თუ საკუთარ შემოსავლებს დაეყრდნობა და მხოლოდ ორი შვილი ეყოლება; მესამე ან მეოთხე ბავშვის გაჩენისას შეიძლება წარმოიშვას ცხოვრების დონის მნიშვნელოვანი დაცემის საფრთხე. მაგრამ, მეორეს მხრივ, ჩვენ

სრულიად სხვა სურათს ვხედავთ, როცა ახალი ბავშვების გაჩენასთან ერთად მშობლები მათი საქმიანობის გამააქტიურებელ ახალ იმპულსებს იღებენ; ახალი სიტუაცია სტიმულს აძლევს მათ დამატებითი შემოსავლების საძიებლად და მოსალოდნელი გადატაკების ნაცვლად ოჯახი კეთილდღეობას იძენს. სამსახურის ძებნასთან დაკავშირებული გარკვეული სირთულეები, აგრეთვე საცხოვრებელი ფართის ნაკლებობა ჩვენს დროში, ბუნებრივია, ზოგიერთ შემთხვევაში აუარესებს ამ ოჯახების მდგომარეობას.

იმ სიტუაციებში, როცა გაუთხოვარი ქალიშვილი ბავშვს ელოდება, და ამით თავის მშობლებთან სერიოზული კონფლიქტის და კარგი რეპუტაციის დაკარგვის საფრთხის წინაშე აღმოჩნდება, ასევე შეიძლება სხვა გამოსავლის მონახვა, ვიდრე აბორტია. ჩვენთვის ცნობილია ფეხმძიმე ქალიშვილებთან დაკავშირებული ბევრი შემთხვევა, რომლებიც იმყოფებოდნენ რა სრულ პროსტრაციაში, მოგვიანებით თავის ჭეშმარიტ ბედნიერებას ნახულობდნენ ბავშვში და უკვე მშვენივრად იცოდნენ, თუ როგორ გადაეჭრათ ქორწინების გარეშე დედობის ურთულესი საკითხი. მხოლოდ ეს აქეზებდა მათ წარმატებული კარიერის გასაკეთებლად, რომელიც მათ აგრესიული გარემოცვისაგან დამოუკიდებლობის გარანტიას აძლევდა. შემდგომი მტკიცებულების სახით შეიძლება მოვიყვანოთ იმ ქალიშვილებთან დაკავშირებული შემთხვევები, რომლებიც წარმატებით განთავისუფლდნენ რა არასასურველი ორსულობისაგან, შემდეგ მწარედ ნანობდნენ ამაზე, რამეთუ მიხვდნენ, რომ მაინც იყო შესაძლებლობები ბავშვის გასაჩენად, რომელიც შემდგომში მათ ნუგეშს და სიხარულს მოუტანდა. მარტოხელა დედის მამაცობა აგრეთვე, ალბათ, იმის წანამდვრებს ქმნის, რომ პარტნიორი გაამხნევოს მასთან ქორწინებაში შესასვლელად. რა თქმა უნდა, არის ისეთი მაგალითებიც, როცა ქალიშვილის სიცოცხლის გადასარჩენად საჭირო ხდება ორსულობის შეწყვეტა, მით უმეტეს, როცა ჩვენ არ გვაქვს გარემოცვაზე, მის მშობლებზე და ა.შ. გავლენის მოხდენის შესაძლებლობა.

ამასთან უნდა აღინიშნოს, რომ რაოდენ მნიშვნელოვანიც არ უნდა იყოს აბორტის გაკეთების მიზეზი, ობიექტური თვალსაზრისით ეს მიზეზი დაუსაბუთებელია. პრობლემის არსი ჩვეულებრივ იმაში მდგომარეობს, რომ ქალს არ სურს საქმე იქონიოს ჯერ კიდევ მოუმწიფებელ, ფორმირებად პატარა კაცუნასთან. მას ეს არ უნდა იმის გამო, რომ თავად მას, რომელიც ჯერ კიდევ არ მომწიფებულა, როგორც სრულფასოვანი ქალი, უბრალოდ თავის ცხოვრებაში წარუმატებლობის ეშინია. ბავშვი ბოლოს და ბოლოს რაღაც უფრო მეტს ნიშნავს, ვიდრე მისი გამოკვებისთვის პასუხისმგებლობა. ეს ძირითადად ბავშვის მამასთან კავშირის იძულებითი განმტკიცების ფორმაა. ეს ნიშნავს უარის თქმას საკუთარ თავზე უსაზღვრო შეყვარებულობაზე, ცენტრალური მდგომარეობის დაკარგვას, რომლის დაკავებასაც თავის გარემოცვაში ბევრი ქალი მიეჩვია. ორსულობის დადგომა, შემდეგ კი ბავშვის დაბადება იმ ქალებისთვის დამარცხებას ნიშნავს, რომლებიც მთლიანად შთანთქმულნი არიან ბრძოლით მამაკაცთა სქესის უპირატესობის წინააღმდეგ. ეს აგრეთვე ნიშნავს მათი, როგორც ქალების, არასახარბიელო მდგომარეობის ღია გამოვლინებას სქესთა შორის ურთიერთობებში.

თუმცა ძალიან იშვიათად ქალი თავის თავს უფლებას მისცემს, რათა აღიაროს დედობაზე უარის თქმის მსგავსი მიზეზი, რამეთუ მან იცის, რომ ეს გახდება მისი სულმოკლეობის და ეგოიზმის აღიარება. მაგალითად, ჩვენ საკმაოდ ხშირად ვხვდებით გათხოვილ ქალებს, რომლებიც, თუმცა იმყოფებიან ისეთ მდგომარეობაში, როცა ბავშვების ყოლა ბედნიერებაა და საამისოდ ყველა პირობა გააჩნიათ, ოსტატურად ქმნიან სხვადასხვა გარემოებებს იმისათვის, რათა თავი აარიდონ ზემოთ დასახელებულ პრობლემას, რომელიც მათ თავს დაატყდათ. და იმის დანახვისას, თუ როგორი თავგამოდებით მიჰყავთ ამ ქალებს თავისი საოჯახო საქმეები, როგორ გადაჭარბებულად იზრდება მათი ზრუნვა და როგორ განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებენ რეჟიმის დარღვევას ან საქმის ჩვეულ წესრიგში ჩარევას, გარშემომყოფთ უნებლიედ გაუჩნდებათ აზრი: „რა კარგია, რომ

ამ ქალს მხოლოდ ერთი შვილი ჰყავს!" და ჩვენ ბავშვის ყოლის შიშს ისევ და ისევ დავასახელებთ მრავალრიცხოვანი ნერვული აშლილობების წყაროდ.

უნდა მოვახდინოთ თუ არა ასეთ ქალზე ზეწოლა, რომელიც ასე მძვინვარედ უარყოფს იდეას ბავშვის თაობაზე, რათა დაბადოს თავისი ნების საწინააღმდეგოდ? იურისტისთვის ეს პრობლემა ბავშვის დაბადებასთან ერთად გადაიჭრება. მაგრამ ჩვენ ვიცით, რომ ბავშვის დაბადების შემდეგ პრობლემა მხოლოდ იწყება, და ასეთი ქალი, დიდი ალბათობით, უსიტყვოდ არ აღიარებს დედობის მისთვის არასასურველ ფაქტს. და მშროგორი დედა გახდება ბავშვისთვის?

როგორ შეძლებს იგი თავის ურთულეს მოვალეობასთან გამკლავებას, თუ ეს უკანასკნელი თავს ძალით მოეხვია? ზოგიერთი ამტკიცებს, რომ ბავშვის დაბადებასთან ერთად, უთუოდ, დედობრივი სიყვარული გაიმარჯვებს. თუმცა, ფსიქოლოგმა იცის, რომ ეს ხშირად ასე სულაც არ არის. საკმარისად ბევრია ისეთი ქალი, რომელიც სხვადასხვა ხერხებით ცდილობს თავის შვილებს გააგებინოს, რომ მათ საერთოდ არავინ არ მოელოდა, როცა ისინი დაიბადნენ. იმის გაცნობიერება, რომ არასასურველი შვილი ხარ, ბევრ ინდივიდუუმს ცხოვრებას უწამლავს, ნიადაგს ამზადებს სერიოზული ფსიქიკური აშლილობების გასაჩენად და ხშირად სამართალდამრღვევების, დამნაშავეების და ყველა იმ ფსიქოპათის ფორმირების მთავარი ავის მომასწავებელი მიზეზი ხდება, რომელთაც მთელი დარჩენილი ცხოვრება არ შეუძლიათ განთავისუფლდნენ ახალგაზრდობის შერისხულობისაგან, ვერ შეიცნეს რა დედობრივი სიყვარული და ალერსი. და მხოლოდ მსგავსი ბავშვებისადმი თანაგრძნობიდან გამომდინარე - მხედველობაში გვაქვს ძირითადად ის ბავშვები, რომელთაც მოცემულ კონტექსტში განვიხილავთ, - მე მომხრე ვარ იმისა, რომ პირდაპირ ვუთხრათ თითოეულ ქალს: „სულაც არ არის აუცილებელი გყავდეთ შვილები, თუკი ეს არ გინდათ“.

იმავედროულად მე ხშირად შემხვედრია ფაქტები, როცა ქალს, რომელსაც ადრე საერთოდ არ უნდოდა შვილების ყოლა,

მოულოდნელად გაუჩნდა შვილის ყოლის სურვილი, როგორც კი სრული თავისუფლება მიეცა, რათა თავად გადაეწყვიტა თავისი ორსულობის ბედი. ჩვენ არასდროს არ უნდა დავივიწყოთ, თუ თითოეულ ქალში რამდენად ღრმად გაიდგა ფესვები პროტესტმა მამაკაცებთან მათი არათანაბარი მდგომარეობის წინააღმდეგ. მამაკაცების მიერ შექმნილი კანონის იძულებითი ძალა, რომელიც ქალებს ართმევს იმის შესაძლებლობას, რომ დამოუკიდებლად გადაწყვიტონ თავისი ბედი, უნდა შეიგრძნობოდეს ყოველი ქალის მიერ, როგორც მათი ღირსების დამცირება. ამ კანონის თანახმად, ქალი არა იმდენად ადამიანია, რამდენადაც რაღაც ფუნქცია, რომელიც გვარის გაგრძელების ინტერესებს ემსახურება.

აბორტების აკრძალვების შესახებ კანონის წინააღმდეგ შემდეგი არგუმენტი ყველაფერ დანარჩენს უკანა პლანზე გადასწევს: მხოლოდ ის ქალი, რომელსაც სურს თავისი შვილი იყოლიოს, შეიძლება გახდეს მისთვის კარგი დედა.

ზოგიერთ წრეებში მუდმივად იმეორებენ, რომ აბორტის ლეგიტიმური დაშვება ბევრად გააუარესებს საზოგადოებრივი მორალის ისედაც ცუდ მდგომარეობას. თუმცა მორალის დაბალ დონეს იმდენად ბევრი სხვა ფარული მიზეზი აქვს - განსაკუთრებით ჩვენი განათლება მთელი თავისი პრინციპებით, რომელიც მხოლოდ ოდნავადაა ორიენტირებული სოციალური გრძნობის აღზრდაზე, უფრო დიდი ზომით კი პიროვნებასთან არაჯანსაღი ამბიციების ფორმირებაზე, რომ უბრალოდ აბსურდულია მორალური საფუძვლების შენარჩუნების მცდელობები იქ, სადაც კაცობრიობის ერთი ნაწილი ბედის გაცილებით დიდ დარტყმას განიცდის მის სხვა ნაწილთან შედარებით. ჩვენ მოგვიწევს სათანადოდ გავიზიაროთ უზარმაზარი პასუხისმგებლობა იმ ზნეობრივ ატმოსფეროზე, რომელშიც ჩვენ ვცხოვრობთ, იმის მაგივრად, რომ სიმძიმე გადავიტანოთ ყველაზე სუსტ მხრებზე.

შექმნილი მდგომარეობიდან საუკეთესო გამოსავალი იქნებოდა ფსიქოლოგიური კონსულტაციების შექმნა ოჯახისა და

ქორწინების საკითხებზე, მათში დასაქმებული ინდივიდუალური ფსიქოლოგიის სპეციალისტები კი შეძლებდნენ ნებისმიერი კონსულტაცია მიეცათ მათთვის საინტერესო საკითხებზე.

2. მამაკაცური პროტესტი და ფროიდის კრიტიკა მამაკაცური პროტესტი

ფსიქოლოგიური ჰერმაფროდიტიზმის ფაქტები

ჰერმაფროდიტიზმის თითქმის ყველა მკვლევარი ადამიანებს შორის აღნიშნავდა ან ხაზს უსვამდა, რომ სქესობრივი კუთვნილების გამოვლენილ დამახასიათებელ თავისებურებებს შორის შეიძლება შევხვდეთ საპირისპირო სქესის ფსიქოლოგიურ თვისებებს. მოცემულ მკვლევარებს მიეკუთვნებიან კრაფტ-ეზინგი, დესორი, ჰალბანი, ფლისი, ფროიდი და გირშვილდი.

ნევროზებში ჰომოსექსუალიზმის მოვლენის დეტალური შესწავლისას ფროიდმა თითოეულ ნევრასთენიკში ჰომოსექსუალური თვისებები აღმოაჩინა. ეს დაკვირვება მრავალრიცხოვანი ფაქტებით დადასტურდა. (მოგვიანებით შეტანილ იქნა შესწორება: მე შესაძლებლობა მქონდა მომეხდინა ამ დაკვირვების, როგორც ეროტიზმთან ნევროზების შეუთავსებადობის ხშირი გამოვლინების, კორექტირება). ჩემს ერთ პატარა სტატიაში მე მივუთითე პროსტიტუციასა და ჰომოსექსუალიზს შორის კავშირზე. ფლისი ადრე თვლიდა, რომ ნევრასთენიკი მამაკაცი იტანჯება მისი დამთრგუნველი ქალური თვისებებისაგან; ნევრასთენიკი ქალი კი იტანჯება მამაკაცური თვისებების მასში არსებობისაგან. მსგავს იდეას იცავდა სადგერიც.

ნევროზების ყურადღებით შესწავლა ჰერმაფროდიტიზმთან მათი კავშირის თვალსაზრისით შემდეგ შედეგებს ავლენს:

1. საოცრად ხშირად გვხვდება საპირისპირო სქესთა ფიზიკური თავისებურებების სიმბიოზი - ქალური თვისებები ნევროტიკ მამაკაცებთან და მამაკაცური თვისებები ნევროტიკ ქალებთან. ასევე ხშირად ადგილი აქვს საპირისპირო სქესის მეორად

ნიშნებს: მამაკაცებთან გვხვდება გენიტალიების განუვითარებლობის გამოვლინება. მაგალითად, ჰიპოსპადია (შარდსადენი მილის თანდაყოლილი განუვითარებლობა, რომლის დროსაც მისი გარე ხვრელი იხსნება პენისის ქვედა მხარეს); შარდსადენი მილი ორი ხვრელით, პენისის პატარა ზომა, კვერცხების მცირე ფორმა, კრიპტორხიზმი და ა.შ. ქალებთან კი შეიძლება შევხვდეთ შემდეგს: ხმის დაბალი ტემბრი, გადიდებული კლიტორი, სქესობრივი ორგანოების განუვითარებლობა. როგორც წესი, ზემოთ ჩამოთვლილთან ერთად ჩვენ სხვა ორგანოებშიც ვნახულობთ არასრულფასოვნების მოვლენას.

აქვთ თუ არა ამ ფიზიკურ გადახრებს დაბადებიდანვე რაიმე გენეტიკური კავშირი საპირისპირო სქესის ფსიქიკასთან, რაზეც მიუთითებდნენ ფლისი და კრაფტ-ეზინგი, რათა შემდეგ მომხდარიყო მამაკაცში ქალური საწყისის გამოვლინების დაჩქარებული განვითარება, ქალში კი მამაკაცური საწყისის - დღევანდელ დღეს ვერ მტკიცდება სიზუსტის მაღალი ხარისხით.

თუმცა შეიძლება ისეთი ფაქტების წარდგენა, როცა ბავშვები განუვითარებელი ორგანოებით, ფუნქციონალური სისტემებით, სეკრეციის ფუნქციის დარღვევით ხშირად აღმოაჩენდნენ ხოლმე ნორმიდან გადახრებს აღზნებადობის და ფსიქიკური განვითარების კუთხით, აგრეთვე ზრდის და სიცქვიტის დეფიციტს, ავადმყოფური მდგომარეობის მუდმივობას და სისუსტეს, განსაკუთრებით თავისი განვითარების დასაწყისში; თუმცა ეს ყველაფერი დროთა განმავლობაში ხშირად შეიძლება შეიცვალოს ძლიერი ჯანმრთელობით და ფიზიკური ძალით.

2. ეს ობიექტური მოვლენები ძალიან ხშირად საბაზს იძლევიან თავისი არასრულფასოვნების სუბიექტური შეგრძნებისთვის, რითიც სპობენ ბავშვის დამოუკიდებლობას, ზრდიან მის მოთხოვნილებას სიყვარულში და მხარდაჭერაში და ახასიათებენ მას სრულწლოვანებამდე და მოხუცებულობამდე. სისუსტე, სიტლანქე, მოუქნელი მოძრაობები, ავადმყოფურობა, ენურეზის ტიპის ბავშვური დარღვევები, გაზების შეუკავებლობა, ენაბლუობა, წყვეტილი სუნთქვა, მხედველობისა და სმენის აპარატის

სისუსტე, თანდაყოლილი ან ადრე შეძენილი ხალები, აშკარა სიმახინჯე და ა.შ. - ამ ყველაფერმა შეიძლება ხელი შეუწყოს არასრულფასოვნების მდგრადი გრძნობის წარმოშობას ჯანსაღი და ძლიერი გარემომცველი ადამიანების ფონზე, რომელიც სულში ნარჩუნდება მრავალი წლის მანძილზე. განსაკუთრებით ცხადად ეს გრძნობა ვლინდება მამასთან მიმართებაში. მორჩილებისა და უანგარო სიყვარულის არსებითი თვისებები ბევრი ბავშვისთვისაა დამახასიათებელი, განსაკუთრებით კი ნევროზებისკენ მიდრეკილი ბავშვებისთვის (ამას ეყრდნობა იუნგიც).

ასეთი ბავშვები ხშირად აღმოჩნდებიან ხოლმე იმ როლში, რომელიც სულაც არ ჰგავს მამაკაცურ როლს. ყველა ნევრასტენიკმა მამაკაცმა თავის ბავშვობაში განიცადა ეჭვი იმაში, რომ ოდესმე მიაღწევდნენ სრულ მამაკაცურ სიმწიფეს. მამაკაცურ საწყისზე უარის თქმა ასეთი ბავშვისთვის ქალურობის შეძენის ტოლფასია. ამასთან დაკავშირებით გამოვლინებას იწყებენ მხოლოდ ბავშვური ზნეობრივი ორიენტირები, სახელდობრ კი: მაგალითად, მამაკაცურ თვისებებად შეიძლება ჩაითვალოს თავაწყვეტილი შეტევა, აქტიურობა, მეტოქეობა, ძალაუფლება, მათთან ერთად სითამამე, თავისუფლება, სიმდიდრე, აგრესიული ან სადისტური მიდრეკილებები; იმ დროს, როცა ქალური თვისებები გახდებიან სიმხდალე, მორჩილება, სიღარიბე და მათი მსგავსი ცნებები.

3. გარკვეული დრო ასეთი ბავშვი ორმაგ როლს თამაშობს. ერთის მხრივ, ის მიდრეკილია მშობლებისა და აღმზრდელებისადმი მორჩილებისაკენ; მეორეს მხრივ, ზოგიერთი მისი სურვილი, ფანტაზია და ქმედება გამოხატავს მისწრაფებას დამოუკიდებლობისკენ, საკუთარი ნებისა და პირადი მნიშვნელოვნობისკენ (ეგრეთ წოდებული „მარჯვე ბიჭი“). ვინაიდან გოგონები და ქალები აღმოაჩენენ მათთვის უფრო დამახასიათებელ თვისებებს, ბიჭები და მამაკაცები კი - მათი მოდგმისათვის უფრო დამახასიათებელ თვისებებს, ბავშვი მიდის იმასთან ახლო მყოფ შეფასებით მსჯელობებამდე, რომლებიც მოზრდილთა წრეშია გავრცელებული: აგრესიაზე, როგორც ქალური საწყისის ნიშან-

ზე, უარის თქმა და გაზრდილი აგრესიულობა - მამაკაცური საწყისის ნიშანი. „სადაგელ ადამიანად ყოფნა“ ბავშვისთვის ხშირად გაიგივებულია მამაკაცის ხატთან.

ბავშვში ეს შინაგანი გაორება წარმოადგენს უმნიშვნელოვანესი ფსიქოლოგიური მოვლენების მაგალითს და მიზეზს, განსაკუთრებით ნევროზების სფეროში, პიროვნების გაორების სიტუაციებში, რაც მომდევნო ცხოვრებაში შეიძლება სხვადასხვანაირად დამთავრდეს. როგორც წესი, შეიძლება ისეთი ადამიანიც მოიძებნოს, რომელიც ცდილობს ქალურ და მამაკაცურ საწყისებს შორის ლავირებას და მისი განცალკევებული ნაწილების ერთ მთლიან სურათში შეგროვებას. ბოლოს და ბოლოს, მამაკაცებს არ აძლევენ იმის შესაძლებლობას, რომ მთლიანად შეერწყას ქალის როლს და პირიქით. ამას ჩვეულებრივ მიჰყავს კომპრომისამდე, მაგალითად, მამაკაცებში ქალური ქცევის გამოვლინებამდე მამაკაცური საშუალებების დახმარებით (მაგალითად, ჩვენ ვაკვირდებით მამაკაცურ მორცხვობას და მფრთხალობას, მამაკაცურ მაზოხიზმს, ჰომოსექსუალობას და ა.შ.); ქალებში კი შეიძლება დავინახოთ ქალური არსით გაუღენთილი მამაკაცური ქცევა (ემანსიპატორული ტენდენციები, მრავალქმრიანობა, იძულების მანია, როგორც ქალური როლის მოსპობა და ა.შ.). ხანდახან კი გვხვდება „მამაკაცური“ და „ქალური“ თვისებების წმინდა შემთხვევითი შეთანაწყობა.

ნევროზების მკურნალობისას, სადაც ყოველთვის საქმე გვაქვს მსგავსი მოვლენების შეუთავსებადობასთან, მათი გამოცნობა და ადეკვატური საშუალებების გამოყენება შესაძლებელია ინდივიდუალური ფსიქოლოგიის დახმარებით. თუმცა უცილობელი პირობა ისაა, რომ ფსიქოთერაპევტმა ანალიზში არ უნდა შეიტანოს თავისი პირადი მსჯელობები მამაკაცურ და ქალურ თვისებებთან დაკავშირებით, არამედ უნდა მიესადაგოს პაციენტის გრძნობებს და თავის მკურნალობაში მათ მისდოს.

ნევრასტენიკთან ქალური საწყისის სიმპტომების გამოვლინების საწყის მომენტს წარმოადგენს სისუსტის ბავშვური გრძნობა მოზრდილი ადამიანის წინაშე. ასეთ სიტუაციაში წარმოიშვება მხარდაჭერის მიღების აუცილებლობა, მოთხოვნილება სიყვარულში და ალერსში, აგრეთვე ფიზიკური და ფსიქოლოგიური დამოკიდებულება და მორჩილება. ორგანოების ადრეული განუვითარებლობის (დარღვევები საყრდენ-მამოძრავებელ სისტემაში, გაუბედავობა, ავადმყოფურობა, სხვადასხვა აშლილობები ბავშვობაში, შენელებული განვითარება და ა.შ.) და ამის გაცნობიერების შემთხვევებში მოცემული მოვლენები ძლიერდებიან, რის შედეგადაც დამოკიდებულებაც იზრდება. საკუთარი უმნიშვნელობის და სისუსტის ამ მზარდ გრძნობას (რაც შეცდომას წარმოადგენს თავად ამ უმნიშვნელობასთან დაკავშირებით) მიჰყავს აგრესიული გამოვლინებების უარყოფამდე, აქედან კი - მღელვარებამდე და განგამამდე. ინდივიდუუმის გაუბედავობა და საკუთარ უნარებში დაურწმუნებლობა ბადებენ ეჭვებს და აქეთ-იქით მიწყდომას „ქალურ გამოვლინებებსა“ (მოუსვენარი მდგომარეობა და მასთან დაკავშირებული ქცევა) და „მამაკაცურ გამოვლინებებს“ (აგრესიულობა და იძულების სურვილი) შორის. ნერვული დაავადების სტრუქტურა (ნევრასტენიები, ისტერიები, ფობიები, პარანოიები და განსაკუთრებით იძულების მანია) ხშირად ახდენს გულმოდგინედ დაფარული და ჰიპერტროფირებული „მამაკაცური“ სურვილებით და გამოვლინებებით შენიღბული ქალური თვისებების თავმოყრის დემონსტრირებას.

სწორედ ესაა მამაკაცური პროტესტი. ის ყოველ ჯერზე ზედაცვის სახით წარმოიშვება ბავშვების მიერ ქალური საწყისის გამოვლინებების დაუმსახურებელი გაკიცხვის პასუხად (რადაც მსგავსი რამ ხდება ბავშვური აშლილობების დროს); ის შემდეგ მხოლოდ რაფინირებული სახით ნარჩუნდება ან თუ არსებობს რაიმე დამატებითი პრივილეგიები (ერთ-ერთი მშობლის სიყვა-

რული, დაუსჯელობა, წახალისება თავისი მორჩილებისათვის და ა.შ.).

შინაგანი იძულების ნებისმიერი ფორმა თავისთავადად ბუნებრივია; და მამაკაცური პროტესტის დახმარებით შეიძლება ნევრასთენიკების მისგან ყურადღების გადატანა. თუ ეს ხერხდება, მაშინვე სახეზეა მამაკაცური საწყისის გამოვლინების მნიშვნელოვანი გაძლიერება; შეიმჩნევა ძალიან მაღალი და ხშირად მიუღწეველი მიზნების განწყობა; ვითარდება მიზნების დაკმაყოფილების და დიდი წარმატების მხურვალე სურვილი; ძლიერდება ყველა უნარები და ეგოისტური განზრახვები; მწვავდება შური, სიხარბე, ამბიციები, სულში წარმოიქმნება შინაგანი მღელვარება, რომელიც აუტანელს ხდის ნებისმიერ გარე ზეწოლას, უგულვებელყოფელი დამოკიდებულება, არასამართლიანობა, დაკმაყოფილებულობის გრძნობის არარსებობა. აშკარა დაუმორჩილებლობა, შურისმაძიებლურობა, წყენის გრძნობა მისი მუდმივი თანამგზავრები არიან. და როცა ამ ყველაფერზე დაშრევდება მკვეთრად გაზრდილი გრძნობიარობა, გაუთავებელი კონფლიქტები იწყება. ჩვეულებრივი, აგრეთვე საკუთარი განდიდების შესახებ არაჯანსაღი ფანტაზიები და უბრალოდ ოცნებები თავს ეხვევიან მამაკაცური პროტესტის ამ ზემდლავრი გამოვლინებით, რაც მათ მიერ დროებით აღიქმება, როგორც თუნდაც სუროგატული დაკმაყოფილების მიღწევა. მამაკაცური პროტესტის საშუალებების არსენალში ასევე იმყოფება წარმოსახვით ცხოვრებაში წასვლის ხერხი. მისი ყოველი ხედვა ანალიზისას ხსნის ინდივიდუუმის ქცევის ქალური ხაზიდან მამაკაცურისკენ გაქცევის ტენდენციას.

მამაკაცურ პროტესტს თანაბარი ხარისხით აქვს ადგილი როგორც ქალებთან, ისე მამაკაცებთან; ოღონდ ქალებთან ის შენიღბულია და შეცვლილია და წარმატება მიიღწევა ქალური ხერხების დახმარებით. ძალიან ხშირად ფსიქონალიზის სეანსის დროს ქალების მხრიდან შეიძლება შევხედეთ მამაკაცად გახდომის სურვილს. ვაგინიზმი, სექსუალური ფრიგიდულობა და ნევროტული ხასიათის სხვა კარგად ცნობილი მოვლენები

სწორედ ამ საფუძველზე წარმოიშვებიან.

თუ მკითხველი მიიღებს ჩემ მიერ შემოთავაზებულ ტერმინს „დინამიკური მიდგომა“, მაშინ ის დაინახავს, რომ ყველა ამ მოვლენას საერთო თვისება აქვს: ასე თუ ისე ქცევის ქალური ხაზისაგან დაშორება და მამაკაცური ხაზისკენ მიახლოება. ამრიგად, ნერვული დაავადებების სიმპტომები ზოგჯერ თავის თავში ატარებენ ოდნავ უფრო მეტად ქალურ, ზოგჯერ კი ოდნავ უფრო მეტად მამაკაცურ თვისებებს; აქედან გამომდინარე კი - ყოველი ასეთი სიმპტომი ჰერმადროდიტის ხასიათს მიეკუთვნება.

ნევროზის გავლენით იძულება მამაკაცურ პროტესტს აღმოაჩენს; ამ იძულებისთვის დათმობა თავის თავში ქალურ საწყისს ავლენს. მაგალითად, ერიტროფობიის დროს პაციენტი რეაგირებს მძვინვარებით და ტემპერამენტით (ეს კი მამაკაცური საწყისია), თუ ის გრძნობს ან ეშინია საკუთარი თავის მიმართ უგულვებელმყოფელი დამოკიდებულებისა. თუმცა ეს რეაქცია ხორციელდება ქალური ხერხების გამოყენებით, როცა სახე უწითლდება ან როცა ჩნდება შიში იმის გამო, რომ ის ეს-ესაა გაწითლდება. და ასეთი შეტევა ამნაირად წაიკითხება: „მე ქალი ვარ, მაგრამ მინდა, რომ მამაკაცი ვიყო“.

ამრიგად, ნევრასთენიკი თავის თავს იზღვევს არასასურველი შედეგებისაგან, მაგალითად, მასზე მოხდენილი ზეწოლა სხვაზე გადააქვს (ფურტმიულერი, 1912).

თუ პაციენტი ვერ აღწევს ვერანაირ პირად წარმატებას; თუ მისი, როგორც წესი, ფსევდომამაკაცური პროტესტისგან დაკმაყოფილებამ კრაზი განიცადა მთავარი მიმართულებით, რომელთა შორისაც სექსუალური მოტივი თუმცა ყოველთვის არსებობს, მაგრამ წარმოადგენს მხოლოდ ერთ-ერთ კომპონენტს, - მაშინ ნევროზი, რომლისკენაც ავადმყოფი დიდი ხნის განმავლობაში მიდიოდა, საბოლოოდ მთელი თავისი არსით ვლინდება. ამ მომენტიდან ჩვენი პაციენტი ცდილობს თავისი მამაკაცური ამბიციის სხვა მხრიდან დაკმაყოფილებას: მას თავისი აქტივობა სხვა ადამიანებზე ან სხვა მიზნების მიღწევაზე გადააქვს; ან

პირიქით, ხდება საკუთარ თავში თითქმის მთლიანად ჩაკეტვა. აგრესიული ქცევის მსგავსი ტრანსფორმაციები მთავრდებიან შედეგით, რომელიც აღწერე ჩემს ნაშრომში „აგრესიული ტენდენციების გამოვლინება ცხოვრებაში და ნევროზების დროს“.

აგრესიის დემონსტრაცია და მისი ცვლილებები უმნიშვნელოვანეს როლს თამაშობენ ნევროზებში, მაგრამ მოცემული კონცეფციის სიმწყობრე ბიოლოგიზირებულია, რაც არ იძლევა ნერვული დაავადების, როგორც მოვლენის სრულად გაცნობიერების საშუალებას. საბოლოო ჯამში შეიძლება საფუძველი ჩავუყაროთ ნევროზის კონცეფციას, რომელიც ცალკეულ ადამიანს მიეკუთვნება და მოვლენას განიხილავს ბიოლოგიური მახასიათებლებისაგან მოწყვეტილად, მხედველობაში იღებს რა მხოლოდ ფსიქოლოგიურ ასპექტს, ან საყოველთაოდ მიღებული ფსიქოლოგიის გათვალისწინებით. მე კი ვვარაუდობ - და ეს ეთანხმება ფროიდის პოზიციას, - რომ თითოეულ ნევრასთენიკში (თითოეულ ადამიანში) ჩვენ ვხვდებით ქცევის როგორც მამაკაცურ, ისე ქალურ თვისებებს, როგორც შეწყობაში, ისე მათ რიგრიგობით გამოვლინებაში. წმინდა სახით ეს კონცეფცია წარმოადგენს თავისუფლების ან გარკვეული ნების გამოვლინების პრობლემას. მიუხედავად ჩვენი შინაგანი დარწმუნებულობისა, რომ ნება ატარებს თავსმოხვეულ ხასიათს, ჩვენ ისე ვიქცევით, თითქოს არაფრით ვართ შეზღუდულნი; ამრიგად, შეცდომა თავად პრობლემის დაყენებაში იმყოფება. სხვა სიტყვებით, თავისი არსით ამ ორი სხვადასხვა გამოვლინების არსებობას ადგილი აქვს ნევრასთენიკის ქცევაში, რომლის ანალიზის დროსაც ეს ფაქტი მხედველობაში უნდა გვქონდეს.

ნევროზის სტრუქტურა

ნევროზის სტრუქტურაზე საუბრისას, ნებისმიერ მის კომპონენტს არსებითი მნიშვნელობა გააჩნია. ქცევის ქალური, მამრობითური ხაზის განმაპირობებელი ტენდენცია (ავადმყოფის თვალსაზრისით) იწყებს ნევროზის სწორედ ამ ზემოთაღწერი-

ლი სურათის პრევალირებას და შექმნას; იმ დროს, როცა პაცი-
ენტს ეუფლება ავადმყოფური მგრძნობელობა ქალურობაში „ჩა-
ძირვის“ წინააღმდეგ, საკუთარი თავისადმი უგულვებელმყოფე-
ლი დამოკიდებულების წინააღმდეგ, შევიწროების, ყოველგვა-
რი ხელმოკლეობისა და საკუთარი თავის მისამართით საწყენი
სიტყვების წინააღმდეგ.

სისუსტის გამოვლინება, არასრულფასოვნების შეგრძნება,
ქალური თვისებების არსებობა გულმოდგინედ იმალებიან ან
ინილბებიან ქცევის კომპრომისული ხაზით, აგრეთვე დაიყვანე-
ბიან ძნელშესატყობამდე მათი ამაღლებისა და სიმბოლიზაციის
დახმარებით. თუმცა ამას დროებით ან მუდმივად მიჰყავს გამო-
ყენებადი ხრიკების მხოლოდ გაფართოებამდე და ინტენსივო-
ბამდე; საბოლოო ჯამში ყველაფერი ცხადი ხდება, და მათი ჭეშ-
მარიტი არსი ვლინდება სრული უნებისყოფობის, პირქუში იუ-
მორის, დეპრესიის, აღზნებადობის, სახის მანჭვის, მოუსვენა-
რი მოლოდინის გრძნობის, ეჭვის, დამბლის, იმპოტენციის, და-
უკმაყოფილებლობის და ა.შ. ფორმით.

ამრიგად, არასრულფასოვნების გრძნობა აჩქარებს ცხოვრე-
ბის დინებას, უსაზღვროდ ზრდის სურვილებს, ახდენს ზემგრძ-
ნობიარობის პროვოცირებას და აღაგზნებს დაკმაყოფილებისკენ
მისწრაფებას, რომელიც საერთოდ არ უშვებს ნახევრულობას;
და ამ ყველაფრის შედეგია მუდმივი, მჩქეფარე მოლოდინები და
შიშები. ასეთ ჰიპერტროფირებულ მისწრაფებაში, წარმატების
მისაღწევად ასეთ ვნებაში, მზურვალე მამაკაცურ პროტესტში იმ-
ყოფება დამარცხების წყარო; მაგრამ მათში აგრეთვე იმყოფებიან
რომელიმე გენიოსის ან არტისტული ნატურის მომავალი მიღ-
წევების წანამძღვრები.

ნევროზი მაშინვე წარმოიშვება, როგორც კი მამაკაცური
პროტესტი თავის მთავარ ხაზზე ფიასკოს განიცდის. აშკარა გა-
მოვლინებას იწყებენ ქალური თვისებები, მაგრამ მათი გამოვ-
ლინება ხდება ზრდადი მამაკაცური პროტესტის და მამაკაცურ
თვისებებთან თუნდაც როგორმე შეერთების მცდელობების გავ-
ლენით. მსგავს მცდელობებს ნაწილობრივ შეიძლება ჰქონდეთ

წარმატება ჭეშმარიტი კმაყოფილებისა და ჰარმონიის მიღწევის გარეშე; ან, როგორც ეს ხშირად ხდება ხოლმე ნევროზებში, ისინი შეიძლება ვერ განხორციელდნენ და ამით ავადმყოფი სულ უფრო მეტად ჩაითრიონ ქალური როლის შესრულებაში, აპათიის მდგომარეობაში, მღელვარებაში, ფიზიკურ და სექსუალურ სისუსტეში და ა.შ. და ეს ყველაფერი შემდგომში გამოიყენება როგორც საშუალება საკუთარი ძალაუფლების მისაღწევად.

სრულად ჩამოყალიბებული ნევროზის კვლევა (მაგალითად, ზემოთ აღწერილი შემთხვევა) ყოველთვის გამოავლენს შემდეგ თვისებებს და მიუთითებს შინაგანი კავშირების შექმნის უნარზე. აი ეს თვისებებიც:

- ა) ქალური თვისებები;
- ბ) ჰიპერტროფირებული მამაკაცური პროტესტი;
- გ) კომპრომისული ვარიანტები ა) და ბ)-ს შორის.

ფსიქოლოგიური ჰერმაფროდიტიზმის შემთხვევაში მამაკაცური პროტესტის წარუმატებლობა წარმოიშვება და პრაქტიკულად ადგილი აქვს შემდეგი ფაქტორების ძალით:

1. მამაკაცური პროტესტისთვის გადამეტებულად ხაზის გასმა. და მიზანი, როგორც ასეთი, ავადმყოფის შესაძლებლობების მხედველობაში მიღებისას, მიუღწეველია.

2. მეტისმეტად მაღალი მიზანი. საკუთარი შესაძლებლობების მსგავსი გადაფასება (როგორც დონ-კიხოტთან) ატარებს გაუცნობიერებლად ნიშნად ხასიათს, რათა არ დაარღვიოს გმირის როლი, რომელსაც პაციენტი თამაშობს. ამ შემთხვევაში მწარე იმედგაცრუებები აღარ დაალოდინებენ.

3. ქალურობის გამოვლინების ისეთი ტენდენციები, რომლებიც ქმნიან საერთო განწყობას და აბრკოლებენ აგრესიულობის წარმოშობას. ხშირად კრიტიკულ მომენტში ან სავარაუდო ქმედებამდე „ქალური გრძნობა“ იღვიძებს ავტორიტეტებში გადაჭარბებული რწმენის, ეჭვის, მღელვარების ფორმით, რასაც შემდეგ მიჰყავს დამცირებამდე და მორჩილებამდე პროტესტის მუდმივ ზრდასთან შეწყობაში; ან იგი ახდენს ეჭვის, აღზნებადობის და ა.შ. ტრანსფორმირებას რაღაც იარაღად, რომელსაც

მორჩილება აბსურდამდე დაჰყავს.

4. დანაშაულის მდგრადი გრძნობა, რომელიც მოდის ჯერ კიდევ ბავშვობიდან და გავლენის მიხედვით ადვილად შეიძლება შეიცვალოს. ეს გრძნობა ამტკიცებს ქალურ თვისებებს და პაციენტს აშინებს მისი საქციელის შესაძლო მომავალი შედეგებით (ჰამლეტის ტიპი).

ქცევის ქალური ხაზის განმტკიცება

ნევროზის სტრუქტურის შესახებ თემის გაგრძელებისას საჭიროა აღინიშნოს ბავშვში ქალური ქცევის ხაზის გაძლიერების სხვა წყაროები, რომლებიც ამა თუ იმ ზომით გამოდიან ფსიქოლოგიური ასპექტის ფარგლებიდან და, როგორც წესი, წარმოადგენენ შესაძლებლობას მამაკაცური პროტესტის გაზვიადებისთვის. მე შესაძლებლობა მქონდა ორივე სქესის ნევრასთენიკების მნიშვნელოვან რიცხვში გამომეცვლინა ნევროზის წარმოშობის შემდეგი მიზეზები და მექანიზმები, ამიტომ შემიძლია დარწმუნებით ვილაპარაკო აღმოჩენილი შედეგების დასაბუთებულობის თაობაზე; მით უფრო, რომ ნევროზების არსის გახსნამ შესაძლებელი გახადა მათი მკურნალობის დაწყება.

1. დასჯის შიში. ის ძლიერდება კანის ტკივილისადმი გაზრდილი რეაქციის და ზემგრძნობიარობის, აღზრდელთა სიმკაცრის და სხეულებრივი დასჯის გამო. ამაზე მამაკაცური რეაქციის მაჩვენებელია დასჯისადმი გულგრილობა, რაც იწვევს ტკივილისადმი გამძლეობას და გულგრილობას, ტანჯვის განცდის ხშირ მოთხოვნილებას (აშკარა მაზოხიზმი, იხ. ვეკსბერგი, 1914), პაციენტის დემონსტრაციული განცხადებები ამტანობის საკუთარ შესაძლებლობებზე, დასჯის მუქარაზე პასუხი აქტიური სექსუალური ქცევის ფორმით, რომლებიც შეიძლება ვარიანებდნენ პიროვნების ინდივიდუალური ფსიქოლოგიური თავისებურებების ძალით (იხ. აზნაუროვი, 1913).

2. გარშემომყოფთა მხრიდან სიმპატიის მიება თავისი სისუსტის ან ტანჯვის დემონსტრირების მეშვეობით. აი, როგორ

გამოხატავს საკუთარ თავს მამაკაცური პროტესტი: იდეები საკუთარ განდიდებაზე (თავისი უვარგისობის შესახებ ქალური ცდომილებისთვის კომპენსაციის სახით), გარშემომყოფთა მხრიდან საკუთარი თავისადმი სიმპატიის გამოხატვის გამო აღშფოთება, სიცილი ცრემლების ნაცვლად, ცინიზმი, სიყვარულის დაბადებადი გრძნობის მიუღებლობა, აგრეთვე სხვების მასხრად აგდება. სხვადასხვა ვარიაციებს მუდმივად აქვთ ადგილი. ბავშვური აშლილობები, როგორებიცაა, მაგალითად, ენურეზი, ენაბლუობა, სისუსტე, თავის ტკივილები, მადის დაკარგვა და ა.შ. შეიძლება გაღრმავდნენ სიმპატიასზე პაციენტის პრეტენზიის ან გარშემომყოფებთან მიმართებით ღია ურჩობის გამო. ამ გამოვლინებების შეწყობა თითქმის ყოველთვისაა შესაძლებელი. ქცევის მამაკაცური რეაქცია იყენებს თავის სისუსტეს, რათა მშობლებს აწყენინოს და, გამოხატავს რა ურჩობას, ამით ინარჩუნებს ავადმყოფურ მდგომარეობას და დამარცხებისაგან საკუთარ თავს გარანტიას აძლევს. ენურეზული სიზმრების უმრავლესობა ახდენს პაციენტის მცდელობის დემონსტრირებას იმოქმედოს, როგორც ნამდვილმა მამაკაცმა (საშარდე ბუშტის მდგომარედ დაცლა, როგორც ამას მამაკაცები აკეთებენ, და რაც შეიძლება დიდი ჭავლით, აგრეთვე ჭავლით ქვიშაზე ფიგურის მოხაზვა). იმავდროულად ეს წარმოადგენს დასჯის შიშის წინააღმდეგ მამაკაცური რეაქციის დემონსტრირებას, ხშირად რაიმე გამოწვევის გამოყენებით, თითქოს პაციენტი იცლება წარმოსახვით ღამის ქოთანში ან ტუალეტის პისუარში.

3. სქესთა როლის მცდარი ახსნა, მამაკაცსა და ქალს შორის განსხვავების შესახებ საკითხებში უვიცობა, ან ზოგიერთი აზრი ბიჭების გოგონებად და პირიქით ტრანსფორმაციის შესაძლებლობის შესახებ. ძალიან ხშირად წარმოიშვება ბუნდოვანი შეგრძნება საკუთარ თავში ჰერმადროდიტის თვისებების არსებობის შესახებ. ფიზიკური მაჩვენებლები, აღზრდაში შეცდომები, გარშემომყოფთა ბავშვისთვის გაუგებარი ქმედებები (ბიჭების ქალური ჩაცმულობა, გრძელი თმები ბიჭებთან და მოკლე თმები გოგონებთან, ერთობლივი ბანაობა, ბავშვის სქესით მშობლების

უკმაყოფილება და ა.შ.) აღაგზნებენ ან აძლიერებენ ბავშვურ ექვებს მანამდე, სანამ ის არ შეძლებს საპირისპირო სქესთა თავისებურებების განსხვავებას. ამნაირად ბავშვი უხერხულობაში მოჰყავს ბავშვების დაბადებასთან დაკავშირებულ ზღაპრებსაც, აგრეთვე ამის შესახებ ყალბ წარმოდგენებს (ანუსიდან, კოცნით, აბების ან სხეულებრივი შეხების დახმარებით დაბადება). ყალბი სექსუალური გამოცდილების ან ხედვების ადრეული შეძენა, რომლებშიც პირი ან ანუსი სქესობრივი ორგანოს როლს თამაშობენ, ხელს უწყობს მამაკაცსა და ქალს შორის ძირითადი განსხვავების მიჩქმალვას, და ამრიგად ბავშვთან ქმნის ამ პრობლემაზე საძრახის შეხედულებას.

სექსუალური აშლილობები

ჰომოსექსუალიზმი წარმოიშვება საკუთარი სექსუალური როლის გაურკვევლობის შექმნის მცდელობების ნიადაგზე. მამაკაცი - ჰომოსექსუალისტები ბავშვობაში გამოირჩეოდნენ გოგონების როლში საკუთარი თავის წარმოდგენის უნარით. და თუ, როგორც ყოველთვის, მამაკაცური პროტესტი ჩნდება, ჰომოსექსუალისტად ტრანსფორმაცია ხდება ქალის გვერდით ყოფნის სურვილის უქონლობის გამო.

მთლიანად პრობლემის გაგებას შეიძლება მივაღწიოთ, თუ თვალყურს მივადევნებთ პროტესტისადმი მამაკაცურ მცდელობებს, როგორიცაა, მაგალითად, იძულებითი მასტურბაცია, რომელიც ნებისმიერი იძულების მსგავსად ნიშნავს მამაკაცობით მოქცევის მცდელობას, რათა ამით თავიდან იქნას აცილებული საკუთარი როლის, როგორც სქესის, შესრულება. იგივე სიტუაცია შეიმჩნევა პოლუციის და ნაადრევი ეაკულაციის შემთხვევებში. ქმედებათა აჩქარება, აგრეთვე გვერდითი მოვლენების არსებობა (სუსტი ერექცია, ჰომოსექსუალური ხედვა) ამჟღავნებენ მამაკაცის სუსტ ადგილს, რომელსაც გამოხატავს სწორედ ზემოთ დასახელებული ტენდენცია (პოლუცია, ნაადრევი ეაკულაცია). ხედვების ანალიზის დაწყებისას ყურადღება უნდა გა-

მახვილდეს კოშმარებზე, სიზმრებზე, რომლებშიც ადამიანს აბრკოლებენ რაღაცის გასაკეთებლად; აგრეთვე სიზმრებზე, რომლებშიც ადამიანი მოუსვენრადაა ქალური თვისებების შეძენასა და დამარცხებასთან დაკავშირებით. და მაინც ამ ხედვებში თითქმის ყოველთვის პროტესტის სახით წარმოიქმნება მამაკაცური გამოვლინება (წამოყვირების, გაქცევით თავის შველის ან გამოღვიძების მეშვეობით).

ექსგიბიციონიზმის გამოვლინება წარმოიშვება მამაკაცად თავის ჩვენების სურვილის შედეგად. როცა გოგონები და ქალები უგულვებელყოფენ ქალურ მოკრძალებულობას, თავშეკავებულობას ან უარს ამბობენ ქალის ტანსაცმელზე, ეს მათ საკმარისად ეჩვენებათ ექსგიბიციონიზმის მისაღწევად. საკუთარი მნიშვნელოვნობის მიღწევისკენ იგივე ტენდენცია ახასიათებს ნარცისიზმსაც. ფეტიშიზმის შემთხვევებში არამამაკაცური გამოვლინება ჩვეულებრივ დომინირებადი ხდება (უპირატესობის მიცემა ქალური თეთრეულისთვის, კოფტებისთვის, წინსაფარებისთვის, ოქროს სამკაულებისთვის, ქალური ვარცხნილობისთვის და ა.შ.), თუმცა ამას ყოველთვის თან ახლავს თავისი პარტნიორის მორჩილებაში აღმოჩენის სურვილის უქონლობა. ჰერმაფროდიტიზმისა და თვითეროტიზმის გამოვლინებებს საერთო ფესვები აქვთ: ქალის ხელთათმანების და ფეხსაცმელების გაფეტიშებას ფარულად მიჰყავს ქალურ საწყისამდე (და აღწევს კიდევ მას); მამაკაცური როლისაგან დაშორებისას მას პაციენტი მიჰყავს ქცევის მაზოხისტურ ხასიათამდე. სავარაუდო სახიფათო ზონიდან წასვლა ყოველთვის თვალსაჩინო ხდება. თავისი ბუნებით მაზოხისტური თვისებები, იპოქონდრიისა და ტკივილისადმი გაზრდილი მგრძნობელობის მსგავსად, ამტანობის ქალურ მახასიათებლებს მიეკუთვნებიან. როგორც ნებისმიერი ფსიქოლოგიური მოვლენა, ეს თვისებებიც ყოველთვის ვლინდებიან ნებისმიერ შესაძლებლობასთან ერთად ტანჯვის სიდიდის დემონსტრაციულად საჩვენებლად და ცხოვრებისეული ამოცანების განხორციელებისგან თავის დასაწებებლად საკუთარი დამარცხების წინათგრძნობის გამო.

ადვილი ასახსნელია, როცა ბავშვი იყენებს თავისი დედის თვისებებს, რათა წარმოადგინოს ქალური საწყისი, აგრეთვე მამის თვისებები მამაკაცური საწყისის გამოსახატავად („მამისგან მერგო ჩემი ფიგურა...“). მამაკაცური პროტესტი აძლიერებს ბავშვის სურვილს, რომელიც შემდგომში ცდილობს ნებისმიერ სიტუაციაში თავის მამას აჯობოს და ამით მასთან კონფლიქტში შედის. ამრიგად, გამოვლინებას იწყებენ ქცევის გარეშე ხაზები, რომლებიც შეესაბამებიან დედის მხარეს მიმართულ სურვილებს (ოიდიპოსის კომპლექსი).

თერაპია

ფსიქოთერაპიის ამოცანაა ამ დინამიკის გახსნა და მისი ბუნების გაცნობიერებაში დახმარება. თუ ეს მოხერხდება, მაშინ საკუთარ თავში ქალური და მამაკაცური თვისებების არსებობის შესახებ მოგონილი და გაზვიადებული ვარაუდი გაქრება და ბავშვური თვითშეფასება ადგილს დაუთმობს უფრო მომწიფებულ შეხედულებას საგნების არსზე; უფრო მეტიც, ასოციალური მოტივები, გაორებული ცნობიერება და ორი საწყისის შინაგანი პირისპირ დგომა გაქრებიან. ამ ყველაფრის შედეგია ზემგრძნობიარობის შესუსტება და პაციენტებთან იმ უნარის გამომუშავება, რომ საკუთარი ჯანმრთელობისა და ხასიათისთვის ზიანის მიუყენებლად გადაიტანონ გარემომცველი სამყაროდან მომდინარე დამაბულობა. და რადგან ის ადრე იყო „ბნელი, გაუცნობიერებელი სურვილების სათამაშო, ამჟამად ის ხდება გაცნობიერებული შემოქმედი ან თავისი გრძნობების მსხვერპლი“.

წინააღმდეგობრივი აპერცეფცია და ჩამოყალიბებული წარმოდგენები

ჩვენ ვთვლით, რომ ნევროზის მამოძრავებელი ძალაა საკუთარი მთავარი მიზნის - სრული თვითპატივისცემის - მიღწევის სურვილი. ეს ძალა ყოველთვის ცდილობს, რომ განსაკუთ-

რებული ინტენსივობით განაცხადოს საკუთარი თავის შესახებ. ის მდგომარეობს ჩვენს მისწრაფებაში და სურვილში, რომლებმაც ღრმად გაიდგეს ფესვები ადამიანურ ბუნებაში. ქმედებისკენ ამ განზრახვას შეიძლება ვუწოდოთ „ძალაუფლების მიღწევის ნება-სურვილი“ (ნიცშე). მოცემული განზრახვის გამოხატვა და გაძლიერება მეტყველებს განსაკუთრებული მაკომპენსირებელი ძალის წარმოშობის შესახებ, რომელიც საშუალებას იძლევა, რომ ბოლო მოეღოს ადამიანისთვის ჩვეულ საფრთხის მოლოდინს.

ქცევის უდრეკობის მეშვეობით, რომელიც ცნობიერებას ეუფლება, ნევრასთენიკი ცდილობს თავისი მდგომარეობის გამყარებას, რათა გარემომცველ სამყაროში არეულობა შეიტანოს. და საერთოდ არა აქვს მნიშვნელობა, თუ რამდენად და როგორი ხარისხით აცნობიერებს იგი მის მომცველ ამ მამოძრავებელ ძალას. ნებისმიერ შემთხვევაში მას, როგორც მექანიზმი არ ესმის, ისე არ შეუძლია დამოუკიდებლად არც გახსნას, არც მოსპოს ანალოგიური ქცევა, რომელსაც ადგილი ჰქონდა ბავშვობაში, აგრეთვე ამ ქცევაზე თავისი დამოკიდებულება. ამის მიღწევა შესაძლებელია მხოლოდ ინდივიდუალური ფსიქოლოგიის მეთოდის დახმარებით, რომელიც ინდივიდს საშუალებას აძლევს, რომ მისი ახლანდელი მდგომარეობის ბავშვობაში ქცევასთან მსგავსობა დაუშვას და გაიგოს აბსტრაგირების, ზოგადი სურათის შემცირებისა და გამარტივების, აგრეთვე მათზე დაკვირვების მეშვეობით პირობითად იზოლირებული ფსიქოლოგიური მოვლენის თვალსაზრისით.

ხდება ისე, რომ ნევრასთენიკი ვარდება აპერცეფციის მდგომარეობაში ანტითეზასთან ანალოგიით და ჩვეულებრივ იცის და იღებს კიდეც მხოლოდ დაპირისპირებულ ურთიერთობებს. სამყაროსადმი ასეთი გამარტივებული დამოკიდებულება, რომელიც ჯერ კიდეც არისტოტელესთან გვხვდება მის დაპირისპირებების კატეგორიებში და პითაგორასთან დაპირისპირებულობათა ცხრილებში, - ჩნდება დაურწმუნებლობის, საფრთხის გრძნობის დაბადებასთან ერთად და წარმოადგენს ლოგიკური აზროვნების უმარტივეს ხერხს. ის რაც მე აღვწერე, როგორც

ჰერმეფროდიტიზმის პოლარული მხარეები, ლომბროზომ (Lombroso), როგორც ბიპოლარული ურთიერთობები, ბლეილერმა (Bleuler), როგორც მომხდარის გამო გაორებულობის განცდა, უკან გვაბრუნებს აპერცეფციის მოცემული სახისაკენ, რომელიც თავის თავს ავლენს ანტითეზის პრინციპის შესაბამისად.

თუმცა არ უნდა დაიშვას ჩვეულებრივი შეცდომა, როცა ანტითეზას თანაშეუფარდებენ საგნების არსს, უბრალოდ მისი აღქმა საჭიროა ჩვეულებრივი პრაქტიკული მეთოდის, ერთ-ერთი თვალსაზრისის სახით, რომელიც ზომავს საგნის ზოგად პარამეტრებს, ძალას ან გარკვეულ გამოცდილებას მოცემული შემთხვევისთვის შესაფერისი დაპირისპირებულობის პოზიციიდან.

აპერცეფცია დაპირისპირების პოზიციიდან

ნევროზით შეპყრობილ ინდივიდუუმს აქვს აპერცეფციის მკაცრად მოხაზული, აბსტრაგირებული ტიპი დიდი დიაპაზონით. მაგალითად, ცნობიერებაში ის აჯგუფებს როგორც შინაგან, ისე გარეგან მოვლენებს, ბუღალტერიაში დებეტის და კრედიტის მუხლების მსგავსად, ანტითეზების მკაფიო სქემის შესაბამისად, და არ აღიარებს არანაირ შუალედურ მაჩვენებელს. ავადმყოფის ფიქრებისადმი ასეთი მცდარი მიდგომა, რომელიც განსახილველი საგნიდან მეტისმეტი განწყენებულობის იდენტურია, აგრეთვე გამოწვეულია სიფრთხილისკენ ავადმყოფური ტენდენციით. ამ ტენდენციისთვის აუცილებელია მკაცრი გარკვეულობა ქცევის, იდეალების, აგრეთვე სახლის ანგელოზის შერჩევაში, რომლებისაც სწამს ნევრასთენიკს, იმისათვის, რომ გააკეთოს სწორი არჩევანი, რათა შევძლოთ გათვალისწინება და ქმედებას შევუდგეთ.

ამ შემთხვევაში ის კონკრეტული რეალობიდან გათიშული აღმოჩნდება, როცა შეუდრეკელობისა და სიმტკიცის მაგივრად საჭიროა მოქნილობა, თავყანისცემისა და გაღმერთების მაგივრად სწორედ რომ აბსტრაგირებაა საჭირო. ბოლოს და ბოლოს არ არსებობს ისეთი ცხოვრებისეული პრინციპი, რომელიც ყვე-

ლა სიტუაციას მოერგებოდა; პრობლემების ყველაზე სწორი გადაწყვეტილებებიც კი ხანდახან ხელს უშლიან ცხოვრების დინებას, როცა ისინი გამოეფინებიან საფრთხოვლას სახით, ვინმეს რომ სისუფთავე და სიმართლე ყველა თავისი მისწრაფების მიზანი გაეხადა.

ნევრასთენიკის ფსიქოლოგიურ ცხოვრებაში ჩვენ ვნახულობთ მის მიდრეკილებას მოვლენების და გარშემომყოფი ადამიანების რაც შეიძლება ცხადი და გარკვეული სახით გამოსახვისაკენ, რაც გვხვდება სწორედ პრიმიტიულ ფიქრებში, მითოლოგიაში, ლეგენდაში, კოსმოგონიაში, თეოგონიაში, პრიმიტიულ ხელოვნებაში და წარმოშობად ფილოსოფიაში. ასეთი მიდგომის თანახმად, მოვლენები, რომელთაც საერთო არაფერი აქვთ, ბუნებრივია, ერთმანეთისგან მკაცრად უნდა იქნან გამოყოფილნი განყენებული მონაგონების დახმარებით. ეს საჭიროება წარმოიშვება გარემომცველ სინამდვილეში სწორად ორიენტირების სურვილიდან, რომელიც თავის მხრივ სიფრთხილისაკენ ტენდენციიდან ფორმირდება. ეს საჭიროება ხშირად მისთვის იმდენად არსებითი აღმოჩნდება, რომ მოითხოვს მთლიანის, კერძოს და თავად პიროვნების ხელოვნურ გაყოფას ორ ან რამდენიმე დაპირისპირებად ნაწილად.

ორი დაპირისპირებულობიდან ერთი ხშირად სულ უფრო მკვეთრი ხდება: არასრულფასოვნების გრძნობა თვითპატივისცემის მზარდი გრძნობის წინააღმდეგ. დაპირისპირებულობათა შეერთების მცდელობისას, ბავშვი პრიმიტიულად ცდილობს ცხოვრებაში ორიენტირებას და საკუთარი თავის გაუსაფრთხოებას. ამ დაპირისპირებულობათა შორის მე ჩვეულებრივ აღმოვაჩენ: 1) ზედა და ქვედა ნაწილებს და 2) მამაკაცურ-ქალურ საწყისებს. პაციენტის თვალსაზრისით, და არა, როგორც წესი, საღი აზრის თვალსაზრისით, მისი მოგონებები, ქმედებისკენ განზრახვა ყოველთვის, ამრიგად, კატეგორიულად ლაგდებიან: მდაბალი - ქვევით - ქალური ძლევამოსილის - ზევით - მამაკაცურის საპირწონედ. ამ კლასიფიკაციას დიდი მნიშვნელობა აქვს, რამეთუ ის შეიძლება არასწორად იქნას მიღებული და მატერიალიზ-

დეს ნებაში: მას შეუძლია დაამახინჯოს გარემომცველი სინამდვილის ზოგადი სურათი, რის შედეგადაც ნევრასტენიკმა დიდხანს შეიძლება თავის თავში შეინარჩუნოს დამცირებულობის და მორჩილების განწყობა. სავსებით ბუნებრივია, რომ ავადმყოფის გამოცდილება მისი ფიზიკური არასრულფასოვნების შესახებ აქ მასთან დასახმარებლად მოდის, ისევე როგორც მზარდი მტრულობა გარემოცვის მხრიდან, რომელიც მუდმივად აღიზიანებს მის ნევროტულ ქცევას.

თავისი უსაფრთხოებისკენ, მუდმივი სიფრთხილისკენ ნევრასტენიკის მისწრაფება შეიძლება გავიგოთ, თუ მხედველობაში მივიღებთ პირისპირ მდგომი ფაქტორების მის საკუთარ შეფასებას, სხვა სიტყვებით, მის მიერ გარედან საფრთხის შეგრძნებას. როგორც უსაფრთხოება, ისე საფრთხე წარმოადგენენ გაორებული მსჯელობის შედეგს, რომელიც დამოკიდებული გახდა პიროვნების ხელოვნურად შექმნილ იდეალზე და არასწორ სუბიექტურ შეფასებით შეხედულებას აყალიბებს. უსაფრთხოების შეგრძნება და მისი დაპირისპირებულობა - არასრულფასოვნების გრძნობისა და საკუთარი იდეალის დაპირისპირების ფონზე წარმოქმნადი გარე საფრთხის შეგრძნება წარმოადგენენ, ისევე როგორც უკანასკნელი ანტიითეზის შემთხვევაში, მოხდენადის ზოგჯერ დაუსაბუთებელ შეფასებებს. ისინი წარმოადგენენ ფსიქოლოგიური აგებულების ერთ-ერთ სახეობას, რომლის შესახებაც ვაიხინგერმა (1911 წ.) თქვა ასე: „ამ შეგრძნებებში რეალური სინამდვილე ხელოვნურადაა გაორებული, იმ დროს როცა მათ აქვთ მნიშვნელობა და ფასეულობა მხოლოდ შეთანაწყობაში, ცალ-ცალკე აღებულებს კი თავისი იზოლირებულობის ძალით მიჰყავთ წინააღმდეგობრიობამდე და გამოგონილ პრობლემებამდე“.

ფსიქონევროზების ანალიზისას ხშირად თვალსაჩინო ხდება, რომ ზემოთ აღწერილი დაპირისპირება ახლოს დგას „მამაკაცი-ქალის“ დაპირისპირებასთან, როგორც ასეთთან აღებულითან. მაშასადამე, ნევროზის მამოძრავებელი ძალები ხშირად ავადმყოფის მიერ იმგვარად შეიძლება იქნენ განხილულნი

და გაცნობიერებულნი, როგორც რომ მას მოესურვებინა თავისი სქესის შეცვლა ქალურისა მამაკაცურით ან მოენდომებინა თავისი არამამაკაცური გამოვლინებების დამალვა. მთელი თავისი სისრულით ეს ტენდენციები შეადგენენ იმ მოვლენის სურათს, რომელსაც მე ვუწოდებ სწორედ „მამაკაცური პროტესტი“.

დოგმატური განწყობის ტყვეობაში

ნევრასტენიკისთვის დამახასიათებელია გარედან საფრთხის წინათგრძნობა. აქედანაა სწორედ „აზრთა მსვლელობა ანალოგიით“, ანუ წინა გამოცდილებასთან ანალოგიით პრობლემების გადაწყვეტის აპრობირებული მეთოდი, რომელიც ჩვეულებრივ ადამიანებთან შედარებით უფრო მკვეთრად და ძლიერადაა გამოხატული. ყველაფერ ახლის (ლომბროზოს *misoneism*), აგრეთვე ტესტების და გადაწყვეტილებების გამოტანის აუცილებლობის წინაშე შიში წარმოიშვება საკუთარ თავში დარწმუნებულობის არასაკმარისი დონისაგან. მან საკუთარი თავი იმდენად მაგრად მიაჯაჭვა მოქმედ განწყობებს, იმდენად ზედმიწევნით აღიქვამს მათ და ისეთი სურვილით ეძებს გზებს მათი რეალიზაციისთვის, გამორიცხავს რა გადაწყვეტილების ნებისმიერ ალტერნატივას, რომ უარს ამბობს რეალური სინამდვილის საკითხებისადმი ცრურწმენებისა და წინასწარი შეგონებებისაგან თავისუფალ მიდგომაზე.

გარედან საფრთხის გრძნობა ნევრასტენიკს აიძულებს, რომ მყარად მისდოს თავის არარეალურ ჩანაფიქრებს, მოქმედ განწყობებს, იდეალებს და პრინციპებს. ეს წამყვანი პრინციპები ნორმალური ადამიანის მიერაც გამოიყენება, თუმცა ისინი მისთვის მხოლოდ სიტყვის ფორმაა (ანტონიმი) იმისათვის, რომ განასხვავოს მაღალი მდაბალისგან, მარცხენა მარჯვენისგან, სწორი მცდარისგან; ის არ კარგავს შეხედულების ღიაობას, როცა პრობლემის წინაშე აყენებენ, რომელიც გადაწყვეტას მოელის, როცა მოუწოდებენ, რომ მცდარი შეხედულებებისგან განთავისუფლდეს და რეალობას ანგარიში გაუწიოს. გარემომცველი სი-

ნამდვილის მოვლენებიც არ წარმოდგებიან მისთვის პოლარულ თანაფარდობებში; პირიქით, ის მუდმივად იმისკენ მიისწრაფვის, რომ საკუთარი აზრები და ქმედებები არ თანაშეუფარდოს არარეალურ განწყობებს, არამედ ისინი მოიყვანოს რეალობასთან ჰარმონიის მდგომარეობაში. ის ფაქტი კი, რომ ის მაინც იყენებს გამონაგონს, წარმოიშვება იმ წანამძღვრიდან, რომ ყოველი გამონაგონი მოვლენა სასარგებლოა გარემომცველი ცხოვრების საერთო შეფასებისთვის.

თუმცა ნევრასთენიკი, როგორც დამოკიდებული ბავშვი, ჯერ კიდევ მოწყვეტილია სამყაროსაგან, და როგორც პრიმიტიული ადამიანი, ის ეთვისება გამონაგონს, უმნიშვნელო აზრებს და იდეებს, აზვიადებს მათ მნიშვნელობას, ანიჭებს რა მათ დიდი მცოდნის სახით ცხოვრებისეულობას და რეალობას და გზებს ეძებს ცხოვრებაში მათი რეალიზაციისათვის. მაგრამ ამისთვის გამონაგონი გამოუსადეგარია; ის უფრო მეტად გამოუსადეგარია მაშინაც, როგორც ეს ჩვეულებრივ ხდება ფსიქოზის შემთხვევებში, როცა ის დოგმად ან კერპად გადაიქცევა. „ისე მოიქეცი, თითქოს გზას ასცდი, თითქოს შენ უმაღლესი არსება ხარ, თითქოს შენ ყველაზე მეტად სძულხარ“. სიმბოლო „modus dicendi“ პრევალირებს ჩვენს მეტყველებაში და ფიქრში. ნევრასთენიკი მას აღიქვამს სიტყვასიტყვით, ფსიქიკურად ავადმყოფი ადამიანი ცდილობს მის რეალიზებას. ნევროზის თეორიაში შეტანილ ჩემს იდეებში ყოველთვის ხაზს ვუსვამ და მხარს ვუჭერ მოცემულ თვალსაზრისს.

ნორმალურ ადამიანთან შედარებით, ნევრასთენიკი უფრო მტკიცედ და მიზანმიმართულად აფორმირებს თავისთვის საკუთარ ღმერთს, საკუთარ კერპს, თავის საკუთარ იდეალს და შეუწყვეტლივ მისდევს თავის განწყობას; და რაც უფრო ბუნდოვანია მისი მიზანი, მით უფრო ჩქარა კარგავს რეალობის გრძნობას. ჩვეულებრივი ადამიანი კი ყოველთვის მზადაა იმისათვის, რომ გამოგონილ ხატებს დასახმარებლად და მხარდასაჭერად არ მიმართოს. ამ შემთხვევაში ნევრასთენიკი გვაგონებს ადამიანს, რომელიც მხოლოდ ღმერთს უწევს ანგარიშს, საკუთარ თავს

სთავაზობს ზენაარს, შემდეგ კი ნდობით მოელის მისგან ქმედებისთვის ხელმძღვანელობას. ხატოვნად რომ ვთქვათ, ნევრასთენიკი ლურსმნებითაა მიჯაჭვული თავისი ყალბი იდეების ჯვარს. ნორმალურ ადამიანსაც ძალუძს, რომ შექმნას თავისი ღვთაება და მას პატივი მიაგოს. მაგრამ ის არასდროს არ დაკარგავს რეალობის გრძნობას და ყოველთვის მიმართავს მას, როცა მისგან მოითხოვება რაიმე ქმედება ან სამუშაოს შესრულება. ნევრასთენიკი იმყოფება ცხოვრების გამოგონილი გეგმის თავისებურ ტყვეობაში.

აქ მე სრულიად ვეთანხმები ვაიხინგერის გონებამახვილურ დასკვნებს, რომელიც ამტკიცებს, რომ ისტორიულად იდეებს აქვთ გამონაგონიდან (როგორც არარეალური, იგი პრაქტიკული თვალსაზრისით უვნებელია) ჰიპოთეზამდე, შემდეგ კი დოგმებამდეც ევოლუციის გავლის ტენდენცია. ინდივიდუალურ ფსიქოლოგიაში აზრის დინების მსგავსი დინამიკა განსხვავდება ნორმალურ ადამიანთან (გამონაგონი მიზნის მიღწევის საშუალებაა), ნევრასთენიკთან (ეს უკვე მოცემული გამონაგონის რეალიზაციის მცდელობაა), ფსიქიკურად დაავადებულთან (არასრული, მაგრამ უსაფრთხოების უზრუნველყოფელი ანტროპომორფიზმი და გამონაგონის დოგმად გადაქცევა).

ასეთი პროგრესიის მაგალითი შეიძლებაოდა ყოფილიყო სიფრთხილის გაძლიერება თანმხლები მღელვარებით და დროდადრო გასაჭირის მოლოდინის დეპრესიით ჩანაცვლება. უსაფრთხოების მიღწევის ეს სამი საფეხური შეიძლება შემდეგნაირად კვალიფიცირდეს.

1. სიფრთხილე (ნორმალურ ადამიანთან გამოდის ფიქციის სახით): „თითქოსდა“ შემძლო ჩემი ფულის დაკარგვა, „თითქოსდა“ შეიძლება აღმოვჩენილიყავი მდგომარეობით უფრო დაბალ დონეზე; 2. მღელვარება (ნევრასთენიკთან გამოდის ჰიპოთეზის სახით); „თითქოსდა“ მე ვაპირებდი ფულის დაკარგვას, „თითქოსდა“ ვაპირებდი აღმოვჩენილიყავი მდგომარეობით უფრო დაბალ დონეზე; 3. დეპრესია (ფსიქიკურად დაავადებულთან გამოდის დოგმის სახით); „თითქოსდა“ მე დავკარგე

ჩემი ფული, „თითქოსდა“ მე ვიყავი მდგომარეობით უფრო დაბალ დონეზე. სხვა სიტყვებით, რაც უფრო ძლიერია გარედან საფრთხის შეგრძნება, მით უფრო გამომეტყველი ხდება ფიქცია აბსტრაქციისა და რეალობის ერთმანეთისაგან მოწყვეტის მეშვეობით და მით უფრო ჩქარა უახლოვდება დოგმას. პაციენტი ცნობიერებაში ქმნის და იგონებს სულ ახალ და ახალ ხატებს, რომლებიც ყოველ ჯერზე მას ქცევის წამყვან ქცევას უახლოვებენ, რომელიც თავის მხრივ იძლევა უსაფრთხოების შეგრძნებას და ამიტომაც ეფექტური და მდგრადია, თუმცა არა მთელი თავისი სისრულით. ამ პროცესში რეალობა სხვადასხვა ხარისხით უფასურდება, სწორი გზები კი, რომლებიც ეხმარებიან ადამიანურ საზოგადოებაში ადაპტირებაში, სინამდვილეში შეუფერებლები აღმოჩნდებიან.

ფროიდის ლიბიდოს თეორიის კრიტიკა

წინამდებარე ნაშრომში მე მინდა არა იმდენად კრიტიკული კვლევის ჩატარება, რამდენადაც საკუთარი თვალსაზრისის განმარტება, რის გამოც მე განვიხილავ სამ ფუნდამენტურ დებულებას ფროიდის პროდუქტიული და ფასეული გამოკვლევებიდან, რომლებიც მცდარად მიმაჩნია, რამეთუ მათ შეუძლიათ ხელი შეუშალონ ნევროზების ბუნების სწორ გაგებას.

ლიბიდო, მიზნის პრობლემა, „ძალაუფლების წყურვილი“

პირველი შეპასუხება მდგომარეობს ლიბიდოს, როგორც ნევროზის მამოძრავებელი ძალის გაგებაში. უფრო მეტი ხარისხით სწორედ ნევროზი, ვიდრე ჩვეულებრივი, ნორმალური მდგომარეობა აჩვენებს, რომ მიზანი მიმართავს კმაყოფილების გრძნობას, მის ცვლილებას და ძალას შესაბამისი გზით. მაგალითად, დასახმარებლად მოუხმობს რა თავისი შინაგანი ენერგიის ჯანსაღ ძალებს, ნევრასტენიკს შეუძლია, ასე ვთქვათ, მისდიოს სიამოვნების მიღების ცდუნებას, იმ დროს როცა მისი ანთებუ-

ლი ტვინისთვის „მაღალი მიზნები“ მოქმედებაში შედიან. თუ ლიბიდოს გადავთარგმნით, როგორც „სიყვარულს“ მისი ყოველგვარი მნიშვნელობით, მაშინ ფორმულირების გონივრულად და მთელი სისრულით გამოყენებისას, შეიძლება სიტყვებით ნებისმიერი სახით გადმოვცეთ ნებისმიერი მოვლენა კოსმოსში, - მაგრამ ამასთან მის ახსნას ვერ შევძლებთ. მსგავსი პარაფრაზის გამოყენებისას, ბევრი ადამიანი ფიქრობს, რომ ნებისმიერ ადამიანურ განზრახვაში იმყოფება „ლიბიდო“; სინამდვილეში კი ბედნიერი მკვლევარი ამოიღებს მხოლოდ იმას, რაც თავად მის მიერ ოდესღაცაა ჩადებული. ფროიდის უკანასკნელი ინტერპრეტაციები თითქოსდა აჩვენებენ, რომ ლიბიდოს მისეული თეორია თითქოს არ ეწინააღმდეგება ჩვენს თვალსაზრისს სოციალურ ინტერესზე და საკუთარი პიროვნების იდეალისკენ ადამიანის მისწრაფებაზე („ჩემი ეგო-ს იდეალი“). მზარდი ურთიერთგაგების ინტერესებში ფროიდის ამ შესწორებებს შეიძლება მხოლოდ მივესალმოთ.

ჩვენ მივედით დასკვნამდე, რომ ნევრასთენიკის მიზანს წარმოადგენს მისი საკუთარი ღირსების გრძნობის ამაღლება, და ამ მიზნის უმარტივესი ფორმულა შეიძლება აღმოვაჩინოთ გაზვიადებულად ხაზგასმულ მამაკაცურ პროტესტში. ამ ფორმულის არსია: „მე მინდა ნამდვილი მამაკაცი ვიყო“; და ის მთავარი „იდეა ფიქსია“ (ასე ვთქვათ, ფუნდამენტური აპერცეფცია (იერუსალემი)¹) თითოეულ ნევროზში და თავისთვის მოითხოვს უფრო მაღალ უტყუარ ფასეულობებს, ვიდრე, ვთქვათ, ეს აუცილებელია ფსიქიკურად გაწონასწორებული ინდივიდისთვის. ამ გზის მანათობელ იდეას ემორჩილებიან ლიბიდოც, სექსუალური განზრახვაც და გადახრისადმი ნებისმიერი მიდრეკილებაც, როგორი მიზეზითაც არ უნდა წარმოიშვან ისინი. ნიცშესეული „ძალაუფლების წყურვილი“ და „გარკვეული შთაბეჭდილების

¹ ვილჰელმ იერუსალემი (Wilhelm Ierusalem) (1854-1929) - ავსტრიელი პედაგოგი, ფილოსოფოსი, პრაგმატიზმის მიმდევარი, ვილიამ ჯეიმსის „პრაგმატიზმის“ მთარგმნელი.

მოხდენის სურვილი“ თავის თავში შეიცავენ ჩვენი კონცეფციის იდეების უმრავლესობას, რომელიც მრავალი პუნქტის მიხედვით აგრეთვე ეხმაურება ფერეს¹ და ადრინდელი ავტორების შეხედულებებს, რომელთა თანახმადაც სიამოვნების გრძნობა ეფუძნება ძალაუფლების გემოვნებას, უკმაყოფილება კი ემყარება უძლურების შეგრძნებას.²

სექსუალური ეტიოლოგია, მეტაფორა

მეორე შეპასუხება ეხება ფროიდის ძირითად დებულებას ნევროზების სექსუალური ეტიოლოგიის შესახებ. თავიდან პიერ ჟანე (1894) ინტუიციურად ახლოს მივიდა ამ დებულებასთან, როცა დააყენა საკითხი: „საჭიროა კი მაშინ სექსუალური გრძნობა ცენტრად ჩავთვალოთ, რომლის გარშემოც ჯგუფდება ყველაფერი დანარჩენი, რაც ადამიანის ფსიქიკას შეეხება?“ სექსუალური მეტაფორის სარგებლიანობა ბევრს აიძულებს, განსაკუთრებით კი ნევრასტენიკებს, რომ ის სექსუალური გრძნობის იდენტურად ჩავთვალოთ. მისტიკოსებს შორის, მაგალითად, ბაადერთან³, ხშირად შეიძლება შევხვდეთ მსგავს რამეებს. ენაც ხშირად იყენებს ხოლმე ანალოგიას, აგებს რა მნიშვნელოვან მახეებს არანაირი ექვის არმქონე მკვლევარისთვის. ამ სარგებლიანობამ ფსიქოლოგი შეცდომაში არ უნდა შეიყვანოს.

სექსუალური კმაყოფილება ნევროზებში წარმოიშვება, ძირითადად, გამოგონილი ანტითეზიდან „მამაკაცური-ქალური“ და წარმოადგენს მამაკაცური პროტესტის შეცვლილ ფორმას. ნევრასტენიკის სექსუალური განზრახვები როგორც მის ფანტაზი-

¹ შარლ ს. ფერე (Charles S. Fere) (1852-1907) - ფრანგი ექიმი, შარკოს მოწაფე.

² საბოლოო ჯამში ადლერმა „ძალაუფლების წყურვილი“ შეცვალა „დაძლევისკენ მისწრაფებით“.

³ ფრანც ქსავიერ ფონ ბაადერი (Franz Xavier von Baader) (1765-1841) - გერმანელი მისტიკოსი, ფილოსოფიის პროფესორი მიუნხენში.

ებში, ისე რეალურ ცხოვრებაში, ორიენტირებულია მამაკაცური მიზნის მხარეზე; თუმცა ეს არა იმდენად ლტოლვის როგორც ასეთის გამოვლინებაა, რამდენადაც მასზე იძულება. სექსუალური ნევროზის მთელი სინდრომი იმყოფება არა ზედაპირზე, არამედ დამალულია შიგნით; ეს თავისებური მეტაფორაა, რომელიც ასახავს პაციენტის დაშორებულობას მისი, როგორც მამაკაცის გამოგონილი საბოლოო მიზნისაგან, ან მის მცდელობებს, რათა ამ მიზანს გაუმკლავდეს, ან იგი სამუდამოდ თავის თავში შეინახოს.

უცნაურია, რომ ფროიდმა, რომელიც ცხოვრებაში ყველაფერი სიმბოლურის დიდი მცოდნე იყო, ვერ შეძლო სექსუალური აპერცეფციის პირობითობის დაძლევა, რათა სექსუალობა განსაკუთრებულ სპეციფიკად ელიარებინა, ელიარებინა მისი თავისებური *modus dicendi*.

მიზნით გამოწვეული ბავშვური სურვილები

მაგრამ ჩვენ შევძლებთ ამის გაგებას, თუ განვიხილავთ ფროიდის მესამე მთავარ შეცდომას, რომელიც იმაში მდგომარეობს, რომ ნევრასთენიკებს ამოძრავებთ მათი ბავშვური სურვილები (განსაკუთრებით ინცესტის სურვილი). ის თვლიდა, რომ ისინი ყოველ ღამეს წარმოიქმნებიან (სიზმრების თეორია), აგრეთვე გარკვეული გარემოებებისას და რეალურ ცხოვრებაში. თუმცა რეალურ ცხოვრებაში ყველა ბავშვური სურვილი უკვე თავად იმყოფება გამოგონილი საბოლოო მიზნის გავლენის ქვეშ; ჩვეულებრივ მათ თავადაც აქვთ ხელმძღვანელი, თუნდაც კოორდინირებული აზრის ხასიათი და მათი ეკონომიურობის გამო ძალიან წარმატებულად ემსახურებიან პირობითი მაჩვენებლების სახით.

ავადმყოფი გოგონა, რომელიც განსაკუთრებით შეიგრძნობს გარედან საფრთხეს, მთელი ბავშვობის განმავლობაში ელამუნება მამას, რომლის მეშვეობითაც უნდა დედაზე უფრო მალა იყოს, და ერთხელაც მას მოეჩვენება, რომ მამასთან მისი ფსი-

ქოლოგიური კავშირი სხვა არაფერია, თუ არა პირობითი ინცესტი, თითქოსდა მას იმის მიღწევა უნდა, რომ მისი ცოლი გახდეს.

იმ დროს, როცა მისი საბოლოო მიზანი განსაზღვრული და მიღწეულია: გაიზიაროს მამასთან საფრთხის დამთრგუნველი შეგრძნება. მისი ნელი ფსიქიკური განვითარება, წარსულის ნაღვლიანი მოგონებებით მოწყვლული მეხსიერება იმავე აგრესიით პასუხობს საფრთხის წინათგრძნობას; ის იწყებს თავშესაფრის ძიებას მამის გვერდით, თითქოს ის მისი ცოლი ყოფილიყო. და იქ იგი აღწევს საკუთარი ღირსების გრძნობის უფრო მაღალ დონეს, რომელიც თავისთვის განსაზღვრა მიზნის სახით და რომლისაც ვალდებულია თავისი ბავშვობის მამაკაცური იდეალით, - და ეს ყველაფერი მისთვის იყო ყველაზე მაღალი კომპენსაცია არასრულფასოვნების საკუთარი გრძნობისათვის.

როცა მას აშინებს ვიღაცის არშიყოფა ან გათხოვება, საკუთარი ღირსების გრძნობის შენარჩუნების შიშით (რამეთუ მოცემულ შემთხვევაში უფრო დიდ სირთულეებს აწყდება, ვიდრე მამასთან), ის იწყებს ფრიად სიმბოლურად მოქცევას. სალაშქროდ განეწყობა თავისი ქალური როლის წინააღმდეგ და უსაფრთხოებას ეძებს იქ, სადაც ყოველთვის პოულობდა მამის გვერდით. ის იყენებს ნებისმიერ ხერხს, რამდენადმე უცნაურად იქცევა, მაგრამ მაინც წარმატებით შეუძლია მიაღწიოს თავის მიზანს, რათა ქალურ როლს თავი აარიდოს.

რაც უფრო ძლიერია საფრთხის შეგრძნება, მით უფრო მაგრად ეთვისება ეს გოგონა თავის „იდეა ფიქსს“ და ცდილობს მისით თითქმის ზედმიწევნით სარგებლობას. ვინაიდან ადამიანურ გონებას აქვს სიმბოლური აბსტრაგირებისკენ მიდრეკილება, პაციენტი ზოგჯერ - და გარკვეული ძალისხმევით და ანალიზის მეშვეობითაც კი - აღწევს წარმატებას, იყენებს რა უსაფრთხოებისკენ თავის არაჯანსაღ მისწრაფებას, ინცესტისკენ განზრახვის ხერხის გამოყენებაში, რათა მამის გვერდით ყოფნისას ჰქონდეს სხვების წინაშე უპირატესობა.

ამ განზრახულ ქცევაში ფროიდს მოუწია გაეთვალისწინებინა ბავშვური სურვილების განახლება, რამეთუ მან ისინი მა-

მომრავებელ ძალებად აღიარა. ჩვენი წარმოდგენით, მოცემულ ბავშვურ მეთოდში, გამაფრთხილებელი ვარაუდის ფართო გამოყენებაში, რომელიც ჩვენ უნდა მივაკუთვნოთ ნევროტულ „იდეა ფიქსს“; ამ ტოტალურ მზადებაში, მკაცრი აბსტრაქციისა და სიმბოლიზმისკენ ამ ტენდენციაში იმყოფებიან სწორედ ნევრასთენიკის მიერ გამოყენებადი ყველაზე შესაფერისი ხერხები, როცა მას უნდა, რომ მიაღწიოს უსაფრთხოებას, საკუთარი ღირსების გრძნობის ამაღლებას, მამაკაცურ პროტესტს.

ნევროზი ჩვენს წინაშე იმის დემონსტრირებას ახდენს, თუ როგორ ახორციელებს ის ცხოვრებაში მცდარ მიზნებს და მისწრაფებებს. იმის წყაროები, თუ რას ფიქრობს და როგორ მოქმედებს დღეს ადამიანი, შეიძლება აღმოვაჩინოთ მის ბავშვურ გამოცდილებაში. მაგალითად, ვეხებით რა ფროიდის დებულებას „სათავეებისკენ დაბრუნების“ შესახებ, სულით ავადმყოფი ადამიანი არცთუ მაინცდამაინც განსხვავდება ჯანმრთელისაგან. განსხვავება მხოლოდ იმაში მდგომარეობს, რომ ფსიქიკურად ავადმყოფი ადამიანი თავის წარმოდგენებს აგებს შეცდომებზე, რომლებიც ძალიან შორს მიდის, და რომ ის ირჩევს ცხოვრებისადმი დამოკიდებულების არცთუ საუკეთესო ხერხს. თავისთავადად სათავეებისკენ, ადრინდელი მდგომარეობისკენ დაბრუნება - ეს აზროვნების და ქმედების ნორმალური ფორმაა.

სექსუალობა ნევროზის მდგომარეობაში სექსუალობის შეზღუდული როლი

სექსუალურ ლტოლვას თითოეული ადამიანისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს. ამიტომ არასერიოზული იქნებოდა შეკითხვა, შეუძლია თუ არა ავადმყოფს მის გარეშე ყოფნა. კითხვა უფრო იმაში მდგომარეობს, ჩაითვალოს თუ არა სექსუალური მოტივები ყოველივე არსებულის საწყისად და დასასრულად, ამ ასპექტში ყველა ნევროტული სიმპტომის წარმოშობის ჩართვით. ამაზე მე მინდოდა მეპასუხა არა როგორც ცალკე აღებული სექსუალური ლტოლვის, როგორც ასეთის, არამედ ყველა სხვა

მოტივის ერთობლიობაში განვითარების მოკლე აღწერით.

ბიოლოგიის თვალსაზრისით კორექტული არ იქნებოდა იმის თქმა, რომ თითოეულ მოტივს აქვს სექსუალური ელფერი, ჭამის, დანახვის, შეხების და ა.შ. მოთხოვნილების ჩათვლით. და ალბათ, უნდა ვაღიაროთ, რომ ორგანულმა ევოლუციამ მიიყვანა ყველაფერ იმის განვითარებამდე, რაც ჩვენ უნდა ჩავთვალოთ როგორც უჯრედის თავდაპირველი შესაძლებლობების სახეცვლილება. მაგალითად, საჭმლის მონელების ორგანო მიჰყვებოდა გაძღომის მოთხოვნილებას; შეხების, სმენის და მხედველობის ორგანოები აკმაყოფილებდნენ შეგრძნების, მოსმენის და დანახვის მოთხოვნილებას და აუცილებლობას; სამშობიარო ორგანოები პასუხობდნენ თაობის გაგრძელების მოთხოვნილებებს.

ყველა ამ ორგანოს დაცვა იმდენად აუცილებელი გახდა, რომ ის ორი არხით მიდიოდა: ტკივილის შეგრძნებისა და სიამოვნების შეგრძნების მეშვეობით. მაგრამ ეს არასაკმარისი იყო, და, ამრიგად, განვითარება ჰპოვა უსაფრთხოებაზე პასუხისმგებელმა მესამე ორგანომ, ესაა აზროვნების ორგანო, ანუ ტვინი. ბუნების სახელოსნოს შეუძლია შესთავაზოს სამივე დამცავი ორგანოს ვარიაციები. შეიძლება ადგილი ჰქონდეს როგორც დეფექტებს ორგანიზმის სხვადასხვა ნაწილებში, ისე არასრულფასოვან ორგანოში ტკივილის და სიამოვნების გაზრდილ მგრძნობიარობას. ყველაზე ცვალებადი უბანი, ცენტრალური ნერვული სისტემა, შეფერხებისთვის კომპენსაციას ყველაზე ბოლოს ღებულობს.

მტკიცება იმის შესახებ, რომ ბავშვი - ეს პოლიმორფული, სქესობრივი გაუკუღმართებით შეპყრობილი არსებაა, ცვლის ჩვენს წარმოდგენას არსებულ წესრიგზე და სხვა არაფერია, თუ არა პოეტური თავისუფლება. „სექსუალურ კონსტიტუციას“ მიზანმიმართულად განვითარება შეუძლია მხოლოდ გამოცდილების და აღზრდის მეშვეობით, განსაკუთრებით მაშინ, როცა საქმე გვაქვს ორგანოების არასრულფასოვნებასთან. მისი ნაადრევი განვითარებაც კი შეიძლება დაითრგუნოს, ან პირიქით გაფართოვდეს. სადისტური ან მაზოხისტური ლტოლვები სხვა

არაფერია, თუ არა უფრო უვნებელი ურთიერთობების - მხარდაჭერის მუდმივად არსებული აუცილებლობის და დამოუკიდებლობისკენ მისწრაფების, - განვითარება, საკმარისია მათში მამაკაცური პროტესტი ჩაერთოს თავისი მძვინვარებით, სიბოროტით და ღია დაუმორჩილებლობით. მხოლოდ და მხოლოდ სქესობრივი ორგანო ხელს უწყობს სექსუალური ფაქტორის განვითარებას როგორც მთლიანად ცხოვრებაში, ისე ნერვულ დაავადებაში. როგორც სექსუალობა, ისე სხვა განზრახვები სხვადასხვა კავშირებში შედიან ცხოვრებისეულ სტიმულთან და მის გამომწვევ მიზეზებთან. დაახლოებით ცხოვრების პირველი წლის მიწურულს, ვიდრე სექსუალური განზრახვები საგრძნობ დონეს მიაღწევენ, ბავშვის ფსიქიკური ცხოვრება უკვე საკმაოდ მდიდარი და გაჯერებულია.

ღია დაუმორჩილებლობა და მამაცურობის შეფასება

ფროიდი ახსენებს უფრო ადრეული ავტორების თვალსაზრისებს, რომელთაც მოგვიანებით შეუერთდა ჩერნი¹, იმის შესახებ, რომ ბავშვები, რომლებიც სიჯიუტეს ავლენენ სწორი ნაწლავის დაცარიელებაში, ხშირად ნერვიულები ხდებიან. სხვა ავტორთა საპირწონედ, ფროიდი ამ დაუჯერებლობის გამოვლინების სათავეს იმაში ხედავს, რომ ასეთი ბავშვები სექსუალურ ტკბობას განიცდიან იმ მომენტში, როცა ისინი ფეკალიებს აკავენ. თუმცა მე არ მომიწია შეხვედრა მსგავსი სახის უტყუარ ფაქტებთან; თანახმა ვარ, რომ ის ბავშვები, რომელთათვისაც ნამდვილად დამახასიათებელია მსგავსი შეგრძნებები ფეკალიების შეკავებისას, ამჯობინებენ წინააღმდეგობის გაწევის სწორედ ამ სახეობას, როცა ურჩები ხდებიან. აქ გადამწყვეტი ფაქტორია დაუმორჩილებლობა, იმ დროს როცა არასრულფასოვანი ორგანო განსაზღვრავს ამ სიმპტომების ლოკალიზაციას და შერჩევას.

¹ ადალბერტ ჩერნი (Adalbert Czerny) (1963-1941) - გერმანელი პედიატრი.

მე გაცილებით ხშირად ვაკვირდებოდი იმას, თუ ასეთი დიად დაუმორჩილებადი ბავშვები როგორ დადიან ჩასვრილები მანამ ან მას შემდეგ, რაც ისინი ტუალეტში ან მის შორიახლოს მიიყვანეს. იგივე შეეხება მოშარდვას მსგავს ბავშვებთან. ასევე ხდება ჭამისა და სმის დროს: საკმარისია ისინი შევზღუდოთ სითხეში, მათი „ლიბიდო“ უსაზღვროდ იზრდება. საკმარისია მხოლოდ მათ მოუთხროთ, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია რეგულარული კვება, რომ მათი ლიბიდო ნულამდე ეცემა. შეიძლება კი სერიოზულად, რომ აღარაფერი ვთქვათ იმის შესახებ, რომ ქმედიტად მივიღოთ „ლიბიდოს მსგავსი გამოვლინებები“ და გამოვიყენოთ ისინი შედარებისთვის? მე ვნახე ცამეტი თვის ბიჭი, რომელმაც ეს-ესაა ისწავლა დგომა და სიარული. თუ მას ვსვამდით, ის ფეხზე დგებოდა; თუ ვუბნებოდით: „დაჯექი“, ის თითქოს ჯინაზე დგომას აგრძელებდა. მისმა ექვსი წლის დამ ერთ-ერთ ასეთ შემთხვევაში თქვა: „ჰოდა იდექი“, და ბავშვი იქვე დაჯდა. ეს ყველაფერი - მამაკაცური პროტესტის დასაწყისია. ამავე დროს დაბადებადი სექსუალობა მუდმივად განიცდის ამ პროტესტის ზეწოლას.

მამაკაცური თვისებების შეფასებაც შესამჩნევად ადრე იწყება. მე ვაკვირდებოდი ერთი წლის გოგონებს და ბიჭებს, რომლებიც აშკარად ამჯობინებდნენ მამაკაცური სქესის პირებს. შესაძლებელია მათ იზიდავდა მამაკაცების ხმა, მათი დარწმუნებულობა, სიმაღლე, ძალა და სიმშვიდე. მე ამ შეფასებას კრიტიკულად მოვეკიდე და გავხსენი იგი რეცენზიაში იუნგის ნაშრომზე „ბავშვის სულში კონფლიქტების შესახებ“, რამდენადაც დღეს შეიძლება განვსაჯოთ, საკმაოდ წარმატებულად (იხ. ჰიტმანი, იუნგი, 1913). ეს შეფასება მუდმივად იწვევს მამაკაცად გახდომის სურვილს.

ერთხელ მე მოვისმინე, თუ როგორ ამბობდა ორი წლის პატარა ბიჭი: „დედა სულელია, ძიძა სულელია, ტონი (მზარეული ქალი) სულელია, უზი (და) სულელია, ბებია სულელია!“ როცა მას შეეკითხნენ, რომ იქნებ ბაბუაც სულელია, მან უპასუხა: „ბაბუა დიდია“. ყველამ შენიშნა, რომ თავისი სიიდან მან მამა გამო-

რიცხა. ეს აღქმულ იქნა, როგორც პატივისცემის ნიშანი. მაგრამ ნებისმიერისთვის გასაგებია, რომ მას უნდოდა მისი გარემოცვის ქალთა სქესის ყველა წევრის სულელად გამოცხადება, საკუთარი თავის და მამაკაცთა სქესის პირების კი ჭკვიანებად. მან სისულელის იდენტიფიცირება ქალურ საწყისთან მოახდინა, ჭკუისა კი - მამაკაცურ საწყისთან. ეს ყველაფერი თავად მას მნიშვნელოვნობას ანიჭებდა.

მე ჩემს რამდენიმე ნაშრომში აღვნიშნე, რომ განსაკუთრებით იმ ბავშვებთან, რომელთაც აქვთ საგრძნობი ფიზიკური არასრულფასოვნება და რომლებიც ამისგან იტანჯებიან, რომლებიც თავის თავში არ არიან დარწმუნებულნი და ყველაზე მეტად დამცირების და დასჯის ეშინიათ, ვითარდება მოუსვენრობა და რაღაცით ძლიერი გატაცებულობა, რასაც საბოლოო ჯამში ნევროზამდე მიჰყავს. ადრეულ ასაკში ისინი თავს აარიდებენ მათი პირადი თვისებების შემოწმებას ან გრძნობების შეურაცხყოფას. ისინი მორცხვები არიან, ადვილად წითლდებიან, თავს აარიდებენ მათი უნარების ტესტირებას და ადრე კარგავენ ბავშვურ უშუალობას. ეს შემავიწროებელი გარემოება მათ თავდაცვის ძიებას აიძულებს. მათ უნდათ, რომ ანებივრებდნენ ან თავს აარიდებენ ყველას, ნებისმიერი სახის სამუშაო აშინებთ ან მუდმივად კითხულობენ. როგორც წესი, ისინი თავისი ასაკისთვის ძალიან განვითარებულები არიან. ცოდნისაკენ მათი ლტოლვა აკომპენსირებს საკუთარ თავში დაურწმუნებლობას. ძალიან ადრე ისინი ინტერესდებიან ბავშვთაშობის და სქესთა შორის განსხვავების საკითხებით. ეს დამაბული და ხანგრძლივი ფიქრები უნდა გავიგოთ, როგორც სქესობრივი ლტოლვისკენ სტიმული, რამეთუ სქესობრივი აქტის შესახებ პრიმიტიული ცოდნა მან უკვე მიიღო. ამ შემთხვევაში მიზანს აგრეთვე წარმოადგენს მათი მამაკაცური თვისებების დადასტურება.

როცა ბავშვთაშობასთან და კასტრაციასთან დაკავშირებული ბავშვის შეხედულებები, აზრები წარუმატებლობის ან იმის შესახებ, რომ ის შეიძლება მანქანამ გაიტანოს ან სული შეეხუთოს, წარმოიშვებიან ნევროზის დროს, ისინი წარმოადგენენ არა-

სურვილების გამოხატვას, არა ფარულ ფანტაზიებს, არამედ საკმაოდ სიმბოლურად ასახავენ ბავშვისთვის დამახასიათებელ დამარცხების შიშს, რომლისგან თავდაცვასაც ნევრასტენიკი ცდილობს ან გონებაში ინახავს, როგორც გაფრთხილებას.

ქალური დომინირების შიში

საკმაოდ გავრცელებულ ტიპს, რომელსაც მე იშვიათად განვიხილავდი, წარმოადგენენ გაბედული, მამრისებრი დედების ვაჟიშვილები. მათში ღრმადაა გამჯდარი ქალის მიმართ შიში. მათ აზრებში საგრძნობ როლს თამაშობს იმ ქალის ტიპი, რომელსაც უნდა მწვერვალზე ყოფნა, მიისწრაფვის მამაკაცური როლის შესრულებისაკენ. ან მათ მოსვენებას არ აძლევთ ფანტასტიკური იდეა ვაგინიზმის შესახებ, ანუ იმის შიში, რომ ვერ შეძლებენ იმ ქალისგან განთავისუფლებას, რომელიც განმტკიცდა მათში ძალების შეუღლებაზე დაკვირვებების შედეგად. სიფრთხილის გრძნობის გამო ისინი გაზვიადებისკენ არიან მიდრეკილნი. მათი საკუთარი მგრძნობელობა მათ უზარმაზარად ეჩვენებათ, ქალი კი დემონური ფიგურა ხდება. ამრიგად, მათი უნდობლობა და ეჭვი ისეთ ფარგლებამდე იზრდებიან, რომ ისინი უვცილები ხდებიან სქესობრივ საკითხებში. ისინი თითოეულ გოგონას (გრიზელდა!)¹ ძალიან გულმოდგინედ ამოწმებენ და თვალყურს ადევნებენ. კვლავ ჩნდება კითხვა: მართალია თუ არა, რომ ის, რაც ნევრასტენიკს სურს გვაჩვენოს, როგორც ლიბიდო, ჰემმარიტ ხასიათს ატარებს? ჩვენ ვუპასუხებდით, რომ არა. მისი ადრეული სქესობრივი მომწიფებულობა თავსმოხვეულ ხასიათს ატარებს. მისი მასტურბაციები - ეს მისი თავდაცვაა და ქალ-დემონისთვის გამოწვევა, მისი სასიყვარულო ინტრიგები

¹ გრიზელდა - ლეგენდარული გმირი ქალი ჯოვანი ბოკაჩოს (1313-1375) „დეკამერონში“, ღარიბი გლეხი ქალიშვილი, რომლის მორჩილება და მოკრძალებულობა ძალიან მკაცრად მოწმდება მისი მეუღლე მეფის მიერ.

კი მიზნად ისახავენ მხოლოდ გამარჯვებას. მისი „სიყვარულში მონობა“ - ეს მხოლოდ თამაშია, რომლის აზრიც იმაში მდგომარეობს, რომ ქედი არ მოუხაროს პარტნიორს, მისი აზრობრივი ან ფიზიკური ღალატები კი სიყვარულისგან თავდაცვას ემსახურებიან. ისინი მისთვის მისი შემცვლელნი ხდებიან, მაგრამ მხოლოდ იმიტომ, რომ მას სურს ითამაშოს გმირის მთავარი როლი და ეშინია, რომ ქალის გავლენის ქვეშ არ აღმოჩნდეს, თუ ისე მოიქცევა, როგორც ყველა ნორმალური ადამიანი. ნევროზის ცენტრალური პრობლემა - ინცესტის შესახებ ფანტაზიები - ჩვეულებრივ ემსახურება საკუთარ გადამეტებულ ლიბიდოში რწმენის განმტკიცებას და ამით ნებისმიერი ნამდვილი საფრთხის ყველანაირი საშუალებით თავიდან აცილებას.

შემთხვევა პრაქტიკიდან სექსუალობის, როგორც ინდივიდის მისწრაფებების გამოხატულების შესახებ

მე მოგიხსნათ პრაქტიკიდან შემთხვევის შესახებ, რომელსაც ჯერ კიდევ ვიკვლევ. მაგრამ ამ ადამიანის ნევროზის თავად სტრუქტურა უკვე იმდენად ცხადია, რომ მე შემიძლია მოვიყვანო მისი ავადმყოფობის ისტორიიდან ამონარიდები, ჩემი შეხედულებების დასამტკიცებლად. 22 წლის პროფესიით მხაზავი პაციენტი უჩიოდა ხელების ხშირ კანკალს ბოლო წელიწადნახევრის განმავლობაში და ხშირ ღამის პოლუციებს. ხუთი წლის ასაკში მან მამა დაკარგა, რომელიც მანამდე დაბრმავდა და ბოლო სამი წლის განმავლობაში ძლივს შეეძლო სიარული და დამოუკიდებლად ფეხზე დგომაც კი. მაგრამ 17 წლამდე პაციენტმა არ იცოდა, რომ მამამისი გარდაიცვალა ზურგის ტვინის ტაბესით, დაავადებით, რომელიც, როგორც ვარაუდობენ, შეიძლება გამოწვეული იყოს სქესობრივი აქტების მეტისმეტი რაოდენობით. ამ დროისთვის პაციენტი უკვე დიდიხანი მისდევდა მასტურბაციას და მას გაუჩნდა შიშისთვის საფუძველი.

ამ მომენტამდე პაციენტს ამ შიშისთვის საკმარისი საბაზი ჰქონდა. როცა პატარა იყო, ის თავის ძმებზე და დებზე, აგრეთვე

ამხანაგებზე უფრო სუსტი იყო და დაცვას მუდმივად დედასთან ეძებდა, რომელიც მას, როგორც ყველაზე უმცროსს, ძალიან ანებივრებდა. ის ყოველთვის იყო მორცხვი და გაუბედავი. თუმცა მალე მან დაიწყო იმის დაჟინებით მოთხოვნა, რომ უკანასკნელი სიტყვა რგებოდა თამაშებში და თანატოლებს შორის პირველი ყოფილიყო, ამიტომაც მასთან არავის უნდოდა მეგობრობა. შემდეგ მან მოინდომა ყველაფრის სწავლა როგორც სასკოლო პროგრამის მიხედვით, ისე სქესობრივი ურთიერთობების საკითხების შესახებ. ის დიდ ადამიანად გახდომაზე ოცნებობდა და ერთადერთი იყო თავის ძმებსა და დებს შორის, ვინც კოლეჯში შევიდა.

ის, რასაც შემდგომში აღვწერ, ასახავს ჩვენი პაციენტის ბავშვობაში მამაკაცური პროტესტის გამოვლინებას. ის ზურგზე იწვა ბალახში და ღრუბლებში მოელანდა მამა, რომელიც მაღლა იყო მასზე მამაკაცის პოზიციაში, თავად პაციენტი კი ქვევით სუსტი ქალის პოზიციაში.

ჯერ კიდევ სულ ცოტა ხნის წინ მას ჰქონდა ხასიათის ზოგიერთი ქალური თვისება, ბავშვობაში კი ხშირად სთხოვდნენ სასკოლო პიესებში ქალის როლის გოგონების ტანსაცმელში თამაშს. ხანგრძლივი დროის მანძილზე ბიჭი საწოლს იყოფდა თავის ორი წლის დასთან, რამაც მას მისცა სექსუალური ცნობისმოყვარეობის დაკმაყოფილების საშუალება. ოცნებებში ის ხშირად ფიქრობდა ინცესტის შესახებ დედასთან და დასთან მიმართებაში.

დედამისი მორალისტი იყო, და მას შეეძლო დაკვირვებოდა დედის მკვეთრ დამოკიდებულებას უფროსი ვაჟიშვილების სასიყვარულო კავშირებისადმი. თავისი შვილების ქორწინების შესახებ საკითხებში ის ძირითადად ფიქრობდა მატერიალურ საკითხებზე და მრავალი წლის განმავლობაში თავის რძალს გულს უწყალებდა იმის გამო, რომ ქალიშვილი ღარიბი ოჯახიდან იყო. და რადგან პაციენტი დედის გამორჩეული შვილი იყო, არცკი ღირს იმაზე ლაპარაკი, რომ დედა მას უსიტყვოდ მართავდა.

ჩვენს პაციენტს ერექციები ჰქონდა და ცხრა წლიდან მასტურბირებდა. მოგვიანებით ერექცია წარმოიშვებოდა, როცა ის გოგონების კომპანიაში იმყოფებოდა. 14 წლიდან მოზარდმა უფრო რეგულარული მასტურბირება დაიწყო. ის მეტად აღარ საჭიროებდა ქალიშვილების კომპანიაში ყოფნას და მარტოობაში დარჩენას ამჯობინებდა. ის დარწმუნდა, რომ მისი სექსუალური ლიბიდო ისეთი უზარმაზარი იყო, რომ მნელი იყო მასთან გამკლავება.

როცა ყმაწვილმა გაიგო თავისი მამის დაავადების შესახებ და იმის აღიარება მოუწია, რომ მამაც მასსავით მგრძნობიარე იყო, ეს მისთვის ისეთი შოკი გახდა, რომ მაშინვე შეწყვიტა მასტურბირება. ზოგჯერ თავის თავს ქალიშვილის კოცნის უფლებას აძლევდა, მიუხედავად ერექციის წარმოშობის შიშისა, მაგრამ ამის შემდეგ საკმაოდ დიდხანს გაურბოდა ნებისმიერ ადგილს, სადაც შეიძლებოდა ქალიშვილებს შეხვედროდა.

იყო თუ არა მისი ლიბიდო ისეთი დიდი, როგორც ის ვარაუდობდა? მართლა იყო თუ არა ისეთი უზარმაზარი, რომ ქალიშვილებთან შეხვედრას გაქცეოდა? გარკვეული მომენტები სრულიად საპირისპიროს მიუთითებენ. ბიჭი სოფლის პირობებში გაიზარდა, შემდეგ კი მარტო ცხოვრობდა კოლეჯში, სადაც სექსუალური ურთიერთობებისთვის ბევრი შესაძლებლობა იყო. ზოგიერთი ქალიშვილი სერიოზულად ფიქრობდა მის დაპყრობას. როგორც ეს ზემოთ უკვე აღინიშნა, მამის დაავადების გაგებისთანავე მასტურბირება შეწყვიტა. ამის შემდეგ მალე მას ჰქონდა ნორმალური სქესობრივი ურთიერთობები, მაგრამ არცთუ ძალიან ხშირად, რამეთუ მათგან აკავებდა აზრი მსგავსი კავშირების ფასის შესახებ. იმ ქალიშვილებს, რომელთაც სურდათ მისთვის მომსახურების გაწევა, მათი დაპყრობის შემდეგ იმის შიშით მიატოვებდა ხოლმე, რომ მათგან თავის დაღწევას მოგვიანებით ვერ შეძლებდა. ის ყოველ ქალს დემონის როლში წარმოიდგენდა, მეტისმეტად მგრძნობიარეს, მასზე ძალაუფლების მოპოვების წყურვილით შეპყრობილს, რომელთან მიმართებაშიც ის შეიძლება უფრო სუსტი აღმოჩენილიყო. მაგრამ რჩებოდა

მლიერი. იმავდროულად ის ქალებს ზემოდან უყურებდა, თვლიდა მათ არასრულფასოვნებად და საქციელებში ეგოისტურ განზრახვებს მიაწერდა.

ორი წლის წინ მან გაიცნო ლამაზი, მაგრამ ღარიბი ქალიშვილი, რომელმაც ის მაშინვე მოაჯადოვა. როცა ქორწილზე ფიქრობდნენ, ის ხშირმა პოლუციებმა, ნაადრევმა ეაკულაციებმა და იმპოტენციამ შეაწუხა მეძავებთან შეხვედრების დროს. სწორედ მაშინ დაეწყო ხელების კანკალი სამუშაოზე, რის გამოც ის რის ვაი-ვაგლახით ხაზავდა და ენაბლუობა დაეწყო. მაგრამ ეს სიმპტომები ვლინდებოდნენ მხოლოდ სქესობრივი აქტის შემდეგ ან პოლუციის წინაღამეს.

მისი კანკალის ამხსნელმა ყველაზე ცხადმა ვარაუდმა, რომ ის ხედავდა მამამისის მსგავს მდგომარეობას და ახლა მხოლოდ მას იმეორებდა, პაციენტი ვერ დაარწმუნა. მაგრამ მას გაახსენდა სკოლის მოხუცი მასწავლებელი, რომელიც ასევე კანკალებდა და ენა ებმოდა. შემდეგ ჩვენმა პაციენტმა შენიშნა, რომ მსგავსი რამ ემართებათ ასაკოვან ადამიანებს, რომელთაც ახალგაზრდობაში ხშირი სქესობრივი აქტები ჰქონდათ. მას აგრეთვე წაკითხული ჰქონდა პამფლეტი, რომელშიც ენაბლუობა და კანკალი პოლუციის შედეგად მიიჩნეოდა.

იმ აზრებს შორის, რომლებიც მოსვენებას უკარგავდნენ, იყვნენ აზრები კარს მომდგარი ცოლის შერთვის შესახებ. დედამისი უკმაყოფილო იქნება; მდიდარი ნათესავები მას ზემოდან დახედავენ; ქალიშვილს, შესაძლებელია, მხოლოდ მატერიალური ინტერესები ამოძრავებდა; ქალი ვნებიანი იყო და ბოლოს და ბოლოს თავისი ვნებით დათრგუნავდა; თავად ის ვნებიანობით გამოირჩეოდა, და მისი მასტურბაციის, პოლუციების და სქესობრივი ცხოვრების შედეგებმა უკვე თავი იჩინეს. ამ მიზეზებით ოპერირებისას, მან ქალიშვილთან კავშირი გაწყვიტა, ვერ წარმოედგინა რა სინამდვილეში, თუ როგორ შეძლებდა მისგან სრულად თავის დაღწევას. მისი ეჭვი ეკვივალენტურია მისი უარის თქმისა და იმავდროულად ეს სხვა ქალიშვილებისგან თავისებური დაცვაა. ხელების კანკალი პაციენტს მთავარ შიშს აშო-

რებს - კვლავ აღმოჩნდეს ქალის ძალაუფლების ქვეშ, როგორც ეს იყო დედასთან ურთიერთობებში. ის კანკალებს, რათა თავიდან აიცილოს მამის ან ძველი მასწავლებლის ბედი. ის კანკალებს, რათა გაექცეს დემონურ ქალებს, ისევე, როგორც თავის საკუთარ ვნებიანობას. ის კანკალებს იმიტომ, რომ უნდა თავისი სურვილის წინააღმდეგ დააკმაყოფილოს დედის სურვილი, უარი თქვას ამ ქალიშვილის ცოლად მოყვანაზე, რითიც კვლავ ამტკიცებს ქალზე თავის დამოკიდებულებას.

არის მოსაზრება, რომელიც მეტყველებს მისი მეტისმეტი სექსუალობის მიზეზის შესახებ, ისევე როგორც მის ერექციაზე და პოლუციებზე. ეს უკანასკნელნი ხშირად იმიტომ ხდებოდნენ, რომ მას უნდოდა და საჭიროებდა მათ, რამეთუ მუდმივად ფიქრობდა სექსუალურ კონტაქტებზე, წარმოიდგენდა რა მათ თავის წარმოსახვაში.

მე კვლავ ვკითხულობ, როგორ შეიძლება შევადაროთ მოცემული ნევრასთენიკის სქესობრივი ლტოლვა, სადაც ყველაფერი გახდა გამოგონილი, დამახინჯებული, გაზვიადებული, სპეციალურად ორგანიზებული და წარმოადგენდა განზრახ არაბუნებრივ მოვლენას, მაგრამ იმავდროულად დადებით თვისებას და პასუხისმგებლობის გამოვლინებას?

შემდეგი სიზმარი ასახავს ყველა ამ თავისებურებას და ხაზს უსვამს მის სიზმრებში ყველაზე მნიშვნელოვან ტენდენციას - დამცველ ტენდენციას. „მკერდსავსე ახალგაზრდა ქალი საწოლზე ზის. მე არ ვიცი, თუ რას ამბობს“. ის ფიქრობს მეძავზე და გონებას კარგავს, როცა გაშიშველებულ ქალს ხედავს. „ის ჩემს შეცდენას ცდილობს“. დემონური ქალი. „მასთან მისვლა მინდოდა, მაგრამ ბოლო მომენტში მივხვდი, რომ პოლუციასთან ახლოს ვარ, და გავეცალე“. ქალების გარეშე ცხოვრებაზე კურსის აღების მცდელობა. მთელი სიზმარი იყო გაფრთხილება პოლუციისა და სქესობრივი კავშირების, როგორც ზურგის ტვინის ტაბესის გამომწვევი ფაქტორების წინააღმდეგ.

იმის მარტივმა ახსნამ, რომ ზურგის ტვინის ტუბერკულოზი სიფილისის შედეგია, ზემოქმედება ვერ მოახდინა. პაციენ-

ტის მიერ მხოლოდ იმის გაცნობიერებამ, რომ მისი ხელების კანკალი არანორმალური დამცველი ტენდენციის გამოვლინებაა, მისგან განთავისუფლებაში დაეხმარა.

მაინც რაშია მისი შიშის პრობლემის არსი? ინცესტთან დაკავშირებული მისი ფანტაზიები ემსახურებიან აგრეთვე იმ მიზანს, რომ უზრუნველყონ რწმენა მის გაზვიადებულ, კრიმინალურ გამონაგონებში. მასტურბაციისკენ მიდრეკილების დათრგუნვამ, რაც მისთვის საკმაოდ მარტივი აღმოჩნდა, გამოიწვია მათი სხვა ეკვივალენტით ან უკეთესი თავდაცვით - პოლუციებით ჩანაცვლება. მხოლოდ მაშინ, როცა მან ფაქტიურად უკვე ცოლი შეირთო და შეშინდა, რომ ადრინდელივით კვლავ უღელქვეშ აღმოჩნდებოდა (არა როგორც მამაკაცი, მამა - ზევოდან), კვლავ მოხვდებოდა ქალის გავლენის ქვეშ და ამით მოუწევდა თავისი არასრულფასოვნების აღიარება, იგი „დაავადდა“.

სხვათა შორის, ის აგრეთვე ძლივს იტანდა მამაკაცების მხრიდან ძალადობას, ეს იქნებოდა მისი კოლეგა, რომელსაც ის მუდმივად ამცირებდა და რომელთანაც ცუდ ურთიერთობებში იყო, ეს იქნებოდა მასწავლებელი, რომელიც ხშირად ჩნდებოდა მის კომმარებში გამოცდების შესახებ, ან მისი ბოსი, რომლის წინაშეც ის გარკვეულ დღეებში შიშის უძლიერეს შეტევებს განიცდიდა.

როგორაა ამ შემთხვევაში სექსუალობა ნევროზთან დაკავშირებული და რა როლს თამაშობს მასში? ეს ყველაფერი იწყება და ვითარდება მაშინ, როცა არსებობენ ძლიერი მამაკაცური საწყისი და არასრულფასოვნების კომპლექსი; მას აფასებენ, როგორც რაღაც უზარმაზარს, რათა ადამიანმა ერთ მშვენიერ დღეს თავის დაცვა შეძლოს, ან, თუ ეს ხელსაყრელია, მოცემული ფაქტი უფასურდება და უბრალოდ იგნორირდება. საერთოდ ნევრასთენიკის ან ნორმალური ადამიანის სექსუალური სწრაფვები არ შეიძლება მივიღოთ, როგორც გულწრფელი, და ანგარიში გავუწიოთ მათ, რომ აღარაფერი ვთქვათ იმაზე, რომ ისინი განვიხილოთ, იმისაგან დამოუკიდებლად, თუ როგორ ფასდებიან ისინი, როგორც ჯანმრთელი ან სულით ავადმყოფი ადამიანის

ფუნდამენტური ნიშანი. ისინი მიზნებს არასდროს არ წარმოადგენენ, არამედ მხოლოდ ნამუშევარი მასალა და პიროვნების მისწრაფებების საშუალებები არიან.

ცხოვრებისადმი ნამდვილი დამოკიდებულება შეიძლება ნათლად დავინახოთ უკვე ინდივიდუუმის პირველ სიზმრებში და მოგონებებში. ეს იმის მტკიცებულებაა, რომ მოგონებები წარმოადგენენ რაღაც გეგმაზომიერი პროცედურის მაგვარს.

ჩვენი პაციენტის მიერ ყველაზე ადრეული დახსომებული სიზმარი დაახლოებით ხუთი წლის ასაკში იყო. „ხარი მომდევს და ჩემი დარქენა უნდა“. ავადმყოფი დარწმუნებულია, რომ ეს სიზმარი ნახა უშუალოდ მამის სიკვდილის შემდეგ, რომელიც დიდხანს საწოლზე იყო მიჯაჭვული. როცა ამ სიზმარს დავაკავშირებთ ღრუბლებში მამის შესახებ (ღმერთი?) ფანტაზიასთან, ცხადი ხდება ბიჭის შიში სიკვდილის წინაშე. უკანასკნელმა „რეკონსტრუქციამ“ (ბერსტაინი, 1913), შესაძლებელია, მხედველობაში მიიღო ზურგის ტვინის ტაბესი მამასთან და მისი სიკვდილი, რომლებმაც ასე შეარყიეს პაციენტი. ალბათ, ხარი მამაკაცურ საწყისს წარმოადგენდა ბიჭისთვის, რომელიც სოფელში გაიზარდა და იცოდა, რომ ის, ვინც მისდევს, ასრულებს არა მამაკაცურ (მამასადამე, ქალურ) როლს. რომც არ ჩავღრმავდეთ ახსნებში, ჩანს, რომ ბიჭს აწვალებს რომელიღაც საგანგაშო წინათგრძნობა.

მეორე სიზმარი აგრძელებს იგივე ცუდ მოლოდინებს. ის გრძნობდა, რომ თითქოს საიდანლაც ჩამოვარდა და მაგარ ზედაპირზე დაეცა. დაცემის შესახებ სიზმრები ყოველთვის მოწმობენ მძინარეს პესიმისტურ განწყობაზე, რომელიც ებრძვის ცუდ პირობებს, რამეთუ შეიძლება „ქვევით“ აღმოჩნდეს.

პაციენტის აზრით, ბავშვობის ყველაზე ნათელი მოგონება იყო მისი პირველი სასკოლო დღე, როცა ის გოგონების სკოლაში მივიდა და ტიროდა, როცა ბიჭების სკოლაში გააგზავნეს. ეს მოგონება შეიძლება განვიხილოთ, როგორც მეტაფორულად გამოხატული სურვილი იმისა, რომ არ იყო სუსტი, საცოდავი, მამამისივით ვილაცის გავლენით გარდაცვლილი და მიაღწიო ჯან-

სად და ბედნიერ მომავალს ქალური როლის შესაბამისად, რომელიც მან თავის ძლიერ დედაში იპოვა, რომელსაც საქმეები ყველას მტკიცებით მამაკაცივით მიჰყავდა.

თავის მამაკაცურ როლში ეჭვი (არასაკმარისი მომზადებულობის გამო) მისი ყველა გამოვლინებით, ნევრასთენიკული მოვლენების ჩათვლით, გახდა მისი ფსიქოლოგიური ცხოვრების საფუძველი. მისმა სექსუალურმა ცხოვრებამ აუცილებლობით დაიწყო მისი შესაბამისობა.

გრძნობების შეკავების კრიტიკა **გრძნობების შეკავება - კულტურის გავრცელება**

ამასთან დაკავშირებით შემიძლია ვივარაუდო, თუ „გრძნობების შეკავება“ როგორ განიხილებოდა და აღიწერებოდა ფროიდის მიერ. მიუხედავად ამისა, მსგავსი შეკავების მიზეზი, აგრეთვე გზა გრძნობების დათრგუნვიდან ნევროზებისაკენ სულაც არ არიან ისეთი თვალსაჩინო, როგორც ეს ჩვეულებრივ ფროიდის სკოლის მიერაა წარმოდგენილი. ახსნის მცდელობებში შექმნილია ძალიან ბევრი დამხმარე განმარტება, ხშირად დაუმტკიცებელი ან დაუსაბუთებელიც კი, რომ აღარაფერი ვთქვათ იმის შესახებ, რომ ეს ახსნები ყველაზე გასაგები მანერით დასახმარებლად მიმართავენ ანალოგიებს ფიზიკის ან ქიმიის სფეროებიდან, ისეთებს, როგორებიცაა „დაგუბება“, „ფიქსაცია“, „წნევის გადიდება“, „მიზიდულობა“, „პროექცია“, „რეგრესია“.

ამ სკოლის კვლევებში გრძნობების შეკავების მიზეზები ძალიან შეჯამებულად არიან წარმოდგენილნი და ატარებენ დოგმატური სტერეოტიპების, აგრეთვე ინტუიციური დასკვნების ხასიათს, რომელთა საფუძვლებიც განსაზღვრის ღირსნი არიან. გრძნობების წარმატებული და წარუმატებელი შეკავების განხილვისას, ეს პრობლემა კიდევ უფრო მისტიკური გახდება, თუ „სექსუალურ ასპექტში“ დავაკვირდებით. გრძნობების შეკავების მარტივ განსაზღვრებას, მიუხედავად ამისა, არ გააჩნია

ფსიქოლოგიური სარჩული. „სუბლიმაციის“ და „შენაცვლების“ წარმოშობის“ მიზეზები სათანადოდ არ არიან ახსნილნი; ამის მაგივრად იგივე იდეა სხვა სიტყვებით მეორდება.

ტერმინი „გრძნობების განზრახ შეკავება“ გამოიყენება მხოლოდ, როგორც სათანადო საშუალება, რომელიც აჩვენებს, რომ შესაძლებელია სხვადასხვა ცვლილებები ქმედებების ხერხებში; და ამას საეჭვოა, რომ რაიმე კავშირი ჰქონდეს ნევროზების თეორიასთან. ამრიგად, მხედველობაში მიიღება: შეკავებადი განზრახვები და სურვილების სინდრომი, შეკავებადი კომპლექსები, შეკავებადი ფანტაზიები, შეკავებადი მცდელობები, შეკავებადი სურვილები.

და ამ ყველაფრის მნიშვნელია მოლივლივე, როგორც *dius ex machine* მაგიური ფორმულა - კმაყოფილება, რომლის შესახებაც ასე მოხდენილად თქვა ნიცშემ „კმაყოფილების ყველა სახეობა ოცნებობს მარადიულობაზე, უძირო, უსაზღვრო მარადიულობაზე“ (ზარატუსტრა, III, 15). ფროიდთანაც ჩვენ ვნახულობთ შემდეგს: „ადამიანს არ შეუძლია უარი თქვას არც ერთ კმაყოფილებაზე, რომელიც კი მას ოდესმე განუცდია“.

ამ ვარაუდის ფონზე წარმოიშვებიან ისეთი უჩვეულო ფორმები, რომ ფროიდის მიმდევრებთან უცილობლად შეიძლება დავინახოთ: ბიჭი, რომელსაც აიძულებენ დედის ძუძუ მოწოვოს, ნევრასთენიკი, რომელიც ისევ და ისევ ეძებს ტკობას ღვინოში ბანაობაში ან ნარკოტიკულ ემბაზში, ხოლო უფრო სათნო სფეროს შეხებისას, შეიძლება დავინახოთ მამაკაცი, რომელიც ეძებს მისთვის ერთადერთ ქალიშვილს და მას ვერასდროს პოულობს, რამეთუ ის არსებითად ეძებს დედას, რომლის ჩანაცვლებაც არავის არ შეუძლია.

დაკვირვების მოცემულმა ხერხმა აჩვენა გარკვეული წინსვლა მეთოდოლოგიაში. თუმცა ის დაემორჩილა მატერიალიზაციას და ფსიქიკის თავისებურ გაჩერებას, რომელიც რეალურ სინამდვილეში მუდმივად მუშაობით და მომავალზე ფიქრებითაა დაკავებული. პრობლემის კომპლექსური ხასიათის კონცეფციის მიღება წინგადადგმული ნაბიჯი გახდა დინამიკურ მიდგომაზე

ტოპოლოგიური მიდგომის პრიორიტეტის მიმართულებით. ბუნებრივია, საქმე ისე შორს არ წასულა, რომ ენერგეტიკის პრინციპი (ყველაფერი იმყოფება უწყვეტი მოძრაობის მდგომარეობაში) გვიან დაბადებული იდეა აღმოჩენილიყო.

აქედან წარმოიშვება კონკრეტული კითხვა: არის თუ არა გრძნობების შეკავება ნევროზების მამოძრავებელი ფაქტორი, თუ (როგორც ამის წარმოდგენა დროებით ნეიტრალური ტერმინოლოგიის სახით მენდომებოდა) ეს ფაქტორი თავად აღზნებული, გაღიზიანებული ფსიქიკაა, რომლის შესწავლის დროსაც აგრეთვე შეგვიძლია გრძნობების დათრგუნვის მომენტის აღმოჩენა?

ამასთან დაკავშირებით გთხოვთ აუცილებლად აღნიშნოთ: გრძნობების შეკავების ფენომენი წარმოიშვება კულტურის ზეწოლით, პიროვნების შინაგანი განზრახვების ზეწოლით, რომლებსაც მართავენ აზრები არანორმალური სექსუალური აღნაგობისა და ნაადრევი სექსობრივი მომწიფების შესახებ.

კითხვა: საიდან მომდინარეობს ჩვენი კულტურა?

პასუხი: ის მომდინარეობს გრძნობების შეკავებიდან.

გარემომცველი სინამდვილისადმი მიდგომები

რა შეიძლება ითქვას „შინაგანი განზრახვების“ კონცეფციის შესახებ, რომელიც ზოგიერთი სხვასავით ბუნდოვანი და ნაკლებშინაარსიანია? ნუთუ ამ განზრახვებს არა აქვთ იგივე „ვნეზიანი“ ხასიათი, როგორც სექსუალურ განზრახვებს? შინაგანი განზრახვები არ წარმოადგენენ გაყინულს და იზოლირებულს, მაგრამ, ინდივიდუალური ფსიქოლოგიის დაკვირვებების თანახმად, ისინი წარმოადგენენ ძალისხმევებს და მიდგომებს გარემომცველ ცხოვრებასთან დასაახლოვებლად, ინდივიდის გამორჩეულად ყოფნის სურვილს, ძალაუფლებისკენ სწრაფვას, დომინირებას, მდგომარეობით „ზემოთ“ მყოფად სურვილს. ამ გაგების საფუძველზე ჩვენ თეორიულად და პრაქტიკულად ორ შესაძლებლობაზე უნდა გავამახვილოთ ყურადღება: გამორჩეუ-

ლად ყოფნის სურვილმა ა) შეიძლება შეაკავოს, დათრგუნოს ან შეარბილოს გარკვეული განზრახვები; ბ) ძირითადად მასტიმულირებელ ზემოქმედებას ახდენს.

ჩვენთვის ძირითადი ფაქტორია კულტურა, საზოგადოება და მისი ინსტიტუტები. ის განზრახვები, რომელთა დაკმაყოფილებაც ჩვეულებრივ განიხილება, როგორც მიზანი, დაყვანილ უნდა იქნენ განვითარების მიმართულების განმსაზღვრელ საშუალებებამდე, რათა განუსაზღვრელ მომავალში მათ დაკმაყოფილებას შევუდგეთ. თვალმა, ყურმა, აგრეთვე კანმა ეფექტიანობის ჩვენი რადიუსის სხეულებრივი სივრცითი სფეროს ფარგლებით გაფართოების სპეციფიკური უნარი შეიძინეს. წინათგრძნობის მეშვეობით ჩვენი ფსიქიკა აწმყოს გადააბიჯებს, ანუ დროებით დგება განზრახვების პრიმიტიული დაკმაყოფილების შეზღუდვებზე მაღლა. ამ ძალისხმევების გაძლიერება ისეთივე გარდაუვალია, როგორც გრძნობების შეკავება; და ასეთი ურთიერთობები თავის თავში შეიცავენ ფართო თავდაცვითი სისტემის საჭიროებას, რომელშიც ნევროზები - მხოლოდ პატარა ნაწილია. ეს ნიშნავს, რომ ნევროზები უპირველეს ყოვლისა დაცვით მექანიზმს წარმოადგენენ.

ეს ძალისხმევები დაბადების მომენტიდან იწყებიან და ყველა ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ ტენდენციას ისეთ ხარისხამდე ცვლიან, რომ ის, რასაც ჩვენ ვხედავთ, არასდროს არ წარმოადგენს რაღაც ორიგინალურს და პირველხარისხოვანს, რაღაცას, რამაც რაიმე გავლენა არ განიცადა, ან რაღაცას, რაც მხოლოდ ბოლო დროს შეიცვალა. ამის მაგივრად, ბავშვის ადაპტაციის პროცესი მის განზრახვებს მანამ მიმართავს და სახეს უცვლის, სანამ რაღაცნაირად გარემომცველ სამყაროს არ მიესადაგება. ცხოვრების ამ პირველ ეტაპზე არავის არ შეუძლია ილაპარაკოს არც მუდმივ მოდელზე, არც გაიგივებაზე, როცა ბავშვი რომელიმე კონკრეტულ მოდელზე ორიენტირდება, ვინაიდან ეს ერთადერთი გზაა სურვილების დაუყოვნებლივი დაკმაყოფილებისათვის.

თუ მხედველობაში მივიღებთ იმ სხვადასხვა ხერხებს და

ტემპს, რომლებითაც სურვილები სადმე და ყველა დროში კმაყოფილდებოდნენ, აგრეთვე იმას, თუ ეს როგორ ძლიერად იყო დამოკიდებული სოციალურ ინსტიტუტებზე და ეკონომიკურ პირობებზე, ჩვენ მივალთ ზემოთ მოყვანილის ანალოგიურ დასკვნამდე, სახელდობრ კი, რომ სურვილის დაკმაყოფილება და შესაბამისად მისი ხარისხი და ძალა ყველა დროში განსხვავდებოდნენ და ამიტომ მათი გაზომვა შეუძლებელია. როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, ნევრასთენიკებთან სქესობრივი ლტოლვის კვლევამ მიმიყვანა დასკვნამდე, რომ ნევრასთენიკების აშკარად აღგზნებადი ვნებიანობა და სექსუალური მიდრეკილებები, ისე როგორც ჯანმრთელ ადამიანებთან, არანაირად არ იძლევიან დასკვნის გაკეთების საშუალებას მათი სქესობრივი ლტოლვის ძალასა და ხასიათთან დაკავშირებით.

ადაპტაცია, დამჯერობა და ურჩობა

რანაირად ესადაგება ბავშვი გარკვეულ ოჯახურ ვითარებას? გავიხსენოთ, თუ როგორ განსხვავდებიან ბავშვების ორგანიზმები, ცხოვრების პირველ თვეშიც კი, როცა ჩვენ ჯერ კიდევ შეგვიძლია საერთო სურათის გაგება. ზოგიერთი ბავშვი ვერასდროს ვერ ნაყრდება, სხვები კვებაში სავსებით ზომიერები არიან, ზოგიერთი უარს ამბობს თავისი დიეტის შეცვლაზე, სხვები კი ყველაფერს მიყოლებით ჭამენ. ეს შეეხება სმენას, მხედველობას, გამონაყოფებს, ბანაობას და თავის გარემოცვაში სხვა ადამიანებისადმი დამოკიდებულებას. და მაინც უკვე პირველ დღეებში ბავშვი გრძნობს თავის დაცულობას, როცა მას ხელში ვიყვანთ. ბავშვის ცხოვრების შემამსუბუქებელ აღმზრდელობით ზემოქმედებას აქ უდიდესი მნიშვნელობა აქვს.

სამყაროსთან ადაპტაციის უკვე ეს პირველი ნაბიჯები თავის თავში ატარებენ გარშემომყოფი ადამიანებისადმი ემოციურ დამოკიდებულებას. ბავშვი მშვიდადაა, თავს უსაფრთხოდ გრძნობს, უყვარს, დამჯერია და ა.შ.; ან ის ხდება გაუბედავი, მორიდებული, უტიფარი და ურჩი. თუ ადრეული წლებიდან ბავ-

შვის ცხოვრებაში ჩარევა გონივრული ხასიათის მატარებელი იქნება, მაშინ ეს ხელს შეუწყობს სიცოცხლის ხალისის და პატიების ატმოსფეროს შექმნას, და ბავშვი იძულებას ვერ იგრძნობს, რომელიც აღზრდაშია ჩადებული. სხვა მხრივ, აღზრდაში შეცდომები, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ორგანიზმი არასაკმარისადაა განვითარებული ასეთი ნაკლოვანებების და უკმაყოფილების გრძნობისათვის, ბავშვს თავდაცვის ძიებას აწყებიანებს. ზოგადად, ამ სიტუაციიდან ორი ტენდენცია გამომდინარეობს: მეტისმეტი მორჩილება ან პროტესტი და დამოუკიდებლობისკენ მისწრაფება. დამჯერობა ან ურჩობა - ადამიანური ფსიქიკა შეიძლება წავიდეს რომელიმე ამ მიმართულებით.

ეს განმსაზღვრელი მიმართულებები სახეს უცვლიან, აკავებენ ან ყოველ წარმოშობად იმპულსს იმ ხარისხამდე იღებენ, რომ ნებისმიერი აშკარად თანდაყოლილი მოტივი შეიძლება გასაგები იყოს მხოლოდ ამ თვალსაზრისის მიხედვით: „შესანიშნავი - ეს ცუდია, ყველაფერი ცუდი - ეს შესანიშნავია“, - როგორც ეს ნათქვამია კუდიანების სიმღერაში „მაკბეტიდან“. მწუხარება სიხარული ხდება, ტანჯვა იცვლება კმაყოფილებით, ცხოვრება აზრს კარგავს, სიკვდილი კი სასურველი მოჩანს, როგორც კი ბავშვის ცხოვრებაში ურჩობა შეიჭრება. ის, რაც მის მოწინააღმდეგეს უყვარს, მას შესძულდება, და რასაც სხვები არ იღებენ, მაღალ შეფასებას მიიღებს. ის, რასაც კულტურა კრძალავს, რის რეკომენდაციასაც მშობლები და მასწავლებლები არ იძლევიან, სწორედ ეს იქნება არჩეული, როგორც ყველაზე სასურველი მიზანი. ობიექტს ან პიროვნებას მხოლოდ იმ შემთხვევაში ექნებათ ფასეულობა, თუ ამისგან სხვები დაზარალდებიან. ურჩი ადამიანები სხვებს ყოველთვის თავს აბეზრებენ, და იმავდროულად თვლიან, რომ მათ დევნიან. ამრიგად, წარმოიშვება ხარბი და მოუფიქრებელი სურვილი, რომელსაც მხოლოდ ერთი ანალოგია აქვს, სახელდობრ: ყველას წინააღმდეგ სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა, შურის, სიძულწის, პატივმოყვარეობის და ამბიციურობის გაღვიძება ჩვენს თანამედროვე საზოგადოებაში.

ერთი პიროვნების მეორის მიმართ დაძაბული დამოკიდებულება ნევრასტენიკში ფრიად გამოკვეთილ ხასიათს ატარებს. მისი მთავარი განზრახვა იმდენად ძლიერდება, რომ ის თავის თავს მნევრასტენიკის მიმართვა შორეულ ბავშვობაში მისთვის უდმივად შეიგრძნობს საკუთარ ტრიუმფზე მონადირედ. დამახასიათებელი ისეთი დარღვევებისადმი, როგორებიცაა ცერათითის წოვა, ენურეზი, ფრჩხილების კნეკა და ენაბლუობა, შემდეგნაირად შეიძლება აიხსნას. იმ შემთხვევებში, როცა მსგავსი, აშკარად ვნებიანი ხასიათის მიდრეკილებები მუდმივნი ხდებიან, ჩვენ დარწმუნებულობით შეიძლება ვილაპარაკოთ ურჩობის შესახებ.

ეს შეეხება ავადსახელებელ მასტურბაციასაც, ადრეულ სქესობრივ განვითარებასაც და ნაადრევ სქესობრივ კავშირებსაც. მე ვიცნობდი კარგი ოჯახიდან გამოსულ ჩვიდმეტი წლის ქალიშვილს, რომელიც სქესობრივი ცხოვრებით 14 წლიდან ცხოვრობდა. მიუხედავად ამისა, ის ფრიადიღული იყო. როცა არ უნდა ეჩხუბა დედასთან, ეს კი მუდმივად ხდებოდა დროის ხანმოკლე შუალებებში, ქალიშვილმა ყოველთვის იცოდა, რომ იმ დღეს სქესობრივი კავშირით დაამთავრებდა. სხვა გოგონა კი ლოგინში შარდავდა, აგრეთვე საწოლს ფეკალიებით აბინძურებდა დედის მხრიდან ყოველი საყვედურის შემდეგ.

სკოლაში წარუმატებლობა, დავიწყებადობა, საქმიანობით დაუკმაყოფილებლობა და მუდმივი დათრგუნულობა ნევრასტენიკთან პროტესტის გამოვლინების მსგავსნი არიან. ოპონენტის წინააღმდეგ ბრძოლაში ეს საშუალებები მას ფასეულად წარმოუდგებიან, თუმცა არ ვამტკიცებ იმას, რომ სასიამოვნო საშუალებებად. მსგავსი ფსიქიკის ნაწილობრივი აღწერა მოცემულია ზიგმუნდის მიერ ვაგნერის „ვალკირიაში“: „რამდენჯერაც არ უნდა შევხვედროდი მათ, სადაც არ უნდა მომეძებნა ისინი, ვუვლიდი მეგობარს თუ ძმას, მე ყოველთვის ოსტრაკიზმის წნეხის ქვეშ ვხვდებოდი. უბედურებები თან მსდევდნენ. ის, რასაც მე სწორად ვთვლიდი, სხვები არასწორად თვლიდნენ. რაც არ უნდა ცუდად მომჩვენებოდა, სხვები მას მაღალ შეფასებას აძ-

ლევდნენ. მე ბრძოლა მიწევდა, სადაც არ უნდა მოვხვედრილიყავი. სადაც არ უნდა გავმგზავრებულიყავი, ყველგან სიბრაზით მხვდებოდნენ. როცა ბედნიერება მწყუროდა, მხოლოდ ტკივილს ვღებულობდი“. ასე ვითარდება ნევრასთენიკის ხასიათი, რომელიც მე უფრო დაწვრილებით აღწერე ნაშრომებში „ნევრასთენიკის მიდრეკილებების შესახებ“ და „ნევროზის სტრუქტურის შესახებ“.

საკუთარი მნიშვნელოვნობისკენ მისწრაფება ნევროზის მდგომარეობაში

მოვიყვან ორ მაგალითს პრაქტიკიდან.

როგორი მიზეზების ძალით ხდება საკუთარი მნიშვნელოვნობისკენ, გაუკუღმართებულ ფორმაში სიამოვნების მიღების ეს ვნებიანი სურვილი, უსაფრთხოების ეს ზომები იმ ყველაფრის წინააღმდეგ, რაც მეტისმეტად ბევრი ან მეტისმეტად ცოტაა, - მაინც რატომ მიმართავს ავადმყოფი მისი პიროვნების დამამცირებელ ამ ყველაფერს, რათა მხოლოდ შემდეგ ან სადმე თავისი უფლებები დაიცვას?

როგორც თქვენ იცით, პიროვნების ფსიქოლოგიურ განვითარებაში ამ სიტუაციაზე პასუხისმგებელი ორი არსებითი მომენტი გამოვყავი, რომლებიც ჩემ მიერ წმინდა კონსპექტურად არიან წარმოდგენილნი. პირველი მათგანი დაკავშირებულია არასრულფასოვნების გაზრდილი გრძნობის გაჩენასთან, რომელსაც ყოველთვის განვიხილავდი ორგანიზმის ცალკეული ნაწილების განუვითარებლობასთან ერთობლიობაში. მეორე მათგანი კი იმყოფება ქალური როლის მდგომარეობაში ჩავარდნის ადრეული შიშების მეტ-ნაკლებად გამოხატული სიმპტომის სიბრტყეში. ორივე ეს მომენტი ისეთი ხარისხით გამოხატავს ბუნტისა და ურჩობისკენ მიდრეკილებას, რომ ყოველთვის ხელს უწყობს ნევროტული გამოვლინებების შემდგომ განვითარებას, იმისაგან დამოუკიდებლად, მიიჩნევენ პაციენტს ნორმალურად, მკურნალობენ ნევროზისაგან, თუ ის თავის თავს მიაწერს გმი-

რის ან დამნაშავეის როლს.

ამ თვალსაზრისით ავადმყოფის შეგრძნებებს ყოველთვის აქვთ დამახინჯებული ხასიათი. ჩვენ უკვე საქმე გვაქვს არა მარტივ და ბუნებრივ ურთიერთობებთან, არამედ დევნასთან, შემდეგ კი საკუთარი თავისთვის მოგონილი გამარჯვების მინიჭებასთანაც, რომლებიც მომხიბვლელებად ჩანან და მათ მიმართ ავადმყოფურ მანიას აფორმირებენ. ნევრასთენიკის ცხოვრება და განზრახვები ჯანმრთელ ადამიანთან შედარებით უფრო მომავლისკენაა მიმართული, და ის ჩვეულებრივ გაურბის ცხოვრების მიერ შეთავაზებულ ყოველდღიურ სიტუაციურ ტესტებს. ძალიან ხშირად ნევრასთენიკის ყველაზე დამახასიათებელი თვისებები უცხო თვალისთვის დაფარულია. და ეს ხსნის იმ ფაქტს, რომ როცა მათზე განმარტებებს ვაძლევდი, მათ მიიჩნევდნენ მხოლოდ ექსცენტრულობას მიკუთვნებულ იშვიათობებად.

მაინც რას ამბობს ნევრასთენიკი მასში ამ თვისებების არსებობასთან დაკავშირებით? ზოგიერთი მათ არსებობას აცნობიერებს, გინდაც არ ესმოდეთ მათი ხარისხი და მნიშვნელობა. ბევრნი კი, აღიარებენ რა ერთხელ მათ არსებობას, შემდეგ მათ შესახებ იფიქვებენ თავისი ამბიციისა და პატივმოყვარეობის გამო. მოგვიანებით მათ შეუძლიათ თავის გაუსაფრთხოება ამ უღირსი ეგოიზმისაგან რაიმე საპირისპირო ქმედებით. ასეთ შემთხვევებში ჩვენ ვაკვირდებით, თუ არაჯანსაღი ეროტიკული განზრახვების გამოვლინება, მაგალითად, სიხარბე, შურისმაძიებლობა, სიბოროტე, სისასტიკე, როგორ იცვლება ეთიკური ხასიათის სხვა განზრახვებით. ამრიგად, „გამორჩეულად ყოფნის ვნება“ ღრმად უნდა იმყოფებოდეს შიგნით და აქედან უხელმძღვანელოს ავადმყოფის მთელ ქცევას.

შემთხვევა 1. გრძნობების შეკავების მსგავსი გამოვლინების კარგი მაგალითია ენაბლუობასთან დაკავშირებული შემთხვევა, რომლის შესახებაც ჩემს ლექციაში ვენის ფილოსოფიურ საზოგადოებას ვაცნობე.

ენაბლუობა წარმოადგენს აშლილობას, რომელიც ყველა მიმართებაში გამოწვეულია მამაკაცური პროტესტის მექანიზ-

მით. ჩვენმა პაციენტმა ვენის მეშვიდე რაიონს 20 ათასი კრონი შესწირა საქველმოქმედო მიზნებისთვის. მიუხედავად გარეგნული გულუხვობისა ის უჩვეულოდ ძუნწი იყო. მაგალითად, ის ქალაქის ცენტრში მყოფ ცნობილ რესტორანში დანიშნულ დროს უნდა მისულიყო. მიუხედავად ცუდი განწყობისა და დაღლილობისა, მან მთელი გზა ფეხით გაიარა. როგორც მისი ქმედებების ანალიზმა შემდგომში აჩვენა, მან ტრანსპორტზე უარი თქვა ფულის ეკონომიის მიზნით. როგორც ნევროზის ყველა შემთხვევაში, ავადმყოფს უნდოდა თავისთვის ყველაფერი ჰქონოდა, მთელი ფული, ყველა ქალი, ყველა ადამიანი და ამასთან განუწყვეტლივ სხვების დამცირებას ცდილობდა.

ის მიკერძოებულად ეკიდებოდა იმას, თუ მის პერსონას გარშემომყოფნი როგორ აფასებენ. მას შეეძლო ასკეტურადაც ეცხოვრა, თუკი ეს საყოველთაო აღიარებას მოუტანდა; მას შეეძლო მთლიანად სწავლაში ჩაფლულიყო, თუკი საკითხი იმის შესახებ დადგებოდა, რომ სხვებს აჯობებდა; მას შეეძლო გულუხვი და მოწყალე ყოფილიყო, თუკი ადამიანები ამას შეამჩნევდნენ, მაგრამ ძუნწი იყო წვრილმანებშიც კი, როცა ხედავდა, რომ ამას ვერავინ ვერ ამჩნევს. სხვა ადამიანის წარმატების დანახვისას მაშინვე ხასიათი უფუჭდებოდა; თუ ხედავდა, რომ მას არ ამჯობინებენ, ის შეტევაზე გადადიოდა. ავადმყოფ მამას მუდმივად ეჩხუბებოდა და არ ეშინოდა თვითმკვლელობის მუქარებისთვის მიემართა, როცა საკუთარი ნების გამოვლინების საჭიროება იქმნებოდა. მისი ენაბლუობა მამის წინააღმდეგ იყო მიმართული, შლიდა მამის ყველა გეგმას, რაც ჩვენს პაციენტს მანევრისთვის დიდ შესაძლებლობებს უქმნიდა. იმავდროულად მან თავის თავი გააუსაფრთხოვა ქორწინებაში შესვლისაგან. ახალგაზრდა ადამიანი გარკვეული დროის ამოწურვის შემდეგ ქალიშვილებთან ნებისმიერ ურთიერთობას წყვეტდა, ხსნიდა რა ამას იმით, რომ რამდენადაც ენა ებმება, ცოლის მოყვანა არ შეუძლია. „სიყვარულის მწკრივის“ მსგავსი მაგალითი, როგორც მას ფროიდი უწოდებდა და რომელსაც მცდარად მიაკუთვნებენ ოიდიპოსის კომპლექსს, იმიტომ წარმოიშვა, რომ ჩვენს პაციენტს

დონ-ჟუანის მსგავსად ყველა ქალის დაუფლება უნდოდა, და მხოლოდ ორი რამის ეშინოდა, რომელთაგანაც საკუთარი თავის გაუსაფრთხოება უნდოდა: 1) რომ ქალის გავლენის ქვეშ მოყვება და სხვა ქალებზე უარის თქმა მოუწევს; 2) რომ თავისი ეგოიზმით (რომელსაც ის აცნობიერებდა, თუმცა ეს მხოლოდ ემოციებში ვლინდებოდა, მაგრამ არა რაიმე განზრახვებში) ის ცუდი ქმარი და მამა გახდება და, ამრიგად, ცოლისა და შვილების მიერ მოტყუებული იქნება ამისთვის სასჯელის სახით.

პროტესტის მსგავსი ნიშნების გამოვლენა ჩვეულებრივ ანალიზის პირველ ნაწილს წარმოადგენს, რომელსაც, როგორც წესი, გაუმჯობესება მოსდევს; თუმცა პერიოდულად ვლინდება თერაპევტის მნიშვნელობის დამცირების მცდელობებში გამოხატული ძლიერი წინააღმდეგობა.

შემთხვევა 2. ჩემი შემდეგი პაციენტი სამკურნალოდ უნგრეთიდან ჩამოვიდა და, როგორც გასაუბრებიდან გაირკვა, იმ მიზეზით, რომ მან ვერ შეძლო იმის ატანა, რომ ჩემთან მკურნალობის კურსგავლილმა მისმა დამ ჩემზე კარგი რამეები ილაპარაკა. თქვენ იტყვიტ, რომ მას თავისი და უყვარდა. სწორია. მაგრამ არა იმ შემთხვევაში, როცა ის კარგ აზრს გამოთქვამდა სხვა მამაკაცზე. თავიდან პაციენტი იყო თავაზიანი, მორჩილი, მორიდებული, თავშეკავებულობით და გულახდილობით სავსე. როცა მას გავუხსენი მისი შურისმაძიებლობა, სიხარბე, უპატიოსნობა და შური, ის ხანგრძლივი დროის განმავლობაში მივინვარებდა, მაგრამ საბოლოოდ ჩემს ყველა შეფასებას დაეთანხმა. თუმცა მან ისიც განაცხადა, რომ ამიერიდან მას მოუწევს კლინიკაში მანამდე დარჩენა, სანამ გაუმჯობესება არ დადგება, გინდაც ამას რამდენიმე წელი დასჭირდეს. როცა მას ვუპასუხე, რომ ჩემთან იმდენ ხანს იქნება, რამდენსაც საჭიროდ ჩავთვლი, ის ჩაფიქრდა, შემდეგ კი ღიმილით შემეკითხა: „თქვენი პაციენტებიდან ვინმეს თავი თუ მოუკლავს?“ მე ვუპასუხე: „ჯერ არა, მაგრამ ამისთვის ნებისმიერ დროს მზად ვარ“. „იარაღის დაყრევინება მოწინააღმდეგის ხელიდან“ - ასეთია ნებისმიერი ფსიქოთერაპევტული ტაქტიკის მიზანი, როცა საჭიროა ნევრასთენიკის არა-

ჯანსაღი ხერხების შესუსტება.

სხვა ყველაფრის გარდა, ამ პაციენტს უძილობაც აწუხებდა. მან დაიყენა, რომ ჩვენ ეს მომენტი განგვეხილა, ამტკიცებდა რა, რომ შვებას მიიღებს, თუკი მხოლოდ თავის მშვიდ ძილს დაიბრუნებს. ამ სნეულების გახსნამ ექსცესების გარეშე ჩაიარა, და მალე ის უძილობისგან მთლიანად განთავისუფლდა. თუმცა მან ამის შესახებ მხოლოდ ხანგრძლივი დროის შემდეგ მაცნობა.

შეძლო კი ავადმყოფმა არაჯანსაღი თვისებების მოშორება? ოდნავადაც არა. თვალსაჩინო გახდა მისი მამაკაცური პროტესტი, თუმცა არა იმ სახით, რომელიც მას საწყენად ეჩვენებოდა, როგორც შინაგანად, ისე გარეგნულად. ფროიდი დაახლოებით ასევე აღწერს პიროვნების განზრახვების წარუმატებელი დათრგუნვის შედეგებს. შეკავებადი განზრახვების გამოძახილები ყოველთვის შეიძლება უშეცდომოდ გამოვიცნოთ ნევროზებში, რომელთა შესწავლაშიც არსებითი წვლილი თავად მან შეიტანა. მათ შეიძლება დავაკვირდეთ ნევრასთენიკის არა მხოლოდ ფანტაზიებში და ოცნებებში, არამედ უწინარეს ყოვლისა ფსიქოანალიზის მეშვეობით, რომელიც გვასწავლის, თუ როგორ გავიგოთ დისპარმონიის დაბალი და მაღალი ხარისხი, აგრეთვე ავადმყოფთან რეალურ ცხოვრებასთან შეხების საერთო წერტილების არარსებობა, და ხელს უწყობს ამ პრობლემების გადაჭრას.

არასრულფასოვნების გრძნობის მამაკაცურ პროტესტში გადაზრდა და ნევროზის დასაწყისი

ბუნებრივია, ჩვენი სამუშაო არასრული იქნება, თუ გავჩერდებით მხოლოდ ნევრასთენიკის სახის გახსნაზე. თუმცა ესეც მნიშვნელოვანია, თუ გავითვალისწინებთ, რომ მოცემული ასპექტის ცოდნა წარმოადგენს ავადმყოფისთვის გაფრთხილებას. ჩემს პრაქტიკაში მკურნალობის უფრო რთული ნაწილი თითქმის ყოველთვის გადადის ნევრასთენიკის ფსიქოლოგიური განვითარების ორი საკითხის გადაჭრაში და ნევროზის წყაროებამდე მიჰყავს: არასრულფასოვნების გრძნობამდე და მამა-

კაცურ პროტესტამდე.

ახლა კი დავუბრუნდეთ მთავარ საკითხს: როგორი მიზეზების ძალით ხდება ნევროსთენიკი ავადმყოფი? რომელი მომენტებიდან ხდება ნევროზი თვალსაჩინო? ფროიდმა ამ ასპექტს ყველაზე ნაკლები ყურადღება დაუთმო, თუმცა ცნობილია, რომ ის მიზეზის არსებობას უშვებს რაღაც შემთხვევითობაში, რომლის გამოც ძლიერდება განზრახვების შეკავება და ახალ მოხაზულობას იძენს ფსიქოლოგიური ხასიათის ძველი კონფლიქტი. ამ შემთხვევაში ყოველგვარი სიცხადე აშკარად იკარგება. შესაძლებელია, შემდგომი განხილვა დაგვცხმარება მოცემული პრობლემის გადაჭრაში.

ჩემს პრაქტიკაში იმ დასკვნამდე მივედი, რომ ნევროზებისკენ მიდრეკილი და ფაქტიურად ყოველთვის ტანჯული ადამიანი, უგულვებელმყოფელი დამოკიდებულების ან თუნდაც მასზე მინიშნების ნებისმიერ გამოვლინებაზე მკვეთრად ან ჩვეული თავდასხმით რეაგირებს. ეს განსაზღვრავს ნევროზის დაწყების დროს. გრძნობების შეკავებისკენ ახალ იმპულსებს შემთხვევითი ხასიათი აქვთ და მამაკაცური პროტესტის აშკარად გამოხატული ზეწოლით აფორმირებენ განზრახვებს მნიშვნელოვნობისა და საკუთარი უსაფრთხოების მისაღწევად.

შემთხვევა სექსუალობის შესახებ პრაქტიკიდან (გაგრძელება) ქალურ უპირატესობასთან დაკავშირებული შიშები

მსგავსი შიშების დემონსტრირებას მოვახდენ უკვე ნახსენები პაციენტის მაგალითზე. ჩვენს ავადმყოფს გაახსენდა, თუ როგორ აუკანკალდა პირველად ხელები ვიოლინოზე დაკვრის დროს; ეს იმ მომენტში მოხდა, როცა მას მოელოდა დაქორწინება ალბერტინაზე, ქალიშვილზე, რომელიც აშკარად ძალიან უყვარდა. წარმოშობადი კანკალის გამო მან ვიოლინოზე დაკვრა შეწყვიტა. და შემდეგი რამ ირკვევა. ალბერტინა იყო შესანიშნავი პიანისტი, ის ხშირად ფიქრობდა იმაზე, რომ ცუდი არ იქნებოდა ვიოლინოზე მისთვის აკომპანირება გაეწია, თუკი მას აჯობებდა

ინსტრუმენტზე დაკვრაში. თუ ალბერტინას ცოლად მოიყვანს, შესაძლებელია, რომ ერთობლივი კონცერტიც გამართონ, რომელზეც მისი ცოლი აშკარად უკეთ იქნება წარმოდგენილი. ეს შიში მთელი ცხოვრება თანსდევდა: ცოლი, რომელიც ყველაფერში მასზე მაღლა შეიძლება დადგეს.

მე ჯერ ისეთ ნევრასთენიკს არ შევხვედრივარ, რომელსაც ამ ყველაფრის არ ეშინოდეს, გინდაც სულის ყველაზე შორეულ სიღრმეში. ლიტერატურიდან მე მინდა მხოლოდ შეგახსენოთ ალექსანდრე ვიტის მიერ ჰანოვერთან დაკავშირებული შემთხვევა; გარდა ამისა, სტენდალის მემუარებიდან აღებული სრულიად ანალოგიური შემთხვევა. ორივე შემთხვევა გვაძლევს იმ ქალის ბავშვური მოგონებების დემონსტრირებას, რომელმაც ბავშვს გადააბიჯა. მონაგონები ვალკირიებად წოდებული გოლიათი ქალების შესახებ, რომლებიც ბიჭებს აბამდნენ და აწვალებდნენ და ამას დროდადრო ფსევდომაზოხიზმის ფორმით აკეთებდნენ; ზღაპრები კუდიანებზე, ნიმფებზე, ქალებზე მამაკაცური გენიტალიებით, თევზის კუდით; ან ლეონარდო და ვინჩის ბავშვურ მოგონებასთან მიმსგავსებული რაღაც, - საკმაოდ ხშირად გვხვდებიან და თავის ასახვას ჰპოვებენ ნევრასთენიკთან ბავშვის დაბადებასთან, კასტრაციასთან ან ქალიშვილის როლის თამაშთან დაკავშირებულ მსგავს ფანტაზიებში. ეს უკანასკნელი ხშირად გვხვდება რბილ ფორმაში კითხვის სახით: „მაინც რას შეიძლება გრძნობდეს ქალიშვილი?“

ჩვენს ავადმყოფს ჰქონდა ბავშვობის მსგავსი მოგონება, ის ეხებოდა მოსამსახურე ქალის ხატს, რომელიც მასზე მაღალი იყო. ეს კი ნიშნავდა: „ქალი მამაკაცზე ძლიერია!“ პროფესიის არჩევის ოცნების მსგავსი ადრეული ბავშვობის მოგონებები, ყოველთვის თავის თავში შეიცავს ცხოვრებაზე პიროვნულ დაკვირვებებს, იმისაგან დამოუკიდებლად, ეს მოგონებები ნამდვილია, გამოგონილი თუ ხელახლა გააზრებული (ბირშტეინი, 1913).

ჩვენი პაციენტის ბავშვობის ეს რემინისცენცია არაფრით არ იყო ჩახშული და დავიწყებული, თუმცა მას არაფერი აკავში-

რებდა მის ახლანდელ და ადრინდელ ფსიქოლოგიურ მდგომარეობასთან და ამრიგად ნიშნადობას იყო მოკლებული. ჰქონდა თუ არა აქ ადგილი რაიმე მიზეზობრივ კავშირს? ამის მტკიცება არავის არ შეუძლია. ავადმყოფის ავადმყოფობის ისტორია აჩვენებს, რომ მისი მოგონებები საწყისს ენერგიულ დედასთან გატარებულ ბავშვობაში იღებენ, რომელიც ქვრივი იყო და მთელ მეურნეობას მარტო უძღვებოდა, ამ საქმეს ქმრის გარეშეც უძკლავდებოდა. მის შესახებ ადამიანები ამბობდნენ, რომ მამაკაცის მსგავსი იყო. მისი გამნებივრებული დედა, რა თქმა უნდა, მას სჯიდა კიდეც, და გარკვეული აზრით მისთვის მიუღწეველი იყო.

როცა შემდგომში გაელვია მწველი დარდი იმის გამო, რომ ის, როგორც სუსტი ბავშვი გოგონას სხეულის აგებულებით, რომელიც ლოგინში შარდავდა და ამის გამო ხშირად დასცინოდნენ და სჯიდნენ, მამაკაცი უნდა გამხდარიყო; და როცა ის გამოთქვამდა თავის მამაკაცურ პროტესტს აზრებში, ოცნებებში და ლოგინში შარდვის ღია მაპროტესტებულ სურვილში, - მის დასახმარებლად მოდიოდნენ მოგონებები იმის შესახებ, თუ სასკოლო პიესებში მონაწილეობის დროს როგორ ხშირად იმოსებოდა გოგონას ტანსაცმელში და თავის პირველ სასკოლო დღეს როგორ წავიდა თავის უფროს დებთან ერთად ქალთა გიმნაზიაში და ცრემლიანი თვალებით როგორ ეწინააღმდეგებოდა მამაკაცთა გიმნაზიაში წასვლას. ამასთან ერთად იყვნენ კიდეც სხვა დამამძიმებელი მოტივებიც, რომელთაც იგი სულ უფრო შორს მიჰყავდათ მამაკაცური პროტესტის მხარეს. ბალნის საფარი გვიან გაუჩნდა, პენისი კი თანატოლებზე უფრო მოკლე აღმოჩნდა. ის თავის თავის წინაშე სულ უფრო მაღალ მიზნებს აყენებდა, მას სურდა სრულყოფილების მიღწევა უჩვეულო რამეებში, უნდოდა სკოლაში, პროფესიაში პირველი ყოფილიყო, ვიდრე არ შეხვდა ალბერტინას, რომლის უპირატესობამაც შეაშინა.

ჩვენი პაციენტი ყველა ქალიშვილს და ქალს, დედის ჩათვლით, ჩვეულებრივი, შიშისაგან შორს მყოფი ხერხით ამცირებდა. მათში არ იყო არც აზრი, არც დამოუკიდებლობის გამოვლინება, ისინი ზედაპირულნი და უმნიშვნელონი იყვნენ. აი ჰამლეტის სიტყვები: „თქვენ ცეკვავთ, თქვენ ხტუნავთ, თქვენ იწყებთ ტიტინს და ღვთაებრივი ქმნილებებისთვის ზედმეტსახელების მიცემას, და გინდათ, რომ თქვენი თავქარიანობა უცოდინარობად მიიღონ. არა, ჩემთვის კმარა: ამან სიგიჟემდე მიმიყვანა“. ჩვენი ავადმყოფი ნათქვამს თავისას უმატებდა, რომ ქალებს ცუდი სუნი ასდით.

ყნოსვის ფაქტორი. სხვათა შორის, ფროიდმა ყნოსვის ფაქტორს არაერთხელ მიანიჭა განსაკუთრებული მნიშვნელობა ავხორცული, ვნებიანი, აღმაგზნებელი კომპონენტის სახით; თუმცა, როგორც პრაქტიკა აჩვენებს, ეს ფენომენი უფრო ნევროტულ მოტყუებას წარმოადგენს. 54 წლის პაციენტი ქალს, რომელიც ნერვული აშლილობით სერიოზულად დაავადდა მშობიარობის შიშისაგან, მკურნალობის კურსის დამთავრებამდე თანსდევდა შემდეგი არაორაზროვანი ცდუნება: მე კვერცხების ყუთს ვხსნი, და ყველა კვერცხს აყროლებული სუნი ასდის. მე ვამბობ: „ფუ, როგორ ყარან!“ მომდევნო დღეს მის ქმარს ჩამოსვლა შესთავაზეს. იმ დროისთვის მან გერმანიაში და ავსტრიაში მედიცინის ყველა დიდი სპეციალისტი არაკომპეტენტურად ჩათვალა.

ნერვულად დაავადებულმა მსახიობმა ქალმა თავის სასიყვარულო თავგადასავლებზე საუბრისას თქვა: „მე ამის სულაც არ მეშინია, და ფაქტიურად მე სრულიად თავისუფალი ვარ მორალური საფუძვლებისაგან. მაგრამ არის მხოლოდ ერთი მომენტი: მე შეეჭმჩნე, რომ ყველა მამაკაცს ცუდი სუნი ასდის და ეს ჩემს ესთეტიკურ გრძნობას ბილწავს“. გასაგები გახდება, რომ ასეთი დამოკიდებულებით ნებისმიერს შეუძლია თავის თავს მისცეს ამორალურად ყოფნის უფლება და არანაირი საფრთხე არ განიცადოს. ნევრასთენიკი მამაკაცებიც მსგავსადვე იქცევიან; ეს

არის ქალებთან მიმართებაში მათი შურისძიება.

ევროპელები და ჩინელები, ამერიკელები და ზანგები, ებრაელები და არიელები განზრახ საყვედურობენ ერთმანეთს სუნისათვის, რომელიც თითქოს მათი ვიზავისგან მომდინარეობს. ოთხი წლის ბიჭი, ყოველ ჯერზე სამზარეულოში გასვლისას, ამბობს: „აჰ, როგორ ყარს“. მზარეული - მისი მტერია. ჩვენ ამ ფენომენს „უგულვებელყოფის ტენდენციას“ ვუწოდებდით, რომლის ანალოგიაც შეიძლება მოვნახოთ მელასა და მწვანე ყურძნის შესახებ იგავში.

სექსუალური ურთიერთობები. საიდან მომდინარეობს უგულვებელყოფის ტენდენცია? ის წარმოიშვება საკუთარი მგრძნობიარობის მისამართით შეურაცხყოფის შიშის გამო. ის თვითშენარჩუნების ტენდენციის მსგავსია, რომელმაც ნიშნადობის მისაღებად ბიძგი მიიღო, და ფსიქოლოგიურად იგივე ელფერი აქვს, რასაც მალლად ყოფნის სურვილს, სექსუალური გამარჯვებების გემებას, ფრენას ან მისადგმელ კიბეზე დგომას, სახლის ფრონტონზე. საკმაოდ ხშირად გვხვდება ისეთი სურათი, როცა ნევრასთენიკი ერადროულად განიცდის ქალისადმი უგულვებელყოფის გრძნობას და მასთან სექსუალური სიახლოვის მიდრეკილებას. ნევრასთენიკის გრძნობა გულწრფელად გამოიხატება: „მე მსურს ქალი დავამცირო სქესობრივი კავშირის მეშვეობით“. შემდეგ ის, ალბათ, მას მიატოვებს და უკვე სხვებს მიმართავს. ამას მე ვუწოდებ ნევრასთენიკულ დონჟუანობას. ის შეესაბამება ფროიდის მიერ შემოღებულ „სიყვარულის მწკრივს“, რომლის ინტერპრეტირებასაც ექსცენტრიკულ მანერაში ახდენს.

დედის, ისე როგორც ყველა სხვა ქალის დამცირება, ბევრ ნევრასთენიკს უბიძგებს, რომ თავშესაფარი მეძავებს შორის ეძებოს, სადაც ისინი თავიდან იცილებენ ქალების ღირსების დამცირების მომაბეზრებელ აუცილებლობას, და ამასთან, ნათესავების მხრიდან საკუთარი თავისადმი მძვინვარე დამოკიდებულებას ხედავენ. ყმაწვილმა იცის ან ეჭვობს, რომ მამაკაცად ყოფნა - ზევიდან ყოფნას ნიშნავს. ჩვეულებრივ დედა მისთვის ის

ქალია, რომელთანაც დისტანციის დამყარებას ცდილობს. მას უნდა, რომ დედის მიმართ მამაკაცის როლი ითამაშოს, დაამციროს იგი და საკუთარი თავი აამაღლოს. მას შეუძლია საწყენი სიტყვებითაც კი მიმართოს, სცემოს ან დასცინოს, და დედასთან დამოკიდებულებაში ურჩი და დაუდგრომელი ხდება, ცდილობს მასზე უფროსობას და ა.შ.

ოიდიპოსის კომპლექსი თუ მამაკაცური პროტესტი?

აბსოლუტურად სულერთია, მოცემულ შემთხვევაში რამდენად ძლიერია ლიბიდო და საერთოდ აქვს თუ არა მას ადგილი. ნევრასტენიკების მამაკაცური პროტესტი შეიძლება შემოზღუდეს აგრეთვე სხვა ქალიშვილებისა და ქალების წინააღმდეგ; და როგორც წესი, მოსამსახურე და გუვერნანტი ქალების მისამართით მათი უმცირესი შეწინააღმდეგების ნიადაგზე. მოგვიანებით ის ეჩვევა მასტურბაციას და პოლუციებს, დემონური ქალებისაგან თავის დაცვასთან შეთანაწყობით.

ეს დაკვირვება ჩვენს პაციენტსაც ეხება. როცა ის ვერ ახერხებდა თავისი მიზნის მიღწევას - დედასთან ურთიერთობაში მდგომარეობის ბატონ-პატრონად გახდომას, - ის მოსამსახურე ქალზე გადადიოდა, რომელთანაც 6-7 წლის ასაკში მეტი წარმატება ჰქონდა. ის ხედავს მას შიშვლად და კაბის ქვეშ უძვრება. დღემდე აგრესიის ეს ფორმა იყო მისი სექსუალური აქტივობის ძირითადი ფორმა. მას შეეძლო სქესობრივი კავშირი მეძავეებთან მხოლოდ მანამ ჰქონოდა, სანამ უწევდა საკუთარი თავისთვის იმის დამტკიცება, რომ ცოლის მოყვანა არ შეუძლია. შემდეგ დაიწყო პოლუციები და სქესობრივი უძლურობა, გაჩნდა შიში შემზარავი სექსუალობის წინაშე საშინელი მომავლის ფონზე მისი დამბლით და კანკალით ხანდაზმულ ასაკში. ან, ვთქვათ ასე: კანკალი, ენაბლუობა იწყება, როგორც პოლუცია და იმპოტენცია, რამეთუ მათ შეუძლიათ მისი დაქორწინებისგან დაცვა. ალბათ, მას შეეძლო ალბერტინასთან ურთიერთობების დროულად გაწყვეტა და ნევროზისგან თავის დაღწევა, ავანსცენაზე რომ მე-

სამე ობიექტი არ გამოჩენილიყო. მისი სიამაყისთვის ეს უკვე ძალიან ბევრი იყო. მას არ უნდოდა განაწყენება, თუმცა ეს ბოლომდე ვერ გაიგო. წარმოშობადმა სექსუალურმა ლტოლვამ, ალბერტინას დაუფლების სურვილმა მთლიანად მოიცვა მისი ცნობიერება. მაგრამ ქვეცნობიერი მტკიცედ ეუბნებოდა მას „არა“ და აკავებდა ქალიშვილთან არშიყობისაგან, წამოაყენებდა რა მოსაზრებებს, რომლებიც ცოლის მოყვანის წინააღმდეგ განაწყობდნენ. ამავე კალაპოტში იყო მისი აზრიც: „მე შემიძლია ცოლი მოვიყვანო, ოღონდ თუ კარგი სამუშაო მექნება“. მაგრამ ცოლის მოყვანის წინააღმდეგ ყველა მოსაზრება იმდენად მყარი გახდა, რომ ქორწინების შესახებ იდეა ავტომატურად გაქარწყლდა.

მაინც რამ მოახდინა ჩვენს პაციენტზე ზეწოლა, რა აშფოთებდა მას? იქნებ, სექსუალური მოტივი, ლიბიდო? ის იმდენად გრძნობდა თავის თავში ამ იმპულსების არსებობას, რომ მხოლოდ იმაზე ფიქრობდა, მათგან თავი როგორ დაეღწია. ცდუნება? მოკლედ რომ ვთქვათ, მისი ცდუნება იყო იმის შეგრძნება, რომ ქალი მასზე მაღლა მდგომი და ძლიერი აღმოჩნდებოდა. მე ბევრი რამის გაკეთება მომიწია, მისთვის რომ მეჩვენებინა კავშირი ამ და მის მსგავს ცდუნებებსა და მის ნევროზს შორის. მაგრამ შემდეგ აღმოჩნდა, რომ ცდუნება თავისთავადად მხოლოდ საშუალება იყო საკუთარი მნიშვნელოვნობის მისაღწევად, თუნდაც შემოვლთი გზებით.

დათრგუნა თუ არა მან თავის თავში სექსუალური განზრახვები დედასთან მიმართებაში, სხვა სიტყვებით, შეპყრობილი იყო თუ არა ოიდიპოსის კომპლექსით? ჩემს პრაქტიკაში ბევრი იყო ისეთი ავადმყოფი, რომელსაც ეს ოიდიპოსის კომპლექსი ძლიერად ეუფლებოდა, გაუმჯობესებისკენ ხილული ნიშნების გარეშე. იმ დროს, როცა ერთი ავადმყოფი ოიდიპოსის კომპლექსში მამაკაცურ პროტესტს აფასებდა, მეორე ავადმყოფს ახსენებისას არ შეეძლო ფანტაზიებით და სურვილებით შემოფარგულებიყო. ოდესმე მივხვდებით, რომ აშკარა ოიდიპოსის კომპლექსი ეს მხოლოდ იმ აისბერგის მწვერვალია, რომელიც წარ-

მოადგენს ნერვულ დაავადებას მთელი მისი გამოვლინებებით; რომ ეს მხოლოდ ერთ-ერთი ფაზაა მამაკაცური პროტესტისა, რომელიც, იზოლირებულად აღებული, არაფერს არ წარმოადგენს, თუმცა გარკვეულ კონტექსტში მასაც აქვს თავისი გავლენა. ჩვენ საქმე გვაქვს სიტუაციასთან, რომელსაც სიმბოლურად უნდა მივუდგეთ და უფრო იმ კატეგორიების პოზიციიდან განვიხილოთ, რომელთაც ესა თუ ის ავადმყოფი მიეკუთვნება, როგორც ჩვენ სხვა შემთხვევებში ვიქცევით კიდეც.

ნაწილი II. სექსუალობა და პიროვნება

3. სექსუალობა

სექსუალურ-სქესობრივი ფუნქციის განვითარება

ჩვენ ფუნდამენტური ფიზიოლოგიური და ფსიქოლოგიური ფაქტებიდან უნდა დავიწყოთ, სქესობრივი ფუნქციის შესახებ აბურდული, დაუდასტურებელი და მაცდუნებელი განმარტებების არსებობის გამო. ეს არ გვადლევს საბაზს ადამიანურ ლიბიდოზე არაბუნებრივი შეხედულებების მისაღებად, ლიბიდოზე, რომელიც ადამიანურ გონებაზე და ფსიქიკაზე დომინირებს. ისეთი დამახინჯებული თეორია, როგორიცაა ფროიდის თეორია და გარკვეული ვარიაციებით იუნგის თეორია, მიიღებიან შემდეგი გარემოებების გამო: ა) სიახლე, ბ) ბევრი გართულება ნევრასთენული გამოვლინებების მქონე ადამიანთა უმრავლესობასთან, გ) დაუკმაყოფილებელი სურვილების ღია ან ფარული გრძნობები იმ ადამიანებთან, რომელთათვისაც სურვილის შესრულება ცხოვრებაში ძირითადი პრობლემაა.

კაცობრიობა - ინდივიდუუმები და ჯგუფები - ყოველთვის ისწრაფვოდა ისეთი უნივერსალური ძალა მოენახა, რომელიც ცხოვრებიდან ყველა მოვლენისა და შემთხვევის მიღმა იდგებოდა. ინდივიდუალური ფსიქოლოგია უფრო ფართო და ღრმა აზრით ცხოვრების ფაქტს იღებს როგორც ასეთს, მის ახსნად თუ აუხსნად ასპექტებში. მათ შორის ერთ-ერთი პირველია ის, რომ პიროვნების ყველა ძალისხმევა, აზრი, გრძნობა, დამახა-

სიათებელი თვისებები, გამოხატვები და სიმპტომები მიმართულია სოციალური ამოცანების წარმატებული გადაწყვეტისაკენ.

სიყვარულში და ქორწინებაში წარუმატებლობების დიდი რიცხვი, ისევე როგორც სხვა წარუმატებლობები, წარმოიშვებიან სათანადო მომზადების არარსებობის გამო. ჩვენ არ ვალიარებთ სექსუალურ ობიექტს. სიყვარული და ქორწინება - ორი თანაბარი ადამიანური არსების ამოცანაა, რომლებიც კავშირს ქმნიან და რომელიც შეიძლება სწორად გადაწყდეს, თუკი ადამიანები მომზადებულები არიან სოციალური ინტერესების სარეალიზაციოდ.

ინდივიდუალური ფსიქოლოგია უარყოფს შეხედულებას იმის შესახებ, რომ პიროვნების სურვილები, ან მათი დათრგუნვის უარყოფითი შედეგები ცხოვრებაში ძირითადი პრობლემაა. მსგავსი კონცეფცია ამჟღავნებს ადამიანის ეგოცენტრულ ბუნებას, როგორც ეს ხშირად შეიმჩნევა განებივრებულ ბავშვებთან. თანაბარი ხარისხით არაკონსტრუქციულია ჩვენი წინაპრების მემკვიდრეობაზე დაყრდნობა, რომლებმაც რაღაც მიზეზებით ვერ მიაღწიეს სოციალური ინტერესის ახლანდელ (ასევე არასაკმარის) დონეს. შესაძლებელია, ეს ავტორები თავის შეხედულებებს მიმართავენ მემკვიდრეობითობასა და წინაპრებზე, ვინაიდან მათ უფრო მეტად აკმაყოფილებთ მემკვიდრეობით ნიშნებზე დაყრდნობა, ვიდრე კაცობრიობის კეთილდღეობაში ახალი დაბანდებებისთვის, სოციალური ინტერესის ამაღლებისთვის მათი გამოყენების ძალისხმევები.

ფუნქციების სოციალური ადაპტაცია

რამდენადაც შეიძლება დავინახოთ, ადამიანი ადამიანად რჩება, და მას ასე შემთხვევით არ უწოდეს, ვინაიდან ის ფლობს სოციალური პრობლემების გადასაწყვეტად აუცილებელ ყველა მემკვიდრეობით პოტენციურ ნიშანს. მაგრამ მათთან გასამკლავებლად, ის უნდა რაც შეიძლება მეტი ხარისხით განვითარდეს ფიზიკურად და ფსიქიკურად. აქედან გამომდინარე ძირითადი

კითხვაა, - რისთვის? როგორი მიზნის გამო უნდა ესწრაფვოდეს ინდივიდუალური თავისი მემკვიდრეობითი ადამიანური პოტენციალის განვითარებისკენ? ინდივიდუალური და კაცობრიობა, როგორც ერთიანი მთლიანი, იყენებენ თავის შესაძლებლობებს, როგორც ჩვენი წინაპრების საჩუქარს, ამ მემკვიდრეობის გადიდებისათვის მსოფლიოში, რომელიც ადამიანების მიერ იცვლება მთელი ადამიანური მოდგმის სასარგებლოდ. ეს, რა თქმა უნდა, მხოლოდ მანამდეა ხელმისაწვდომი, სანამდეც საშუალებას იძლევა სოციალური ინტერესის განვითარების დონე. გარდა ამისა, ჩვენ უნდა გავიგოთ, რომ ცხოვრების ყველა პრობლემა ადეკვატურად შეიძლება გადაიჭრას მხოლოდ სოციალური ინტერესის საკმარისი ხარისხის არსებობისას.

ახალდაბადებული ბავშვის მიერ ამ ქვეყანაზე მოტანილი ყველა ადამიანური ფუნქცია, როგორც საზოგადოებაში განვითარებისთვის პოტენციური შესაძლებლობები, ადაპტირებულნი უნდა იყვნენ გარე სამყაროს მოთხოვნებთან. საკვების მიღება, მხედველობა, სმენა, ბგერების გამოცემა მეტ-ნაკლებად მისადაგებულნი ხდებიან ამ მიზნის მიღწევისთვის.

ცხოვრების დასაწყისში ყველა დასახელებული ფუნქცია უწესრიგო მდგომარეობაში იმყოფება, აქვს თვითნებური რეაქციის ხასიათი და ძალიან ნელა შედის ურთიერთმოქმედებაში ორგანიზმის და გარემომცველი გარემოს სხვა ფუნქციებთან. თანდათან ბავშვის შემოქმედებითი ძალები გარე სამყაროს გამოძახილს ღებულობენ, თავის თავში შეიწოვენ სოციალურად ნიშნად გამოცდილებას და მათზე ისე რეაგირებენ, როგორც ამას წარმატებულად თვლიან მის გარემომცველ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მონაწილეობისათვის. საკვების მიღების მისეული ხერხი სწორი ხდება, ის, როგორც ის უყურებს, ესმის, ხელს ჰკიდებს და მოძრაობს, ამტკიცებს თანამშრომლობის მისეულ სურვილს. მისი აზროვნება და მეტყველება შეიცავენ სულ უფრო და უფრო მეტ საყოველთაოდ მიღებულ ფასეულობებს და საღ აზრს. გამოყოფის ფუნქციები იმყოფებიან, ან, ყოველ შემთხვევაში, უნდა იმყოფებოდნენ ქცევის საყოველთაოდ მიღებულ

ნორმებთან შესაბამისობაში. თითის წოვა, ფრჩხილების კვნეტა - ეს და სხვა ჩვევები, რომლებიც ინფექციის წყაროა, შეწყდებიან, თუ ბავშვი მიიღებს მისი გარემომცველი სამყაროს თამაშის წესებს. თუ არ მიიღებს, მაშინ ერთადერთი მიზეზი იმაშია, რომ მან ვერ მონახა გზები საზოგადოებრივი კულტურისაკენ და საკუთარი უპირატესობის მიღწევისაკენ მისწრაფვის.

დაწყებითი სქესობრივი ფაზა

სქესობრივი ფუნქცია, უთუოდ, თანდაყოლილ ხასიათს ატარებს და დასაწყისში ვლინდება უფრო მეტად სასიამოვნო შეგრძნებებში. სხვებთან ერთად გაფართოებისას, მას მიჰყავს სხეულის შემუშვებამდე, ერექციამდე და შესაბამის გრძნობებამდე თვითნებური იმპულსების მეშვეობით. სქესობრივ ორგანოებზე შეხებას და მასთან დაკავშირებულ სასიამოვნო შეგრძნებებს მიჰყავს ამ ქმედების ადრეულ გამეორებამდე, და ეს მით უფრო ხშირად ხდება, რაც უფრო მეტად უყვარს ბავშვს თავისი გატანა და რაც უფრო მეტადაა მიდრეკილი თავისი სურვილების ასრულებისკენ, ვიდრე თანამშრომლობისკენ, როგორც ამას ადგილი აქვს განებივრებული ბავშვების შემთხვევაში.

ამრიგად, საჭირო თანამშრომლობა უფრო ხანგრძლივი ვადით გადაიდება, რაც ბავშვს აიძულებს სქესობრივი ფუნქციის განვითარების საწყის ეტაპზე დარჩენას. ვიდრე იმ ასაკს არ მიღწევს, რომელიც აუცილებელია სხვადასხვა სქესის ორი ადამიანისთვის სქესობრივი ფუნქციის შესასრულებლად (რაც სქესობრივი ფუნქციის მეორად სოციალურ მხარეს წარმოადგენს), მისთვის ხელმისაწვდომია მხოლოდ თვითეროტიციზმი მთელი თავისი მრავალფეროვნებით.

განვითარების საწყის ეტაპზე ჩვეულებრივი საფეხური - ესაა მასტურბაცია. ადამიანური ბუნების სოციალური გრძნობა ამას ყოველთვის უპირისპირდებოდა და კვლავაც დაუპირისპირდება, ვინაიდან კაცობრიობას ქვეცნობიერად უნდა, რომ განვითარების მეორე ფაზა დაიწყოს. მაგრამ აქ არის დაპირისპი-

რება მეორე ფაზის თანდათან განვითარებასა და ძლიერი წინააღმდეგობის გაწევას შორის, რათა ბავშვებს ამის გაკეთების ნება მიეცეს სხვადასხვა შედეგების გამო, და მხოლოდ ფიზიკურად და მორალურად მომწიფებული ბიჭებისა და გოგონებისთვის ამის ნების მიცემის აუცილებლობას შორის. ეს მცირე ასაკის ბავშვებს გადაუჭრად სიტუაციაში აყენებს. არა მხოლოდ მშობლები და მასწავლებლები, არამედ საშიში და სულელური წიგნებიც ზრდიან ბავშვის გონებაში წინააღმდეგობას, მაგრამ პირველ სამ წელს ჩამოყალიბებული სოციალური გამოცდილებაც თვითეროტიციზმს აგრეთვე უპირისპირდება. ექიმები და სასულიერო პირები სულ უფრო და უფრო მეტად ეთანხმებიან იმას, რომ საწყისი ეტაპის საერთოდ თავიდან აცილება შეუძლებელია, ვინაიდან ეს ბუნებრივ განვითარებას წარმოადგენს და არ შეიძლება ასე მკაცრად განიხილებოდეს; და აგრეთვე იმასაც, რომ ეს ბავშვს არანაირ ზიანს არ აყენებს არც ფიზიკურად, არც მორალურად.

საწყისი ეტაპის დროს შეიძლება დავინახოთ სოციალური ინტერესის ძალა. სინდისის ქენჯნა და გადახრები ჩვეულებრივი მოვლენები არიან და ხალისით მიიღებიან. მცირდება ბავშვის მიერ მასტურბირების სიხშირეც. მაგრამ ცდუნებისთვის წინააღმდეგობის გაწევის უნარის არმქონე, განებივრებული და ხარბი ბავშვი უარეს მდგომარეობაში იმყოფება და ხშირად თვითდაკმაყოფილებას სხვა მიზნებისთვის იყენებს - რათა ბოროტად ისარგებლოს მშობლების ყურადღებით, აცდუნოს სხვა ბავშვები ან ალიბის სახით სკოლაში წარუმატებლობის შემთხვევაში ან მომავალ ცხოვრებაში.

თვითეროტიციზმის სახეები

მოგვიანებით სასოწარკვეთის მდგომარეობაში ყოფნისას ბავშვები გადადიან მასტურბაციის სხვა ისეთ სახეებზე, როგორებიცაა ეროტიკულ ფანტაზიებში ჩაღრმავება, ეროტიკული სურათებისა და აღზნების სხვა საშუალებების, ზოგჯერ კი სხვა

ბავშვის გამოყენება. ეს გზას უხსნის ეგრეთ წოდებულ ჰომოსექსუალიზმს, რომელიც სინამდვილეში მასტურბაციის ერთ-ერთი სახეა და ხშირად გვხვდება ეგოცენტრულ, პატივმოყვარე მოზრდილებში, რომლებიც ებღაუჭებიან სექსუალური ფუნქციის საწყის თვითეროტიკულ საფეხურს.

სექსუალობის ეგრეთ წოდებული ბუნებრივი განვითარების პრობლემა არც ისე მარტივია, როგორც ამას გვასწავლის, მაგალითად, ფსიქოანალიზი, ვინაიდან ყველაფერს, რაც მიღებულია განიხილებოდეს როგორც სექსუალობის ნორმალური, ბუნებრივი განვითარება, შეიძლება ადგილი ჰქონდეს, როცა გარე გარემოებები სავალდებულო განვითარებას მოითხოვენ. უნდა გვახსოვდეს, რომ არც ერთი ბავშვური საცეცელი არ განიხილება ისე სერიოზულად და არ ისჯება ისე სასტიკად, როგორც განვითარება სექსუალურ ნორმასთან დაკავშირებით. შეიძლება დარწმუნებულნი ვიყოთ, რომ როცა ბავშვები იქცევიან რაღაც ბავშვურად, არაბუნებრივად სექსუალურად, მათ გულითადად არ ეპყრობიან და ჩვეულებრივ სჯიან. მოზრდილები საშინელებას განიცდიან, როცა ბავშვი იქცევა სექსუალურ ნორმებთან შესაბამისად. ამიტომ ის, რასაც ჩვენ სულ უფრო და უფრო მეტად ვამჩნევთ ბავშვებში, შეიძლება განხილულ იქნას, როგორც გარე გარემოებების გავლენა. ჩვენ არ ვიცით, თუ როგორ განვითარდება სექსუალობა, თუ იძულებულნი არ ვიქნებით დავუპირისპირდეთ მას.

სექსუალური აღზნების მდგომარეობაში გარკვეული ტიპები, თუ ისინი გაბრაზებულები არიან ან შიშს განიცდიან, მიეცემიან სადისტურ ან მაზოხისტურ ოცნებებს და სიზმრებს, იმ დროს როცა სხვები ამაზე რეაგირებენ გახშირებული გულისცემით ან კუჭის აშლილობით და საშარდე ბუშტთან დაკავშირებული პრობლემებით. პირველნი მოგვიანებით შეიძლება გახდნენ აშკარა უიღბლოები თავიანთი სექსუალური ფუნქციების და ვალდებულებების განხორციელებაში გადახრების - სადიზმის და მაზოხიზმის - განვითარების გამო.

ყველა სხვა გადახრა - ფეტიშიზმი, სოდომია, ნეკროფილია

და ა.შ. - სექსუალური განვითარების საწყისი საფეხურის სახეობა. ისინი ყოველთვის ამჟღავნებენ განებივრებული და უყურადღებოდ მიტოვებული ბავშვის არასწორ წარმოდგენებს და ცხოვრების სტილს, რომელიც ვერ მომწიფდა სხვებთან სრული თანამშრომლობისთვის საკმარისი სოციალური ინტერესის საფეხურამდე. ეს იმ ადამიანებსაც შეეხება, რომლებიც განურჩევლნი არიან, მასტურბაციას მისდევენ ან ხშირად დადიან მეძავებთან.

სექსუალობის საწყის საფეხურზე მიუთითებენ აგრეთვე სექსუალური აშლილობების ნევროტული სიმპტომები, იმპოტენცია, ფრიგიდულობა ან ვაგინიზმი, აგრეთვე ნაადრევი ეაკულაცია. მათ ეს საფეხური ვერ გადალახეს სოციალური ინტერესის არასაკმარისი განვითარების გამო.

სექსუალობის მეორე საფეხური

სიყვარული, როგორც სხვადასხვა სქესის ორი თანაბარი პირის ამოცანა, მოითხოვს ფიზიკურ და სულიერ ლტოლვას, მეორის განსაკუთრებულობის აღიარებას, სრულ ერთგულებას. ამ ამოცანის სწორი გადაჭრა - სოციალურად დაინტერესებულ (მისადაგებულ) პირთა დალოცვაა, რომელთაც დაამტკიცეს თავისი დამოკიდებულება იმით, რომ ჰყავთ მეგობრები, მზად არიან სასარგებლო შრომისათვის და ურთიერთ ერთგულებას ავლენენ.

ცხოვრების სტილის გამოხატულება

ბევრი ფსიქოლოგი თვლის, რომ სექსუალობის განვითარება - ეს მთელი აზროვნების და ფსიქიკის, ისევე როგორც ფიზიკური უნარების განვითარების საფუძველია. ავტორის აზრით, ეს არასწორია. სექსუალობის მთელი ფორმა და განვითარება უფრო დამოკიდებულია ადამიანის პიროვნებაზე - ცხოვრების სტილზე და პროტოტიპზე (მომწიფებული ცხოვრების

მოდელზე).

ბავშვობაში საქმე მშობლებთან ფსიქოლოგიური ურთიერთობებით რთულდება. დაპირისპირებულმა ბავშვმა, განსაკუთრებით მოზარდულ ასაკში, შეიძლება სექსუალობით სპეციალურად ბოროტად ისარგებლოს, რათა მშობლებს დიდად ავნოს და ტკივილი მიაყენოს. ცნობილია, რომ ხშირად გოგონები და ბიჭები სექსუალურ ურთიერთობებში შედიან უშუალოდ მშობლებთან ჩხუბის შემდეგ. ბავშვები მშობლებზე შურისძიების მსგავს საშუალებებს იყენებენ, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ესმით, რომ ისინი ამ საკითხებზე მწვავედ რეაგირებენ.

სექსუალური განზრახვები სასარგებლო მიზნისკენ უნდა წარიმართონ, რომელშიც საქმიანობის ყველა სახეები გამოიხატებიან. თუ მიზანი სწორადაა არჩეული, არც სექსუალობა, არც რაიმე სხვა ცხოვრებისეული გამოვლინება გადაჭარბებული არ იქნება. ცხოვრების სწორ სტილში სექსი მონახავს თავის ღირსეულ გამოხატვას. ეს არ ნიშნავს, რომ ჩვენ შევძლებთ ნევროზებისა და ცხოვრების მცდარი სტილის ნიშნების მხოლოდ სექსუალური გამოხატვის მეშვეობით დაძლევას. ფართოდ პროპაგანდირებადი შეხედულება იმის შესახებ, რომ დათრგუნვადი ლიბიდო ნევროზის მიზეზია, ყალბია. დიდი ალბათობით, ნევროტიკები ვერ ნახულობენ სწორ სექსუალურ გამოხატვას.

გვხვდებიან ისეთი პირები, რომელთაც ურჩიეს თავიანთი სექსუალური ინსტიქტების თავისუფლად გამოხატვა და რომლებმაც ამ რჩევას მისდიეს და თავის მდგომარეობა მხოლოდ დაამბიმეს. მიზეზი იმაშია, რომ ასეთი ადამიანები უუნარონი აღმოჩნდებიან ხოლმე, რათა თავისი სექსუალური ცხოვრება თანაშეუფარდონ სოციალურად ნიშნად მიზანს. მხოლოდ ამ მიზანს შეუძლია მათი ნევროტული მდგომარეობის შეცვლა. სექსუალური ინსტიქტის გამოხატვა როგორც ასეთი ნევროზებს არ კურნავს, რამეთუ ესაა აშლილობა ცხოვრების სტილში, თუ შეიძლება ასე გამოითქვას, და მისი განკურნება შეიძლება მხოლოდ ცხოვრების სტილისთვის დახმარების გაწევით.

ქალების სექსუალობისადმი დამოკიდებულება

სექსუალობისადმი ქალური დამოკიდებულების შესწავლისთვის მყარი საფუძველი არ არსებობს. თანამედროვე სამეცნიერო ტენდენციების თანახმად, საჭიროა სისხლის შემადგენლობის შესწავლა, ენდოკრინული ჯირკვლების მდგომარეობიდან და მასთან დაკავშირებულ ყველაფრიდან დასკვნების გაკეთება და იმის ვარაუდი, რომ ნორმალური ფიზიკური განვითარება მიიყვანს იდეალურ სექსუალურ ქცევამდე.

მაგრამ რას ვღებულობთ ჩვენ იდეალად? დამოკიდებულია თუ არა ქალური სექსუალური განვითარების მიზანი მხოლოდ პროკრეაციული ჯირკვლების ადეკვატურობაზე? რას ვთვლით ჩვენ კარგად ან ცუდად? ვეძებთ თუ არა უზარმაზარ ბედნიერებას, ბევრ ბავშვს ან სურვილების სრულ დაკმაყოფილებას? მოვითხოვთ თუ არა ორი სქესის თანაბარუფლებიანობას ან ერთი სქესის მეორისადმი დაქვემდებარებას? რამდენად ბევრიცაა კითხვა, ქალთა განვითარების მიზნები, იმდენად ბევრია მოთხოვნაც ცხოვრების სექსუალური ფორმებისთვის! ამ ყველაზე უფრო ადამიანურ პრობლემაზე საკმაოდ მრავალფეროვანი ლიტერატურა არსებობს.

უფრო საგანმანათლებლო, ვიდრე სამეცნიერო ხასიათს ატარებენ პოეტების, რომანისტების, მხატვრების და მოქანდაკეების ქმნილებები, რომელთაც მოსდევს ფსევდომეცნიერული ოპუსების ნაკადი. ბიბლიიდან, მითებიდან და ზღაპრებიდან დაწყებული, მამაკაცებისა და ქალების თანამედროვე მოკლე მოთხრობებით, პიესებით და ლირიკული პოეზიით დამთავრებული, ყველგან შუქდებიან და მუშავდებიან ეროტიკული პრობლემები. მაგრამ რამეთუ ხელოვნება, ისე როგორც მეცნიერება, მხოლოდ მამაკაცების სამუშაო იყო, იგი ასახავს უპირატესად მამაკაცურ ცოდნას ქალის სულის შესახებ. ხშირად მნიშვნელოვანი პრობლემები გადაუჭრელნი რჩებიან, გვახსენებენ რამდენი და ახალი მკვლევარების აღიარებას, რომ „ქალი - ეს გამოცანა“.

ამ შეხედულებებს შორის მამაკაცური უპირატესობა - ეს მართლაც უხედურებაა, რომელსაც ქალი ხშირად დაჰყავს მამაკაცური და ქალური განზრახვების ობიექტამდე. ქალის ამოცანას ჩვეულებრივ იმაში ხედავენ, რომ ლამაზი იყოს და ბავშვები დაბადოს. უფრო მეტიც, ხასიათის საოცარ ნაკლოვანებებს, ინტელექტუალურ თავისუფლებას, პროფესიისა და საზოგადოებრივი ცხოვრებისკენ რეალურ მისწრაფებას და უნარებს ისეთი განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება, რომ ქალური არსებობა თითქმის მთლიანად მართლდება სიყვარულითა და შთამომავლობაზე ზრუნვით. ეს შეხედულება ქალებზე ძლიერ ზემოქმედებას ახდენს. ისინი მას ჩვეულებრივ ღებულობენ, და, როგორც ჩანს, მამაკაცების მიერ მათთვის მინიჭებულ როლს ემორჩილებიან. გაზვიადებული პროტესტით ჟორჟ სანდი ამ სისტემას თავს ესხმის სიტყვებით: „ქალების ღირსება - ეს მამაკაცების წარმატებული გამოგონება“.

ეს გულისხმობს იმას, რომ გარდა ფიზიკური საფუძვლებისა, სხვა ფაქტორებიც ზემოქმედებენ ქალურ სექსუალურ დამოკიდებულებაზე, რომელიც კიდევ უფრო ცვლის ეროტიზმის მიმართულებას. ამ ფაქტორებს შორის შეიძლება დავასახელოთ კულტურის გავლენა, ქალების შეფარდებითი რაოდენობრივი სიჭარბე და მამაკაცების უზარმაზარი გავლენა, რომელიც გამოწვეულია აქტიური არშიყობის მისი განსაკუთრებული უფლებით, მისი უფრო მდგრადი ეკონომიკური მდგომარეობით, მისი უკეთესი განათლებით და მომზადებით. რამდენადაც შეგვიძლია დავინახოთ, ქალის როლისთვის ქალიშვილის სწავლებას ყოველთვის აქვს ეს ფაქტორები მხედველობაში მიღებული და ცდილობს, რომ მათ შეესაბამებოდეს. მხოლოდ ფიზიკურ მხარეზე დაფუძნებული სექსუალობისადმი დამოკიდებულება, - ყველა სხვა ფაქტორისგან განკერძოებული სექსუალობა, გინდაც აღმოვაჩინოთ, მხოლოდ ჰკუასუსტებს შორის. ყველა სხვა შემთხვევაში სექსუალობის ნებისმიერი ფორმა დაფუძნებულია სიყვარულის პრობლემისადმი წინასწარ აკვიატებულ, მოსამზადებელ დამოკიდებულებაზე.

ერთი რამ უეჭველია: ქალური სექსუალობა ერთგვაროვანი არავითარ შემთხვევაში არაა და სხვადასხვა ფაქტორებზეა დამოკიდებული. რა თქმა უნდა, შეიძლება შევამჩნიოთ გარკვეული ერთგვაროვნება სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა ქვეყნებში, სხვადასხვა ხალხებთან სხვადასხვა საუკუნეებში, ეს მოდას წააგავს. იმავდროულად, მიუხედავად ამისა, ერთგვაროვნების მთელი მოჩვენებითობა - „მათ მუდმივ ტკივილებს და კვნესებს ათასობით ხმაში ერთი მიზეზი აქვთ, მკურნალობის ერთი ხერხი“ (როგორც ამბობს ეშმაკი გოეთეს „ფაუსტში“), მაგრამ ისიც ცხადია, რომ ყოველი ცალკეული შემთხვევა განსხვავდება, მაგალითად, გათხოვების და ქმრის ყოლის საერთო სურვილისაგან. არ შეიძლება იმის შესახებ დასკვნის გაკეთება, რომ სასურველი, ესე იგი სექსუალური მომზადებულობის სოციალურად აუცილებელი დონე მიღწეულია. ქალების გავლენის სფეროს შეზღუდვა, ტრადიცია, საკუთარი ღირსების გრძნობა და ეკონომიკური მიზეზები აჩქარებენ პარტნიორის არჩევას, ისევე როგორც სექსუალური სწრაფვები. ფიზიოლოგიური საფუძვლის მიუხედავად, სექსუალური განზრახვები იმართებიან და იცვლებიან პიროვნების ცხოვრების ნირისა და მისი ჭეშმარიტი საბოლოო განზრახვების შესაბამისად და შეიძლება მომზადდნენ ყველაზე საპირისპირო მიმართულებებით. სექსუალური მოტივების ნიშნები ადრეული ბავშვობიდან ფორმირდებიან გარემომცველი კულტურის ზემოქმედებით და, როგორც ყველა სხვა განზრახვა, ითრგუნებიან ან აღიგზნებიან პირადად შეძენილი გამოცდილებით, რომელიც სექსუალობის სფეროთი არაა შემოფარგლული. როცა ქალიშვილის აღზრდას მთლიანად მიჰყავს იგი ცხოვრებისადმი გარკვეულად პასიური დამოკიდებულებისკენ, მისი ეროტიკული ქცევაც პასიური იქნება.

მხოლოდ კონკრეტულ შემთხვევაში შეგვიძლია ყველა იმ ფაქტორის განსაზღვრა, რომელთაც გავლენა მოახდინეს ქალის სექსუალურ გამოხატვაზე. მის ისეთ ფსიქოლოგიურ ფორმებში,

როგორცაა, მაგალითად, ქალური დამოკიდებულება სექსუალობისადმი, არ შეიძლება ნამდვილი მიზეზის ძიება. ყველა ბუნებრივი გრძნობა და სწრაფვა, ისევე როგორც გამოცდილება, ინდივიდუალობის ფილტრში იწურება და ინდივიდუალური პერსპექტივის თვალსაზრისით აღიქმება. იდეალური ნიმუშის თვალსაზრისით, ზემოთ ჩამოთვლილი ფაქტორების ყოველი გამოყენება, ნებისმიერი თვითშეფასება და მისი შედეგი მეტნაკლებად მცდარი ხერხით ვითარდებიან. ქალი თავისი ცხოვრების ნირის მიზნის თანახმად გამოცდის და აფასებს პარტნიორის მიდგომებს, არშეყობას, შინაგან და გარეგან თავისებურებებს.

ყველა ეგრეთ წოდებული „ქალური თვისებები“ წარმოადგენენ მამაკაცსა და ქალს შორის ძალთა სოციალური წონასწორობის სუბიექტს. მას უნდა უმაღლოდნენ თავისი წარმოშობით, აგრეთვე შეიძლება მათ მიერ იქნან შექმნილნი და განადგურებულნი. თვალსაჩინო თანდაყოლილი თვისებებიც კი, როგორცაა, მაგალითად, თაყვანისმცემლის მოლოდინი, პასიურობა, თავშეკავებულობა, ქალური მორცხვობა, დედობრივობა და ერთქმრიანობა, გაცილებით მეტად, ვიდრე ეს ცნობიერდება, ეპოქის ტენდენციებს ემორჩილება და პიროვნების საბოლოო მიზნით იმართება. მოდით ჩვეულებრივ დადასტურებული ექსპერიმენტების ნიმუშები უნდა შეფასდნენ, როგორც ნეიტრალური, იმ დროს, როცა უფრო ზუსტი ფორმები, დიდი ალბათობით, უფრო აქტიურ ხასიათს აღმოაჩენენ.

ამასთან დაკავშირებით, აგრეთვე პარტნიორის უგულველყოფით ხშირად ხდება ფეტიშის ხასიათის მატარებელი უმნიშვნელო საკითხების გაზვიადება. ეს ხშირად ისევე მკაცრად ზღუდავს სიყვარულში არჩევას, როგორც პარტნიორის შესახებ იდეალური წარმოდგენა. ამ და სხვა მოთხოვნების წინაშე ნებისმიერმა სრულყოფილებამ შეიძლება წარუმატებლობა განიცადოს. ხშირად ისინი წარმოადგენენ ცუდად გაცნობიერებად საბაბებს ნებისმიერი არჩევანის თავიდან ასაცილებლად. წინააღმდეგ შემთხვევაში, სექსუალური მოტივის თვითშეზღუდვასთან

და მის ზედნაშენთან ყოველთვის დამთხვევადი სასიყვარულო არჩევანი შეიძლება სხვადასხვა მოტივს მისდევდეს. ადრეული ბავშვობის შთაბეჭდილებები, მამის, ძმის ან ახლობელი ადამიანების ხატი, გადახლართვისას, ხშირად ძლიერ გავლენას ახდენენ. საყვარელი ადამიანის არჩევა, ვიდრე ის თავისუფალია, ყოველთვის სრულად შეესაბამება პიროვნული დამოკიდებულების თავისებურებებს, ნაკლოვანებებს და უპირატესობებს. საკუთარი ძალის გულახდილი შეგრძნება, რომელიც თუმცა იშვიათად, შეიძლება აღმოვაჩინოთ ქალებთან, ხელს უწყობს იმას, რომ ის უპირატესობას მსგავს მამაკაცებს აძლევს. ვინმეზე უპირატესობის ფარულად მაძიებელ ქალიშვილებს ხშირად მოსწონთ სუსტი ადამიანები ან ხეიბრები, ან ირჩევენ მათ, ვინც მათზე მდგომარეობით დაბლა დგას. ვინმე გვერდით მცხოვრების ან ნათესავის არჩევაც აგრეთვე სისუსტეზე მეტყველებს. იგივე შეიძლება ითქვას ასაკით გაცილებით უფროსი ან გაცილებით უმცროსი მამაკაცებისთვის უპირატესობის მინიჭებაზე. ხშირად დედობრივი გრძნობები მტკიცდებიან არანაყოფიერი გზით, მიზნად ისახვენ რა დამცირებული პარტნიორის ხსნას ან ამაღლებას და ცდილობენ რა ნორმალური სექსუალობის სწრაფების დათრგუნვას.

ხელსაყრელი და არახელსაყრელი ფაქტორები

ეროტიზმი არასდროს არ შემოიფარგლება ცხოველური სექსუალური ლტოლვით, არასდროს, როგორც შოპენჰაუერი ვარაუდობდა, არ იფარგლება ბუნების ცდუნებით ადამიანური მოდგმის გაგრძელების მიზნით. ეს უფრო პიროვნების სოციალური გრძნობის მაღალორგანიზებული ნაწილია, რომელიც ასახავს მთელ პიროვნებას, ისევე როგორც მისი კავშირების ხარისხს საზოგადოებრივ ცხოვრებასთან და ორი ადამიანის ცხოვრებისთვის მომზადებას.

სიყვარულის უნარის განვითარება წინ მიიწევს გარკვეულ პირობებში ან ფერხდება სხვა პირობებში. ბავშვობაში სიტუაცი-

ას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს, ისევე როგორც ადრეულ გადაწყვეტილებას მისი, როგორც ქალის მომავალ როლთან დაკავშირებით.

საკუთარ ძალებში რწმენა, მომავალზე ოპტიმისტური შეხედულება, ადამიანებთან კონტაქტების დამყარების უნარი, უზომოდ გახარების უნარი, ქალთა სქესზე მიკუთვნების ფაქტისადმი არამარიანი დამოკიდებულება და ქალური როლის პატივისცემა ყოველთვის ხელსაყრელ ფაქტორებს წარმოადგენენ.

საკუთარი ქალური როლის არცოდნა და ეჭვები ბავშვობის რამდენიმე წლის განმავლობაში, ძლიერი შეთვისება ოჯახში ერთადერთ ადამიანთან, სისუსტის და არასრულფასოვნების საერთო შეგრძნება, უსიყვარულოდ აღზრდა, საკუთარ თავში და სხვებში დარწმუნებულობის არქონა, სიმახინჯე, ისე როგორც სილამაზე, და განსაკუთრებით ქალთა სქესისადმი უპატივცემულო დამოკიდებულება ნებისმიერ გარემოებაში არღვევენ სიყვარულისთვის მომზადებას.

არახელსაყრელი განვითარება

გოგონას მდგომარეობას ბავშვობაში ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს. მშობლების უიღბლო ქორწინება, უხეშობა, ლობობა და მამის განუსჯელობა ან ღია არაერთგულეობა გოგონებს აიძულებენ, რომ ცხოვრების მთელი დარჩენილი ნაწილი იფიქრონ, რომ მათ შეიძლება გაიმეორონ თავისი უბედური და ღრმად დამცირებული დედის ბედი. გინდაც მათ ჰქონდეთ შესანიშნავი სექსუალური აღნაგობა, მათი მამაკაცებისადმი დამოკიდებულება არასდროს არ იქნება ეჭვებისგან და შეფერხებისგან თავისუფალი. მათი ამოცანა და საბოლოო მიზანი იქნება დამცირებისგან თავის არიდება, რომელიც მათ ქალურ როლში სავალდებულოდ ეჩვენებათ, და ისინი ყველაფერს გააკეთებენ, რათა საკუთარი თავისთვის ეს როლი არ დაუშვან. სწორედ ამას შეაქვს მათ ცხოვრებაში, აგრეთვე მამაკაცებთან ურთიერთობაში დაცვის სისტემა, ნერვული სიმპტომების და სექსუალური გადა-

ხრების დათრგუნვის ფორმით. ამასთან ერთად, მათი შეხედულება სამყაროზე, ლოგიკა, ჩვევები და სექსუალური განზრახვების განვითარება, სინამდვილეში კი მათი ცხოვრების მთელი მსვლელობა აიძულებს, რომ წავიდნენ მამაკაცებისგან საპირისპირო მიმართულებით. პიროვნებაზე დამოკიდებულება, რომელიც განვითარებას იწყებს ბავშვობის პირველ წლებში, გამოცდილება და მეტ-ნაკლებად მცდარი პერსპექტივა, ეროტიზმის ერთადერთი, საბოლოო მიზანი იცვლება სხვა სუროგატული მიზნით (Ersatzziel). ეს მიზანი ყოველთვის იმყოფება მეორეხარისხოვანი პრობლემების სფეროში (ყველა ტიპის სექსუალური გადახრა, ზოგიერთი სექსუალური დეტალის გამოყოფა), ან იგი ახორციელებს მხოლოდ ნაწილობრივ სექსუალობას (ფრიგიდულობა), იწვევს შიშს მამაკაცების წინაშე, გულგრილობას ან ზიზღს, ან მამაკაცურ ტენდენციებს და სექსუალურ ურთიერთობებში მიჰყავს მამაკაცური როლისაკენ, ისევე როგორც მთელ მის ცხოვრების ნირში.

ქალური როლისაგან მსგავს ნაწილობრივ ან სრულ უკანდახევას დამახასიათებელი ნიშნები გააჩნია. ძალიან ხშირად ჩვენ ვხვდებით დედების მიერ ბავშვების ყოლაზე და მოვლაზე უარის თქმას, მაგრამ შემდეგ კვლავ, უფრო ხელსაყრელ პირობებში, ბავშვი შეიძლება გახდეს განსაკუთრებულად მთავარი მიზანი ქმრის საწინააღმდეგოდ. შემთხვევების უმრავლესობაში ყველა სახის ნეწროვნის სიმპტომები აბრკოლებენ ეროტიკული ურთიერთობების ჰარმონიულ განვითარებას. პროსტიტუციისკენ მიდრეკილება და პოლიგამიის გაზვიადებული ტენდენციებიც ახდენენ ქალური როლისადმი ანტიპატიის დემონსტრირებას. ვაგინიზმიც მსგავსი გადახრის აშკარა გამოხატულებაა.

ქალური როლის დამამცირებელ ყველა ამ გამოვლინებას საფუძვლად უდევს ქალიშვილების დაუკმაყოფილებლობა საზოგადოებაში მათი სოციალური მდგომარეობით. მსგავსი სიტუაცია კულტივირდება მამაკაცთა აშკარა ან წარმოსახვითი უპირატესობით, აგრეთვე ქალების საპასუხო აქტიური დაპირისპირებით, რომელიც შეიძლება ვარირებდეს ღია ბუნტიდან

უხალისო დაქვემდებარებამდე. ამ სიტუაციის შეცვლისკენ მისწრაფება ცხოვრებაში ატარებს ქალებისგან შემდგარი მთავრობის, ემანსიპაციის შესახებ იდეებს, თითოეული პიროვნების ცხოვრებაში კი გარდაიქმნება „მამაკაცური პროტესტის“ ასობით ფორმაში. კანტი თავის „ანთროპოლოგიაში“ (1798) მსგავს მაგალითებზე მიუთითებს. ყველა დროისა და ხალხების საქორწინო სიმღერების კრებულში, რომელიც გერმანელი ფილოსოფოსის და პოეტის ჰერდერის მიერაა შედგენილი, ჩვენ ვნახულობთ მხოლოდ ნაღვლიან სიმღერებს.

ამას შეიძლება დავამატოთ, რომ მოგონილი საზოგადოებრივი განწყობა ქალური არასრულფასოვნების შესახებ, მეცნიერებაში და ხელოვნებაში უმაღლესი მიღწევებისაგან ქალების თითქმის სრული მოკვეთა - ნაწილობრივ ეს ხდება მათი არასაკმარისი მომზადების გამო, ნაწილობრივ კი მამაკაცური გავლენის ძალით გამოხატვის მხატვრული ფორმების განვითარებაზე - ჩვეულებრივ უკვე დასაწყისშივე იწვევს გაღიზიანებას და საკუთარ თავში დარწმუნებულობის დაკარგვას, იმ დროს, როცა ქორეოგრაფიაში და თეატრში ქალები ძალიან ხშირად უმაღლეს მაჩვენებლებს აღწევენ. გასაკვირი როდია, რომ ქალური როლით დაუკმაყოფილებლობას ხშირად მიჰყავს მამაკაცების იმიტაციამდე - მოდაში, სურვილებში და ფანტაზიებში, ყოველდღიურ ქცევაში და ეროტიზმში. გასაკვირი როდია, რომ გამოცდილი მედიკოსების დაკვირვებებით, ქალების დაახლოებით 70% ფრიგიდულია, მიუხედავად მათი მშვენიერი აღნაგობისა.

სექსუალობის თავისუფალი განვითარების წინააღმდეგ და მისი გამოხატვის საზოგადოებრივი და კულტურული ფორმების მიმართულებით, ამ მოსაზრებებთან ერთად ადგილი აქვს სიყვარულის საკითხებში აბსტრაქტულ ან სუსტ მომზადებას, რაც სექსუალური ჰარმონიის დასამყარებლად მნიშვნელოვან დაბრკოლებას წარმოადგენს. მუდმივი ურთიერთეჭვი, უზომო ანგარება, თავისი პარტნიორის მჯობინების საჭიროება, აგრეთვე მასზე სუსტად აღმოჩენის შიში, აბრკოლებენ სპონტანური ერთგულების გამოვლინებას და სასიყვარულო ურთიერთობებს შხა-

მავენ. არამიმზიდველ ქალიშვილებს უბრალოდ ეშინიათ ქმრის მხრიდან მოულოდნელი გაგულგრილებისა, იმ დროს როცა ლამაზი ქალები შეიგრძნობენ დათრგუნულობას, თვლიან რა, რომ მათ აღიქვამენ მხოლოდ სექსუალური ობიექტების სახით, რაც მათ ადამიანურ ღირსებას შეურაცხყოფს. მათი ეს გრძნობა ხშირად ღრმავდება პარტნიორის, როგორც უცოლო კაცის ჩვევების, ცუდი მოპყრობის ან მათ მიერ თავისი მამაკაცური სექსუალობის ვერგაგების გამო. სიტლანქემ, უხეშობამ, პირველი სიახლოვის დროს ფსიქოლოგიური კომფორტის შექმნის უუნარობამ შეიძლება მუდმივ გულისტკივილამდე მიიყვანოს. ცოლქმრული ცხოვრების დასაწყისშივე ეჭვიანობის ნიადაგზე ქმრის მიერ გადაადგილების თავისუფლების შეზღუდვას, ბავშვის ჩასახვას ცოლის თანხმობის ან სურვილის წინააღმდეგ შეიძლება იგივე შედეგები მოჰყვეს. ბავშვობის შიშებთან დაკავშირებული ნაღვლიანი გამოცდილება, სხვადასხვა სახის წინასწარი შეგონებები, რომლებიც ტკივილს და საფრთხეებს ეხებიან და ქალებს უდარაჯდებიან, კიდევ უფრო ზრდის არასრულფასოვნების გრძნობას.

სექსუალური აშლილობები

სექსუალური განზრახვების განვითარება ინსტიქტების გაღვიძების დროს ინდივიდუუმს ეროტიკული თვითდაკმაყოფილებისკენ უბიძგებს. ამრიგად, ადრე თუ გვიან, ცდუნებით ან საკუთარი ინიციატივით, ნაწილობრივ ჩადენილის შიშით, ნაწილობრივ გარემოსა და კულტურის წახალისებით, ბავშვი ასე თუ ისე კმაყოფილებას ღებულობს მასტურბაციის მეშვეობით. თავისთავადად უვნებელმა, მან შეიძლება ხელი შეუწყოს თვითდაკმაყოფილების მუდმივი ჩვევის წარმოშობას, რაც აბრკოლებს სექსუალობის და მისი შინაარსის ნორმალურ განვითარებას, რითიც ანმტკიცებს შეხედულებას ამ პრაქტიკის წინააღმდეგ, რამეთუ ნებისმიერ დროს შეუძლია შეამციროს სექსუალური დაძაბულობა.

ეს შეხედულება მკვეთრად კონტრასტირებს „სომატიკოსების“ თვალსაზრისთან. ჩვენთვის სოციალური სირთულები და შეცდომები, ცუდი ხელმძღვანელობა და არცთუ ყოველთვის შესაბამისი მომზადება იმყოფებიან წინა პლანზე, იმ დროს როცა ისინი, ვინც მიზეზს ეძებს უწინარეს ყოვლისა ადამიანის ფიზიკურ კონსტიტუციაში, ან ძალიან მცირე ყურადღებას უთმობენ ზემოთ დასახელებულ ფაქტორებს, ან მათ განიხილავენ, როგორც რეაქციას ჯირკვლების არასაკმარის გამომუშავებაზე. ამის წინააღმდეგ ჩვენ წამოვაყენეთ შემდეგი მოსაზრებები:

1. სრულყოფილი ორგანიზმიც კი შეიძლება არასწორად განვითარდეს შეცდომების შედეგად.

2. გარკვეული აზრით ორგანოების განუვითარებლობა ენდოკრინული ჯირკვლების ჩათვლითაც, ჩვენ მიერ საკმარისი ხარისხით მხედველობაში მიიღება, ბუნებრივია, უფრო ფართო კონტექსტში, და არა წმინდა ფიზიკურ ასპექტში. ეს კონტექსტი თავის თავში შეიცავს არასრულფასოვნების ურთიერთმოქმედებას შესაბამისი კულტურის მოთხოვნებთან, აგრეთვე იმას, თუ ეს კავშირი როგორ გავლენას ახდენს თვითპატივისცემაზე, მიჰყავს რა საბოლოო ჯამში შემცირებულ თვითშეფასებამდე.

3. ქალების სექსუალურ ჩაკეტილობაზე დაფუძნებული ფიზიკური და ფსიქიკური აღზრდა ხელს უწყობს სხვა ფასეულობების და ინტერესების წარმოქმნასაც, რასაც თავის მხრივ პარალელურად მიჰყავს სექსუალური ფუნქციის ორგანული საფუძვლის ცვლილებამდე. ამ ცვლილებების ნიადაგზე შემდგომი გართულებები ჩნდებიან. გარე სამყაროდან მომავალი და სექსუალური ფუნქციის გაუმჯობესების ხელშემწყობი სტიმულები ქრებიან; თავად ორგანოდან მომავალი იმპულსები წყდებიან ან ნელდებიან და ეს ორგანო ხელოვნურად „იყინება“, რამაც შემდგომში ინდივიდის ცხოვრების ნირის ძალადობრივი ცვლილების გამო შეიძლება მის სრულ დარღვევამდე მიიყვანოს. მაგალითად, ქალიშვილების „მშოერი გაფიცვა“ (anorexia nervosa), რომელიც, შესაძლებელია, ყოველთვის „მამაკაცური პროტესტით“ ინიცირდება ქალურ როლზე უარის თქმაში, ბავშვთაშო-

ბის შესაძლებლობები და ენდოკრინული ჯირკვლების ხარისხი მცირდება ორგანიზმის მეტისმეტ გამოფიტვასთან დაკავშირებით. მაგრამ ამ შემთხვევაშიც კი სექსის საკითხები გამოირიცხებიან წმინდა ფსიქოლოგიურად, რამეთუ ნერვული სისტემა დაკავებულია მხოლოდ ორგანიზმის გაძღომის და გამოყოფის პრობლემებით.

ლესბოსური სიყვარული, სექსუალური ფანტაზიების მუდმივობა, მასტურბაცია და პოლუციები წარმოადგენენ მამაკაციური პროტესტის ნიშნებს, რომლებიც ამჟღავნებენ ქალების შიშს მამაკაცების წინაშე, აქედან გამომდინარე კი მათზე უარის თქმას. ჰომოსექსუალური ხედვები არ ამტკიცებენ ჰომოსექსუალობის არსებობას, როგორც ამას ჩვეულებრივ იღებენ ობივაციული გაგებით და საქმეში ჩაუხედავობით, ეს მხოლოდ არასწორი აღზრდის მაჩვენებელია. პოლიგამიისკენ მისწრაფება, გადაჭარბებული კეკლუცობა, თვითკომპრომეტაციისკენ მიდრეკილება, ფანტაზიები ხასის როლის შესახებ, მამაკაცის საზიზღარი მოთხოვნა - ეს ყველაფერი მიუთითებს ქალის მიერ გათხოვების თავიდან აცილების მცდელობებზე. ადიულტერი ყოველთვის წარმოადგენს ქმრის წინააღმდეგ ბუნტის ნიშანს, შურისძიების აქტს, რაც ჩვეულებრივ ინიღბება განზრახ აღზნებადი ეროტიზმით.

პირველი მენსტრუაცია ხშირად იძლევა სიგნალს ქალური როლის წინააღმდეგ ბრძოლის დასაწყებად, როცა ადგილი აქვს ამ მოვლენისთვის არასაკმარის მომზადებას. ხშირად წინააღმდეგობა ყოველ ჯერზე ახალი ძალით იფეთქებს ხოლმე. ტკივილი, რომელიც არაა გამოწვეული რაიმე ბუნებრივი მიზეზებით, როგორც ჩანს, ჩნდება თვითნებური შეკუმშვების, ნელი სისხლის მიმოქცევის და ამ მოვლენის განცდის სამწუხარო აუცილებლობის და მისი სწრაფად თავიდან აცილების სურვილის გამო. ამ თვალსაზრისს ის ფაქტი ადასტურებს, რომ ხშირად გათხოვების შემდეგ, როცა ჯერ კიდევ შორსაა ქალურ როლთან შეგუებამდე, ტკივილი ქრება. ფართოდ გავრცელებული შეხედულება გულისხმობს უსუფთაობას და ავადმყოფურ მდგომა-

რეობას, რასაც ხშირად მედიკოსებიც მხარს უჭერენ, ქალებთან ამცირებს საკუთარ თავში დარწმუნებულობის გრძნობას და ხშირად ხელს უწყობს დეპრესიის წარმოშობას. ამ პერიოდის დროს საკმაოდ ხშირად შეიმჩნევა სექსუალური გრძნობების ამაღლება (რომლებიც, შესაძლებელია, სწორედ იმიტომ წარმოიშვებიან, რომ თავისთავადად უსაფრთხონი არიან).

მენოპაუზის მოახლოება, ისევე როგორც თავად ის, ძალიან რთულ დროს წარმოადგენენ იმ ქალებისთვის, რომლებიც ახალგაზრდობას და სილამაზეს განიხილავენ, როგორც საკუთარი თავისთვის თითქმის ერთადერთ ფასეულობას. ამ მომენტიდან ისინი მინიშნებასაც კი კარგავენ საკუთარ მნიშვნელოვნობაში რწმენაზე. დეპრესიისა და სასოწარკვეთის მდგომარეობაში ისინი ხშირად ცდილობენ მნიშვნელოვნობის ამ გრძნობის ხელახლა შეძენას, თავისი გარემოცვისადმი მოთხოვნების გაძლიერების გზით. სხვები კი საკუთარ თავს რთავენ საძრახის კონფლიქტებში ეროტიზმის ნიადაგზე, რომელიც ამ დროს არ ქრება, მაგრამ რომლის ყოველმხრივ უარყოფაც ხდება და სერიოზულად არ მიიღება.

დასკვნა

ცხოვრებაზე მცდარი შეხედულებები მამაკაცებს და ქალებს ხელს უშლიან. თუმცა ჩვენ ნამდვილად სრულად ვიღებთ მხედველობაში ეროტიზმის ფიზიკურ კონცეფციას, ისიც დაჟინებით უნდა მოვითხოვოთ, რომ პიროვნულ პოზიციას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ეროტიზმის და მისი ნაკლოვანებების მიმართულებისთვის.

თუ ჩვენ გვინდა დავასახელოთ სექსუალური ცხოვრების საკითხებისადმი ქალების ჯანსაღი დამოკიდებულების წანამდღვრები, რომლებიც არცთუ ისე ხშირად გვხვდებიან, ისინი უნდა იყვნენ:

1. ადრეული განათლება სექსუალური როლის უცვლელობასთან დაკავშირებით და მასთან შეგუება.

2. სიყვარულისთვის მომზადება სოციალური ინტერესის შესაბამისად.

3. ქალური როლისადმი პატივსაღები დამოკიდებულება.

4. ადამიანური საზოგადოების ნორმალური ცხოვრების დადგენა.

მამაკაცური ფსიქოსექსუალური დამოკიდებულება

მამაკაცური ფსიქოსექსუალური დამოკიდებულება პრინციპში ქალურ ფსიქოსექსუალურ დამოკიდებულებას ემთხვევა. ჩვენ ამ უკანასკნელს ყოველთვის ვაფასებთ მამაკაცის იდეალურ ტიპთან შედარებაში, რომელსაც წარმოვიდგენთ, და საბოლოო ჯამში შევიგრძნობთ განსხვავებებს მთლიანად ადამიანის სხვა ადამიანებთან შეთავსებადობაში, კერძოდ კი, მამაკაცისა და ქალის შეთავსებადობაში. მამაკაცის თავისებურებების ჩვენეული შეფასება აგრეთვე ამ ვარაუდებზეა დამოკიდებული.

სქესებს შორის სხვაობა იმაში მდგომარეობს, რომ ჩვენმა კულტურამ ღიად ან ირიბად აღიარა მამაკაცთა პრივილეგიები სიყვარულში, რომლებზეც ქალებისთვის უარის თქმას ცდილობენ. სქესობრივ ცხოვრებაში მამაკაცური აქტივობის ლომის წილი განპირობებულია მისი უფრო აქტიური საქმიანობით საერთოდ ცხოვრებაში, მაგრამ ის მისთვის ბევრად უფრო ადვილია იმის გამო, რომ მას შემდგომში დაორსულება არ შეუძლია, რომ მისი როლი დაიყვანება აქტიურ არშიყობამდე, აგრეთვე ტრადიციებისა და ფიზიკური ძალის გამო. ამის შესაბამისად მამაკაცებს აქვთ კიდევ ერთი პრივილეგია: სექსუალური ცხოვრების საყოველთაოდ მიღებული მორალი მამაკაცებს სექსში, ისე როგორც ქალებს, ვიწრო საზღვრებს არ უწესებს.

ადრეული განვითარება

მამაკაცური სექსუალური იმპულსი ჩვეულებრივ სქესობრივ მომწიფებამდე დიდი ხნით ადრე სხვადასხვა ხარისხით

ვლინდება, და ყრმობის პერიოდში, ახალგაზრდობაში ან მოგვიანებით შეიძლება ჰქონდეს სხვადასხვა მცდარი მიმართულება. ამრიგად, ცხოვრების პრობლემებისადმი მამაკაცის დამოკიდებულებას ყოველთვის გავლენა ექნება მის სექსუალურ განვითარებაზე. ეს მით უფრო გასაგებია, რომ არ არის სექსუალური განზრახვის გარკვეული დაფიქსირებული დონე, მისი გამოხატულებები კი სხვადასხვა მიზეზების ძალით შეიძლება გაიზარდონ ან შემცირდნენ.

უკვე ყრმობის დროს ეს მიზეზები და ფსიქოლოგიური მიმართულობა ყველაზე უფრო ცხადნი ხდებიან. სექსუალური მომზადება პირველ რიგში მდგომარეობს ბიჭის ადეკვატური როლის განმტკიცებაში, სექსუალური პრობლემის მზარდ გაგებაში და სიყვარულსა და ქორწინებასთან მიმართებაში მიზნის დარწმუნებულ დასახვაში. ჩვენი საზოგადოება და მისი ინსტიტუტები თავის თავზე იღებენ მათი ზრუნვის ნაწილს, ვინც ბავშვის აღზრდაზეა პასუხისმგებელი. სხვადასხვა ტანსაცმელი, სხვადასხვა თამაშები და საგანმანათლებლო კრიტერიუმები იმაზე არიან მიმართულნი, რომ განვითარება სწორად წავიდეს. გარემომცველი ცხოვრება, ცხოველთა სამყაროდან მაგალითები, აღზრდის საშუალებები, დაკვირვებები ეხმარებიან სექსის საიდუმლოში შეღწევაში: კითხვა, თეატრები, ფილმები, ხშირად კი ცდუნებაც ამ განათლებას ამთავრებენ. რამდენადაც ბიჭი თავის ცხოვრებაში სულ უფრო ხშირად ხვდება სიყვარულისა და ქორწინების ფაქტებს, რამდენადაც მთელი საგანმანათლებლო პრაქტიკა მიმართულია მომავალში სიყვარულისა და ქორწინების საკითხების სოციალურ გადაწყვეტაზე, და რამდენადაც სულ უფრო მზარდი სექსუალური განზრახვები სწორედ ამ გადაწყვეტას ეძებენ, მის ცნობიერებაში განვითარებას იწყებს ამ სამყაროში მომავლის ყმაწვილური აღქმა.

საპირისპირო სქესისადმი ბიჭის დამოკიდებულება თავიდან ჩვეულებრივ მტრულობის და უპირატესობის ხასიათს ატარებს. ქალის ტანსაცმლისადმი ძლიერი ანტიპათია, რომ აღარაფერი ვთქვათ გოგონას როლში არყოფნის სურვილზე, ხშირად

ითვლება თავისი სექსუალური როლისკენ მიზიდულობის გაზვიადებულ ნიშნად. ამას შეიძლება დაემატოს, რომ მომდევნო ყრმობის წლებში ერთობლივი სწავლების დროსაც კი ჩვეულებრივ აღმოჩნდება ხოლმე უპირატესობის ეს გრძნობა; გოგონებს უარს ეუბნებიან თანასწორუფლებიანობაზე, თითქოსდა სწორედ ასეა საჭირო მოქცევა. „ბიჭი ამაყად სცილდება გოგონას“. ამ კრიტიკული ჟესტის შიგნით ჩვენ ვნახულობთ შეთვისებულობის და შეყვარებულობის ნიშნებს. ხშირად უკვე მეოთხე, მეხუთე და მეექვსე წელს ვლინდებიან მეგობრული მიდრეკილებები, რომლებიც ასევე შეიძლება იყვნენ კრიტიკული და მტრული ხასიათის. ხშირად ჩნდება გოგონების გაჯავრების ან მათთვის შარის მოდების მიდრეკილება.

სექსუალურმა განზრახვამ მასტურბაციისთვის საბაზი უკვე ცხოვრების პირველ წლებში შეიძლება მისცეს. ხანდახან ადრეულ ასაკში გვხვდება შემთხვევები, როცა ცდუნების გავლენით ბავშვები ურთიერთ მასტურბაციას ეწევიან ან, განსაკუთრებით ჯურღმულებში, ჩვეულებრივ სქესობრივ ცხოვრებას მისდევენ. ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ბიჭებისთვის მათი განვითარების პერიოდში გაცილებით ადვილია მასტურბაციიდან ჰომოსექსუალიზმზე გადასვლა, ვიდრე ნორმალურ სექსუალურ ქცევაზე.

სქესობრივი მომწიფება

თოთხმეტი წლის ასაკში ბიჭები ჩვეულებრივ დამაჯერებლად მიმართავენ მასტურბაციას, რომლისგანაც ისინი ადრე თუ გვიან თავისუფლდებიან. სქესობრივი მომწიფების დროს სულ უფრო მომცველი სექსუალური განზრახვა მეტ-ნაკლებად ხშირ პოლუციებში გამოიხატება. სისუსტე ან ცუდი გამომეტყველება ამ პერიოდის დროს ყოველთვის წარმოიშევა ავადმყოფობის ან განვითარებაში გარკვეული დარღვევების შიშის გამო. მოცემული პერიოდისთვის დამახასიათებელი მასტურბაცია და პოლუციები შეიძლება მთლიანად იქნან დაძლეულნი. თუ ისინი მრავ-

ვალი წლის განმავლობაში ნარჩუნდებიან, ისინი უნდა განვიხილოთ, როგორც ქალის გამორიცხვის მცდელობები მომავალში.

სექსობრივი მომწიფების დროს, შემდეგ კი კიდევ გარკვეული დროის განმავლობაში, იდეალურ ქალიშვილზე წარმოდგენა ფორმირდება მიუდგომელი ადამიანის ხატში. სხვა იდეალების ცვლილების ფონზე ეს იდეალი იცვლის თავის მოხაზულობას. ხშირად წარმოიშვება ამ ხატის ან თავად ქალიშვილის გაუხამსების შიში, რომელიც მას განასახიერებს. იმავდროულად ადგილი შეიძლება ჰქონდეთ ფრიად ექსტრავაგანტურ ხედვებს. ხშირად მასტურბაცია ხდება ავხორცული სურვილების მატერიალიზების მცდელობა.

ამ უბიწო გრძნობებთან ერთად ხშირად გვხვდება უხეში ავხორცობის ან სექსუალურ კავშირში შესვლის სურვილი. ეს სურვილი ჩვეულებრივ ადვილად კმაყოფილდება მეძავებთან ან მოსამსახურე ქალებთან. ერთნიც და მეორენიც წარმოადგენენ სულის მოსათქმელს და საშუალებას იძლევიან სიყვარულის ღრმა გრძნობისა და ქორწინებისთვის გვერდის ასავლელად; ზოგიერთ შემთხვევაში ეს მუდმივად ხდება. ამ მცდარ გზებზე ახალგაზრდა ადამიანებს ხშირად უბიძგებენ გამოცდილი და გამოუცდელი „აღმზრდელები“. ამ არხების გადაკეტვა მხოლოდ მათ შეუძლიათ, ვინც არ იცავს ადრეული სექსუალური ურთიერთობების აბსოლუტურ აუცილებლობას და იმავდროულად არ ეშინია ნამდვილი სიყვარულის არსებობაზე სრული უფლების მიცემისა, სადაც ორივე პარტნიორი მზადაა ერთმანეთის მხარდასაჭერად.

წეს-ჩვეულებები და საზოგადოების ყოველდღიური ცხოვრება, ყოველგვარი შეხვედრები, ცეკვები და ერთობლივი მოვლენები, რომლებშიც ორივე სქესი ღებულობს მონაწილეობას, თავიდან ხელს უწყობენ და პროვოცირებენ დაახლოებას, შემდეგ კი ქალიშვილებთან ურთიერთობების განვითარებასაც. კავშირისთვის მომზადება უწყვეტ და განვითარებად პროცესს წარმოადგენს. ქუჩაში, თეატრში, სამხატვრო პრეზენტაციებზე ფიქრებში ყოველთვის არსებობენ სტიმულები, რომლებიც ხელს

უწყობენ სიყვარულისა და ქორწინების შესახებ მდგრადი განზრახვების წარმოშობას. თავად ქორწინება, ბუნებრივია, უმაღლესი ხარისხით დაკავშირებულია ეკონომიკურ და პროფესიულ პრობლემებთან. ამ მომენტამდე გადის შედარებით ხანგრძლივი პერიოდი, რომლის დროსაც ძალიან ბევრი ახალგაზრდა ადამიანი ჩაირთვება წუთიერ სასიყვარულო ურთიერთობებში ან თავს საფრთხეში იგდებს ვენერიული დაავადებების შესაძლებლობით.

ქორწინება

როცა მამაკაცს ცოლი მოჰყავს, ის ეჯახება ქორწინების ინსტიტუტის არა მხოლოდ ზოგად მოთხოვნებს, არამედ თითქმის ყოველთვის ცოლქმრობაში შეაქვს თავისი ინდივიდუალური მოთხოვნილებებიც, რომლებიც შემთხვევების უმრავლესობაში უადგილოა და მხოლოდ არღვევენ საქორწინო ურთიერთობებს. ახალი სიტუაცია ქორწინებისათვის მისი მომზადების თავისებური საცდელი ქვა აღმოჩნდება. ეს მომზადება ყოველთვის ასახავს მის მსოფლმხედველობას და დამოკიდებულებას ქალები-სადმი. შეყვარებულის არჩევა, როგორც წესი, ყოველთვის განპირობებულია იდეალური ქალისა და ქორწინებისადმი მისი მოთხოვნებით.

იმის მიხედვით, თუ მამაკაცი რამდენად კმაყოფილი იყო თავისი დედით და დით და შეეძლო თუ არა მათ წინაშე თავისი უფლებების დაცვა, არჩევანი ჩერდება იმ ქალიშვილზე, რომელიც გონებრივად და ფიზიკურად მათი მსგავსი იქნება ან, პირიქით, განსხვავებული. თუ ის წარმოადგენს მამაკაცს, რომელიც გულწრფელ ურთიერთობებზე ოცნებობს, მაშინ აირჩევს ქალიშვილს, რომლისგანაც გრძნობების სინაზეს მოელის. თუ ნებისმიერ მეტოქეობაში მას უყვარს გამარჯვებულად ყოფნა, მაშინ ძალით თანაბარ პარტნიორს აირჩევს; ან ამჯობინებს იმათ, ვინც ხასიათით, ფიგურით და ძალით მასზე სუსტი აღმოჩნდება. ბუნებრივია, რომ ეს ბევრ შეცდომამდე მიიყვანს, რამეთუ ყო-

ველი ქალიშვილი როდი მოითმენს მუდმივ დამონებას.

თუკი ის ქორწინებისთვის სათანადოდაა მომზადებული, მაშინ შემდგომი ცოლქმრობა მთლიანად პარტნიორზე იქნება დამოკიდებული. თუ ცოლს შეუძლია წინააღმდეგობათა შერბილება, მაშინ ცოლქმრობა სექსუალური კუთხით ჰარმონიული კავშირი იქნება მათი ერთობლივი ცხოვრების ბოლომდე. ეს, ალბათ, იშვიათი შემთხვევა, ქორწინებისთვის ჩვენი შთამომავლობის არასაკმარისი მომზადების მტკიცებულებაა. მსგავს შემთხვევებში განვითარდება სექსუალობასთან მჭიდროდ დაკავშირებული მტკიცე მეგობრობის გრძნობა, ასე რომ გაუთვალისწინებელ სირთულეებს მნიშვნელობა არ ექნებათ, ან ადვილად დაიძლევიან. ასეთ ქორწინებებში საკმარისი ადგილი მოიძებნება ახალი თაობისთვისაც, რომელიც იმავე ამხანაგობაში იქნება ჩართული. სექსუალური პრობლემა მონახავს ორმხრივ გადაწყვეტას, რომელიც განხილული არ იქნება, როგორც პარტნიორის ზეწოლა, და საქორწინო კავშირის არც ერთი წევრი არ შეიგრძნობს თავის თავს ობიექტის სახით. სექსუალური შეთვისებულობა მანამდე არ იქნება არაფრით გამუქებული, სანამ ნელა არ ჩაქრება ხანდაზმულობის წლებში, ხშირად სამოცი წლის შემდეგ. სქესობრივი ურთიერთობები ზიანს არ განიცდიან, ისევე როგორც საბაბს არ მისცემენ ცუდი განწყობისთვის, აშლილობისთვის. მაგრამ სურათი მათთვის იცვლება, ვინც ქორწინებისთვის ცუდად მოამზადეს. ახალ სიტუაციაში სქესობრივი მომწიფებულობის დადგომასთან ერთად, რომელიც წარმოადგენს შესაძლებელი და სასურველი სექსუალობის პერიოდს, ახალგაზრდა ადამიანების არასაკმარისი მომზადება ნებისმიერ გარემოებაში მწვავედ შეიგრძნობა, ამასთან თავად ისინი ამაში საკუთარ თავს ანგარიშს არ აძლევენ. გარედან საფრთხის გრძნობა ან არასაკმარისი თვითპატივისცემა ინდივიდუალს აიძულებენ, რომ სექსუალობაში, აქედან გამომდინარე კი ქალში და მისდამი თავის ერთგულებაში ხედავდეს თავისი საკუთარი მნიშვნელოვნობისთვის მეტ-ნაკლებ საფრთხეს და მუქარას. ასეთ პიროვნებებს ექნებათ გულახდილობის არასაკმარისი განცდა, რაც ჯან-

სადი ეროტიზმის ძირითადი მოთხოვნაა. მათ ქცევაში გამოვლინდებიან გადახრები, რომელთა შორისაც უძლიერესია ჰომოსექსუალიზმი და თვითეროტიზმი. როგორც ჩანს, სექსუალური როლისგან სხვა გადახრები, ისეთები, როგორებიცაა ფეტიშიზმი, სადიზმი, მაზოხიზმი და ავხორცული ქცევა, გვიხსნიან საფრთხის იგივე შეგრძნებას და იმის მცდელობას, რომ პირადი სურვილების დაკმაყოფილება იმათ ადგილზე დააყენოს, რასაც საზოგადოება სთავაზობს, რათა ამნაირად თავი აარიდოს თავისი საკუთარი მნიშვნელოვნობის შემოწმებას. მეძავეების არჩევა და ადვილად ხელმისაწვდომი სიახლოვის მჯობინება რაიმე შედეგის გარეშე იმავე სისუსტეს ავლენენ. როცა ჩვენ ამ მოვლენას სწორად გავიგებთ, ადვილად შევძლებთ დონ-ჟუანში და პოლიგამიის შემთხვევებში სიმამაცის ნაკლებობის გამოცნობას, რაც ახასიათებს მათ, ვისაც არ სურს საქმეში ღრმად ჩახედვა და იაფფასიანი წარმატების მიღწევას ამჯობინებს. სექსუალობა არის „ორმოთლიანობა“ (ნიცშე), ორი თანაბარი პარტნიორის მიღწევა. სიყვარულში არ არის ადგილი ერთი პარტნიორის იმ მისწრაფებისთვის, რომ მეორე პარტნიორის ხარჯზე იცხოვროს და ამით თავისი პატივმოყვარეობა დაიკმაყოფილოს. საუბარი მიდის შეურაცხყოფაზე, უხეშობაზე, ეს ძირს უთხრის ეროტიკული ურთიერთობების არსს, ვინაიდან ანგარიშს არ უწევს სიყვარულის კანონებს.

დასკვნა

ამრიგად, ჩვენ იმ დასკვნამდე მივდივართ, რომ როგორც მამაკაცის, ისე ქალის სექსუალური ქცევის სახე და ხარისხი, მისი პიროვნებიდან მომდინარეობენ, გავლენას ახდენენ მის საქმიანობაზე და მანამ, სანამ მისი სქესობრივი ორგანოები თითქმის უზიწოა, მისი აღზრდისა და ქორწინებისთვის მომზადების შედეგს წარმოადგენენ.

სქესობრივი აღზრდა და სქესობრივი მომწიფებულობა სქესობრივი აღზრდა

არცთუ ისე დიდიხნის წინ სქესობრივი აღზრდის საგნისადმი ყურადღება ძალიან გადაჭარბებული გახდა. ბევრი ადამიანი, თუ შეიძლება ასე ითქვას, უბრალოდ შეიშალა ამ პრობლემასთან დაკავშირებით. მათ ამ საკითხის გაშუქება ნებისმიერ ასაკში უნდათ და ლაპარაკობენ სექსუალური უვიცობის საფრთხეზე. მაგრამ თუ ექსკურსს ჩავატარებთ ჩვენს საკუთარ წარსულში და სხვა ადამიანთა წარსულში, ჩვენ ვერ აღმოვაჩენთ ისეთ დიდ სირთულეებს და საფრთხეებს, როგორც ისინი წარმოგვიდგენენ.

ბიოლოგიური განსხვავება. ორი წლის ასაკში ბავშვს აუცილებლად უნდა განვუმარტოთ, რომ ის ბიჭი ან გოგოა. ამ ასაკში მათ აგრეთვე უნდა ავუხსნათ, რომ ადამიანის სქესის შეცვლა არასდროს არ შეიძლება და ბიჭები იმისათვის იზრდებიან, რომ მამაკაცები გახდნენ, გოგონები კი - ქალები. თუ მსგავსი საუბარი ჩატარდება, სხვა ცოდნის ნაკლებობა არც ისე საშიშია. თუ ბავშვი დაარწმუნეს, რომ გოგონა ბიჭივით არ უნდა იქცეოდეს, ბიჭი კი გოგონასავით, მაშინ სექსუალური როლი ცნობიერებაში განმტკიცდება და შეიძლება დარწმუნებულები ვიყოთ, რომ ბავშვი ნორმალურად განვითარდება და თავისი როლისთვის მოემზადება. მაგრამ თუ ბავშვს სჯერა, რომ რომელიმე ფოკუსის დახმარებით მას თავისი სქესის შეცვლა შეუძლია, მაშინ მომავალი პრობლემები გამოჩენას აღარ დააყოვნებენ.

მღელვარებისთვის მიზეზებიც აგრეთვე თვალსაჩინოა, თუ მშობლები ყოველთვის გამოხატავენ ბავშვის სქესის შეცვლის სურვილს. რედაკლიფ ჰოლის „მარტოობის წყაროში“ ჩვენ შეგვიძლია მოვნახოთ მსგავსი სიტუაციის შესანიშნავი ლიტერატურული აღწერა. მშობლებს ძალიან ხშირად მოსწონთ გოგონას ბიჭად აღზრდა და პირიქით. ისინი თავიანთ ბავშვებს სურათებს საპირისპირო სქესის ტანსაცმელში გამოწყობილებს უღებენ. ზოგჯერ ისეც ხდება, რომ გოგონა ბიჭივით გამოიყურება,

და ადამიანები მას მიმართავენ, როგორც საპირისპირო სქესის პირს. ამან შეიძლება დიდ არევ-დარევამდე მიიყვანოს, რომლის თავიდან აცილებაც ადვილად შეიძლება.

სქესთა თანაბარი ნიშნადობა. სქესის საკითხებზე ნებისმიერ იმ დისკუსიას თავი უნდა ავარიდოთ, რომელთაც მიჰყავთ ქალთა სქესის შეუფასებლობამდე და მამაკაცთა, როგორც უმაღლესი სქესის ქებამდე. ბავშვები იმ აზრს უნდა მიეჩვივნონ, რომ ორივე სქესი ტოლფასოვანია. ეს მნიშვნელოვანია დაუფასებელი სქესის წარმომადგენლებთან არასრულფასოვნების კომპლექსის არა მარტო აღმოსაფხვრელად, არამედ მამაკაცთა სქესის ბავშვებზე უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან ასაცილებლადაც. ბიჭები რომ არ მიჩვეოდნენ იმ აზრს, რომ ისინი უმაღლეს სქესს მიეკუთვნებიან, ისინი არ განიხილავდნენ გოგონებს, როგორც სურვილის მხოლოდ ჩვეულებრივ ობიექტებს, ისევე როგორც არ შეაფასებდნენ სქესთა შორის ურთიერთობებს გაუკულმართებულ შუქზე, თუ გააცნობიერებდნენ თავის მომავალ ამოცანებს.

სხვა სიტყვებით, სქესობრივი აღზრდის კემშარიტი პრობლემა მდგომარეობს ბავშვებისთვის სქესობრივი ურთიერთობების ფიზიოლოგიის არა უბრალოდ ახსნაში - ის თავის თავში შეიცავს სიყვარულისა და ქორწინებისადმი სწორი ურთიერთობების ფორმირებას. ეს მჭიდროდაა დაკავშირებული სოციალური მისადაგების საკითხთან. თუ ადამიანი სოციალურად მიუსადაგებელია, ის ხუმრობად გადააქცევს სქესის შესახებ საკითხს და საგნებს შეხედავს მხოლოდ თავისი სურვილების წაქეზების თვალსაზრისით. ეს ხდება, რა თქმა უნდა, ძალიან ხშირად და წარმოადგენს ჩვენი კულტურის ნაკლის ასახვას. ქალები იმის გამო იტანჯებიან, რომ ამ პირობებში მამაკაცისთვის გაცილებით ადვილია წამყვანი როლის თამაში. მაგრამ მამაკაცებიც იტანჯებიან, ვინაიდან ამ წარმოსახვითი უპირატესობის გამო ისინი კარგავენ მათი სქესისთვის დამახასიათებელ ფასეულობებს.

ფიზიოლოგიური ფაზა. რაც შეეხება სქესობრივი აღზრდის ფიზიოლოგიურ ასპექტს, სულაც არაა სავალდებულო, რომ

ბავშვებმა ამის შესახებ გაიგონ მათი ცხოვრების ყველაზე ადრეულ პერიოდში. მოცდა შეიძლება, ვიდრე ამ საკითხში ბავშვი ცნობისმოყვარეობას გამოავლენს, ვიდრე მოუნდება რომელიმე კონკრეტული საკითხის გარკვევა. ბავშვის განვითარებით დაინტერესებული დედა და მამა მიხვდება, როდის დადგება შესაფერისი მომენტი, რათა ბავშვი საქმის კურსში შეიყვანონ, თუ თავად ბავშვი მეტისმეტად მორიდებულია მისთვის საინტერესო კითხვების დასასმელად. თუ ბავშვი გრძნობს, რომ მშობლები მისი მეგობრები არიან, მაშინ კითხვებს დასვამს, და ამ შემთხვევაში პასუხები უცილობლად უნდა გაეცეს მისი გაგების დონის შესაბამისად. თავი უნდა ავარიდოთ სექსუალური დამაბულობის მასტიმულირებელ პასუხებს.

ამასთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ არ არის მღელვარების მუდმივი საჭიროება სქესობრივი ინსტიქტის აშკარად ნაადრევი გამოვლინების გამო. სქესობრივი განვითარება ძალიან ადრე იწყება, არსებითად ცხოვრების პირველსავე კვირებში. საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ბალდიც კი განიცდის ეროტიკულ სიამოვნებას და რომ ის ზოგჯერ ცდილობს ხელოვნურად მოახდინოს ეროგენული ზონების სტიმულირება. ამ ჩასახვადი ბიწიერების სიმპტომების არ უნდა შეგვეშინდეს, მაგრამ ყველაფერი უნდა გავაკეთოთ, რათა ბოლო მოვუღოთ ასეთ მანკიერ პრაქტიკას, თუმცა, მსგავს გამოვლინებებს დემონსტრაციულად მეტისმეტი მნიშვნელობა არ უნდა მივანიჭოთ. თუ ბავშვი აღმოაჩენს, რომ ჩვენ ამ მოვლენით შეწუხებულები ვართ, ის თავის ჩვევას განზრახ გააგრძელებს, რათა თავისკენ ყურადღება მიიქციოს. ბავშვის სწორედ ზემოთ დასახელებული ქმედებები გვაიძულებს ვიფიქროთ, რომ ის სექსუალური ლტოლვის მსხვერპლია, იმ დროს, როცა სინამდვილეში ის ამ ჩვევას იყენებს, როგორც მხედველობის არეში ყოფნის საშუალებას. ჩვეულებრივ პატარა ბავშვები ცდილობენ თავისკენ ყურადღების გენიტალიებით თამაშით მიქცევას, რამეთუ იცინან, რომ მათ მშობლებს მსგავსი მოვლენების ემინიათ. აქ ადგილი აქვს იგივე ფსიქოლოგიას, როგორც იმ შემთხვევაში, როცა ბავშვები თავს აჩვენებ

ნებენ ავადმყოფებად, ამჩნევენ რა, რომ მაშინ ისინი უფრო მეტად უყვართ და ანებივრებენ.

თუ თავიდან ავიცილებთ ინტერესის ნაადრევი აღძვრის ამ ფორმებს, საფუძველიც აღარ იქნება ნებისმიერი შიშისათვის. ამის შესახებ უნდა ვილაპარაკოთ მხოლოდ საჭირო დროს და ხელმისაწვდომი სახით, ისე რომ ბავშვი არასოდეს გავადიზიანოთ და პასუხები ყოველთვის მივცეთ პატიოსნად და ქარაგმულად ლაპარაკის გარეშე. უფრო მეტიც, არ შეიძლება ბავშვების მოტყუება, თუ გინდათ მათი ნდობის შენარჩუნება. თუ ბავშვი მშობლებს ენდობა, ის მხედველობაში არ მიიღებს ამხანაგებისგან მოსმენილ ახსნებს შესაძლებელია, რომ კაცობრიობის თითქმის 90% სექსის შესახებ ცოდნას მეგობრებისგან იღებს, - და დაიჯერებს იმას, რასაც მშობლები ეუბნებიან. ასეთი თანამშრომლობა, ასეთი ამხანაგობა ბავშვსა და მშობლებს შორის გაცილებით მნიშვნელოვანია, ვიდრე სხვადასხვა მომიჯნავეობა, რომელსაც იყენებენ, თვლიან რა, რომ ისინი სიტუაციას პასუხობენ.

რეზიუმე. ეს შენიშვნები აჯამებენ სქესობრივი აღზრდის პრობლემის ყველაზე მნიშვნელოვან ასპექტებს. აქ ჩვენ ვხედავთ, ისევე როგორც აღზრდის ნებისმიერ სხვა ეტაპზე, ოჯახის შიგნით თანამშრომლობისა და ამხანაგობის გრძნობის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას. თანამშრომლობის, აგრეთვე თავისი სქესობრივი როლის და მამაკაცსა და ქალს შორის თანასწორობის ადრეული გაცნობიერების არსებობის შემთხვევაში, ბავშვი კარგად მოეზადება მისი ცხოვრების გზაზე ნებისმიერი უსიამოვნების დასაძლევად. და რაც მთავარია, ის კარგად მოეზადება თავისი სამუშაოს ხარისხიანი შესრულებისათვის.

სქესობრივი მომწიფების ფენომენი

სქესობრივი მომწიფება უცილობლად განპირობებულია როგორც ფიზიკური, ისე ფსიქოლოგიური განვითარების პროცესებით. ის გოგონებთან რამდენადმე ადრე იწყება და მთავრ-

დება, ვიდრე ბიჭებთან. ფიზიკური მომწიფება ყველა ორგანოს შეეხება და მაშინაც კი აქვს ადგილი, როცა სქესობრივი ჯირკვლები დასუსტებულია ან საერთოდ არ არსებობენ, უბრალოდ შემდგომში მეორადი სქესობრივი ნიშნები გადახრებით ვითარდებიან. არასწორი ან ასაკის შეუსაბამო აღზრდა შეიძლება გახდეს დროებითი ან მუდმივი დაბრკოლება ბავშვის ფსიქოლოგიური მომწიფებისათვის.

სქესობრივი მომწიფების ორჭოფული გამოვლინება. პოეტებზე, მკვლევარებზე და უბრალოდ საღ აზრზე განსაკუთრებული გავლენა მოახდინეს პირველ რიგში ერთი და იგივე მოვლენის გამოვლინების ორმა ფორმამ, რომლებიც ორჭოფულ აზრს უშვებენ. ერთის მხრივ, ჩვენ ვამჩნევთ მზარდ შესაძლებლობებს, რომლებიც მეტყველებენ უნარების ხარისხობრივ და რაოდენობრივ ზრდაზე. ისინი შეიცავენ საზოგადოებრივ და პროფესიულ საქმიანობას, აბსტრაქტული აზროვნების შესაძლებლობას, შექების მიღწევისკენ მისწრაფებას, სოციალური და სქესთაშორისი კავშირის წყურვილს, საკუთარი პიროვნების გახსნას და დამკვიდრებას, ცხოვრების მიზნის ფორმირებას და პროფესიულ სფეროში შესვლას. ამასთან ერთად ხშირად აღინიშნება იდეალიზმისკენ მისწრაფება, ცხოვრებისეული ფილოსოფიის განვითარება, ადამიანის შინაგან სამყაროში შეღწევა, სექსუალობის იდეალიზაცია და მისით აღფრთოვანება და ფასეულობითი ორიენტაციის ფორმირება. ყველა ეს გამოვლინება თავის აშკარა არსს ასახავს ბავშვობიდან სიკვამლეში გარდამავალ პერიოდში, სახელდობრ კი ცამეტიდან ოცდაერთ წლამდე.

მეორეს მხრივ, თუ მოცემულ პერიოდს მივაკუთვნებთ მოზრდილი ადამიანისთვის დამახასიათებელ შესაბამის კრიტერიუმებს, სახეზე იქნებიან აშკარა ნაკლოვანებები. მოძრაობის ორგანოებში მომხდარი ცვლილებების არაადეკვატური აღქმით გამოწვეული სიტლანქე და მოუქნელობა, რომლებიც უფრო მსხვილები და ძლიერები გახდნენ; მიუზრვეველ სიტუაციებში დროდადრო გამოვლენადი მორცხვობა და მორიდებულობა; ღია დაუმორჩილებლობა; სკეპტიკური ქცევა და გადაჭარბებუ-

ლი მომთხოვნელობა; ხშირად თავისი მნიშვნელოვნობისკენ ზედმეტად ხაზგასმული მისწრაფება; გაშმაგებული აღტაცება, მომხიბვლელობა, ენერგიის სიჭარბე; ფრაზებით და ლოზუნგებით გატაცება, თითქოს მათი დახმარებით შესაძლებელია ცხოვრებისეული გამოცანების გადაწყვეტა; ადრე აღიარებული ფასეულობებისადმი უგულვებელმყოფელი დამოკიდებულება, - ეს ყველაფერი მოცემულ პერიოდს ახასიათებს. ის აგრეთვე შეიცავს ნებისმიერი სახის გადახრებს და უკიდურესობებს, რომლებიც თავს ატყდებიან, როგორც პროტესტი და ღია ან ფარული ბუნტი ბავშვობიდან მომდინარე არასრულფასოვნების გრძნობის წინააღმდეგ.

ამრიგად, ცხოვრება სქესობრივი მომწიფების პერიოდში საზოგადოების დანარჩენი ნაწილის ცხოვრებისაგან მოწყვეტილი ჩანს და ხშირად იმდენად თვალსაჩინოდ, რომ ბევრ ადამიანს სჯერა, რომ ახალგაზრდობა მხოლოდ თავის საკუთარ კანონებს ემორჩილება და ცხოვრების საკუთარი ნირი გააჩნია. უკანასკნელ დროს ჩამოყალიბდნენ ახალგაზრდული მამაკაცთა ორგანიზაციები, განსაკუთრებით გერმანიაში. ცხადია, რომ მათ ესმით ამხანაგობის დადებითი მნიშვნელობა. მაგრამ ისინი აგრეთვე გარკვეულ მტრულობას განიცდიან კულტურის მიმართ, რომელიც ზოგჯერ გამოიხატება განმარტოებაში, „მამებთან“ მუდმივ ომში და ქალური საზოგადოების სრულ იგნორირებაში.

ბავშვობასთან განუყრელი კავშირი. ყველაზე დაძაბული დაკვირვებაც კი არსებითად ვერ აღმოაჩენს რაიმე ახალ გამოვლინებას სქესობრივი მომწიფების პერიოდში. ამ პერიოდის ყველა გამოვლინებაში შეიძლება ადვილად გამოვიცნოთ იმის უფრო განვითარებული დონე, რასაც უკვე ადგილი ჰქონდა ბავშვობაში. სქესობრივი მომწიფება მოზრდილურ ცხოვრებასთან მისი მიახლოებით, ორგანიზმის მომწიფებით და მზარდი ფიზიკური და ფსიქოლოგიური სექსუალური მოთხოვნით ეჯახება მომავლის მოლოდინებს, როგორც ეს ხდება ექსპერიმენტების დროს. ზრდადი ბავშვი ცხოვრებისადმი ამ დამოკიდებულებას

და მის ახლანდელ და მომავალ მოთხოვნებს იღებს წინამავალი აღზრდის შესაბამისად. სოციალურ პრობლემებში და ამხანაგებთან ურთიერთობების საკითხებში ფორმულით „მე-შენ“ გამოვლინებას დაიწყებენ ამხანაგური, მეგობრული და ზოგადამიანური თვისებები ან მათი დაპირისპირებულობა, ბავშვობაში სოციალური გრძნობის განვითარებისაგან დამოკიდებულებით.

პროფესიის არჩევასთან დაკავშირებით შეიძლება შევამჩნიოთ მასთან მიახლოება ან მისგან დაშორება საკუთარ შესაძლებლობებში დარწმუნებულობის ხარისხის შესაბამისად. სექსუალობის შეფასება და მასზე შეხედულებები და ადრეულ ყრმობაში მისი ჭეშმარიტი მიზანი ბევრად უფრო ცხადნი ხდებიან ახალგაზრდა ყმაწვილთან ან ქალიშვილთან, თუ მათ მიეცემათ მეტი დამოუკიდებლობა და თავისუფლება, და აგრეთვე მოზრდილთა მხრიდან გამოვლინდება მეტი შემწყნარებლობა. სქესობრივი მომწიფების პრობლემაზე ძალიან დიდი ხნის წინ დასმულ ამ და სხვა კითხვებზე გაცემულია პასუხები, რომლებიც აჩვენებენ ინდივიდუუმის სოციალური განვითარების დონეს, მნიშვნელოვნობისკენ მის მისწრაფებას და არასრულფასოვნების გრძნობას.

არასწორი მომწიფება. ბავშვობის ასაკში შეცდომებით სავსე აღზრდა მდგომარეობს ცხოვრებისთვის არასრულ მომზადებაში, მნიშვნელობა არა აქვს, ეს იქნება საზოგადოებრივი, პროფესიული თუ სექსუალური სფერო, აგრეთვე საკუთარ თავში დარწმუნებულობის განვითარებისა და მამაცურობის ფორმირების საკითხების უგულვებელყოფაში. ჩვენს საზოგადოებაში ცხოვრება მოითხოვს მომზადებას, აგრეთვე მისდამი ოპტიმისტურ და გაბედულ დამოკიდებულებას, სხვაგვარად გარდაუვალია კონფლიქტები და წინააღმდეგობები, რომლებიც წარმოიშვებიან უკვე ბავშვობაში, სკოლაში, ოჯახში და ამხანაგებთან ურთიერთობებში. მათი გავლენა განსაკუთრებით დამლუპველად მოქმედებს სუსტ და დამოკიდებულ პიროვნებებზე მათი ზედმეტი მგრძნობიარობისა და გაუბედავობის გამო, რომელთაც მუდმივად აქვთ ადგილი იქ, სადაც მოსალოდნელია უმცი-

რესი წინააღმდეგობა. ამრიგად, ძალიან ხშირად სქესობრივი მომწიფების პერიოდში მოზრდილური ცხოვრების ზღურბლ-თან, სადაც საჭიროა გადაწყვეტილებების მიღება, აღმოჩნდება აშკარა ან ფარული გადახრა ქცევის საყოველთაოდ მიღებული ნორმებიდან, რომლის მნიშვნელობაც აშკარად მიმართულია განსაცდელების თავიდან ასაცილებლად.

თუ სქესობრივი მომწიფების პერიოდთან დაკავშირებულ ყველა უსიამოვნო მღელვარებას გავიგებთ, როგორც წარმოშობადი არასრულფასოვნების გრძნობის კომპენსირების მცდელობას, მაშინ ბევრი რამ იქიდან, რაც ფენომენად ითვლებოდა, და სქესობრივი მომწიფების გავლენა აიხსნება წინსვლითი, მაგრამ არაადეკვატური ასაკში მოსვლის შედეგით. რამდენადაც ბავშვებს, როგორც წესი, ცხოვრებისთვის სათანადოდ არ ამზადებენ, სქესობრივი მომწიფების პერიოდით გამოცდას კონფლიქტებამდე მიჰყავს. ახალგაზრდობა ხშირად იმყოფება ინფანტილურ მდგომარეობაში, რომლის ძირითადი მიზეზიც იმალება მოსახლეობის უმეტეს ნაწილში საკუთარ თავში დარწმუნებულობის, მორჩილად აღზრდის ნაკლებობაში, მეტისმეტ სიყვარულში ან მის არარსებობაში და მომავლისაგან მეტისმეტად დიდი მოლოდინების ტვირთქვეშ ყოფნაში. ამის შედეგად ჩნდება ფართოდ გავრცელებული მიდრეკილება ხრიკებისა და მომიზეზებებისაკენ, აგრეთვე მზარდი მოთხოვნებისაგან თავის არიდების მისწრაფება.

განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებენ სოციალური, პროფესიული და სასიყვარულო პრობლემებისაგან თავის დაღწევისთვის მომიზეზებების პოვნის ხშირი მცდელობები კონფლიქტების დაჭირხნის გზით. არა ძალის, არამედ სისუსტისაგან ცხოვრების ნირი შემდეგ ხშირად იმიტაციად გადაიქცევა, რომელიც გულისხმობს ამ სიმტკიცის ილუზიის შექმნას. ხშირად ოჯახში უაზრო ბრძოლა ჩაღდება; ნამდვილ და წარმოსახვით ავტორიტეტებთან არაფრის მომტან ბრძოლას მთელი ძალები მიაქვს; სიძულვილი, ზიზღი და პროფესიული საქმიანობისადმი უბრალოდ ინტერესის უქონლობა ძირითადად დამარცხების

შიშისაგან ჩნდებიან; სიყვარულის ბუნებრივ უნარს ხელოვნურად ამცირებენ მუდმივი მომზადების პროცესში დამახინჯებული წარმოდგენების ნიადაგზე, რომლებიც ინდივიდის უფრო მყარი უპირატესობის გარანტებად ჩანან. საკუთარი „მე“-ს ტენდენციურად წარმოქმნადი კულტი წარმოადგენს სოციალური გრძნობის დახრჩობას, დამლუპველ იზოლაციამდე მიჰყავს და ყოველთვის დაკავშირებულია ზემგრძნობიარობასთან და უსაზღვრო ამბიციებთან, რასაც ისევ და ისევ მიჰყავს კონფლიქტებამდე და შემდგომ იზოლაციამდე.

ამ კრიტიკულ სიტუაციაში წარმოიშვებიან რეგრესის მაჩვენებელი მრავალრიცხოვანი სიმპტომები, სახელდობრ: ნევროზი იძულების ნიადაგზე, ისტერია, ნევრასთენია, შიშის ნევროზი და სრული დეგრადაციის სურათის საბოლოო შედეგი ჭკუასუსტობა. ახალგაზრდა ადამიანების უფრო აქტიურ ნაწილთან თავნებობისა და დანაშაულისკენ გზაც აგრეთვე წარმოადგენს თავგზადაბნეულობის გამოხატულებას ნორმალურ როლთან მიმართებაში, როგორიცაა, მაგალითად, პროსტიტუცია.

სქესობრივი მომწიფების დროს თვითმკვლელობების რიცხვი მატულობს სიმამაცის დაკარგვასთან დაკავშირებით, და შურისძიების ნიადაგზე კონფლიქტების გადაჭრა ადვილად მომდის წინა პლანზე მოცემული ტიპის მოზარდებთან.

დადებითი მხარე. სქესობრივი მომწიფების პერიოდში მღელვარების მომტანი მოვლენების გარდა ყოველთვის აქვთ ადგილი მაღალ ფასეულობებსაც. შემდგომი წინსვლა შეიმჩნევა ყველა შესაძლო საქციელში და უნარში. დამოუკიდებლობა, საიმედოობა და სოლიდარობის გრძნობა უფრო შესამჩნევნი ხდებიან. ხანგრძლივი მომზადება და უნარები ასახვას ჰპოვებენ უფრო განვითარებულ ინტერესებშიც, ჩვევების მუდმივი შეძენა კი უფრო მომწიფებული ადამიანის ცხოვრებას აძლევს უფრო გარკვეულ მიმართულებას საქმიანობასა და მოწოდებასთან მიმართებაში. იმ დროს, როცა ამ პერიოდში ხელოვნებისა და მეცნიერებისკენ აშკარა მიდრეკილება ხშირად იკარგება, სხვა შემთხ-

ვევებში შემოქმედებითი შესაძლებლობების ჩქაფუნით თავისი ორიგინალობით გვაოცებს. ადრე მიღწეული წარმოდგენები ცხოვრების შესახებ უფრო თვალსაჩინო ხდებიან დამოუკიდებლობისთვის ბრძოლისკენ მიმართული პირადი შესაძლებლობების ზრდასთან ერთად. ჩვეულებრივ ყოველთვის უკვე დანახულთან, გაგონილთან და წაკითხულთან დაკავშირებული გზამკვლევი იდეალები მიუთითებენ მომავალი ცხოვრების აზრზე, რომელიც მოცემულ მომენტში ვითარდება.

4. სიყვარული და ქორწინება

სიყვარული, როგორც ცხოვრებისეული პრობლემა

ადამიანის ბოლომდე გამოსაცნობად ჩვენ უნდა გავიგოთ მისი სასიყვარულო ურთიერთობების ხასიათი. ჩვენ უნდა გვქონდეს იმის თქმის შესაძლებლობა, სწორად იქცევა თუ არა ადამიანი სიყვარულის საკითხებში; და რატომაც, რომ ერთ შემთხვევაში მისი ქცევა შეიძლება შესაფერად ჩაითვალოს, მეორე შემთხვევაში კი - მიუღებლად. ბუნებრივია, რომ ჩვენს წინაშე შემდეგი პრობლემა დგება: რისი გაკეთება შეიძლება სასიყვარულო ურთიერთობებში შეცდომების თავიდან ასაცილებლად. თუ ჩავთვლით, რომ ადამიანური ბედნიერება მნიშვნელოვანწილად სიყვარულის და ქორწინების პრობლემების გადაჭრაზეა დამოკიდებული, მაშინ ეს პრობლემები უფრო მნიშვნელოვან პრობლემებად უნდა ვაღიაროთ.

ადამიანების მიერ ერთ-ერთი სირთულე უკვე დასაწყისშივე დასახელებული. ისინი თვლიან, რომ ადამიანები სხვადასხვაგვარნი არიან და რომ ორი ადამიანი, ალბათ, უფრო ბედნიერი იქნებოდა, თუ მისგან განსხვავებულ პარტნიორს მონახავდნენ. თუ ამ შესაძლებლობას დავუშვებთ, ჩვენ მხოლოდ იმ დასკვნამდე მივალთ, რომ მოცემულმა ადამიანებმა უიღბლო არჩევანი გააკეთეს. მაგრამ ჩვენ არ ვიცით, ეს სასიყვარულო პრობლემა მცდარი არჩევანის გამო წარმოიშვა, თუ ისედაც ნებისმიერ შემთხვევაში წარმოიშვებოდა სხვა, უფრო ღრმა მიზე-

ზეზის გამო, ადამიანური სულისა და მისი მამოძრავებელი ძალების გაგებამ ხშირად შეიძლება წარუმატებლობის შესახებ გავგაფრთხილოს.

სამი ცხოვრებისეული მიზანი

სასიყვარულო ურთიერთობების პრობლემა ერთ-ერთია ადამიანის ცხოვრების მრავალ პრობლემას შორის. მისი გაგება შესაძლებელია მხოლოდ სხვა ცხოვრებისეული პრობლემების თანმიმდევრული განხილვისას. ცხოვრება ჩვენს წინაშე ამოცანების სამ ძირითად კომპლექსს აყენებს, რომელთა გადაწყვეტაზეც დამოკიდებულია ჩვენი მომავალი და ჩვენი ბედნიერება.

სოციალური ამოცანა. პირველი ცხოვრებისეული პრობლემაა სოციალური ამოცანის გადაწყვეტა ამ სიტყვის ყველაზე ფართო გაგებით. ცხოვრება თითოეული ადამიანისგან მოითხოვს გარკვეულ ქცევას და განვითარებულ უნარს გარშემომყოფ ადამიანებთან კონტაქტების დასამყარებლად; გარკვეულ ქცევას ოჯახში და მისი სოციალური მსოფლშეგრძნების ფორმირებას. ადამიანის ბედში დიდ როლს თამაშობს ის, თუ რა სოციალურ მოტივს აირჩევს თავის ცხოვრებაში განმსაზღვრელად, რამდენად ფიქრობს საქმიანობის დროს თავის კეთილდღეობაზე, და რამდენად - სხვების კეთილდღეობაზე. ხშირად ძნელია მისი შინაგანი არჩევანის გარე გადაწყვეტილებებისგან გამოყოფა; ხშირად ის შეიძლება საერთოდ ვერ გაერკვეს სოციალურ პრიორიტეტებში და, ალბათ, მისი თვალსაზრისი სულ სხვა აზრით უნდა განიხილებოდეს, ვიდრე ეს გარეგნულად ჩანს. ეს ადამიანის პოლიტიკურ შეხედულებებს წააგავს. ადამიანები იშვიათად არიან ხოლმე თავისი პოლიტიკური პარტიით კმაყოფილნი და ამიტომ შეიძლებოდა მისი სხვა პარტიაში ჩარიცხვა. თუ რა უნდა მივიღოთ მხედველობაში, ესაა მხოლოდ პიროვნების ქცევა საზოგადოებასთან და გარშემომყოფ ადამიანებთან მიმართებით ამ სიტყვის ყველაზე ფართო გაგებით, და არა ის, თუ ამის შესახებ ის და სხვები რასაც ფიქრობენ.

პროფესიული საქმიანობა. მეორე ცხოვრებისეული ამოცანაა პროფესიული საქმიანობა, ანუ ის, თუ ადამიანი როგორ აპირებს თავისი უნარების რეალიზებას საზოგადოების საკეთილდღეოდ მუშაობისას. ამ პრობლემის გადაწყვეტა უფრო მკაფიოდ ხსნის ადამიანის შინაგან არსს. მაგალითად, როცა ახალგაზრდა ადამიანს ნებისმიერი საქმიანობა თავისთვის მიუღებლად მიაჩნია, ჩვენ, პირობითად რომ ვთქვათ, მას შეუფერებელ ამხანაგად ჩავთვლით, რამეთუ ის, ალბათ, ან არასაკმარისად მომწიფდა საზოგადოებრივი ცხოვრებისათვის, ან ჯერ თავისთავადად მომწიფებულობას ვერ მიაღწია. უმრავლეს შემთხვევაში შრომითი საქმიანობის არჩევა გაუცნობიერებლად ხდება. გაუცნობიერებლად იმიტომ, რომ ამ არჩევანის მომენტში არცერთი ჩვენგანი არ ფიქრობს იმაზე, რომ მან ნაბიჯი გადადგა საზოგადოების საკეთილდღეოდ, რომ მან შრომის საერთო დანაწილებაში თავისთვის ნიშა აირჩია. რა თქმა უნდა, ისიც გაითვალისწინება, თუ რას აკეთებს იგი თავისი საქმიანობის სფეროში. შეიძლება პროფესია აირჩიო, მაგრამ ამასთან ერთად საკუთარი უუნარობაც აღმოაჩინო; ან გარკვეული დროის შემდეგ გაიგო, რომ თქვენი მოწოდება სულ სხვა რამეშია. საქმიანობის ხშირ ცვლას იმ დასკვნამდე მივყავართ, რომ სინამდვილეში ადამიანი ამჯობინებდა საერთოდ არაფერი ეკეთებინა, ან, შესაძლებელია, საკუთარ თავს მეტისმეტად კარგად თვლის ნებისმიერი საქმიანობისთვის (პრაქტიკულად კი არცთუ მაინცდამაინც კარგია) და მხოლოდ თვალთმაქცობს, როცა ამბობს, რომ ეს საქმიანობა მისი შესაფერისია.

სიყვარული და ქორწინება. მესამე ცხოვრებისეული ამოცანა, რომელიც თითოეულმა ადამიანმა თავისთვის უნდა გადაჭრას, ესაა სიყვარულის და ქორწინების პრობლემა, რომელსაც მინდა განსაკუთრებული ყურადღება დავუთმო. ბავშვი თანდათან ჩაებრდება მოცემულ პრობლემაში. მის გარშემო მყოფი ყველა ადამიანი დაკავშირებულია სასიყვარულო და საქორწინო ურთიერთობებით. უთუოდ, თავისი ცხოვრების პირველ წლებშივე ბავშვი ცდილობს ამ საკითხში გარკვეული პოზიციის და-

კავებას. იმას, რაც მისი ბაგეებიდან გვესმის, არა აქვს გადამწყვეტი მნიშვნელობა, რამეთუ როგორც კი ბავშვი უშუალოდ შეეხება სიყვარულის პრობლემებს, მას ხშირად ეუფლება უძლიერესი მორიდებულობა. ზოგიერთი ბავშვი გულახდილად აცხადებს, რომ არ შეუძლია ამ თემაზე ლაპარაკი. სხვები, განიცდიან რა ნაზ გრძნობებს მშობლების მიმართ, მაინც ვერ გამოხატავენ მშობლების სიყვარულს. ოთხი წლის ბავშვი კონცანზე პასუხობდა სილის გარტყმით, ვინაიდან სინაზის დაქროლევებს ის აღიქვამდა, როგორც რაღაც არაბუნებრივს, ეს დაქროლევები მას დამაფრთხობლად ეჩვენებოდა, შესაძლოა, დამამცირებლადაც კი.

უკან, წარსულისკენ მოხედვისას, ჩვენ ვიხსენებთ, რომ სინაზის ყოველ გამოვლინებას თანსდევდა სირცხვილის შეგრძნება და გრძნობა, რომ ამის გამო შეიძლება უფრო სუსტი გახდეს ან რეპუტაცია გაიფუჭოს. ეს ძალიან ნიშანდობლივია და ახსნას მოითხოვს. რამეთუ ჩვენი კულტურა ძირითადად მამაკაცურ იდეალზეა ორიენტირებული, ჩვენ ვიზრდებით აზრით იმის შესახებ, რომ სინაზის გამოვლინება სამარცხვინოა. შესაბამისად სკოლაშიც, ლიტერატურაშიც, ამა თუ იმ საზოგადოებაში ბავშვები მუდმივად სწავლობენ სიყვარულში რაღაც არამამაცურის დანახვას. ხანდახან ისინი ამას ძალიან გამჭვირვალედ გამოხატავენ, ზოგიერთები კი ისე შორს მიდიან, რომ შეიძლება იფიქროს, თითქოს ისინი მსგავს ემოციებს გაურბიან.

საზოგადოებრივი ცხოვრების ლოგიკა

ბავშვთან სინაზის პირველი გამოვლინებები ძალიან ადრე ჩნდებიან. მათი განვითარების კვალობაზე შეიძლება შევნიშნოთ, რომ ისინი წარმოადგენენ სოციალური გრძნობის გამოვლინებებს. ეს გრძნობა, ცხადია თანდაყოლილია, რამეთუ ცხოვრებაში მუდმივად წარმოიშვება. სოციალური გრძნობის განვითარების ხარისხით ჩვენ შეგვიძლია ვიმსჯელოთ ინდივიდუალის ცხოვრებასთან დამოკიდებულების შესახებ.

ადამიანური არსების უკვე თავად ცნება თავის თავში შეი-

ცავს სოციალური გრძნობის ჩვენს ყოვლისმომცველ გაგებას. ჩვენ ვერ წარმოგვიდგენია, რომ ადამიანური არსება ვუწოდოთ ადამიანს ამ გრძნობის არსებობის გარეშე. ნათქვამის დასადასტურებლად, შევხედოთ ისტორიას და დავინახავთ, რომ არცერთი ადამიანი იხოლაციაში არ ცხოვრობდა. ისინი ყოველთვის ჯგუფებად ცხოვრობდნენ, ვიდრე მათ ერთმანეთისაგან ძალადობით არ განაცალკევებდნენ ხოლმე. დარვინმა აჩვენა, რომ ბუნებაში ნაკლებად ხელსაყრელ პირობებში მყოფი ცხოველები ასევე ჯგუფებად ცხოვრობენ. მათი სიცოცხლისუნარიანობის უზრუნველყოფა ხდება ჯგუფების ფორმირებით, რომლებიც გაუცნობიერებლად მისდევენ თვითშენარჩუნების ინსტიქტს. ისინი, რომლებიც ცალკე ცხოვრობდნენ, მაშასადამე, თავიდანვე არ ჰქონდათ ერთობის გრძნობა, დაილუპნენ, გახდნენ რა ბუნებრივი შერჩევის მსხვერპლნი. ბუნებრივი შერჩევა ადამიანისთვისაც საშიშია, ვინაიდან ფიზიკურად ის ყველაზე ნაკლებადაა მისადაგებული ბუნებრივ პირობებთან.

ადამიანური მოდგმის არასრულფასოვნებასა და მიუსადაგებლობასთან დაკავშირებული სიტუაცია, კაცობრიობას და ცალკეულ ადამიანს აიძულებს თვითსრულყოფა მოახდინოს, ვიდრე არ იქნება მიღწეული შედარებითი სიმშვიდის მდგომარეობა და არ განმტკიცდება არსებობის გარკვეული ფორმა.

ჩვენ ჯერ კიდევ ამ სტადიაზე ვიმყოფებით, და დღეს ყველაზე ხელსაყრელი დროა იმის გასაცნობიერებლად, რომ თანამედროვე ვითარება წინსვლითი მოძრაობის მხოლოდ მომდევნო ეტაპია, ადამიანური განვითარების მორიგი საფეხური. თუ გავითვალისწინებთ არსებული ცხოვრების ყველა პრობლემას, ამ ფაზას წარმატებულად მხოლოდ ის გაივლის, ვინც იქცევა სიტუაციის შესაბამისად და ფაქტების ლოგიკას ემორჩილება; იმას კი, ვინც ამ ლოგიკას უარყოფს, საშინელი ბედი ელოდება. თავისი ყველაზე ზუსტი მნიშვნელობით ადამიანთა ერთობლივი ცხოვრების ლოგიკურობა სოციალურ გრძნობას ახასიათებს.

ბავშვის სრული განვითარება გულისხმობს მისთვის ისეთი სიტუაციის შექმნას, რომელშიც მან უნდა გამოავლინოს სო-

ციალური გრძნობა. მისთვის ცხოვრება და ჯანმრთელობა გარანტირებულია, თუკი გვერდით იმყოფებიან ახლობელი ადამიანები, რომლებიც მის აღზრდაში მონაწილეობენ. ახალდაბადებული ბავშვი უკვე ძალიან მალე შეძლებს შხამიანი მცენარეების სხვებისაგან განსხვავებას. ახალდაბადებული ბავშვი ხომ თავისი ორგანიზმის მოუმწიფებლობის გამო მოზრდილთა სოციალურ გრძნობაზეა დამოკიდებული. ბავშვზე უნდა იზრუნონ ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში, მას უნდა ასწავლონ და მანამდე განავითარონ, სანამ თავად არ შეძლებს საკუთარ თავზე ზრუნვას.

როცა ჩვენ იმ უნარებს განვიხილავთ, რომლებითაც განსაკუთრებით გვეამაყება და რომლებიც სხვა დანარჩენ არსებებზე უფროსობის გარანტიას გვაძლევენ, მაგალითად, გონება, ლოგიკა, ენა, ჩვენი გაგება და ყოველივე ლამაზის და კარგის მჯობინება, შეგვიძლია შევნიშნოთ, რომ ადამიანი მარტო მათ შექმნას ვერასოდეს შეძლებდა. ისინი, ასე ვთქვათ, კოლექტიური გონების წყალობით იზადებიან. მაშასადამე, მომავალში წარმოქმნილი მოთხოვნილებები ვერასოდეს შეძლებენ მხოლოდ ერთი ინდივიდუუმის დატვირთვას და ყოველთვის დაკმაყოფილდებიან. საზოგადოებისგან გარიყული მარტოხელა ადამიანისთვის ცნობიერი და ფრთხილი ლოგიკა საჭირო არ იქნებოდა. მას არ დასჭირდებოდა ურთიერთობა, მისთვის არსებითი არ იქნებოდა, კარგია ის თუ ცუდი. ადამიანურ საზოგადოებასთან ან თანამომძიებთან კავშირის გარეშე ეს ცნებები თავის მნიშვნელობას დაკარგავდნენ, ისე როგორც მარტოხელა ცხოველების შემთხვევაში. ყველა ადამიანური თვისების გამოვლინება, ადამიანური გონების ყველა მიღწევა შესაძლებელია მხოლოდ ადამიანთა ერთმანეთთან მჭიდრო კავშირში.

სიყვარული, როგორც სოციალური გრძნობის ელემენტი

ადამიანთა შორის კავშირის აუცილებლობა განპირობებულია არა მხოლოდ ყოველდღიური საჭიროებებით, არამედ არ-

სებულის სქესობრივი ურთიერთობებითაც. კაცობრიობის ორ სქესად დაყოფა, რომელიც შორსაა მათი სხვადასხვა მხარეს და-შორებისგან, ნიშნავს ერთის მეორისკენ მარადიულ მიზიდულობას. ეს ქმნის ურთიერთკავშირის გრძნობას, ვინაიდან თითოეული მათგანის მარღვებში ერთნაირი სისხლი ჩქეფს, რამეთუ თითოეული არის მეორის ხორცი ხორცთაგანი.

სხვადასხვა ხალხების საქორწინო კანონები შეიძლება გავიგოთ მხოლოდ სიყვარულის, როგორც მთელი ჯგუფის გამაერთიანებელი გრძნობის თვალსაზრისით. ერთი ოჯახის წევრებს შორის ქორწინება და სქესობრივი კავშირები აკრძალული იყო, ვინაიდან ეს გამოიწვევდა ოჯახების თვითიზოლაციას. პოეზია, რელიგია, ღვთაებრივი მცნებები მიმართულნი არიან სისხლის აღრევის წინააღმდეგ და მისი მოსპობისკენ მოუწოდებენ. იმ დროს, როცა მეცნიერები ჯერაც ვერ გაერკვნენ ერთი ოჯახის წევრებს შორის ბუნებრივი ანტიპათიის მიზეზში, ამის ახსნა ჩვენ ადვილად შეგვიძლია სოციალური გრძნობის საფუძველზე, რომელიც თითოეულ ბავშვში ვითარდება და რომელიც აღმოფხვრის ყველა იმ შესაძლებლობას, რომელთაც შეეძლოთ ადამიანის საზოგადოებისაგან იზოლირება.

ახლა ჩვენ შეგვიძლია გავიგოთ, რომ სიყვარული სქესთა შორის ურთიერთობების თავისი არსით ყოველთვის სოციალურ გრძნობასთანაა დაკავშირებული და არ შეუძლია მისგან გამოყოფა. სიყვარულს, როგორც ორი ადამიანის ურთიერთკავშირს, როგორც სოციალური გრძნობის ელემენტს, თავისი კანონები აქვს და აუცილებელი კომპონენტია ადამიანთა საზოგადოების შენარჩუნებაში. მის გარეშე შეუძლებელია ადამიანთა საზოგადოების წარმოდგენა. ის, ვინც ამტკიცებს ადამიანთა საზოგადოების აუცილებლობას, ამით სიყვარულსაც ამტკიცებს. ის, ვინც ფლობს თანაარსებობის გრძნობას, უნდა ხელი შეუწყოს ქორწინებას ან მნიშვნელობით ტოლი ან უფრო მაღლა მდგომი სიყვარულის გამოვლინებას. მეორეს მხრივ, დაბალი სოციალური გრძნობის მქონე ადამიანი, რომელსაც იმის ბედი არ უწერია, რომ თავისი არსი გახსნას ადამიანთა გარემოში, ასევე მოახდენს

სასიყვარულო ურთიერთობების უცნაური ფორმის დემონსტრირებას.

ახლა კი შეგვიძლია რამდენიმე დასკვნის გაკეთება, რომლებიც გააადვილებენ ისეთი ფართო სფეროს გაგებას, როგორცაა სასიყვარულო ურთიერთობები, და მოულოდნელად ამ პრობლემას ნათელს მოჰყვენენ. იმ ადამიანს, რომელიც თავის საზოგადოებრივ განვითარებაში შეფერხდა, არ ჰყავს მეგობრები და თავადაც ვერ გახდა ნამდვილი ამხანაგი, რომლის მსოფლმხედველობაც სოციალურ გრძნობას ეწინააღმდეგება და რომლის პროფესიულმა ინტერესებმაც ღირსეული გადაწყვეტა ვერ ჰპოვეს, ანუ საზოგადოებისთვის ნაწილობრივ ან აბსოლუტურად დაკარგულ ადამიანს, უცილობლად ექნება პრობლემები სასიყვარულო ურთიერთობებში. ნაკლებად სავარაუდოა, რომ ასეთი ადამიანები შეძლებენ სექსუალური პრობლემების გადაწყვეტას. ისინი უცნაურ გზებს აირჩევენ, სირთულეებს შექმნიან და, როცა მართლაც შეხვდებიან სირთულეებს, მიმართავენ მათ, როგორც მხსნელ გამართლებას.

უთანხმოება სასიყვარულო ურთიერთობებში

უფრო ახლოს განვიხილოთ ის პრობლემები, რომელთაც ადამიანები ქმნიან თავიანთ სასიყვარულო ურთიერთობებში, რათა ამით მთელი პრობლემა გავაშუქოთ. სასიყვარულო ურთიერთობებში ინდივიდუუმის მთელი პიროვნებაა ჩართული. ჩვენ შევძლებთ მისი ინდივიდუალობის გაგებას ამ ურთიერთობების ხასიათის მეშვეობით, ისევე როგორც მისი სექსუალური მისწრაფებების თავისებურებების შეცნობას მთლიანად მისი პიროვნების გაგებიდან¹.

¹ იმ წელს, როცა ადლერის ეს წიგნი დაიბეჭდა, ადლერმა თავის ნაშრომებში შემოიღო ცნება „ცხოვრების სტილი“, რომელმაც შეცვალა ცნებები „მთლიანი პიროვნება“, „პიროვნება მთლიანობაში“.

პარტნიორზე ძალაუფლების მოპოვების ბიებებში

სიყვარულის მეშვეობით დავალდებულება. ძალიან ხშირად სექსუალური ურთიერთობების საკითხებში შეიძლება ვნახოთ მცდარი ვარაუდი, რომ სიყვარული პარტნიორის წინაშე ვალდებულებას წარმოადგენს. როცა ირგვლივ მიმოვიხედავთ და საკუთარ თავსაც დავაკვირდებით, შევნიშნავთ, რომ ხშირად შეცდომას ვუშვებთ, ვთვლით რა, რომ შეყვარებული რაღაცაში უკვე ჩვენი ვალდებულია იმიტომ, რომ იგი უყვართ. ეს შეცდომა, როგორც ჩანს, რაღაცნაირად ჩადებულია ჩვენი მსოფლადქმის მთელ სისტემაში. ეს ჯერ კიდევ ბავშვობიდან და ოჯახური ურთიერთობებიდან მოდის, სადაც, ნამდვილად, ერთის სიყვარული მეორის ვალდებულებას უთანაბრდება. მოზრდილი ადამიანი ამ შეგრძნებას ბავშვობიდან ინარჩუნებს. ამასთან წარმოშობილი უკიდურესობები ჯგუფდებიან შემდეგი აზრის გარშემო: „შენ უნდა გააკეთო ეს და ეს და ასე და ასე: იმიტომ რომ მიყვარხარ“. ამასთან დაკავშირებით ხშირად გამოიყენება უფრო მკაცრი ტონი ადამიანებს შორის ურთიერთობებში, რომლებიც სინამდვილეში ერთმანეთის მიმართ ნაზ გრძნობებს განიცდიან. ერთ-ერთი პარტნიორის ძალაუფლებაზე მოთხოვნილება, რომელსაც თავისი საკუთარი სიყვარულის ძალით სურს მეორის მისი „პროკრუსტეს სარეცელის“ შესაბამისობა, კატეგორიულად მოითხოვს, რომ პარტნიორის საქციელები, მისი მიღწევები და გრძნობები ხორციელდებოდნენ მისი სურვილების ფარგლებში, „ვინაიდან მას ეს ადამიანი უყვარს“. ეს ადვილად შეიძლება გადაიზარდოს დესპოტიზმში, რომლის კვალიც გვხვდება თითქმის ყველა სასიყვარულო ურთიერთობაში.

ამრიგად, ჩვენ ვხედავთ, რომ ოჯახურ ცხოვრებაში არსებულ იგივე ფაქტორს, ასე თუ ისე ყოველთვის მიჰყავს დარღვევებამდე ამხანაგურ ურთიერთობებშიც, სახელდობრ კი: ძალაუფლებისკენ მისწრაფებამდე და პირად მჯობინებამდე.

ადამიანურ საზოგადოებაში საჭიროა ცალკეული პიროვნების თავისუფლების იმ ხარისხით პატივისცემა, რომ მეორეს

თავისუფალი არჩევანის საშუალება მისცეს. ის, ვინც პირადი უპირატესობისკენ მიისწრაფვის, ამით საზოგადოებასთან თავის კავშირს არღვევს. მას არ უნდა მთელის შემადგენელ ნაწილად ყოფნა, არამედ სურს, რომ საკუთარ თავს სხვები დაუმორჩილოს. ამრიგად, ცხადია, რომ ის არღვევს ჰარმონიას ცხოვრებაში, საზოგადოებაში და მეგობრებთან ურთიერთობებში. რამეთუ თავისი ბუნებით არავის უნდა მუდმივი მონის მდგომარეობაში ყოფნა, ისინი, რომლებიც სასიყვარულო ურთიერთობებშიც კი სხვებზე ძალაუფლებისკენ ისწრაფვიან, უცილობლად დიდ სირთულეებს შეხვდებიან. თუ ისინი არ შეამცირებენ თავდაჯერებულობისა და უპირატესობისკენ მიდრეკილებას სექსუალურ ცხოვრებაში, მაშინ მათ უნდა მოძებნონ ისეთი პარტნიორი, რომელიც ყველაფერში დაემორჩილება; ან მათ მოუწევთ მასთან ბრძოლა, ვინც თავად ეძებს უპირატესობას და პირად გამარჯვებაზე ოცნებობს. დამორჩილების შემთხვევაში სიყვარული მონობაში ტრანსფორმირდება, სხვა შემთხვევაში კი ადგილი ექნება ორი ძალის მუდმივ ბრძოლას, რის გამოც ჰარმონია ვერასდროს ვერ იქნება მიღწეული.

სუსტი ნებისყოფის მქონე პარტნიორის არჩევა. ასეთი არჩევის გზები ძალიან ბევრია. ზოგიერთი მბრძანებლური პიროვნება იმდენად გულის ფანცქალით ეკიდება თავის ამბიციებს, თავის ძლიერებას, რომ თავისთვის მხოლოდ ისეთ პარტნიორს ეძებს, რომლისგანაც არ მომდინარეობს უპირატესობის საშიშროება და რომელიც ყოველთვის და ყველაფერში თავად ემორჩილება. ისინი, უთუოდ, ყოველთვის უვარგისი ადამიანები არიან მაღალი ამბიციებით. ძალაუფლებისკენ მსგავსი მისწრაფებით შეპყრობილობა - ჩვენს საზოგადოებაში ფართოდ გავრცელებული მოვლენაა, რომელიც უზომო ზიანს აყენებს კაცობრიობის განვითარებას.

ამ ყველაფრის შუქზე შეიძლება გავიგოთ ხშირად განმეორებადი უცნაური ფენომენი, როცა ადამიანები სიყვარულის საგნის არჩევისას ეშვებიან უფრო დაბალ და მათთვის ნაკლებად შესაფერ სოციალურ დონეზე. მაგალითად, გოეთეს ცხოვრების

სასიყვარულო ხაზის შესწავლისას, ჩვენ აღმოვაჩინეთ, რომ ეს ამბიციური ადამიანი ფრიად არ იყო თავდაჯერებული სასიყვარულო ურთიერთობებში. უმაღლესი პრობლემებით დაკავებულმა, მან გააოცა თავისი გარემოცვა (Mitwelt) იმით, რომ ცოლად მზარეული ქალი მოიყვანა. რამეთუ ჩვენ ვაღიარებთ და ხაზს ვუსვამთ ყველა ადამიანის თანაბარ ღირსებას, მოცემული ფაქტი, ბუნებრივია, არ იწვევს ჩვენს აღშფოთებას. თუმცა ჩვენ ასეთ ქმედებებს ვუდგებით, როგორც საყოველთაოდ მიღებული ფარგლებიდან გამოსულებს და მათი გაგება გვინდა თავად ინდივიდუუმის თვალსაზრისით, ვიკვლევთ რა მის საბოლოო მიზანს.

ჩვენი წარმოდგენების თანახმად, მხოლოდ იმ ადამიანებს შეუძლიათ წყვილის შედგენა, ვინც სოციალურად, თავისი განათლებით და ცხოვრებისთვის მომზადებით უფრო მეტად შეეფერებიან ერთმანეთს. ისინი კი, ვისი არჩევანიც საერთო წესებიდან ვარდება, მიეკუთვნებიან იმ ადამიანთა კატეგორიას, რომლებიც სიყვარულის პრობლემებს აღიქვამენ მეტისმეტი გაუბედავობით და ცრურწმენებით, ვისაც თავისი სექსუალური პარტნიორის ეშინია, და, შესაბამისად, ეძებს ისეთ ადამიანს, რომელსაც მისი ვარაუდით ნაკლები ძალაუფლება და ძალა გააჩნია. რა თქმა უნდა, ისიც შესაძლებელია, რომ ვიღაც საყოველთაოდ მიღებულ ნორმებს არღვევს ძლიერი ხასიათის გამო. მაგრამ ძირითადად ეს ხდება ხასიათის სისუსტის შედეგად.

ასეთი არჩევანი ამ ფრთხილი ადამიანებიდან ზოგიერთს მეტისმეტად ილბლიანად ეჩვენება, მაგრამ მათ არ ესმით, რომ მათი საბოლოო განზრახვა - ესაა სიყვარულში და სექსუალობაში თავისი ფარული მოტივების დამალვა, და დარწმუნებულნი არიან იმაში, რომ აქ მხოლოდ კუპიდონი იგულისხმება. მაგრამ, როგორც წესი, მსგავსი ცოლქმრობა არცთუ ყველაზე საუკეთესო აღმოჩნდება ხოლმე და ბევრი ნაკლოვანება გააჩნია. არა ის, რომ ინტელექტუალურად ან სოციალურად „მაღლა მდგომი“ პარტნიორი იმედგაცრუებული აღმოჩნდება, ან სოციალური ხასიათის სირთულებები შეხვდება, როცა „უღირსი“ პარტნიორი ვერ

დააკმაყოფილებს ოჯახისა და საზოგადოების გარკვეულ მოთხოვნებს. ეს და სხვა გარე ფაქტორები აღმოიფხვრებიან და დაიდ-ლევიან, თუ შეძლებენ „მალა მდგომი“ პარტნიორის საბოლოო განზრახვების გაცნობიერებას. მაგრამ გასაკვირია, რომ სწორედ „უღირს“ პარტნიორს არ შეუძლია დიდხანს იმის ატანა, რომ მი-სი სისუსტით ასე ბოროტად სარგებლობენ. გინდაც მას არ ესმო-დეს, რაც ხდება, ის მაინც ვერ შეძლებს იმ გრძნობისაგან თავის დაღწევას, რომ მის ნაკლოვანებებს არცთუ მთლად კარგად ეკი-დებიან. ამ გრძნობიდან ის ერთგვარ შურისძიებაზე გადადის: შეეცდება იმის დამტკიცებას, რომ პარტნიორზე უარესი არაა.

მსგავსი სახის მრავალი აშკარა მაგალითი არსებობს. ხში-რად ახალგაზრდა, კულტურული და მაღალგანვითარებული ქალიშვილი თავის თავს ხელში უგდებს უმნიშვნელო, ზოგჯერ კი უზნეო ადამიანს, ალბათ, ალკოჰოლიზმისგან, აზარტული თამაშებისგან და უსაქმურობისგან სიყვარულის დახმარებით მისი გადარჩენის იდეით. ეს ჩანაფიქრი თითქმის ყოველთვის წარუმატებლად მთავრდება. „უღირსი“ პარტნიორი ყველა გარე-მოებაში თავის თავზე გრძნობს ცუდი რეპუტაციის ანაბეჭდს. ის თავის თავს იმის უფლებას არ აძლევს, რომ იყოს საყვარელი და დახსნილი, ვინაიდან სულ სხვაა ცხოვრებისადმი მისი დამოკი-დებულების მამოძრავებელი ძალები და ჩვეულებრივი ჭკუისა და საღი აზრისათვის გაუგებარია. შესაძლებელია, მან უკვე დი-დიხანია დაკარგა რაიმეში ოდესმე წარმატების მიღწევის იმედი, და ყოველ იმ სიტუაციაში, რომელიც მას თავის მოთხოვნებს უყენებს, მხოლოდ ახალ საფრთხეს ხედავს, რომლის დროსაც მისი სავარაუდო არასრულფასოვნება თვალსაჩინო გახდება.

ბევრია ისეთი ადამიანი, რომლებიც ინტერესდებიან მხო-ლოდ ფიზიკურად განუვითარებელი ან ასაკით უფრო უფროსი სასიყვარულო პარტნიორებით. ასეთი შემთხვევები სამართლია-ნად იქცევენ ჩვენს ყურადღებას და განმარტებას საჭიროებენ. ზოგჯერ ჩვენ ვნახულობთ რომელიმე კონკრეტული სიტუაციის ბუნებრივ ახსნას. მაგრამ მაშინაც კი მსგავსი მიდრეკილება ყო-ველთვის ხელს უწყობს ცხოვრების იმ ნირს, რომელიც გულის-

ხმობს უმცირესი წინააღმდეგობის გზის გამოყენებას.

მტაცებლური სურვილი. სხვა ადამიანებს მხოლოდ ის ადამიანები უყვარდებათ, ვინც უკვე სხვაზეა დანიშნული. მსგავს უცნაურ ფაქტს სხვადასხვა განზრახვის გახსნა შეუძლია. ეს შეიძლება ნიშნავდეს „არა“-ს სიყვარულის მოთხოვნებთან და შეუძლებელი და განუხორციელებელი იდეალისაკენ მისწრაფებებთან მიმართებაში. მაგრამ ეს აგრეთვე შეიძლება ნიშნავდეს „სხვისთვის რაიმეს წართმევის სურვილს“, მისი ცხოვრების ნირიდან სექსუალობაში შეტანილ ჩვევას.

გამოჩენილი ადამიანების ბიოგრაფიები აჩვენებენ, რომ ჩვენს რთულ სამყაროში ადამიანები იზრდებიან ქურდობისა და წართმევის სურვილებით. გათხოვილი ქალის ვნებიან სურვილს მოსდევენ შემდგომი ნაბიჯები, სახელდობრ კი: სიყვარულის ობიექტის დაუფლების მცდელობა, თუმცა ეს ხშირად უფრო კეთილშობილური ფორმითაა შენიღბული. რიჰარდ ვაგნერი, უთუოდ, ასეთი ადამიანი იყო. თითქმის ყველა მის პოეტურ ნაწარმოებში გვხვდებიან სიუჟეტური გართულებები, რომლებიც იმაში მდგომარეობენ, რომ გმირს სურს ქალი, რომელიც სხვას ეკუთვნის. ვაგნერის პირად ცხოვრებაშიც გვხვდება ასეთი დამახასიათებელი თავისებურება.

ქორწინებისაგან გაქცევა

ბევრი ადამიანი საზოგადოებისთვის არასაკმარისად მომწიფდა; ისინი სასიყვარულო და ცოლქმრულ ურთიერთობებში რაღაც სახიფათო ზონას ხედავენ და თავის ვიწრო შეხედულებებს სხვადასხვა ხერხებით გამოხატავენ, რომლებიც ხშირად, ერთი შეხედვით, უმეცრულად მოჩანან. სიყვარულისა და ქორწინების საკითხებზე, რომლებიც მათ მუდმივად აღელვებთ, ისინი ლაპარაკობენ ზოგადი ფრაზებით, რომლებიც გარკვეული ხარისხით სამართლიანებიც შეიძლება იყვნენ და არა აუცილებლად ყალბნი. მაგალითად, როცა მორიდებული ადამიანი ამბობს, რომ ცოლი იმიტომ არ მოჰყავს, რომ „ცხოვრება ასეთი

რთულია“, მისი ყოველი სიტყვა სწორია. მაგრამ ეს იმათთვისაც სწორია, ვისაც ცოლი მოჰყავს. მსგავსი ჭეშმარიტებები მხოლოდ მათ მიერ გამოითქმებიან, ვინც იტყოდა „არა“-ს მისი არარსებობის შემთხვევაშიც კი. ასეთ შემთხვევაში მათ შეუძლიათ სხვა „ჭეშმარიტებამდე“ დასულიყვნენ. მათი მხრიდან არადიპლომატიური იქნებოდა თავისი წინასწარაკვიატებული განზრახვის მხარდასაჭერად ცუდი არგუმენტების წამოყენება, როცა ირგვლივ ბევრი კარგი არგუმენტი. საგანგაშოა ის, რომ ბევრი ადამიანი ცდილობს ცხოვრებისეული პრობლემების გადაწყვეტისაგან თავის არიდებას, რომელთა შორის არის სექსუალური პრობლემებიც.

გაუზიარებელი სიყვარული. ქორწინებაზე უარის თქმის ხშირ მიზეზად სახელდება გრძნობაგაუზიარებელი სიყვარული. ესაა რეალური ცხოვრებისაგან, საზოგადოებისაგან გაქცევისკენ მიმართული ცხოვრებისეული მიზნის მიღწევის საშუალება. ამ მოსაზრების წამოყენებისას ადამიანები იმედოვნებენ, რომ გაუგებენ და გაამართლებენ. მსგავს შემთხვევებში უიღბლო სიყვარული სულაც არ არის ისეთი უიღბლო, როგორც ეს შეიძლება საჭირო იყოს დასახელებული მიზნის მიღწევისათვის. ეს ადამიანებს აიძულებს, რომ მზადყოფნით გაექცნენ ცხოვრებისეულ, განსაკუთრებით სიყვარულთან დაკავშირებულ პრობლემებს, რაც ზოგჯერ განმტკიცდება ხოლმე მოტყუების გზით ან რომელიმე სხვა ხერხის გამოყენებით. ეს ყოველთვის არაა წმინდა წყლის გამოწვანება, ის ზოგიერთ რეალურ ურთიერთობასთანაა დაკავშირებული. და გარდა ამისა, ეს არ გამოიყურება, როგორც რაღაც ხერხი, მაგრამ გვაგონებს ცხოვრებისეული გამოცდილების აშკარა შედეგს.

ჩვენ აგრეთვე ძალგვიძს ადამიანი მიუღწეველი „გავხადოთ“. ხშირად თავყანისმცემელი თავიდანვე გრძნობს, რომ ღირსეულად არ მიიღებენ, მაგრამ ამ საბაბს უფრო მნიშვნელოვანი ქმედებისთვის იყენებს. ის ფიქრობს, რომ არ შეუძლია მიჯნურის გარეშე ცხოვრება, და ეარზიყება მას, თუმცა ნებისმიერი ობიექტური დამკვირვებელი შეუძლებლად ჩათვლიდა, რომ მი-

სი სიყვარული გაზიარებული იქნება. საკუთარ თავსაც კი სწორედ ასე ეუბნება. ხანდახან მსგავსი არშეიშლება ისეთ ფორმას იღებს, რომელსაც ძალუმს წინააღმდეგობის გაწევა, მაგალითად, მეტისმეტი ვნებიანობით ან იმ მომენტში გამოჩენით, როცა არ არსებობს ერთობლივი ცხოვრებისთვის არანაირი გარანტია. ასეთი სახის არშეიშობის მიზანია უიღბლო სიყვარულის გამოწვევა. ადამიანთა უჩვეულოდ დიდი რაოდენობა სწორედ ამ მიზნით ხელმძღვანელობს.

ზოგიერთი ადამიანი საკუთარ თავს განუსჯელ ვნებას შთააგონებს, თუმცა არცკი იცის იმის შესახებ, არსებობს თუ არა ასეთი ადამიანი. ეს აშკარად ხსნის მათ საბოლოო განზრახვას, რომელსაც საერთო არაფერი აქვს სიყვარულთან ან ცოლის შერთვასთან. მათი ვნებიანი შეყვარებულობა კი, დიდი ალბათობით, არასდროს არ რეალიზდება.

უცხო თვალთ შვიძლება ვიფიქროთ, რომ მსგავსი ქცევა ადამიანურ ნატურას არ შეესაბამება. მაგრამ ეს ისეთი ადამიანია, რომელსაც სინამდვილისგან გაქცევა სურს, და უპასუხო სიყვარული მას ჩინებულ თავშესაფარს აძლევს. ვიდრე ის 5 ან 10 წლის განმავლობაში განიცდის გრძნობაგაუზიარებელ სიყვარულს, მას არ სჭირდება ამ პრობლემის გადაჭრის რაიმე სხვა გზის ძიება. რა თქმა უნდა, ის იტანჯებოდა, თუმცა ეს იყო საფასური თავისი განზრახვის რეალიზაციისთვის. მაგრამ მისი მიზანი, რომელიც თავად მისთვის რჩებოდა ბოლომდე გაუცნობიერებელი და იმაში მდგომარეობდა, რომ გაქცეოდა სიყვარულისა და ქორწინების პრობლემების გადაწყვეტას, ამის წყალობით მიღწეულ იქნა სუფთა სინდისით და კარგი გამართლებით. ასეთი მიზანი და ასეთი გადაწყვეტა შეუთავსებადია ჩვენი სამყაროს პირობებთან და ადამიანური თანაცხოვრების ლოგიკასთან. სინამდვილეში ისინი წარმოადგენენ დიდ ტრაგედიას და არა პრობლემის გადაწყვეტას. მხოლოდ ამ სიტუაციის ღრმა გაგების დახმარებითაა შესაძლებელი დახმარება და ჩარევა.

მაღალი იდეალები. იმ ადამიანისთვის, რომელიც სინამდვილისაგან გაქცევისკენ ისწრაფვის, განსაკუთრებით რეკომენ-

დებულება ერთი კარგად აპრობირებული ხერსი. დაე, მან მოიგონოს ახალი იდეა, განსაკუთრებული იდეალი. დაე, ეს თავისი იდეალი იმ ადამიანებთან შეადაროს, რომელთაც თავის ცხოვრებაში ხვდება. თუმცა შედეგი იქნება ის, რომ ვერცერთი მათგანი ვერ უპასუხებს ამ იდეალისადმი მოთხოვნებს, ეს იდეალები მისგან შორს იქნებიან. როცა ის უარყოფს და იგნორირებას უკეთებს შეთავაზებულ ნიმუშებს, მისი საქციელი კეთილგონივრულად და წინდახედულად გამოიყურება. მაგრამ კონკრეტული შემთხვევის განხილვისას აღმოვაჩენთ, რომ ასეთი წინდახედული ადამიანი რაიმე იდეალის გარეშეც კი მზადაა თქვას „არა“. ეს იდეალი თავის თავში შეიცავს ისეთ მიმზიდველ თვისებებს, როგორებიცაა გულახდილობა, პატიოსნება, სითამამე და ა.შ. მაგრამ ეს თვისებები შეიძლება გავხეროთ და სურვილისამებრ იქამდე გავაგრძელოთ, სანამ ისინი არ გადააჭარბებენ პიროვნების ყველა არსებულ თვისებას. ამრიგად, ჩვენ საქმე გვაქვს მიზნის სიყვარულთან, რომელიც წინასწარ მიუღწეველი „გახადეს“.

ასეთ ხერხს გააჩნია ცხოვრებაში განხორციელების სხვადასხვა ვარიაციები. ჩვენ შეგვიძლია ადამიანის შეყვარება, რომელიც მოკლე დროით მხოლოდ ერთხელ გამოჩნდა, შთაბეჭდილება მოახდინა, გაქრა და მისი პოვნა შეუძლებელი გახდა. მისი ძებნა მთელ მსოფლიოში მოგვიწევს. თუმცა ჩვენს სამყაროში ასეთი სიყვარულის მისაღწევად პირობები ადამიანურ ძალებს აღემატება და ამიტომ იგი ჩვენში ეჭვს იწვევს.

შიში და თავშეკავებულობის ნაკლებობა

მთლიანობაში საკუთარ თავში დაურწმუნებლობის გრძნობა ხელს უწყობს სექსუალობის მრავალი ფორმის გამოვლინებას. არიან ახალგაზრდა ადამიანები, რომელთაც მოსწონთ მხოლოდ უფროსი ასაკის ქალები. მათ მცდარად მიაჩნიათ, რომ ამ შემთხვევაში ცხოვრება ნაკლებად დამამძიმებელი იქნებოდა. ისინი თავის სისუსტეს იმიტაც ამჟღავნებენ, რომ დედობრივ

ზრუნვაში გარკვეულ საჭიროებას არ მალავენ. ჩვეულებრივ ისინი განებივრებული ადამიანები არიან, რომლებსაც ძალიან უნდათ ვინმეზე დაყრდნობა და კვლავაც „ძიძას საჭიროებენ“. საპირისპირო სქესთან შეჯახებისას მათ არასდროს არ შეუძლიათ უსაფრთხოების გრძნობის შენარჩუნება და ამასთან ძალიან მოუსვენრები ხდებიან.

ჩვენს საზოგადოებაში საოცრად ბევრია თავისი უსაფრთხოებით ასე შეწუხებული ადამიანი განვითარების მიმდინარე ეტაპის ნაკლის ანაბეჭდით - სიყვარულისა და ქორწინების წინაშე შიშით. ეს ყველა დროის ჩვეულებრივი თავისებურებაა. ჩვენს სამყაროში ბევრია ისეთი, ვინც სინამდვილისაგან გაქცევისკენ მიისწრაფვის. გარკვეული წარუმატებელი და მცდარი გარემოებების გამო ისინი ისე ცხოვრობენ, თითქოს ღრუბლებში დაფრინავენ და ყოველთვის დაბნეულები და მომაბეზრებლები არიან. ზოგიერთი მამაკაცი თვითიზოლირდება და უცხო თვალს ემალება. ზოგიერთი ქალიშვილი ვერცხი ბედავს ქუჩაში გასვლას, რამეთუ დარწმუნებულია იმაში, რომ ყველა მამაკაცი გადაეკიდება, და ის ყოველთვის იქნება მათი მხრიდან მხოლოდ წადილის ობიექტი. ეს სხვა არაფერია, თუ არა ნამდვილი პატივმოყვარეობა, რომელსაც შეუძლია საბოლოოდ ნებისმიერი ადამიანისთვის ცხოვრების გაფუჭება.

გამოცდილება და ცოდნა შეიძლება წარმატებითაც გამოვიყენოთ და წარუმატებლადაც. წარუმატებელ გამოყენებებს შორისაა - შეცდომის გაზვიადებული არაღიარება, რაც თავისთავადად უკვე შეცდომაა. საკუთარ თავში ჩაკეტილობის და სიტყვაბუნწობის უკანა მხარეა გულახდილობა, რასთან დაკავშირებითაც ჩვენ ხშირად ვხვდებით ადამიანებს, რომლებიც შეცდომებს უშვებენ თავისი პირდაპირობის გამო. ეს ადამიანები ყოველთვის თავის თავს სხვებს სთავაზობენ. თუმცა ეს ძალიან სასიამოვნოდ გამოიყურება - სიყვარულში ასე გულახდილად გამოტყდომა. ჩვენ მყარად ვართ დარწმუნებული, რომ ჩვენს რთულ საზოგადოებაში ეს სერიოზული შეცდომაა. საქმე იმაშია, რომ არ არსებობენ ისეთი ადამიანები, რომლებიც მსგავს წინადადე-

ბას ადვილად მიიღებდნენ; და მისმა შემთავაზებელმა ნაჩქარევად უნდა გადაიტანოს არა მხოლოდ სინანულის სიმწარე და გრძნობების შეკავებით გამოწვეული სიმძიმე, არამედ მან აგრეთვე უნდა შეაწუხოს პარტნიორი თავისი სექსუალური განზრახვების უცაბედი გამოვლინებებით. სიყვარულის ჩვეულებრივი, საზოგადოებაში მიღებული ბოროტად გამოყენების გამო, სქესთა შორის არსებული დამაბულობისა და ბრძოლის გამო, პარტნიორი არასდროს არ იქნება სრულად იმაში დარწმუნებული, იყო თუ არა შეთავაზება გულწრფელი და ალალ-მართალი, თუ ამის უკან მავნე განზრახვები იმალებიან. არ არსებობენ ერთხელ და სამუდამოდ დადგენილი წესები - ჩვენ მხედველობაში უნდა მივიღოთ პარტნიორის პიროვნების თავისებურებები და დავიცვათ ჩვენი საზოგადოების მიერ მიღებული პირობები. დღევანდელ დღეს საკმაოდ კეთილგონივრულად ითვლება საკუთარი ლტოლვების ნაწილობრივ შეკავება.

შემოქმედებით პიროვნებასთან დაკავშირებული სიტუაციის არაორდინალურობა

როგორც ბედნიერი, ისე უფრო ხშირად უიღბლო სიყვარული მნიშვნელოვან როლს თამაშობს შემოქმედებითი პიროვნების ცხოვრებაში. დღევანდელ დღეს უპასუხო სიყვარული იმდენად ჩვეულებრივი მოვლენაა, რომ თითქმის ყოველი ადამიანი თუნდაც ერთხელ მისი მსხვერპლი გამხდარა აქედან გამომდინარე ყველა შედეგით. იმ ადამიანთა შორის, რომლებიც ცხოვრებას განსაკუთრებული მგრძნობიარობით აღიქვამენ, ხელოვნების ადამიანი განსაკუთრებულ როლს თამაშობს. ის უკვე იმ ფაქტით გამოიყოფა, რომ თავის ხელოვნებაში ცხოვრებას ეძებს ცხოვრების მიღმა, ის ქმნის არა არსებულ რეალობაში, არამედ ეძებს პარალელურ სამყაროში (Ersatzwelt) და სინამდვილის მიერ მისი თითქმის უარყოფა ხდება. მიუხედავად ამისა, ის მხატვარი ხდება მხოლოდ მაშინ, როცა თავისი ნაწარმოებების შექმნით რეალურ სამყაროს აუმჯობესებს. ქმნილება ხელოვნე-

ბის ნაწარმოები მხოლოდ მაშინ ხდება, როცა მასში ჩადებულია ზოგადსაკაცობრიო ფასეულობები, რაც მხატვარს უკან აბრუნებს ადამიანთა სამყაროს რეალურ სინამდვილეში.

რეალური ცხოვრებიდან წასვლისას, ჩვენ ვცდილობთ სიყვარულისა და ქორწინების ინსტიტუტის შეცნობას რეალობისადმი მისი მტრული და მოუსვენარი დამოკიდებულებით. ბევრი შემოქმედებითი პიროვნება სასიყვარულო ურთიერთობებს ზედმიწევნით აღიქვამს, როგორც ჯაჭვს, ბორკილებს ან დაბრკოლებებს. თავის ფანტაზიაში განვითარებისას, ასეთი ადამიანები მათ ზედმეტადაც კი აზვიადებენ ხოლმე. მიიღებენ რა ერთხელ მათ უსაზღვრო დაბრკოლების სახით, უკვე რთულად შეძლებენ მათ დაძლევას. სასიყვარულო ურთიერთობების სფეროში ისინი წარსდგებიან გადაუჭრელი ამოცანის წინაშე და ამასთან დაკავშირებით ახდენენ არა მხოლოდ შეყვარებულის თვისებების დემონსტრირებას, არამედ იმავდროულად (და უფრო მეტი ხარისხით) სიყვარულისაგან გამქცევი ადამიანის თვისებების დემონსტრირებასაც. ეს გამოიხატება მათ ფიქრებში და ქმნილებებში, რომლებიც ადამიანურ პრობლემებს მთელი თავისი სიღრმით და სიმწვავეით ასახავენ. მათი აზრით, ისინი საპირისპირო სქესის პარტნიორის გავლენის ქვეშ ექცევიან, რის გამოც ეს პარტნიორი მათთვის საფრთხეს წარმოადგენს.

ამ აზრს სწორედ რომ მოცემულ კონტექსტში შეიძლება შევხვდეთ პოეტებთან და მწერლებთან ურთიერთობის დროს. ეს მიდრეკილება ყველა არამდგრად პიროვნებას გააჩნია, ვინაიდან ისინი ძალიან პატივმოყვარენი და მგრძნობიარენი არიან და მათი ძალაუფლების ნებისმიერ შესუსტებას ღებულობენ, როგორც შეურაცხყოფას ან საფრთხეს.

ჩვენს დღეებში ხელოვნება - უპირატესად მამაკაცური ხელოვნებაა. ის შეიცავს მამაკაცური საწყისის პრიმატს, საუბრობს ძირითად მამაკაცურ პრობლემებზე და ქალი დაჰყავს ჯადოსნურ ან მშიშარა არსებამდე, როგორადაც ქალი ბევრ მამაკაცს წარმოუდგენია. ქალებს არ შეუძლიათ მხარი დაუჭირონ საუკუნეების მანძილზე ჩამოყალიბებულ მამაკაცურ იდეალს. ხელოვნება

ნების სფერო მათ რთული იმიტომ კი არ ჰგონიათ, რომ ეს სფერო მათთვის მიუღწეველია, არამედ იმიტომ, რომ მათ არ შეუძლიათ გამოგონილ მამაკაცურ იდეალს ემსახურონ.

ფრანგ ლირიკოს პოეტს ბოდლერს ქალი საფრთხედ მიაჩნდა და ამბობდა: „შესანიშნავ ქალზე ოცნებისას, იმავდროულად ვერასოდეს შევძლებ მასზე ფიქრს მისგან მომდინარე საფრთხის შეგრძნების გარეშე“.

ამ სავარაუდო „სახიფათო ზონაში“ შემავალი ადამიანი თანმიმდევრულად დაიწყებს თავდაცვითი ხასიათის გამოვლინების დემონსტრირებას. ახალგაზრდა გერმანელი პოეტი და დრამატურგი გებელი დაახლოებით ასე აღწერს თავის გრძნობებს მეგობრისთვის მიწერილ წერილში: „რა თქმა უნდა, მე კვლავ ვცხოვრობ ამ ქალაქში ყველაზე ლამაზი ქალიშვილის პირდაპირ, და სიგიჟემდე მიყვარს იგი. მაგრამ იმედი მაქვს, რომ ამ შხამთან ერთად მალე შხამსაწინააღმდეგოსაც ვიპოვი... და თუ დღეს კვლავ მომიწევდა მისი შეყვარებულის დანახვა, რომელიც ფანჯრიდან მის ოთახში ძვრება, მე გული ამიცრუვდებოდა მასზე“. თხრობის დასაწყისში ჩვენ სულ სხვა დასასრულს მოველოდით.

საფრთხის სახით წარმოდგენილი ქალი საჭირბოროტო თემაა ხელოვნებაში; მაგალითად, ბელგიელი მხატვრის როპსის სურათები ქალს ასახავენ, როგორც ადამიანს, რომელიც შთააგონებს საფრთხეს, შიშს ან, ყოველ შემთხვევაში, მტრულ ძალას. ხელოვნების ერთ-ერთი უძველესი ფორმა - ბიბლია, რომელიც თავისი განსაკუთრებული განწყობით ბავშვობიდან გვიტაცებს, აგრეთვე გაუდენთილია იმ აზრით, რომ ქალისგან საფრთხე მომდინარეობს. ამრიგად, ბავშვი იზრდება ქალის მიმართ მორიდებულობის, დაურწმუნებლობის და შებოროტულობის შეგრძნებით. ჰომეროსის „ილიადაც“ საოცარი სიზუსტით აღწერს უბედურებებს, რომელთა მიზეზიც ქალია. ყველა პოეტურ ნაწარმოებში, ყველა ფერწერულ ტილოზე მეორდება ერთი და იგივე საჭირბოროტო პრობლემა: ქალი - ეს საფრთხეა. ავსტრიელი დრამატურგი გრილპარცერი თავის თავზე ამბობს: „მე თავი სიყვარულ-

ლისგან გადავირჩინე ხელოვნებაში გაქცევით“.

ის, თუ უპასუხო სიყვარული როგორ ავლენს თავს კონკრეტულ ადამიანში, დამოკიდებულია მის ცხოვრებისეულ პოზიციაზე, თუ სირთულეების წინაშე ვინმე სიმამაცეს კარგავს და თავის საქმიანობას წყვეტს, მისთვის სიყვარულში კრახი შეიძლება ცხოვრებაში კრახს ნიშნავდეს. მაგრამ ეს არ არის უიმედო სიყვარულის როგორც ასეთის შედეგი. ის, ვისთვისაც სირთულეები საქმიანობაში სტიმულს წარმოადგენენ, უპასუხო სიყვარულის შემთხვევაში არ დაიბნევა და მნიშვნელოვან შედეგებს მიაღწევს. მამაცი ადამიანი თავისთვის სხვა დასკვნას გააკეთებს, ვიდრე ის, ვინც დამარცხება განიცადა. პოპულარული ფსიქოლოგია ხშირად მიუთითებს იმ უზარმაზარ მიღწევებზე, რომელთაც ხელს უწყობს უპასუხო სიყვარული, ზოგჯერ კი მის რეკომენდაციასაც იძლევა წამლის სახით. მაგრამ ჩვენ ვიცით ადამიანები, რომელთაც ბევრს მიაღწიეს უპასუხო სიყვარულთან დაკავშირებული განცდების გარეშე. ამ შემთხვევაში ჭეშმარიტების მარცვალი ისაა, რომ ხელოვნების ადამიანები ისე, როგორც არავინ, შეპყრობილნი და გატაცებულნი არიან სიყვარულის პრობლემით.

ამ თვალსაზრისით ფრიად ჭკუის სასწავლებელია გოეთეს ცხოვრება. ის ქალში ყოველთვის ხედავდა საფრთხეს და მასთან და სიყვარულთან შეჯახებისას თავს გაქცევით შველოდა. ფაუსტის მამოძრავებელი ძალაა სიყვარულის პრობლემების გადაჭრის მუდმივი ძიება. თავისი მღელვარების, განზრახვის და მისწრაფების მეშვეობით არსებული ცხოვრებით უკმაყოფილო გოეთემ შექმნა საკუთარი სამყარო, და ამნაირად ჩვენს წინაშე უბრალოდ ზოგადსაკაცობრიო პრობლემები დააყენა. ეს მისი გენიის დამსახურებაა, რომ მთელ ჩვენს არსებას ეხება, როცა სქესთა დაპირისპირების სირთულეების შესახებ მუდმივად მღერის ახალ სიმღერას. ამ ურთიერთ მაგნეტიზმში ჩათრევისას მამაკაცებს ეშინიათ, რომ თუ ქალს თავის გულს მისცემენ, ისინი საკუთარ ინდივიდუალობას მთლიანად დაკარგავენ და უღელში შეებმებიან.

ამასთან დაკავშირებით მინდა ვახსენო გერმანელი ფილოსოფოსი და თეოლოგი შლეიერმახერიც, რომელიც თავის შესანიშნავ ნარკვევში ცდილობს დაამტკიცოს, რომ სიყვარული - სულაც არაა მარტივი საქმე, და სისულელე იქნებოდა იმის დამკვიდრება, რომ როცა ადამიანი სიმწიფის ასაკში შედის, მან რაღაც იცის სიყვარულის შესახებ. სინამდვილეში თითოეულმა ადამიანმა უნდა გაიაროს გარკვეული მომზადება, დამწყებთათვის თავისებური მოსამზადებელი კურსები. ეს ჭეშმარიტი იდეალისტი, რომელსაც დიდ პატივს სცემენ რელიგიურად განწყობილი ადამიანები, ასევე თავის მხრივ დარწმუნდა, რომ მამაკაცებს და ქალებს არც ისე უადვილდებოდა ერთმანეთის პოვნა.

სირთულეები სასიყვარულო ურთიერთობებში

ჩემთვის დასმული კითხვები „ადამიანურ ბუნებაში შეღწევის“ შესახებ ლექციის კითხვისას, რომელსაც მუდმივად დაახლოებით ხუთასი ადამიანი ესწრება, ძირითადად სიყვარულს შეეხება. ეს იმის ნიშანია, რომ ადამიანები ამ პრობლემაში გაცილებით ნაკლებად ერკვევიან, ვიდრე, ვთქვათ, პროფესიული საქმიანობის საკითხებში.

რატომაა ასე ცოტა ბედნიერი სასიყვარულო კავშირი? იმიტომ, რომ ჩვენ ჯერ კიდევ არასრულყოფილი ადამიანები ვართ, მეგობრობასთან შედარებით სიყვარულისთვის ჯერ კიდევ ვერ მოვმწიფდით. ჩვენ მთელი ძალებით ვუპირისპირდებით სიყვარულს, ვინაიდან შეშინებულები ვართ. იფიქრეთ, მაგალითად, ერთობლივი სწავლების მიუღებლობაზე, რომლის ერთადერთი მიზანიც იმაში მდგომარეობს, რომ უკვე ადრეულ ასაკში ბიჭებმა და გოგონებმა შეძლონ თავისი მორცხვობის და შიშის დაძლევა და ერთმანეთის უკეთ გაცნობის შესაძლებლობა მიეცეთ.

არ არსებობს სასიყვარულო ურთიერთობებში სირთულეების შემქმნელი უნივერსალური წესები, კონკრეტული ადამიანის ეროტიკული ბუნების თავისებურება მთელი მისი არსებიდან მომდინარეობს, და ამის მხედველობაში მიღებაა საჭირო

ყოველ ცალკე აღებულ შემთხვევაში. ადამიანის მცდარი ეროტიკული ორიენტაციის შესაცვლელად, ჩვენ უნდა გავითვალისწინოთ მისი მთელ ერთობლიობაში გამოვლინება და შევცვალოთ მისი ხასიათი და გარემომცველ სამყაროსთან ურთიერთობა. ადამიანის ქცევის ხაზმა, რომელიც სიყვარულშიც აისახება, შესაძლოა წაუზიგოს უიმედო სიყვარულის საძიებლად და დაჟინებით მოსთხოვოს ან საშუალება მისცეს, რომ სიყვარულში გამოცდილება დააგროვოს და წინ წაიწიოს. თუ ადამიანი ავადმყოფურად თავმოყვარე და ამბიციურია და ვერანაირი ფორმით ვერ იტანს უარის თქმას, ამან შეიძლება თვითმკვლელობამდე მიიყვანოს. ეს შეცდომაა, რომლის ახსნაც შესაძლებელია, მთელი ცხოვრების კონტექსტიდან გამომდინარე. ჩვენს საზოგადოებაში, რომელიც მკაცრ სუბორდინაციას მოითხოვს, შეიძლება წარმოიშვას სინამდვილისაგან გაქცევასთან, საზოგადოებაზე და ცალკეულ ადამიანებზე შურისძიებასთან დაკავშირებული ფრიად ტრაგიკული სიტუაციების ხელშემწყობი შესაძლებლობები.

სიყვარულის კულტივირება, სასიყვარულო კავშირების გაკეთილშობილება და გაწმენდა ხდება ყოვლისმომცველი სოციალური გრძნობის განვითარების მეშვეობით. სასიყვარულო ურთიერთობები უცაბედად არ წარმოიშვებიან, არამედ ხანგრძლივ მომზადებაზე არიან დაფუძნებულნი. ეროტიკული კავშირი ყოველთვის არსებობს ადამიანურ არსებებს შორის, მაგრამ ის უნდა შეეხოს პიროვნების გარკვეულ მოთხოვნილებებს, რათა მოხდეს მისი სიყვარულის სახით შეგრძნება და დანახვა.

სასიყვარულო გამოვლინებები თავის საწყისს იღებენ ბავშვობის შორეულ დღეებში, როცა მათ ჯერ კიდევ არ ჰქონდათ ეროტიკული არსი და სექსუალური ხასიათი, როცა სოციალური გრძნობის გამოვლინება ჯერ კიდევ იყო ვიღაცის მიმართ სიყვარულის ფორმით. მხოლოდ ისეთი ბუნებრივი ადამიანური კავშირი, როგორიც დედასა და შვილს შორისაა, შეძლებს ადამიანთა მყისიერად გაერთიანებას. ცალკეულ ადამიანებს შორის ხანგრძლივი კავშირი, რომელიც მარადიულობას და ადამიანური მოდგმის შენარჩუნებას ემსახურება და რომელსაც ჩვენ

სიყვარულს ვუწოდებთ, ჯერ კიდევ ბოლომდე არ ჩამოყალიბებულია. ეს ერთსა და იმავე დროს კავშირიცაა და უკვდავყოფაც. ამ ურთიერთობების გაფორმება შესაძლებელია მნებელობითი გადაწყვეტილებით, რაც შეიძლება მალე უნდა მიეცეს შესაძლებლობა მათი განვითარებისთვის.

ყველა ამ პროცესის შეცნობა ჯერ კიდევ ბოლომდე არაა მიღწეული, ვინაიდან ადამიანს ძალუძს თვითმოტყუება მის საკუთარ სულში მიმდინარე პროცესების შეფასებაში. ორივე სქესს ადვილად ითრევს პრესტიჟის თავისებური პოლიტიკის მორევი (Prestigepolitik). და მაშინ მათ აიძულებენ იმ როლის თამაშს, რომელსაც ვერც ერთი მათგანი ვერ გაუმკლავდება და რომელსაც მიჰყავს მათი ცხოვრების უწყინარობის და უშუალოების დარღვევამდე და მათ ავსებს ცრურწმენით, რომელთაც ძალუძთ ნამდვილი სიხარულისა და ბედნიერების ნებისმიერი გამოვლინების ჩაქრობა.

ადამიანი, რომელმაც ეს აზრები თავის თავში შეისრუტა, უბრალოდ ადგილზე იდგება თავისი შეცდომებით, მაგრამ ბოლოს და ბოლოს ის სწორ გზას გააცნობიერებს და შეძლებს ახალი შეცდომების შეძენის ნაცვლად უკვე არსებულის თანდათან დაძლევას.

ქორწინების ამოცანის გაცნობიერება

გერმანიის ერთ რაიონში არის ძველი ჩვეულება იმის შესამოწმებლად, მზად არიან თუ არა ახალდაქორწინებულები ერთობლივი ცოლქმრული ცხოვრებისათვის. საქორწინო პროცესის წინ პატარძალი და საქმრო მიჰყავთ ტყის პირას, სადაც აქამდე ხე იყო მოჭრილი. მათ აძლევენ ხერხს, რათა ეს ხე გახერხონ. ეს იმის შემოწმებაა, თუ ერთმანეთთან თანამშრომლობას რამდენად დიდხანს მოინდომებენ. ეს ამოცანა ორისთვისაა განკუთვნილი. თუ ისინი ერთმანეთს არ ენდობიან, მაშინ თითოეული მათგანი ხერხს მოწვევს საპირისპირო მხარეს, და ისინი წარმატებას ვერ მიაღწევენ. თუკი ერთ-ერთი მათგანი მოისურ-

ვებს ყველაფრის თავის თავზე აღებას, მეორე კი მას დაუთმობს, მაშინ ამოცანა ორჯერ უფრო მეტხანს შესრულდება. ორივე მათგანმა უნდა გამოიჩინოს ინიციატივა, მაგრამ ეს ინიციატივა უნდა იყოს ორმხრივი. ამ გერმანელმა გლეხებმა გააცნობიერეს, რომ ურთიერთმოქმედება - ეს ცოლქმრობის მთავარი აუცილებელი პირობაა.

საერთო კეთილდღეობისთვის ურთიერთმოქმედება

მე რომ შემეკითხონ, თუ რას ნიშნავს სიყვარული და ქორწინება, შემდეგ, შესაძლოა, არასრულ განმარტებას მივცემდი: „სიყვარული თავისი განსახიერებით ქორწინებაში - ესაა ყველაზე უფრო იდუმალი შეთვისებადობა საპირისპირო სქესის პარტნიორის მიმართ, რომელიც გამოიხატება სხეულებრივ მიზიდულობაში, ამხანაგურ ურთიერთობებში და ბავშვების ყოლის გადაწყვეტილებაში. ადვილი დასამტკიცებელია, რომ სიყვარული და ქორწინება - ეს თანამშრომლობის ერთი მხარე - არა მხოლოდ ორი ადამიანის კეთილდღეობისთვის ურთიერთმოქმედებაა, არამედ ურთიერთმოქმედება მთელი კაცობრიობის კეთილდღეობისთვისაც“.

მოცემული თვალსაზრისი, რომ სიყვარული და ცოლის შერთვა - ყველა ადამიანის კეთილდღეობაზე მიმართული თანამშრომლობაა, ნათელს ჰფენს ჩვენი პრობლემის თითოეულ მხარეს. ფიზიკური მიმზიდველობაც კი - ყველაზე მნიშვნელოვანი ყველა ადამიანური მისწრაფებებიდან, კაცობრიობის განვითარების უმნიშვნელოვანესი პირობა გახდა. როგორც ეს უკვე ხშირად ავხსენი, არასრულყოფილი ორგანოებისგან ტანჯული ადამიანური მოდგმა, სრული ზომით მზად არ იყო ჩვენს ღარიბ პლანეტაზე დედამიწაზე ცხოვრებისთვის. ადამიანური ცხოვრების შენარჩუნების მთავარი ხერხი იყო გამრავლება; აქედან მომდინარეობს შთამომავლობის რეპროდუქციის უნარი და ფიზიკური მიმზიდველობისკენ მუდმივი მისწრაფება.

დღევანდელ დღეს ჩვენ ვხვდებით სიყვარულის პრობლე-

მის გარშემო წარმოშობილ სირთულეებს და უთანხმოებებს, ცოლქმრული წყვილი ეჯახება ამ სირთულეებს, ისინი მშობლებს აღელვებენ და მათში მთელი საზოგადოებაა ჩართული. მაშასადამე, თუ ჩვენ ვცდილობთ სწორ დასკვნამდე მისვლას, ჩვენი მიდგომა ცრურწმენებისგან თავისუფალი უნდა იყოს. ჩვენ უნდა დავივიწყოთ, რაც ადრე გავიცეთ, და შევეცადოთ გამოვკვლევას, რამდენადაც ეს შესაძლებელია, ფართო და თავისუფალი განხილვით სხვა გარემოებების ჩარევის გარეშე.

მე მხედველობაში არა მაქვს, რომ სიყვარულისა და ქორწინების პრობლემა უნდა განვიხილოთ სხვა პრობლემებისგან მოწყვეტის გარეშე. ამასთან დაკავშირებით ადამიანი ვერასდროს იქნება აბსოლუტურად თავისუფალი: ის ვერასოდეს გადაჭრის თავის პრობლემებს, თუკი მხოლოდ თავის შეხედულებებს დაეყრდნობა. თითოეული ადამიანის განვითარება ხდება გარკვეულ გარემოცვაში, და მან თავისი გადაწყვეტილებები ამ პირობებთან უნდა შეათანხმოს. ეს ძირითადი კავშირები იმ ფაქტითაა განპირობებული, რომ ჩვენ ვცხოვრობთ ჩვენი თვალუწვდენელი სამყაროს ერთ კონკრეტულ ადგილზე და უნდა განვიტარდეთ იმ ფარგლებში და იმ შესაძლებლობების შესაბამისად, რომლებსაც ცხოვრებისეული გარემოებები გვაძლევენ; რომ ჩვენ ვცხოვრობთ ჩვენს მსგავსთა შორის და უნდა ვისწავლოთ გარშემომყოფებთან შეგუება; რომ ჩვენ ვცხოვრობთ ორი საპირისპირო სქესის სახით, და ადამიანური მოდგმის მომავალი მათ ურთიერთობებზეა დამოკიდებული.

თუ ინდივიდი დაინტერესებულია თავისი მეგობრებით და ყველა ადამიანის კეთილდღეობით, ის ყველა თავის ქმედებაში მათი ინტერესებით იხელმძღვანელებს. ის შეეცდება სიყვარულისა და ქორწინების პრობლემის ისე გადაწყვეტას, ამაზე რომ სხვების კეთილდღეობა ყოფილიყო დამოკიდებული. მაგრამ მან არ უნდა იცოდეს იმის შესახებ, რომ ამნაირად ცდილობს ამ ყველაფრის გადაწყვეტას. თუ მას შეეკითხებით, ის, ალბათ, ვერ შეძლებს თავისი მიზნებისთვის მეცნიერული ახსნის მიცემას. მაგრამ ის უნებურად დაიწყებს კაცობრიობის კე-

თილდღეობისკენ და გაუმჯობესებისკენ სწრაფვას, და ამ ინტერესს ჩვენ მის საქმიანობაში დავინახავთ. არიან სხვა ადამიანებიც, რომლებიც არც ისე ძლიერად არიან ადამიანთა კეთილდღეობით დაინტერესებულნი. ქვემოთ მოყვანილი პიროვნული პოზიციის მაგივრად, როგორც მაგალითად: „რისი გაკეთება შემძლია ჩემი ამხანაგებისთვის?“, „როგორ დავიკავო უკეთ ჩემი ნიშა საერთო ცხოვრებისეულ სივრცეში?“, ისინი, დიდი ალბათობით, კითხულობენ: „რისი მოცემა შეუძლია ჩემთვის ამ ცხოვრებას?“, „რას მივიღებ აქედან?“, „ეს რა ღირს?“, „საკმარისად მიწევნ სხვა ადამიანები ანგარიშს?“, „ისე მაფასებენ, როგორც მე ვიმსახურებ?“. თუ მსგავსი პოზიცია უდევს საფუძვლად მოცემული ინდივიდის ცხოვრებისადმი დამოკიდებულებას, მაშინ ის ამნაირადვე შეეცდება სიყვარულის და ქორწინების პრობლემის გადაჭრას. ის ყოველთვის იკითხავს: „ეს რას მომცემს?“

სიყვარული არ არის წმინდა ბიოლოგიური ამოცანა, როგორც ეს ზოგიერთ ფსიქოლოგს წარმოუდგენია. სქესთა შორის ურთიერთობები დაკავშირებულია განზრახვებთან ან ინსტიქტთან; მაგრამ სიყვარულისა და ქორწინების საკითხი არც ისე მარტივია, რომ მხოლოდ განზრახვით აიხსნას. სადაც არ უნდა გავიხედოთ, აღმოჩნდება, რომ ჩვენ ვანვითარებთ, ვკულტივირებთ და ვაკეთილშობილებთ ჩვენს განზრახვებს და ინსტიქტებს. ჩვენ საკუთარ თავში დავრთგუნეთ ზოგიერთი ჩვენი სურვილი და მიდრეკილება. რაც შეეხება ჩვენს დამოკიდებულებას ახლობლებთან, ჩვენ ვიცით, თუ როგორ არ მოვაბეზროთ ერთმანეთს თავი. ჩვენ ვისწავლეთ ჩაცმა და მივეჩვიეთ სისუფთავეს. რომც გვშიოდეს, არ მივდევთ ჩვეულებრივ ბუნებრივ გაძღომას; ჩვენ გაგვიჩნდა გემოვნება, ლამაზი ჭურჭელი და საკვების მიღების ხერხები. ჩვენი განზრახვები მივუსადაგეთ ადამიანური კულტურის საჭიროებებს; ისინი ასახავენ მცდელობებს, რომელთა მიმართაც ჩვენ ვისწავლეთ კაცობრიობისა და საზოგადოებაში ჩვენი საკუთარი ცხოვრების საკეთილდღეოდ.

თუ ამ გაგებას მივაკუთვნებთ სიყვარულისა და ქორწინების პრობლემას, ჩვენ კვლავ აღმოვაჩენთ, რომ პირველ ადგილ-

ზე უნდა იყვნენ კაცობრიობის ინტერესები. აზრი არა აქვს სიყვარულთან და ქორწინებასთან დაკავშირებული თითოეული ასპექტის ცალკე განხილვას, ვთავაზობთ რა რეცეპტებს, ცვლილებებს, ახალ წესებს ან ახალ ინსტიტუტებს, სანამ არ მივხვდებით, რომ ეს პრობლემა შეიძლება გადაიჭრას მხოლოდ ერთობლიობაში და კაცობრიობის კეთილდღეობის გათვალისწინებით. შესაძლებელია, რომ ჩვენ უკეთესისკენ შევიცვლებით; შესაძლებელია, რომ ამ კითხვაზე უფრო ზუსტ და სრულ პასუხებს ვიპოვით. თუ ამას მოვახერხებთ, უფრო ღირსეულ ახსნას მივიღებთ, რომელიც უფრო სრულად ითვალისწინებს იმ ფაქტს, რომ დედამიწაზე არის ორი საპირისპირო სქესი, და მათი თანამშრომლობა უბრალოდ აუცილებელია. და რამდენადაც ჩვენი პასუხები უკვე მხედველობაში იღებენ მოცემულ პირობებს, მათში ჭეშმარიტება სამუდამოდ დადგინდება.

ორი თანაბარი პარტნიორის წინაშე მდგომი ამოცანები

როცა მოცემულ მიდგომას ვიყენებთ, სიყვარულის პრობლემიდან გამომდინარე პირველი დასკვნა ისაა, რომ ეს ამოცანა ორი პიროვნებისთვისაა. ბევრი ადამიანისთვის ის ყოველთვის ახალი იქნება. გარკვეული ხარისხით ჩვენ გვასწავლეს როგორც დამოუკიდებლად, ისე გუნდში ან ჯგუფში მუშაობა. თუმცა ჩვენ უმნიშვნელო გამოცდილება გვაქვს ორის ორთან გვერდით ერთობლივ მუშაობაში. და ეს ახალი პირობები, მაშასადამე, გარკვეულ სირთულეს ქმნიან, მაგრამ ეს სირთულე უფრო ადვილად გადაწყდება, თუ ეს ორი დაინტერესებული იქნება სხვებში, რამეთუ ისინი მაშინ შეძლებენ ერთმანეთით დაინტერესების უფრო ადვილად შესწავლას.

ჩვენ ისიც კი შეგვეძლო აღგვენიშნა, რომ ორი ინდივიდუუმის მსგავსი თანამშრომლობის სრულად განსახორციელებლად, თითოეული პარტნიორი საკუთარ თავზე მეტად სხვაში უფრო უნდა იყოს დაინტერესებული. ესაა ერთადერთი საფუძველი, რომლის დროსაც სიყვარული და ქორწინება წარმატების

მიღწევას შეძლებენ. მაშინ გასაგები გახდება, თუ ქორწინების საკითხებზე ბევრი შეხედულება და მისი რეფორმირების შესახებ ბევრი წინადადება მცდარ ხასიათს რატომ ატარებენ.

როცა ერთ-ერთი პარტნიორი მეორეთი საკუთარ თავზე მეტადაა დაინტერესებული, მაშინ აუცილებლად ექნება თანასწორუფლებიანობას ადგილი. თუ ვლინდება იდუმალი შეთვისებადობა, არც ერთი პარტნიორი არ იგრძნობს თავს შელახულად ან არასაჭიროდ. თანასწორუფლებიანობა მხოლოდ მაშინაა შესაძლებელი, როცა ამ მიდგომას ორივე პარტნიორი მისდევს. თითოეული მათგანი უნდა ეცადოს მეორის ცხოვრების შემსუბუქებას და გამდიდრებას. და ამ შემთხვევაში ის უსაფრთხოდ იქნება. თითოეული მათგანი იგრძნობს, რომ ის საჭიროა.

ერთმანეთთან მსგავს დამოკიდებულებაში ჩვენ ვხედავთ ქორწინების ძირითად გარანტიას და საქორწინო კავშირში ბედნიერების ძირითად აზრს. ეს შეგრძნებაა იმისა, რომ თქვენ განსაკუთრებულ ფასეულობას წარმოადგენთ, რომ თქვენ ვერაფერი შეგავიწროვებთ, რომ თქვენ პარტნიორს სჭირდებით, რომ თქვენი საქციელები წუნდაუდებელია, რომ თქვენ ხართ ამხანაგი და ნამდვილი მეგობარი.

ურთიერთობების საკითხებში შეუძლებელია, რომ ერთ-ერთი პარტნიორი იყოს დამორჩილებულ მდგომარეობაში. ორი ადამიანი ერთად წარმატებით ვერ იცხოვრებს, თუ ერთ-ერთი მათგანი მზრძანებლობას მოისურვებს და მეორეს დაქვემდებარებას აიძულებს. თანამედროვე პირობებში ბევრი მამაკაცი და, არსებითად, ბევრი ქალი, დარწმუნებულია, რომ სწორედ მამაკაცს ეკუთვნის მზრძანებლობის და უფროსობის უფლება, წამყვანი როლის თამაში, ბატონ-პატრონად ყოფნა. სწორედ ესაა იმის მიზეზი, რომ ასე ბევრია უბედური ქორწინება. ვერავინ აიტანს დაქვემდებარებულის მდგომარეობას ბრაზისა და ზიზღის გარეშე.

ამხანაგები თანასწორუფლებიანები უნდა იყვნენ, და როცა ადამიანები თანასწორები არიან, ისინი ყოველთვის მონახავენ გზას ერთობლივი სირთულეების დასაძლევად. ისინი მონახა-

ვენ თანხმობას, მაგალითად, იმაში, რომ ბავშვები იყოლიონ. მათ ესმით, რომ შვილების არყოლის გადაწყვეტილება დაკავშირებულია მათ პირად მონაწილეობასთან დემოგრაფიულ პრობლემაში. ისინი ერთმანეთს აღზრდის საკითხებშიც გაუგებენ; მათ მოუწოდებთ წარმოქმნილი პრობლემების დაუყოვნებლივი გადაწყვეტა, ვინაიდან იციან, რომ ბავშვები უბედურ ქორწინებებში არახელსაყრელ მდგომარეობაში იმყოფებიან და ნორმალურად ვერ ვითარდებიან.

ადამიანთა თანამედროვე საზოგადოებაში ხშირად სათანადოდ არ ამზადებენ ერთმანეთთან ურთიერთობებისთვის. ჩვენი აღზრდა უფრო მიმართულია პირადი წარმატების მიღწევაზე, უფრო იმ განწყობაზე, რომ ცხოვრებისაგან მიიღო, ვიდრე მას რაღაც მისცე. და ადვილი იქნება იმის გაგება, რომ ქორწინების და სიყვარულის კანონებით მცხოვრებ ადამიანებს, ურთიერთობებში და სხვა ადამიანებისადმი ინტერესის გამოვლინების შესაძლებლობაში ნებისმიერი შეცდომა სამწუხარო შედეგებამდე მიიყვანს. ადამიანთა უმრავლესობა პირველად განიცდის მსგავს მჭიდრო ურთიერთმოქმედებას. ისინი ვერ მიეჩვივნენ სხვა ადამიანთა ინტერესებისთვის, სურვილებისთვის, იმედებისთვის და ამბიციებისთვის ანგარიშის გაწევას. ისინი მზად არ არიან ზოგადი ხასიათის პრობლემების გადასაჭრელად. და ჩვენ არ უნდა გავვიკვირდეს მრავალი შეცდომა, რომელთაც გარშემო ვაკვირდებით; მაგრამ ჩვენ შეგვიძლია ამ ფაქტების შესწავლა და იმისათვის მომზადება, თუ მომავალში ეს შეცდომები თავიდან როგორ ავიცილოთ.

უნარების აღზრდა და ფორმირება

იმ მოზრდილთა შორის, რომელთაც წინასწარი მომზადება მიიღეს, წაბორძიკებულებს ვერ შეხვდებით. ჩვენ ყოველთვის ვიქცევით ჩვენი ცხოვრების ნირის შესაბამისად. არ არსებობს ქორწინებისთვის ამწუთიერი მომზადება. ბავშვის ხასიათის გამოვლინებებში, გარემომცველ სამყაროსთან მის დამოკიდებუ-

ლებაში, მის აზრებში და საქციელებში ჩვენ შეგვიძლია დავინახოთ, თუ ის მოზრდილური სიტუაციებისათვის როგორ ემზადება. სიყვარულისადმი მისი დამოკიდებულების ძირითადი ნიშნები უკვე ყალიბდებიან ცხოვრების მეხუთე ან მეექვსე წელს.

საწყისი სქესობრივი აღზრდა

ბავშვის განვითარებაში საკმაოდ ადრე შეიძლება იმის დანახვა, თუ როგორ ფორმირდებიან მისი შეხედულებები სიყვარულისა და ქორწინების საკითხებზე. არ უნდა ვიფიქროთ, რა თქმა უნდა, რომ ის გამოხატავს თავის სექსუალურ განზრახვებს მოცემული საგნის ჩვენი მოზრდილური გაგებით. უბრალოდ ბავშვს უყალიბდება წარმოდგენა მის მიერ დაკვირვებადი ცხოვრების ერთ-ერთი მხარის შესახებ, რომლის ნაწილად საკუთარ თავსაც თვლის. სიყვარული და ცოლქმრობა აგრეთვე მისი გარემოცვის ფაქტორები არიან; ცნობიერებაში შეღწევისას ისინი ავსებენ საკუთარი მომავლის შესახებ მისეულ კონცეფციას. მას უნდა ჰქონდეს ამ პრობლემების თავისი საკუთარი აღქმა და გაგება.

როცა ბავშვები საპირისპირო სქესისადმი მსგავს ადრეულ ინტერესს აღმოაჩენენ და იმ პარტნიორებს ირჩევენ, რომლებიც მათ მოსწონთ, ჩვენ ამის ინტერპრეტირება არასოდეს უნდა მოვახდინოთ, როგორც თავისებური შეცდომა, ან სისულელე, ან ნაადრევი სექსუალური ლტოლვა. და ამას არავითარ შემთხვევაში არ უნდა დავცინოთ და ხუმრობად არ უნდა ვაქციოთ. ის, რაც ხდება, ჩვენ უნდა მივიღოთ, როგორც ბავშვის მიერ წინგადადგმული ნაბიჯი სიყვარულისა და ქორწინების საკითხებში მისი მზადებისას. იმის მაგივრად, რომ ვიხუმროთ, უკეთესია ბავშვი იმაში დავარწმუნოთ, რომ სიყვარული - ეს დიადი მიზანია, დიადი ამოცანა, რომლისთვისაც მხოლოდ საკუთარი თავისთვის კი არ უნდა მოემზადოს, არამედ მთელი კაცობრიობის ინტერესებისთვის. ამრიგად, ჩვენ შეგვიძლია ბავშვის ცნობიერებაში

რებაში მოცემული იდეალი დავნერგოთ; და უფროს ასაკში უკვე კარგად მომზადებული ბავშვები ერთმანეთს შეხვდებიან, როგორც ამხანაგები და მეგობრები სიყვარულის ატმოსფეროში. აღმოჩნდება, რომ ბავშვები არიან მონოგამიის ჭეშმარიტი მიმდევრები - და ეს მიუხედავად იმ ხშირი ფაქტისა, რომ მათი საკუთარი მშობლების ქორწინება ყოველთვის არ არის ჰარმონიული და ბედნიერი.

მე მშობლებს არასოდეს არ ვურჩევდი, რომ ბავშვისთვის ძალიან ადრე აეხსნათ სექსუალური ურთიერთობების ფიზიოლოგიური მხარე და იმაზე მეტი მოეყოლათ მათთვის, რისი გაგებაც მათ ბავშვებს სურთ. თქვენ უნდა გაიგოთ, რომ ყველაზე მთავარი მნიშვნელობა იმ ფაქტს აქვს, თუ რა კუთხით განიხილავს ბავშვი ქორწინებასთან დაკავშირებულ პრობლემებს. თუ მას მცდარი შეხედულებები მიაწოდეს, მაშინ ცოლქმრობის პრობლემებს ის აღიქვამს, როგორც რაღაც საფრთხეს ან რაღაც ისეთს, რომელიც მის გაგებას აღემატება. ჩემი გამოცდილებიდან ვიცი, რომ ბავშვები, რომლებიც ძალიან ადრე - 4, 5 ან 6 წლის ასაკში - გაეცნობიან მოზრდილურ ურთიერთობებს, და ამ სფეროში წინასწარი გამოცდილების მქონე ბავშვები, მომდევნო ცხოვრებაში ყოველთვის უფრო დამაბულად და სიფრთხილით ეკიდებიან სიყვარულს. მათთვის ფიზიკური მიმზიდველობაც თავის თავში საფრთხის მუხტს ატარებს. თუ ბავშვი ამ აკრძალულ თემას ძალიან ადრე არ ეცნობა, მაშინ ის არც იმდენად შეშინებული და საქციელწამხდარია: მას გაცილებით ნაკლები შესაძლებლობა აქვს სწორი ურთიერთობების გაგებაში შეცდომების წარმოსაქმნელად. ჩვენი ჭეშმარიტი დახმარების არსი იმაში მდგომარეობს, რომ ბავშვი არასოდეს მოვატყუოთ, არასოდეს დავიმპრინოთ თავი მისი კითხვებისაგან, გავიგოთ, თუ რა დგას მისი კითხვების მიღმა, ავუხსნათ მხოლოდ ის, რაც ჩვენი გაგების უნარით მას შეუძლია გააცნობიეროს. ნოტაციების კითხვას და ჭკუის სწავლებას დიდი ზიანის მოტანა შეუძლია.

ამ და სხვა პრობლემების განხილვისას, ბავშვისთვის უკეთესი იქნება, თუ ის თავისი ინიციატივით და დამოუკიდებლად

მიიღებს მისთვის საჭირო ცოდნას. თუ ბავშვსა და მშობელს შორის ნდობა არსებობს, მას არ მოუწევს შეურაცხყოფების მოთმენა. ბავშვი მშობლებს ყოველთვის იმას შეეკითხება, რისი ცოდნაც სურს. არსებობს ზოგადი შეცდომა, რომ ბავშვებს შეუძლიათ ცხოვრებაზე არასწორი წარმოდგენა ამხანაგების მეშვეობით მიიღონ. მე ჯერ არ მინახავს ყოველმხრივ ჯანმრთელი ისეთი ბავშვი, რომელსაც ამ გზით დიდად ავნებდნენ. ბავშვები ყოველთვის როდი გადაყლაპავენ იმას, რასაც მათ ამხანაგები აცნობებენ; უმეტეს შემთხვევაში ბავშვები ძალიან კრიტიკულები არიან, და თუ არ არიან იმაში დარწმუნებულები, რომ ნათქვამი სიმართლეს წარმოადგენს, ისინი ამის თაობაზე მშობლებს ან თავის ძმებსა და დებს შეეკითხებიან. ისიც უნდა ვაღიარო, რომ ხშირად შემხვედრია ბავშვები, რომლებიც ბევრად უფრო დელიკატურები და ტაქტიკურები იყვნენ ასეთ საკითხებში, ვიდრე მათთან შედარებით უფროსი ამხანაგები.

უახლოესი გარემოცვიდან მიღებული შთაბეჭდილებები

მოზრდილური ცხოვრების ფიზიკური მიმზიდველობის აღზრდაც უკვე ბავშვობიდან იწყება. შთაბეჭდილებები, რომელთაც ბავშვი სიმპატიასა და მიმზიდველობასთან დაკავშირებით ღებულობს; შთაბეჭდილებები, რომელთაც ის თავის უახლოეს გარემოცვაში საპირისპირო სქესთან ურთიერთობიდან ღებულობს, ფიზიკური ლტოლვის დაწყებისთვის ბიძგია. როცა ყმაწვილი ამ შთაბეჭდილებებს თავის თავში დედისგან, დებისგან ან ნაცნობი გოგონებისგან ისრუტავს, მომავალში მისი ადრეული შთაბეჭდილებები გავლენას მოახდენენ სწორედ მსგავსი ტიპის ქალების არჩევაზე, ხანდახან მასზე გავლენას ახდენენ ხელოვნების ნაწარმოებები: თითოეულს სწორედ ამნაირად იზიდავს ადამიანური სილამაზის იდეალი. ამრიგად, შემდგომში ინდივიდს უკვე აღარა აქვს თავისუფალი არჩევანი ფართო აზრით; მას აქვს ის არჩევანი, რომელიც აღზრდის პროცესში ჩამოყალიბდა.

სილამაზის ეს მიება უაზრო არ არის. ჩვენი ესთეტიკური გრძნობები ყოველთვის ეფუძნებიან ჯანსაღი და სრულყოფილი კაცობრიობის ყოლის სურვილს კარგი მომავლით: სწორედ ამ ხატზე გვინდოდა ჩვენი ბავშვების განვითარება. აი ის სილამაზე, რომელიც ყოველთვის გვაინტერესებს.

ხანდახან, როცა ბიჭს სირთულეები უჩნდება დედასთან ურთიერთობაში, გოგონას კი - მამასთან (როგორც ეს ხშირად ხდება ხოლმე, როცა ცოლქმრული ურთიერთობები არამყარია), ისინი იწყებენ ყურადღების მიქცევას საპირისპირო სქესზე. თუ, მაგალითად, ყმაწვილის დედა მას მუდმივად შარს დებს, თუ ყმაწვილი სუსტია და ემინია, რომ მასზე იმბრძანებლებენ, მაშინ მან შეიძლება სექსუალური ლტოლვა მხოლოდ იმ ქალისადმი იგრძნოს, რომელიც მასზე არ იმბრძანებლებს, და ამ შემთხვევაში ის ადვილად დაუშვებს შეცდომებს: ის მხოლოდ იმ პარტნიორს დაუწყებს ძებნას, რომლის დაქვემდებარებასაც შეძლებს; მაგრამ ბედნიერი ქორწინება უბრალოდ შეუძლებელია თანასწორუფლებიანობის გარეშე. ზოგჯერ, როცა მას უნდა, რომ დამტკიცოს თავისი ძალა და ძლიერება, ის ეძებს პარტნიორ ქალს, რომელიც, თითქოსდა მასსავით ძლიერია: ის ან უბრალოდ ძალას ამჯობინებს, ან ამ ქალში ხედავს თავისებურ შესაძლებლობას საკუთარი იმბრძანებლურობის დასამტკიცებლად.

თუ მას დედასთან აქვს ძალიან დიდი უთანხმოება, მისი სიყვარულისთვის და ქორწინებისთვის მომზადება შეიძლება დაირღვეს, ან ბლოკირებულ იქნას ფიზიკური ლტოლვა საპირისპირო სქესისადმი. მსგავსი დარღვევის მრავალი სახე არსებობს, და როცა ის სრული იქნება, მაშინ ყმაწვილი საბოლოოდ უარს იტყვის საპირისპირო სქესზე და ზნეობრივად მახინჯი გახდება. ჩვენ ცოლქმრული ცხოვრებისთვის ყოველთვის უკეთ ვართ მომზადებულნი, თუ ჩვენი მშობლების ქორწინება ჰარმონიული იყო. თავის პირველ შთაბეჭდილებას, თუ როგორი შეიძლება იყოს ქორწინება, ბავშვები ღებულობენ თავიანთი მშობლების ცხოვრების მაგალითზე; და სულაც არაა გასაკვირი, რომ ცხოვრებაში წარუმატებლობების ყველაზე დიდი რიცხვი

გვხვდება დარღვეული ქორწინებებიდან და იმ ოჯახებიდან გამოსულ ბავშვებს შორის, რომლებშიც ყველაფერი წესრიგში არაა. თუ მშობლებს თავად არ ძალუძთ ერთმანეთთან თანამშრომლობა, მათთვის შეუძლებელი იქნება ამის ბავშვებისთვის სწავლება.

ჩვენ ხშირად შეგვიძლია ყველაზე უკეთ მსჯელობა პიროვნების ქორწინებისთვის მზადყოფნის შესახებ, თუ გავარკვევთ, რამდენად ღირსეულ ოჯახში აღიზარდა და დავაკვირდებით მის ურთიერთობებს მშობლებთან, დებთან და ძმებთან. მნიშვნელოვანი ფაქტორია ის, თუ როგორ გარემოში მიიღო მომზადება სიყვარულისა და ქორწინების საკითხებში.

თუმცა ჩვენ ამ საკითხებში სიფრთხილე უნდა გამოვიჩინოთ. ჩვენ ვიცით, რომ მამაკაცს განსაზღვრავს არა ის, თუ გარემომცოფნი როგორ აფასებენ, არამედ ის, თუ თავის გარემოცვას თავად როგორ აფასებს. მის შეფასებას სარგებლის მოტანა შეუძლია. სავსებით დასაშვებია, რომ მშობლების სახლში მას ჰქონდა სამწუხარო ცხოვრებისეული გამოცდილება; მაგრამ ამან შეიძლება მხოლოდ სტიმული მისცეს თავის საკუთარ ოჯახურ ცხოვრებაში გაცილებით უკეთ მოსაქცევად. მას შეიძლება მისწრაფება გაუჩნდეს ქორწინებისთვის უკეთ მოსამზადებლად. ჩვენ არასდროს არ უნდა ვიმსჯელოთ ადამიანზე იმის მიხედვით ან მისი იგნორირება მხოლოდ იმიტომ მოვახდინოთ, რომ წარსულში უბედურ ოჯახში ცხოვრობდა.

ქორწინებისთვის კარგი და ცუდი მომზადება

ყველაზე ცუდი მომზადება ისაა, რომ პიროვნება ყოველთვის მისდევს მხოლოდ თავის საკუთარ ინტერესებს. თუ ის ამნაირად იყო აღზრდილი, მაშინ მთელი ცხოვრება იფიქრებს მხოლოდ სიამოვნებებზე და მწვავე შეგრძნებებზე, რომელთა მიღებასაც ცხოვრებისგან შეძლებს. ის საკუთარი თავისთვის ყოველთვის მოითხოვს თავისუფლებას და ნუგეშს და არასოდეს უფიქრდება იმას, თუ როგორ შეამსუბუქოს და გაამდიდროს თავი.

ვისი პარტნიორის ცხოვრება. ეს დამღუპველი მიდგომაა. მას იმ ადამიანს შევადარებდი, რომელიც ცდილობს ცხენს უნაგირი კუდის მხრიდან წამოაცვას. ეს, რა თქმა უნდა, ცოდვა არაა, მაგრამ მცდარი მეთოდია.

სწორი და არასწორი კონცეფციები ქორწინების შესახებ

სიყვარულთან მიმართებაში ჩვენი დამოკიდებულების ფორმირებისას ჩვენ მუდმივად არ უნდა ვეძებოთ იმის შესაძლებლობები, თუ პასუხისმგებლობა როგორ შევამციროთ და თავიდან ავიცილოთ. ამხანაგური ურთიერთობები სიყვარულში ვერ იქნებიან მყარნი, თუ მათ მერყეობა და ეჭვი თან ახლავს. თანამშრომლობა მოითხოვს მარადისობასთან დაკავშირებულ გადაწყვეტილებებს; და ჩვენ მხოლოდ იმ კავშირებს ვთვლით ნამდვილი სიყვარულისა და ნამდვილი ცოლქმრობის მაგალითად, რომლებამდეც მივიდნენ მდგრადი და უცვლელი გადაწყვეტილების შედეგად. ამ გადაწყვეტილებაში ჩვენ ვრთავთ ბავშვების ყოლის, მათი აღზრდის და ურთიერთობებისთვის მომზადების და რამდენადაც ეს მოხერხდება, მათგან ამხანაგების, საზოგადოების ჭეშმარიტად თანასწორუფლებიანი და პასუხისმგებელი წევრების ჩამოყალიბების სურვილს.

კარგი ქორწინება - ეს კაცობრიობის მომავალი თაობის აღზრდის საუკეთესო ხერხია და, როცა ჩვენ ვლაპარაკობთ ქორწინებაზე, მოცემული გარემოება ყოველთვის მხედველობაში უნდა გვქონდეს. ქორწინება - ეს ნამდვილად მთელი პრობლემაა: მას თავისი წესები და კანონები აქვს და არ შეიძლება ერთი ნაწილის გამოყოფა და სხვების იგნორირება დედამიწის მარადიული კანონის, სახელდობრ კი - თანამშრომლობის კანონის დარღვევის გარეშე.

შეუძლებელია გვქონდეს ერთგული სიყვარულის ჭეშმარიტი გრძნობა, თუ ჩვენ საკუთარ პასუხისმგებლობას შემოვფარგლავთ ხუთ წლამდე ან ჩვენს ქორწინებას მხოლოდ საცდელ ვადამდე დავიყვანთ (ესაა ბენჟამენ ლინდსეის (1927) შრო-

მეზზე დაყრდნობა, რომელმაც შესთავაზა თავისებური ამხანაგური ქორწინება და რომელიც ბევრ რამეში ემსგავსება 20-იანი წლების მიწურულსა და 30-იანი წლების დასაწყისში ფართოდ განხილვად იდეას საცდელი ქორწინების შესახებ). თუ მამაკაცი ან ქალები მსგავსი ნაბიჯის გადადგმას აპირებენ, მაშინ ისინი ჯერ კიდევ არ არიან მზად ამ პრობლემის ბოლომდე გადასაწყვეტად. ჩვენ არ ვგულისხმობთ მსგავს გაქცევას არც ერთი მნიშვნელოვანი ცხოვრებისეული პრობლემისაგან. არ არსებობს დაგეგმილი დროით სიყვარული.

ყველა ეს კეთილგანმზრახველი და დიდსულოვანი ადამიანი, რომლებიც საქორწინო ურთიერთობებიდან ადვილი გამოსავლის მოძებნას ცდილობენ, მცდარ გზაზე იმყოფებიან. მათ მიერ შემოთავაზებული ადვილი გამოსავლები მხოლოდ ზიანს მიაყენებდნენ და შეზღუდავდნენ ქორწინებაში შესვლად წყვილთა მცდელობებს, რადგან მათთვის გაცილებით ადვილი გახდებოდა თავისი კავშირის დარღვევა და საკუთარი თავის წინაშე დასმული ამოცანების გადაწყვეტის უგულვებელყოფა. მე ვიცი, რომ ჩვენს ცხოვრებაში ბევრი სირთულე არსებობს, რომლებიც ადამიანებს სიყვარულისა და ქორწინების პრობლემების სწორ გადაწყვეტაში ხელს უშლიან, მიუხედავად იმისა, რომ მათ უნდათ ამ პრობლემების გადაწყვეტა. მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ მე მინდა სიყვარულისა და ქორწინების მსხვერპლად შეწირვა; მე მხოლოდ ის მინდა, რომ თავიდან ავიცილოთ ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრების სირთულები.

ჩვენ ვიცით, თუ რა თვისებებია საჭირო სიყვარულში თანამშრომლობისთვის: იყო ერთგული, პატიოსანი და ნდობით სარგებლობდე, აგრეთვე არ იყო გულჩათხრობილი და ანგარი. თუ ადამიანი თვლის, რომ ვალდებულებებისგან თავისუფლება ყველაზე მნიშვნელოვანია ცხოვრებაში, მაშინ ის ჯერ კიდევ არაა ქორწინებისთვის სათანადოდ მომზადებული. ასევე შეუძლებელია ამხანაგური ურთიერთობების გაგრძელება, თუ ორივე პარტნიორი შეთანხმდნენ საკუთარი თავისთვის პირადი თავისუფლების შენარჩუნებაზე. ეს არ არის ამხანაგური ურთიერთო-

ბები. ამხანაგურ ურთიერთობებში ჩვენ არ ვართ თავისუფალნი ყველა მიმართულებით. ჩვენ საკუთარი თავი დავავალდებულეთ თანამშრომლობისთვის.

შემთხვევა პრაქტიკიდან

ნება მომეცით იმის მაგალითი მოვიყვანო, თუ კერძო შეთანხმებას, რომელსაც არაფერი აქვს საერთო საქორწინო ურთიერთობების წარმატებასთან ან კაცობრიობის კეთილდღეობასთან, როგორ შეუძლია ორივე პარტნიორს ზიანი მიაყენოს. მე მახსოვს შემთხვევა, როცა განქორწინებული მამაკაცი და ქალი შეუღლდნენ. ისინი იყვნენ ზრდილობიანი და ინტელიგენტური ადამიანები და ძალიან იმედოვნებდნენ, რომ მათი ახალი საქორწინო კავშირი ადრინდელზე უკეთესი იქნება. თუმცა მათ ვერ გააცნობიერეს, თუ რა იყო მათი პირველი ქორწინების კრახის მიზეზი, ისინი სწორ გზას ეძებდნენ, ვერ ხედავდნენ რა იმას, რომ მათ საერთოდ არა აქვთ სოციალური ინტერესი. მათ თავი წარმოიდგინეს თავისუფლად მოაზროვნე ადამიანებად და იოლი ქორწინების სურვილი ჰქონდათ, რომელშიც არასოდეს იარსებებდა ერთმანეთისთვის თავის მობეზრების რისკი. ამასთან დაკავშირებით მათ გადაწყვიტეს, რომ თითოეული მათგანი ყველაფერში სრულიად თავისუფალი უნდა იყოს, შეუძლია ყველაფერი გააკეთოს, რასაც კი მოინდომებს; რომ ერთმანეთს საკმარისად უნდა ენდონ და ყველაფრის შესახებ მოუთხრონ ერთმანეთს. ამ კუთხით მამაკაცი უფრო თამამი ჩანდა. სახლში როცა არ უნდა მისულიყო, მუდმივად უყვებოდა ცოლს თავის თავგადასავლებზე; და ისე ჩანდა, თითქოს ქალი პირდაპირ ტკბებოდა ამ თავგადასავლებით და ამაყი იყო თავისი ქმრის წარმატებით. მას ყოველთვის თავად ჰქონდა განზრახვა, რომ ვინმესთან დაეწყო ფლირტი ან სასიყვარულო ურთიერთობები, მაგრამ ვიდრე პირველ ნაბიჯს გადადგამდა, სივრცის შიში დაეუფლა. მას მეტად აღარ შეეძლო გარეთ გასვლა, ნევროზი შენობაში აკავებდა; თუ გარეთ გასვლას შეეცდებოდა, ისე ეშინოდა, რომ

იძულებული ხდებოდა უკან დაბრუნებულიყო. ეს აგორაფობია დაცვა იყო მის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების წინააღმდეგ. დაბოლოს, რამეთუ არ შეეძლო ქუჩაში მარტო გასვლა, ქმარი იძულებული იყო მის გვერდით დარჩენილიყო. თქვენ ხედავთ, თუ როგორ დაარღვია მათი გადაწყვეტილება ქორწინების ლოგიკამ. ქმარს მეტად აღარ შეეძლო თავისუფლად ყოფნა, რამეთუ ცოლის გვერდით უნდა დარჩენილიყო. თავად ქალს კი არ შეეძლო თავისი თავისუფლებით იმის გამო ესარგებლა, რომ ქუჩაში მარტო გასვლის ემინოდა. თუ ამ ქალს მოარჩენდნენ, ეს დაეხმარებოდა საქორწინო ურთიერთობების უკეთესად გაგებაში, მის ქმარსაც ასევე მოუწევდა ეს პრობლემა ისეთ ამოცანად ჩაეთვალა, რომელიც აუცილებლად ორივემ ერთად უნდა გადაჭრას.

არასწორი მომზადების მაგალითები

სხვა შეცდომების დაშვება ქორწინების დასაწყისშივე ხდება. ბავშვობაში განებივრებული მამაკაცი ხშირად არ ასრულებს თავის მოვალეობას ქორწინებაში. ის არ იყო მომზადებული საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ადაპტაციისათვის. ასეთი ბავშვი შეიძლება ქორწინებაში დიდ ტირანად გადაიქცეს; მისი პარტნიორი თავს გრძნობს დაჩაგრულად, გალიაში მოთავსებულად და წინააღმდეგობის გაწევას იწყებს. საინტერესოა იმაზე დაკვირვება, თუ რა ხდება, როცა ორი განებივრებული ბავშვი ერთმანეთთან ქორწინებაში შედის. თითოეული მათგანი მოითხოვს საკუთარი თავისადმი ინტერესს და ყურადღებას, მაგრამ ვერცერთი მათგანი თავის მოთხოვნილებებს ვერ იკმაყოფილებს. შემდეგი ნაბიჯი ხდება გაქცევისკენ გზების ძიება; ერთ-ერთი პარტნიორი ვინმესთან ფლირტს იწყებს საკუთარი თავისადმი მეტი ყურადღების მიქცევის იმედით.

ზოგიერთ ადამიანს არ შეუძლია ერთი ადამიანის სიყვარული; მათ ერთდროულად ორი უყვარდებათ. ამრიგად ისინი თავს თავისუფლებად გრძნობენ, მათ შეუძლიათ ერთისაგან მეორისკენ გადირბინონ და არასოდეს აიღონ თავის თავზე სრულ-

ლი ვალდებულებები სიყვარულში. ორისადმი სიყვარული კი ნიშნავს მისი როგორც ასეთის არარსებობას.

არიან სხვა ადამიანებიც, რომლებიც იგონებენ რომანტიკულ, იდეალურ ან მიუღწეველ სიყვარულს; მათ ამნაირად შეუძლიათ თავისი გრძნობებით ტკობა სინამდვილეში პარტნიორის საჭიროების გარეშე. სიყვარულის ამაღლებული იდეალი შეიძლება აგრეთვე გამოყენებულ იქნეს ყველა შესაძლებლობის გამოსარიცხად, რამეთუ შეუძლებელია ისეთი ადამიანის პოვნა, რომელიც ამ მოთხოვნებს სრულად უპასუხებს.

ბევრმა მამაკაცმა, და განსაკუთრებით ბევრმა ქალმა, აღზრდაში შეცდომების გამო თავის თავში განავითარეს არაკეთილგანწყობილების უარყოფითი გრძნობა და სურვილის უქონლობა თავისი სექსუალური როლის შესრულებასთან დაკავშირებით. მათ შეაფერხეს თავისი ბუნებრივი ფუნქციები და ექიმის ჩარევის გარეშე ფიზიკურად უკვე აღარ შეუძლიათ ქორწინებაში წარმატების მიღწევა. ეს სწორედ ისაა, რასაც მე მამაკაცური პროტესტი ვუწოდებ და რაც მკვეთრად აისახება მამაკაცების გადაფასებაზე ჩვენს თანამედროვე კულტურაში.

თუ ბავშვებს ეჭვი დარჩათ თავიანთ სექსუალურ როლთან დაკავშირებით, ისინი მეტისმეტად მიდრეკილნი არიან თავისი დაუცველობის შესაგრძნობად. ვინაიდან ითვლება, რომ მამაკაცური როლი უნდა ჰქონდეს, ბუნებრივია, როგორც ბიჭები, ისე გოგონები მამაკაცურ როლს უფრო სახარბიელოდ ჩათვლიან. მათ ეჭვი შეეპარებათ ამ როლის შესასრულებლად თავის საკუთარ უნარში, მწვავედ მოეკიდებიან მამაკაცური როლის მნიშვნელოვნობას და შეეცდებიან, რომ თავი აარიდონ ცხოვრების მიერ შემოთავაზებულ განსაცდელებს.

ჩვენს საზოგადოებაში ძალიან გავრცელებულია სექსუალური როლით ეს დაუკმაყოფილებლობა. ჩვენ შეგვიძლია მასზე ეჭვი მივიტანოთ ქალური ფრიგიდულობისა და მამაკაცებთან ნევროზის ნიადაგზე წარმოშობილი იმპოტენციის ყველა შემთხვევაში. ამ შემთხვევებში შეიმჩნევა სიყვარულისა და ქორწინებისათვის წინააღმდეგობის გაწევა და ეს წინააღმდეგობა გა-

მართლებულია. შეუძლებელია ამ წინააღმდეგობებისაგან თავის დაღწევა, სანამ ჩვენ ნამდვილად არ ვაღიარებთ, რომ მამაკაცები და ქალები თანასწორები არიან. ვიდრე ადამიანური მოდგმის ერთ ნახევარს იმის მიზეზები აქვს, რომ თავისი პოზიციით დაუკმაყოფილებელი იყოს, ჩვენ სერიოზული დაბრკოლებები გვექნება ქორწინებაში წარმატების მისაღწევად. ამ შემთხვევაში რეცეპტად გამოდგება თანასწორობის შეგრძნებით აღზრდა; და ჩვენ არასდროს არ უნდა დავრჩეთ უცოდინარები ჩვენი მომავალი როლის შესახებ.

მე ვთვლი, რომ სიყვარულში და ქორწინებაში ერთგულება ყველაზე უკეთ შენარჩუნდება, თუ ადგილი არ ჰქონდა ქორწინებამდელ სექსუალურ სიახლოვეს. მე აღმოვაჩინე, რომ ბევრ მამაკაცს სულის სიღრმეში არ მოსწონს, თუ მისი შეყვარებული ქორწინებამდე სექსობრივ კავშირზე თანხმდება. ზოგჯერ მათ ეს მიაჩნიათ „მსუბუქი ყოფაქცევის“ ნიშნად და ამიტომაც ამით შემრწუნებულები არიან ხოლმე. უფრო მეტიც, თუ გავითვალისწინებთ ჩვენი საზოგადოების მდგომარეობას, თუ სექსობრივ ურთიერთობებს ქორწინებამდე ჰქონდათ ადგილი, მაშინ ეს ტვირთი ქალიშვილისთვის ყოველთვის უფრო მძიმეა, ვიდრე ყმაწვილი კაცისთვის.

ასევე დიდი შეცდომაა, თუ ქორწინება ხდება შიშისა და არა სითამამის გამო. ჩვენ შეგვიძლია გავიგოთ, რომ მამაცობა თანამშრომლობის ერთ-ერთი მხარეა, და, თუ მამაკაცები და ქალები პარტნიორებს შიშის გამო ირჩევენ, ეს იმის ნიშანია, რომ მათ არ უნდათ რეალური თანამშრომლობა. ეს იმ შემთხვევაშიც ხდება, როცა ისინი პარტნიორებად ირჩევენ ლოთებს ან სოციალური სტატუსით და განათლებით მათზე უფრო დაბლა მდგომ ადამიანებს. მათ ეშინიათ სიყვარულის და ქორწინების და უნდათ ისეთი ვითარების შექმნა, რომელშიც მათი პარტნიორი პატივისცემით მოეპყრობა.

ერთ-ერთი ის გზა, რომლითაც შეიძლება სოციალური ინტერესი განვითარდეს, მეგობრობაა. მეგობრობაში ჩვენ ვსწავლობთ სხვა ადამიანის თვალებით ყურებას, მისი ყურებით მოსმენას და მისი გულით გრძნობას. თუ ბავშვს აწყენინებენ, თუ მას ყოველთვის უთვალთვალებენ და იცავენ, თუ ის იზოლაციაში იზრდება ამხანაგებისა და მეგობრების გარეშე, მას არ უნვითარდება სხვა ადამიანთან საკუთარი თავის იდენტიფიცირების უნარი. ის თავის თავზე ყოველთვის ფიქრობს, როგორც ამ ქვეყნად ყველაზე მნიშვნელოვანზე და უნდა საკუთარი კეთილდღეობის უზრუნველყოფა. მეგობრობაში აღზრდა - ეს ქორწინებისთვის მომზადებაა. თამაშები სასარგებლონი იქნებოდნენ, თუ ისინი ურთიერთმოქმედებაში წარიმართებოდნენ, მაგრამ ბავშვების თამაშებში ხშირად შეიძლება აღმოვაჩინოთ მხოლოდ კონკურენცია და მჯობინების სურვილი. ძალიან სასარგებლოა ისეთი სიტუაციების შექმნა, რომლებშიც ორი ბავშვი ერთად მუშაობს, ერთად სწავლობს და სამყაროს ერთად შეიცნობს. მე ვფიქრობ, რომ ცეკვების სათანადოდ არშეფასება არასწორია. ცეკვები საქმიანობის სახეობაა, რომელშიც ორი ადამიანი იძულებულია საერთო დავალება შეასრულოს, და მიმაჩნია, რომ სასარგებლოა ბავშვების აღზრდა ცეკვების დახმარებით. მე სულაც არ მაქვს მხედველობაში ის ცეკვები, რომლებშიც უფრო მეტი შოუა, ვიდრე საერთო ამოცანის შესრულება. ჩვენ რომ გვქონებოდა მარტივი და ადვილი ცეკვები ბავშვებისთვის, ეს მათი განვითარებისთვის უზარმაზარი დახმარება იქნებოდა.

შემდეგი პრობლემა, რომელიც აგრეთვე გვეხმარება ქორწინებისთვის მომზადებაში, - ეს შრომითი საქმიანობის პრობლემაა. დღევანდელ დღეს ამ პრობლემის გადაწყვეტა წინ უსწრებს სიყვარულისა და ქორწინების პრობლემას. ერთ-ერთი პარტნიორი ან ორივენი უნდა მუშაობდნენ საარსებო საშუალებების გამოსამუშავებლად და ოჯახის შესანახად. და გასაგები ხდება, რომ ქორწინებისთვის სწორი მომზადება თავის თავში

შეიცავს აგრეთვე შრომითი საქმიანობისათვის სწორ მომზადებასაც.

არშეიყოფა და სექსუალური მიმზიდველობა

ჩვენ ყოველთვის შეგვიძლია, რომ მოვნახოთ სიმამაცის საჭირო ხარისხი და საპირისპირო სექსთან მიდგომაში თანამშრომლობის შესაძლებლობები. თითოეულ პიროვნებას აქვს თავისი განსაკუთრებული მიდგომა, თავისი დამახასიათებელი ტემპი და არშეიყოფაში ტემპერამენტი; ეს ყოველთვის შეესაბამება მისი ცხოვრების წირს. მოცემული სასიყვარულო ტემპერამენტი გვიჩვენებს, თუ ის რამდენად დარწმუნებული და დემოკრატიულია, და ეუბნება თუ არა „კი“-ს კაცობრიობის მომავალს, თუ ის მხოლოდ საკუთარ პერსონაზეა ჩაფიქვნილი, იტანჯება საზოგადოების წინაშე შიშისაგან და საკუთარ თავს აწვალავს კითხვებით: „როგორ გამოვიყურები?“, „რას ფიქრობენ ჩემზე?“. არშეიყოფაში ადამიანი შეიძლება იყოს ნელი და ფრთხილი ან სწრაფი და წინდაუხედავი; ნებისმიერ შემთხვევაში მისი სასიყვარულო ტემპერამენტი მის მიზნებს და ცხოვრების სტილს შეესაბამება და მის ერთ-ერთ გამოხატულებას წარმოადგენს. ადამიანის ქორწინებისათვის მზადყოფნაზე ჩვენ ვერ ვიმსჯელებთ მხოლოდ მისი არშეიყოფის მანერით, აქ ხომ ის საკუთარი თავის წინაშე პირდაპირ მიზანს ისახავს, სხვა შემთხვევებში კი ის შეიძლება გაუბედავიც იყოს. მიუხედავად ამისა, ეს ყველაფერი იმის საშუალებას იძლევა, რომ მისი პიროვნების ზუსტი ნიშნები დავადგინოთ.

ჩვენს თანამედროვე პირობებში (და მხოლოდ მათში) ითვლება, რომ მამაკაცმა თავისი გრძნობები პირველმა უნდა გამოხატოს, რომ პირველი ნაბიჯი მამაკაცმა უნდა გადადგას. ვინაიდან ეს საზოგადოებრივი აზრი არსებობს, მაშასადამე, საჭიროა ბიჭების მამაკაცური მიდგომისთვის მომზადება - ინიციატივა საკუთარ თავზე აიღონ, ეჭვი არ შეეპაროთ და უკანდასახევი გზები არ ეძებონ. ისინი შეიძლება მომზადებულებად ჩავთვა-

ლოთ, თუ საკუთარ თავს მთელი სოციალური სისტემის ნაწილად იგრძნობენ და მის უპირატესობებს და ნაკლოვანებებს ისე მიიღებენ, როგორც თავის საკუთარს. რა თქმა უნდა, ქალიშვილები და ქალები ასევე მისდევენ არშიყობას, ისინიც იღებენ თავის თავზე ინიციატივას, მაგრამ არსებულ პირობებში ისინი ვალდებულია იგრძნობენ თავს, რომ იყვნენ უფრო თავშეკავებული, და მათი არშიყობა გამოიხატება მთელ მათ გარეგნულ იერში, ჩაცმის, ყურების, ლაპარაკის და მოსმენის უნარში. მაშასადამე, მამაკაცურ მიდგომას შეიძლება ვუწოდოთ უფრო პრიმიტიული და ზედაპირული, ქალურ მიდგომას კი - უფრო ღრმა და რთული. სექსუალური ლტოლვა ყოველთვის უნდა ფორმირდებოდეს ადამიანური კეთილდღეობის სურვილის გათვალისწინებით. თუ პარტნიორებს ერთმანეთი მართლა აინტერესებთ, მათ არასოდეს გაუჩნდებათ სექსუალური ლტოლვის ჩაქრობის პრობლემები. ეს პრობლემა ყოველთვის ნიშნავს ინტერესის უქონლობას; იგი ჩვენ იმის შესახებ გვატყობინებს, რომ ადამიანი მეტად აღარ გრძნობს პარტნიორთან თანასწორობას, მეგობრობას და შეთანხმებულობას და მეტად აღარ სურს მისი ცხოვრების გამდიდრებისთვის ხელშეწყობა.

ხანდახან ადამიანებმა შეიძლება იფიქრონ, რომ ინტერესი არსებობას განაგრძობს, მაგრამ ლტოლვა გაქრა. ეს ყოველთვის არასწორია. დროდადრო ჩვენი ბაგეები ცრუობენ, გონება უარს ამბობს გაგებაზე, მაგრამ სხეულის მოძრაობა სიმართლეს ყოველთვის ამჟღავნებს. თუ ეს მოძრაობები შებოჭილია, ყველაფერი იმაზე მეტყველებს, რომ პარტნიორებს შორის მეტად აღარ არსებობს ჭეშმარიტი თანხმობა. მათ ერთმანეთის მიმართ ყოველგვარი ინტერესი დაკარგეს. ყოველ შემთხვევაში, ერთ-ერთ მათგანს მეტად აღარ სურს სიყვარულის და ქორწინების პრობლემის გადაწყვეტა და გასაქცევ გზებს ეძებს.

გარკვეული აზრით, ადამიანებთან სექსუალური ლტოლვა სხვა ცოცხალი არსებებისგან განსხვავდება. ის ხანგრძლივია. ეს კიდევ ერთი გზაა, რომელიც იძლევა კეთილდღეობისა და ადამიანური მოდგმის გაგრძელების გარანტიას. ესაა გზა, რომლის

მეშვეობითაც კაცობრიობას შეუძლია გამრავლდეს, მრავალრიცხოვანი გახდეს და თავისთვის უზრუნველყოს კეთილდღეობა და გადარჩენა. სხვა ცოცხალ არსებებთან გვარის შენარჩუნება სხვა ხერხებით მიიღწევა. ცნობილია, რომ ბევრი მდედრი ბუნებაში გადადებს კვერცხების ძალიან დიდ რაოდენობას, მაგრამ ყველა მათგანი როდი აღწევს სიმწიფეს. ბევრი მათგანი იკარგება ან ნადგურდება, მაგრამ მათი უზარმაზარი რაოდენობა იმის გარანტიას იძლევა, რომ ზოგიერთი მათგანი აუცილებლად გადარჩება.

იგივეა ადამიანებთანაც. გადარჩენის ერთ-ერთი ხერხი - შვილების ყოლაა. ამასთან დაკავშირებით ჩვენ აღმოვაჩენთ, რომ სიყვარულისა და ქორწინების პრობლემაში ის ადამიანები, რომლებიც ნამდვილად არიან დაინტერესებულნი კაცობრიობის კეთილდღეობით, დიდი ალბათობით, შვილებს იყოლიებენ; ისინი კი, რომელნიც, გაცნობიერებულად და გაუცნობიერებლად, არ არიან მოყვასებით დაინტერესებულნი, უარს ამბობენ შთამომავლობის გაგრძელების ტვირთზე. თუ ისინი მუდმივად მოითხოვენ და რაღაცას სხვებისგან მოელიან, სამაგიეროდ კი თავად არაფერს აძლევენ, მაშინ ეს იმას ნიშნავს, რომ მათ ბავშვები არ უყვართ. მათ აინტერესებთ მხოლოდ საკუთარი პერსონა, ბავშვებში კი მხოლოდ საზრუნავს ხედავენ, მღელვარებებს და უსიამოვნებებს, ის, რაც მათ ხელს უშლის იმაში, რომ თავის ინტერესებს მისდიონ. ამიტომ ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ სიყვარულისა და ქორწინების პრობლემის სრულად გადასაჭრელად შვილების ყოლის განზრახვა უბრალოდ აუცილებელია. კარგი ქორწინება - ეს, როგორც ვიცით, მომავალი თაობის აღზრდის საუკეთესო ხერხია, და ინსტიტუტს ეს ყოველთვის მხედველობაში უნდა ჰქონდეს.

ერთქორწინების შესახებ

ჩვენს ყოფით და სოციალურ ცხოვრებაში სიყვარულისა და ქორწინების პრობლემის გადაწყვეტა ერთქორწინებაა. ნების-

მიერი, ვინც ისეთ ურთიერთობებს იწყებს, რომელიც მოითხოვს ღრმა ერთგულებას, სხვა ადამიანით დაინტერესებულობას, ვერ შეძლებს ამ ურთიერთობების ფუნდამენტის შერყევას და უკანდახევის გზების ძიებას.

ორიენტაციის გაკვეთილი

ჩვენ ვიცით, რომ არსებობს ალბათობა იმისა, რომ ურთიერთობებში შეიძლება გაჩნდეს „ბზარი“. სამწუხაროდ, ჩვენ ყოველთვის არ შეგვიძლია ამის თავიდან აცილება. მაგრამ ამის გაკეთება გაცილებით ადვილი იქნება, თუ სიყვარულსა და ქორწინებას განვიხილავთ, როგორც ჩვენს წინაშე მდგარ სოციალურ ამოცანას, რომელიც ჩვენი გადასაწყვეტია. მაშინ ჩვენ მოვსინჯავთ მისი გადაჭრის ნებისმიერ საშუალებას. „ბზარები“ იმის გამო წარმოიშვება, რომ პარტნიორები თავის ძალისხმევებს არ აერთიანებენ. ისინი არ ქმნიან საქორწინო ურთიერთობებს, მათ ამისგან მხოლოდ რაღაცის მიღება უნდათ. და თუ ისინი ასეთი განწყობით მოცემულ პრობლემას ეჯახებიან, მაშინ, ბუნებრივია, მათ წარუმატებლობა მოელოთ. მცდარია სიყვარულის და ქორწინების, როგორც რაღაც სამოთხის სახით წარმოდგენა; ასევე მცდარია ქორწინებაში სასიყვარულო ისტორიის ფინალის დანახვა. როცა ორი ადამიანი ქორწინდება, ამ მომენტიდან იქმნებიან მათი ურთიერთობებისთვის შესაძლებლობები; ერთობლივი ცხოვრების განმავლობაში ისინი არაერთხელ შეეჯახებიან ნამდვილ ცხოვრებისეულ პრობლემებს და რეალურ შესაძლებლობას საზოგადოების სასარგებლოდ ქმნადობისთვის.

მეორე თვალსაზრისი, რომელიც ქორწინებას განიხილავს, როგორც ურთიერთობების ფინალს, როგორც საბოლოო მიზანს, ძალიან ხშირად გვხვდება ჩვენს საზოგადოებაში. ეს შეიძლება დავინახოთ, მაგალითად, რომანების უმრავლესობაში, რომლებშიც ავტორი პირისპირ, მარტო გვტოვებს მამაკაცთან და ქალთან, რომლებიც ეს-ესაა დაქორწინდნენ და არსებითად თავისი ერთობლივი ცხოვრების საწყის ეტაპზე იმყოფებიან. მიუხედა-

ვად ამისა, სიტუაცია ისეა წარმოდგენილი, თითქოს ქორწინებამ თავად წარმატებით გადაჭრა ყველა პრობლემა და თითქოს ჩვენი გმირები დგანან თავისი ამოცანის დასრულების წინაშე.

აუცილებელია ისეთი მნიშვნელოვანი მომენტის გაგება, რომ სიყვარული თავისთავადად ვერ შეძლებს ყველა პრობლემის მოგვარებას. არსებობენ სიყვარულის სხვადასხვა სახეები, და აჯობებს, რომ დაეყრდნოთ შრომას, ინტერესს, ურთიერთობებს, რათა გადაჭრათ ქორწინების წარმოქმნილი პრობლემები.

მთლიანობაში ადამიანებს შორის ურთიერთობებში არაფერია რაიმე ზეზუნებრივი. თითოეული ადამიანის ქორწინებისადმი დამოკიდებულება - მისი ცხოვრების ნირის გამოხატულების მხოლოდ ერთ-ერთი ხერხია. და ჩვენ ამის გაგებას მხოლოდ იმ შემთხვევაში შევძლებთ, თუ კარგად გავიცნობთ ადამიანს. მისი ცხოვრების ნირი დაკავშირებულია მთელ მის მცდელობებთან და მიზნებთან. ამ მცდელობების და მიზნების შესწავლისას ჩვენ შევძლებთ იმის გარკვევას, თუ ასე ბევრი ადამიანი რატომ ეძებს სიმშვიდეს და საქორწინო ვალდებულებებისაგან განთავისუფლებას. მე შემიძლია მსგავსი მიდგომის მქონე ადამიანთა ზუსტი რაოდენობა დავასახელო: ეს ადამიანები მოზრდილურ ცხოვრებაშიც განებივრებულ ბავშვებად დარჩნენ.

ადამიანთა ეს ტიპი საზოგადოებისთვის საშიშია: ისინი ზრდასრული განებივრებული ადამიანები არიან, რომელთაც უკვე ოთხი-ხუთი წლის ასაკში ჩამოუყალიბდათ ცხოვრების საკუთარი ნირი და რომელთაც ყოველთვის ეუფლებათ აპერცეფცია: „მივიღებ თუ არა ყველაფერ იმას, რაც მომინდება?“ თუ ვერღებულობენ ყველაფერ იმას, რაც სურთ, ისინი იწყებენ ფიქრს, რომ მათი ცხოვრება უაზროა. რა სარგებელია ცხოვრებისაგან, ეკითხებიან საკუთარ თავს, თუ ვერ შევძლებთ იმის მიღებას, რაც მინდა. ისინი პესიმისტები ხდებიან, მათ აქვთ „მკვდრადშობილი სურვილები“. მათ საკუთარი თავი დაჰყავთ ავადმყოფობამდე და ნერვულ აშლილობამდე, და თავისი მცდარი ცხოვრების ნირი დაჰყავთ ცხოვრებისეულ ფილოსოფიამდე. მათ ჰგონიათ, რომ მათი ყალბი იდეები უნიკალურია და უაღრესად მნიშვნე-

ლოვანი. მათ მიაჩნიათ, რომ სამყაროს ხრიკების გამო ისინი იძულებულნი არიან დათრგუნონ თავისი განზრახვები და გრძნობები. ისინი ხომ ასე აღზარდეს.

თავის დროზე ისინი ცხოვრობდნენ სახარბიელო პირობებში, იღებდნენ ყველაფერს, რაც მოუხდებოდათ; ზოგიერთი მათგანი, ალბათ, დღემდე გრძნობს, რომ ხანგრძლივი გოდებით, პროტესტებით და თანამშრომლობაზე უარის თქმით მიაღწევენ თავიანთი სურვილების ასრულებას. მათ არ აინტერესებთ, თუ ცხოვრებაში რა ხდება, ისინი დაკავებულნი არიან მხოლოდ თავიანთი პირადი ინტერესებით.

ამის შედეგია ის, რომ მათ არ სურთ არაფრის გაზიარება, ყოველთვის ადვილად უნდათ ყველაფრის მიღება და ვერ იტანენ, თუ რაიმეზე უარს ეტყვიან; როგორც შედეგი, მათ სჭირდებათ საცდელი ქორწინება ან ქორწინება ხანმოკლე დროით, მათ მოსწონთ ანგარიშით ქორწინება, ფიქტიური ქორწინებები, განქორწინებები ხლაფორთის გარეშე; ცოლქმრობის დასაწყისშივე ისინი მოითხოვენ თავისუფლებას და ღალატის უფლებას. თუმცა თუ ადამიანი მართლა დაინტერესებულია მეორეთი, ეს გამოჩნდება ყველა მის გამოვლინებაში; ის უნდა იყოს პატიოსანი და კარგი მეგობარი; მან უნდა იგრძნოს თავისი პასუხისმგებლობა, ის უნდა გახდეს ერთგული და საიმედო. მე ვთვლი, რომ ყოველ შემთხვევაში მან, ვინც ვერ მოახერხა მსგავსი სიყვარულის ან მსგავსი ცოლქმრული ურთიერთობების მიღწევა, უნდა გაიგოს, რომ ამ შემთხვევაში მისი ცხოვრება შებღალულია.

ასევე საჭიროა საკუთარი შვილების კეთილდღეობაზე ზრუნვა. მაგრამ თუ ქორწინება იმ პირობებზეა დაფუძნებული, რომლებზეც ზევით იყო ნათქვამი, მაშინ ბავშვების აღზრდაში შეიძლება დიდი სირთულეები წარმოიშვას. თუ მშობლები ჩხუბობენ და ქორწინებას მსუბუქად უყურებენ, თუ მათ არ ესმით, რომ ქორწინების პრობლემების გადაჭრა და ურთიერთობების წარმატებით გაგრძელება ყოველთვის შეიძლება, მაშინ ეს მაინცდამაინც არ არის სახარბიელო პოზიცია, რათა შვილებს სოციალურად განვითარებულად გახდომაში დაეხმარონ.

დიდი ალბათობით, არსებობს მიზეზები, რომელთა ძალი-
თაც ადამიანებმა ერთად არ უნდა იცხოვრონ; შესაძლებელია,
არის ისეთი შემთხვევებიც, როცა უმჯობესი იქნებოდა მათ ცალ-
ცალკე ეცხოვრათ. ვინ გადაწყვეტს ამ პრობლემას? ნუთუ ეს
პრობლემა იმისი გადასაწყვეტია, ვისაც ყალბი შეხედულებები
აქვს, ვინც ქორწინებას არ განიხილავს, როგორც ამოცანას, ვისაც
მხოლოდ საკუთარი პერსონა აინტერესებს? ეს ადამიანები ქორ-
წინებისა და განქორწინების საკითხებს ყოველთვის ერთ ას-
პექტში განიხილავენ: „რა სარგებელი შეიძლება აქედან მივი-
ღო?“. ისინი აშკარად ის ადამიანები არ არიან, რომელთაც ეს
პრობლემები უნდა გადაწყვიტონ.

ხშირად შეიძლება ისეთ ადამიანებს შევხვდეთ, რომლებიც
რამდენიმეჯერ განქორწინდებიან და ქორწინდებიან ხოლმე და
ყოველთვის ერთი და იგივე შეცდომას უშვებენ. ვის აქვს მაშინ
გადაწყვეტის უფლება? ალბათ, შეიძლება წარმოვიდგინოთ, რომ
ქორწინებაში წარმოქმნილი პრობლემებისას სწორედ ფსიქიატრ-
მა უნდა გადაწყვიტოს, დაუშვას განქორწინება თუ არა. მაგრამ
ამაში თავისი სირთულეებია. არ ვიცი, ეს რამდენად შეესაბამება
ამერიკას, მაგრამ ევროპაში მე აღმოვაჩინე, რომ ფსიქიატრები
უმეტესწილად ადამიანის კეთილდღეობას ყველაზე მნიშვნე-
ლოვან საკითხად თვლიან. ამასთან დაკავშირებით, როგორც წე-
სი, როცა მათ მსგავს შემთხვევებში მიმართავენ, ისინი ურჩევენ
საყვარლის გაჩენას, თვლიან რა ამას პრობლემის გადაწყვეტის
საშუალებად. მე დარწმუნებული ვარ, რომ მომავალში ისინი
თავის პოზიციას შეიცვლიან და შეწყვეტენ მსგავსი რჩევების მი-
ცემას. მათ შეუძლიათ მსგავსი გადაწყვეტილების მხოლოდ იმ
შემთხვევაში შეთავაზება, თუ არ ასწავლეს პრობლემის მთელ
ერთობლიობაში განხილვა, არ აჩვენეს, რომ ისინი ურთიერთ-
კავშირში იმყოფებიან სხვა ცხოვრებისეულ პრობლემებთან, და
სწორედ ამ ურთიერთკავშირზე მინდოდა თქვენი ყურადღების
მიქცევა.

მსგავსი შეცდომების დაშვება მაშინ ხდება, როცა ადამიანები ქორწინებას განიხილავენ, როგორც საშუალებას პირადი პრობლემების გადასაწყვეტად. აქ მე კვლავ არ შემიძლია ვიმსჯელო ამერიკაზე, მაგრამ მე ვიცი, რომ ევროპაში, თუ ყმაწვილი ან ქალიშვილი ნევრასთენიკი ხდება, ფსიქიატრები ხშირად ურჩევენ პასიის გაჩენას და სექსუალური ურთიერთობების დაწყებას. ისინი ზუსტად იგივეს მოზრდილებსაც ურჩევენ. ასეთი მიდგომა სიყვარულს და ქორწინებას სინამდვილეში რეცეპტით გამოწერილ სამედიცინო პრეპარატად აქცევს და ეს ადამიანები უცილობლად ბევრს დაკარგავენ, თუ მისით ისარგებლებენ.

სიყვარულისა და ქორწინების პრობლემის სწორად გადაწყვეტა პიროვნების სრულ თვითრეალიზაციაში მდგომარეობს. ცხოვრებაში არაა სხვა ისეთი პრობლემა, რომელიც უფრო მჭიდროდ იქნებოდა დაკავშირებული ბედნიერებასთან და ცხოვრების სწორ და სასარგებლო მხარესთან. ჩვენ ამას მეორეხარისხოვნად ვერ ჩავთვლით.

ჩვენ ვერ შევხედავთ სიყვარულს და ქორწინებას, როგორც დამნაშავეობისგან, ალკოჰოლიზმისგან და ნევროზისგან დამცავ საშუალებას. ნევრასთენიკი სწორ მკურნალობას საჭიროებს, ვიდრე მზად იქნება ქორწინებაში შესასვლელად, და თუ ის ამ ურთიერთობებში მანამ შედის, სანამ მათი სწორად აღქმის უნარი ექნება, მას მოუწევს ახალ საფრთხეებთან და მარცხებთან შეჯახება. ქორწინება იმდენად მაღალი იდეალია, და ამ ამოცანის გადაწყვეტა იმდენად ბევრ ძალას და შემოქმედებით აქტივობას მოითხოვს, რომ საჭირო არაა მისი ახალი დამატებითი ტვირთით დამძიმება.

სხვა შემთხვევებიც გვხვდება, როცა ქორწინებაში შედიან შეუფერებელი განზრახვებით. ზოგიერთ მამაკაცს ცოლი მოჰყავს ეკონომიკური სტაბილურობის, პარტნიორის შებრალების, ან შინამოსამსახურეზე გასაწევი ხარჯების ეკონომიის გამო. მსგავსი დაუსაბუთებელი მიზეზებისთვის ქორწინებაში ადგილი არ მოიძებნება. მე შემთხვევებიც კი ვიცოდი, როცა ადამიანები ქორწინებაში შედიოდნენ თავიანთი პრობლემების განზ-

რახ გაზრდის მიზნით. ახალგაზრდა ადამიანი, შესაძლებელია, სირთულეებს განიცდის თავისი გამოცდების ან მომავალი კარიერის გამო. ის გრძნობს, რომ შეიძლება ძალიან ადვილად ჩაფლავდეს, და ამ შემთხვევაში მას გამართლება დასჭირდება. ის საკუთარ თავზე იღებს ცოლქმრობასთან დაკავშირებულ დამატებით პრობლემას, რათა ამნაირად შემდგომში ალიბი ჰქონდეს.

მე დარწმუნებული ვარ, რომ არ უნდა დავუშვათ ამ პრობლემის შეუფასებლობა ან მისი მნიშვნელობის შემცირება, და ჩვენ ის უფრო მაღალ დონეზე უნდა დავაყენოთ. თუ იმ მრავალი აღსარების მიხედვით ვიმსჯელებთ, რომელთა მოსმენაც მე მომიწია, ძირითადად ქორწინების მთელი სიმძიმეები ქალის მხრებზე გადადის. უთუოდ, ჩვენს საზოგადოებაში მამაკაცებს უფრო იოლი ცხოვრება აქვთ. ეს შეცდომაა პრობლემისადმი ჩვენს საერთო მიდგომაში. და ის ვერ დაიძლევა მხოლოდ პირადი ბუნტით. განსაკუთრებით თავად საქორწინო ურთიერთობებში ერთ-ერთი მეუღლის ბუნტი არღვევს სოციალურ ურთიერთობებს და პარტნიორის ინტერესებში ერევა. ამის დაძლევა შეიძლება მხოლოდ მოცემული პრობლემისადმი ჩვენი საზოგადოების დამოკიდებულების გაცნობიერებისა და შეცვლის გზით.

ჩემმა მოწაფემ, პროფესორმა რეისიმ დეტროიტიდან კვლევა ჩაატარა და აღმოაჩინა, რომ მის მიერ გამოკითხული გოგონების 42% ბიჭებად ყოფნა უნდათ; ეს ნიშნავს, რომ ისინი თავისი სქესით იმედგაცრუებულები იყვნენ. იქნებთან კი ადვილად გადასაწყვეტნი სიყვარულისა და ქორწინების პრობლემები, როცა კაცობრიობის ნახევარი იმედგაცრუებულია, საქციელწამხდარია და თავის მდგომარეობას ვერ ეგუება, წინააღმდეგობას უწევს მეორე ნახევრის უფრო მეტ თავისუფლებას? იქნებთან კი ისინი ადვილად გადასაწყვეტნი, თუკი ქალები ყოველთვის მოელიან უგულვებელყოფას, დაარწმუნეს საკუთარი თავი, რომ მამაკაცებისთვის მხოლოდ სექსუალურ ობიექტს წარმოადგენენ, როცა ბუნებრივად თვლიან მამაკაცისთვის რამდენიმე ცოლის ყოლას და ორგულად ყოფნას?

ყველაფერ ზემოთ თქმულიდან ჩვენ შეგვიძლია გავაკეთოთ მარტივი, თვალსაჩინო და სასარგებლო დასკვნა. ადამიანები თავისი ბუნებით არ არიან მიდრეკილნი არც მონოგამიისკენ, არც პოლიგამიისკენ. მაგრამ თუ გავაცნობიერებთ იმას, რომ ამ პლანეტაზე ჩვენ ვცხოვრობთ სხვა, ჩვენი თანასწორი ადამიანების საზოგადოებაში, რომ ჩვენ ვიყოფით ორ საპირისპირო სქესად, რომ ჩვენ უნდა გადავჭრათ ის სამი ცხოვრებისეული პრობლემა, რომლებსაც ჩვენს წინაშე აყენებენ შესაბამისი გარემოებები, მაშინ ეს იმის გაგებაში დაგვეხმარება, რომ სიყვარულში და ქორწინებაში პიროვნების ყველაზე მრავალმხრივი განვითარება შეიძლება მონოგამიის გზით იქნას მიღწეული.

ნაწილი I. სოციოლოგიური და თეორიული ნაშრომები.....	3
1. მითი ქალური არასრულფასოვნების შესახებ.....	3
შრომის განაწილება და სქესობრივი დიმორფიზმი	3
კულტუროლოგიური ასპექტი. მამაკაცური ბატონობა.....	5
შეხედულება ქალურ არასრულფასოვნებაზე.....	7
ბავშვებზე გავლენა.....	10
ქალებზე გავლენა.....	17
ქალების მოცემული ტიპები დედის როლში.....	21
მომწიფებული ასაკის ქალთა შესახებ.....	23
გამოსწორების საშუალებები.....	31
ამხანაგური ურთიერთობები.....	32
ერთობლივი სწავლება.....	33
დასკვნა.....	35
დანართი: ორსულობის ნაადრევი შეწყვეტის პრობლემა.....	38
2. მამაკაცური პროტესტი და ფროიდის კრიტიკა.....	43
ფსიქოლოგიური ჰერმადროდიტიზმის ფაქტები.....	43
მამაკაცური პროტესტი.....	47
ნევროზის სტრუქტურა.....	50
ქცევის ქალური ხაზის განმტკიცება.....	53
სექსუალური აშლილობები.....	55
თერაპია.....	57
წინააღმდეგობრივი აპერცეფცია და ჩამოყალიბებული წარმოდგენები.....	57
აპერცეფცია დაპირისპირების პოზიციიდან.....	59
დოგმატური განწყობის ტყვეობაში.....	62
ფროიდის ლიბიდოს თეორიის კრიტიკა.....	65
ლიბიდო, მიზნის პრობლემა, „ძალაუფლების წყურვილი“	65

სექსუალური ეტიოლოგია, მეტაფორა.....	67
მიზნით გამოწვეული ბავშვური სურვილები.....	68
სექსუალობა ნევროზის მდგომარეობაში.	
სექსუალობის შეზღუდული როლი.....	70
ღია დაუმორჩილებლობა და მამაცურობის შეფასება.....	72
ქალური დომინირების შიში.....	75
შემთხვევა პრაქტიკიდან. სექსუალობის, როგორც ინდივიდის მისწრაფებების გამოხატულების შესახებ.....	76
გრძნობების შეკავების კრიტიკა.	
გრძნობების შეკავება - კულტურის გავრცელება.....	83
გარემომცველი სინამდვილისადმი მიდგომები.....	85
ადაპტაცია, დამჯერობა და ურჩობა.....	87
საკუთარი მნიშვნელოვნობისკენ მისწრაფება ნევროზის მდგომარეობაში.....	90
არასრულფასოვნების გრძნობის მამაკაცურ პროტესტში გადაზრდა და ნევროზის დასაწყისი....	94
შემთხვევა სექსუალობის შესახებ პრაქტიკიდან (გაგრძელება)	
ქალურ უპირატესობასთან დაკავშირებული შიშები.....	95
დამცირებისკენ მიდრეკილება.....	98
ოიდიპოსის კომპლექსი თუ მამაკაცური პროტესტი?.....	100
ნაწილი II. სექსუალობა და პიროვნება.....	102
3. სექსუალობა.....	102
სექსუალურ-სქესობრივი ფუნქციის განვითარება.....	102
ფუნქციების სოციალური ადაპტაცია.....	103
დაწყებითი სქესობრივი ფაზა.....	105
თვითთეროტიციზმის სახეები.....	106
სექსუალობის მეორე საფეხური.....	108

ცხოვრების სტილის გამოხატულება.....	108
ქალების სექსუალობისადმი	
დამოკიდებულება.....	110
ინდივიდუალური მიზანი.....	112
ხელსაყრელი და არახელსაყრელი ფაქტორები.....	114
არახელსაყრელი განვითარება.....	115
სექსუალური აშლილობები.....	118
დასკვნა.....	121
მამაკაცური ფსიქოსექსუალური	
დამოკიდებულება.....	122
ადრეული განვითარება.....	122
სქესობრივი მომწიფება.....	124
ქორწინება.....	126
დასკვნა.....	128
სქესობრივი აღზრდა და სქესობრივი	
მომწიფებულობა. სქესობრივი აღზრდა.....	129
სქესობრივი მომწიფების ფენომენი.....	132
4. სიყვარული და ქორწინება. სიყვარული,	
როგორც ცხოვრებისეული პრობლემა.....	138
სამი ცხოვრებისეული მიზანი.....	139
საზოგადოებრივი ცხოვრების ლოგიკა.....	141
სიყვარული, როგორც სოციალური გრძნობის	
ელემენტი.....	143
უთანხმოება სასიყვარულო ურთიერთობებში.....	145
პარტნიორზე ძალაუფლების მოპოვების	
ძიებებში.....	146
ქორწინებისაგან გაქცევა.....	150
შიში და თავშეკავებულობის ნაკლებობა.....	153
შემოქმედებით პიროვნებასთან დაკავშირებული	
სიტუაციის არაორდინალურობა.....	155
სირთულეები სასიყვარულო	
ურთიერთობებში.....	159
ქორწინების ამოცანის გაცნობიერება.....	161

საერთო კეთილდღეობისთვის	
ურთიერთმოქმედება.....	162
ორი თანაბარი პარტნიორის წინაშე მდგომი	
ამოცანები.....	165
უნარების აღზრდა და ფორმირება.....	167
საწყისი სქესობრივი აღზრდა.....	168
უახლოესი გარემოცვიდან მიღებული	
შთაბეჭდილებები.....	170
ქორწინებისთვის კარგი და ცუდი მომზადება.....	172
სწორი და არასწორი კონცეფციები ქორწინების	
შესახებ.....	173
არასწორი მომზადების მაგალითები.....	176
მეგობრობა და საქმიანობის სფერო.....	179
არშიყობა და სექსუალური მიმზიდველობა.....	180
ერთქორწინების შესახებ.....	182
ორიენტაციის გაკვეთილი.....	183
შეუფერებელი მიზნები და მიდგომები.....	186
დასკვნა.....	189

აღფრედ ადღერი

სქესთა შორის ურთიერთობები

რედაქტორი: თამაზ თურმანიძე

ტექნიკური რედაქტორი: ზურაბ მანდენაშვილი

გამოცემის რედაქტორი: მარინე მარკოზაშვილი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა: ალექსანდრე კუზანაშვილი
დაიბეჭდა შპს „თეკა & კომპანია“-ში

გამომცემლობა „პეგა“